

Helsingfors Stadsfullmäktige

1. Utskottsbetänkande med förslag till Stadsfullmäktige affördradt underd. yttrande i anl. af en till H.K.M:t ingiven und. ensökning om tillstånd att i denna stad bilda ett aktiebolag under benämning "Arbetarenas i Helsingfors Byggnadsaktiebolag" samt om stadsfäst. å de för bolaget uppgjorda stadgar.
2. Utskottsbetänkande med förslag till instruktion för Helsingfors stads Byggnadskontor.
3. Utskottsbetänkande med anl. af återremiss af betänkandet N 15 år 1877 i fråga om upplåtande af plats till uppförande af ett hus för Frivilliga Brandkåren.
4. Utskottsbetänkande i fråga om uppställande af lyftkranar vid stadens södra hamn.
5. Utskottsbetänkande med anl. af de i revisionsberättelserna om 1874, 1875 och 1876 årens stads räkenskaper framställda anmärkningar.
6. Utskottsbetänkande med anl. af särskilda förslag om löneförhöjning för lärarepersonalen äfvensom sekreteraren och ekonomen vid stadens folkskolor.
7. Utskottsbetänkande i fråga om afförande af särskilda i stadens räkenskaper från äldre tider (varstående förskott.
8. Utskottsbetänkande i fråga om framtida bokföring af stadens s.k. aflämningsfond.

9. Utskottsbetänkande med anl.af Kommerserådet.
N.Kiseleffs ansökning om tillstånd att inrätta en kanal från tomten N: 1 vid Andrégatan till Alexandersgatan och i sammanhang dermed väckt förslag om att för stadens räkning bygga en kanal från Alexandersgatan under Henriksgatorne till (Glo-)Tölövikén.
10. Utskottsbetänkande med förslag till ny hamnordning för Helsingfors stad och ang.andra därmed sammanhängande frågor.
11. Utskottsbetänkande i fråga om bidrag från Kronan och Kejs. Alexanders-Universitetet till underhåll af stadens brandverk.
12. Utskottsbetänkande i fråga om påfyllning af den s.k. mellersta esplanaden.
13. Utskottsbetänkande med anl. af särskilda förslag till uppförande af en ny slagtjänstning i denna stad.
14. Utskottsbetänkande i fråga om uppförande af ytterligare bodar för mångleri i närheten af de vid Åbokasernen belägna s.k. narinkbodarna.
Berättelse om folkskolornas i Helsingfors verksamhet under läsåret 1876-1878.
Förslag till Ordningsstadga för Helsingfors stads allmänna sjukvård.
15. Utskottsbetänkande i fråga om upptagande af lån för bestridande af kostnaderna för de i staden förestående reglerings- och nybyggnadsarbeten.

Sundhetsnämndens utlåtande i anledning af väckt fråga om åstadkommande af ett ändamålsenligt kloaksystem i Helsingfors stad.

16. Utskottsbetänkande, afgifvet till Helsingfors Stadsfullmäktige med förslag till nytt reglemente för stadens folkskolor. Utlåtanden, afgifna af Folkskoledirektionen och lärarepersonalen vid stadens folkskolor i anl.af förslaget till nytt reglemente för folkskolorna i Helsingfors.
17. Utskottsbetänkande i fråga om uppförande af egen byggnad för kommunala sjukvårdens behof Berättelse öfver verkställd afsyning och afpröfning af Helsingfors vattenledning. Till Stadsfullmäktiges utskott för afgifvande af utlåtande rörande de åtgärder från Stadsfullmäktiges sida, hvartill berättelsen öfver verkställd afsyning och afpröfning af stadens vattenledning kan gifva anledning.
18. Preliminärt utskottsytttrande i fråga om de åtgärder från Stadsfullmäktiges sida, hvartill berättelsen öfver verkställd afsyning och afpröfning af stadens vattenledning borde föranleda. + Utskottsbetänkande i ofvannämnda ärendet.
19. Utskottsbetänkande i frågan om uppförandet af en kommunal sjukhusbyggnad. Brevväkling ang. uppgörande af budgetsförslag.

20. Utskottsbetänkande ang. det af Magistra-
ten uppgjorda förslag öfver Helsingfors
stadskommuns utgifter och inkomster år
1879.

Utskottsbetänkande med förslag till Stadsfullmäktige affordradt underdånigt yttrande i anledning af en till Hans Kejs. Majestät ingifven und. ansökning om tillstånd att i denna stad bilda ett aktiebolag under benämning "Arbetarenes i Helsingfors Byggnadsaktiebolag" samt om stadfästelse å de för bolaget uppgjorda stadgar.

Den 28 December 1877 hafva Stadsfullmäktige till utskottet remitterat Guvernörens i länet genom Magistraten till Fullmäktige inkomna remiss i föreliggande ärende; och har utskottet ur handlingarna deri inhemtat bl. a.: att, sedan delegarene uti i fråga varande under bildning varande bolag vid offentligen utlysta sammanträden granskat och godkänt det af en särskild komité uppgjorda förslag till stadgar för bolaget, åt en af delegarene utsedd interimsdirektion under ordförandeskap af Ingeniör F. F. Sivén uppdragits att på högvederbörlig ort anhålla om stadfästelse å dessa stadgar; samt att stadgarna, fördelade i 31 paragrafer, innehålla en mängd delvis ganska invecklade bestämmingar, af hvilka de viktigaste äro, att bolaget, som bildas af arbetare och andra för saken intresserade personer, har till ändamål "att åt den arbetande klassen i Helsingfors och särskildt åt bolagets delegare bereda sunda och billiga bostäder samt för dem öppna tillfälle att sjelfva blifva husegare", — att bolagets grundkapital utgöres af 100,000 mark, fördelade på 1,000 aktier å 100 mark, dock att bolaget kan börja sin verksamhet så snart 400 aktier äro tecknade, — att aktiekapitalet beroende af bolagsstämmas beslut kan ökas ända till 400,000 mark, — att aktiebrefven ställas å viss person och kunna genom endossement till annan öfverlätas samt, i händelse de förkomma, i vanlig

ordning dödas, — att bolaget för uppnående af sitt ändamål uppför, på egen eller för längre tid af staden arrenderad mark, enkla byggnader, innehållande en hvar några få efter arbetarebefolkningens behof afpassade, af hvarandra så vidt möjligt oberoende boningslokaler jemte uthus samt egen gårdsplan och, der omständigheterna det medgifva, egen trädgård, — att dessa bostäder uthyras företrädesvis åt delegare i bolaget, som äro välkände och tillhöra den arbetande klassen, hvarvid, under för öfrigt lika omständigheter, äldre bolagsman har företräde framför senare tillkommen, större familj framför mindre och denna framför enskild person, — att efter bolagsstämmas beslut, byggnaderna eller delar af dem öfverlåtas till inlösen åt välkänd delegare af den arbetande klassen, hvilket sker genom afbetalningar under högst 25 år, — att å bolagsstämma utsedde fullmäktige bestämma hyran för lokalerna så lågt, som med afseende å skälig ränta på aktiekapitalet är möjligt, samt lösesumman för sjelfva byggnaderna i närmaste öfverensstämmelse med den kostnad, hvartill de en hvar stå bolaget, inberäknadt ränta å byggnadskapitalet och förvaltningskostnad under byggnadstiden, — att bolagets angelägenheter, till den del de icke tillhöra bolagsstämmas eller fullmäktiges afgörande, handhafvas af en af fullmäktige utsedd direktion, hvars medlemmar uppbära arvoden och äro ansvarige för all den skada, som genom deras förvållande eller uraktlåtenhet drabbar bolaget, o. s. v.

Dessa korta antydningar har utskottet ansett sig böra lemna; men så väl handlingarnes vidlyftighet som ärendets påtagligen brådskande beskaffenhet hafva hindrat en utförligare utläggning af frågan. Och får utskottet därför, på grund af verkställd detaljgranskning af de föreslagna stadgarna samt åberopande hvad af ett annat utskott förut anförts i frågan om uppförande af arbetarebostäder här på orten, nu allenast föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta: att till Magistraten, i afseende å vidare befordran, jemte remisshandlingarna i ärendet öfversända det Stadsfullmäktige deri affordrade yttrandet, så lydande:

(Tit.)

Såsom det Stadsfullmäktige affordrade underdåniga yttrande med anledning af en af Ingeniör F. F. Sivén jemte åtskilliga andra personer hos Tit. gjord ansökning om tillstånd att i denna stad bilda ett aktiebolag under benämning "Arbetarenes i Helsingfors Byggnadsaktiebolag" samt om stadfästelse

å de för bolaget uppgjorda stadgar, få Stadsfullmäktige i underdånighet anföra följande:

Stadsfullmäktige hafva redan tillförene haft tillfälle att ådagalägga sitt intresse för åstadkommande af lämpliga och tillräckliga arbetarebostäder här på orten. I affördradt underdånigt yttrande i fråga om utgifvande af byggnadslån af statsmedel för uppförande af slika bostäder hafva Fullmäktige den 27 Mars 1877, med förordande af sådan åtgärd och med särskildt afseende å det s. k. Muhlhausen-systemet för arbetarebostäder, för tiden intill den 1 Juni 1878 reserverat ett icke ringa område af villan Lugnet inom denna stad. Deremot hafva Fullmäktige i ett dem af Guvernören i länet affördradt senare utlåtande i samma fråga, föranledt af Magistratens deri afgifna yttrande om bland annat lämpligheten af byggnadslånens utgifvande "blott åt behörigen organiserade föreningar bland arbetare i syfte att åt sig uppbygga bostäder" — ansett sig böra framhålla svårigheten för arbetareföreningar att för det närvarande hos oss vinna en fast och säker organisation, samt hållit före att uppförande af arbetarebostäder jemväl efter nämnda system bör bedrivas enligt affärsprinciper, om icke företaget skulle blifva allenast ett kostsamt experiment.

Nu i fråga varande aktiebolag anger redan genom sin benämning, att det väsentligen skall utgöras af arbetare, och af förslaget till bolagsstadgar synes, att inlösen af bolagets byggnader skulle tillkomma uteslutande de aktionärer, som äro arbetare. De föreslagna stadgarna innehålla äfven i öfrigt bestämmingar, som äro egnade att ej allenast tillgodose utan äfven säkerställa desse aktionärers intressen. Men Stadsfullmäktige kunna icke undgå att påpeka, hurusom bolagets hela organisation och verksamhet synes enligt dessa stadgar blifva nog komplicerad, samt sjelfva förvaltningen antingen ganska kostsam, eller ock i hög grad beroende af enskildes uppoffrande intresse för ett företag, hvars frukter endast långsamt kunna mogna; och synas dessa omständigheter egnade att dels ställa aktionärerne, synnerligast de af arbetareklassen, nog främmande för affären, dels åter försvåra vinnandet af ett godt ekonomiskt resultat under en längre tidsföljd. — Stadsfullmäktige hafva sålunda icke genom detta förslag till ett praktiskt utförande af ofvan åberopade idé om organiserade arbetareföreningar funnit sina härutinnan tillförene uttalade tvifvel väsent-

ligen häfda. Men då Fullmäktige icke kunna annat, än tillönska detta nya företag all möjlig framgång, och då skäligt tillmötesgående och förtroende från allmänhetens och myndigheternas sida äro de första villkoren för företagets lyckliga realiserande, hafva Fullmäktige likväl härmed velat i underdånighet hemställa, huruvida icke i fråga varande ansökning borde bifallas. (Ort och tid.)

På Stadsfullmäktiges vägnar:

(Underskrift.)

(Kontrasignation.)

Helsingfors, den 10 Januari 1878.

Wilh. Brummer.

C. Qvist.

A. Collan.

Utskottsbetänkande med förslag till instruktion för Helsingfors stads Byggnadskontor.

Den 28 November 1877 hafva Stadsfullmäktige, med anledning af ett från Drätselkammaren till Fullmäktige insänt förslag till instruktion för första afdelningen af Helsingfors stads byggnadskontor, uppdragit åt undertecknade att såsom ett särskildt utskott utarbete ett nytt förslag till instruktion för byggnadskontoret. Till fullgörande häraf har utskottet uppgjort nedan stående instruktionsförslag, hvilket är sammanfattadt i kortare form, utan att derför, enligt utskottets förmenande, i hufvudsakliga stycken vara mindre fullständigt, än det förra förslaget. I enskilda delar förekomma dessutom några icke oväsentliga skiljaktigheter emellan de båda förslagen, och får utskottet såsom motiv för de viktigaste af dessa afvikelser anföra följande:

Att inrätta Byggnadskontoret i två skilda afdelningar, kan enligt utskottets åsigt vara en fråga af vikt för framtiden, då ärendenas mängd sådant påkallar, men synes för det närvarande icke vara behöfligt. En dylik anordning skulle medföra betydligt ökade kostnader samt delvis nödvändig göra dubbla materialförråd; och förbises bör icke heller att åtskilliga förvecklingar, t. ex. beträffande vattenafledning, gatuvård m. m. derigenom kunde uppstå emellan Stadsingeniören och Vattenledningsingeniören.

Vidare bör anmärkas, att, enligt utskottets åsigt, materialförvaltarens och bokhållarens befattningar lämpligen kunna handhafvas af samma person. Det kan icke lända staden till gagn, att för ett ändamål, som kan genom en enda man uppfyllas, anställa två, hvilka icke åtnjuta en för deras existens tillräcklig lön och derför nödgas egna sig åt andra uppdrag, som de utöfver sina jämförelsevis få tjenstegöromål kunna medhinna. Att för öfrigt denne

tjensteman bör antagas af Drätselkammaren, under hvars närmaste inseende han utöfvar sin befattning, anser utskottet vara så nödvändigt, att utskottet icke tvekat föreslå att Stadsfullmäktige ville vidtaga den åtgärd för ändring i Drätselreglementet, som härför blifver nödig.

Slutligen synes det lämpligt, att icke någon beständig byggmästare anställles, utan att Stadsingenjören på vilkor, som i hvarje särskildt fall bestämmas, eger antaga byggmästare, en eller flere, och så kvalificerade, som de pågående arbetenas beskaffenhet fordrar. Ty det är af vikt, att den som är ansvarig för ett arbetes utförande, skall få välja dem, med hvilkas biträde arbetet måste verkställas, enär eljes en stor del af denna ansvarighet åtminstone skenbart måste komma att falla på andra. Äfven i detta afseende erfordras en ändring af gällande drätselreglemente.

På dessa grunder får utskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att godkänna det af utskottet uppgjorda förslag till instruktion för stadens Byggnadskontor, så lydande:

Förslag till instruktion för Helsingfors stads Byggnadskontor.

§ 1.

Byggnadskontoret eger att under Drätselkammarens inseende vårda och förteckna stadens fasta egendom, att förbereda och utföra dess byggnads- och öfriga arbetsföretag, att förvalta det för dessa ändamål nödiga material- och instrumental-förråd samt att i öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter och utföra de uppdrag, som af Drätselkammaren meddelas.

§ 2.

Byggnadskontoret förestås af Stadsingenjören, som tillsättes på sätt som derom stadgas i gällande reglemente för Drätselkammaren. Honom är ej tillåtet att innehafva annan befattning eller egna sin för stadens värf nödiga tid till andra uppdrag. — Han skall, då Drätselkammaren finner det nödigt, uppå kallelse meddela Kammarén upplysningar i de till Byggnadskontorets förvaltning hörande ärenden. — Honom tillkommer ock att, utan kallelse, hos Kam-

maren skriftligen eller muntligen göra framställningar och väcka förslag uti allt, som till hans befattning hörer och till stadens fördel lända kan.

Utom de löneförmåner, som för Stadsingeniören blifvit anslagna, eger han uppbära expeditionslösen för vissa förrättningar, efter taxa som är eller framdeles kan blifva fastställd.

§ 3.

Såsom biträde åt Stadsingeniören tillsätta Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag en Ingeniör, hvars åliggande företrädesvis är att handhafva vården af stadens vattenledning.

Med ändring af 7 och 8 §§ i reglementet för Drätselkammaren, eger Kammaren, på Stadsingeniörens förslag, anställa en bokhållare, som tillika är materialförvaltare, en trädgårdsmästare samt skogsvaktare, och ankommer å Stadsingeniören att i öfverensstämmelse med godkända kostnadsförslag eller annars fastställda grunder, antaga de för arbetenas utförande nödige byggmästare, kvartersmän och arbetare.

§ 4.

I enlighet med ofvan stående allmänna bestämmingar åligger det Stadsingeniören särskildt:

a) att uppgöra ritningar och förslag för stadens reglering och öfriga arbeten samt att efter föreskrift utföra alla stadens arbeten;

b) att föra stadens tomtbok och att utfärda bevis ur densamma, äfvensom att efter Drätselkammarens eller Magistratens förordnande verkställa mätningar af byggnadstomter, såsom stadens byggnadsordning derom bestämmer;

c) att deltaga i syneförrättningar, som angå stadens jord och fastigheter, samt att föra protokoll vid dessa förrättningar;

d) att upprätta och komplettera kartor öfver stadens villor och andra jordlägenheter;

e) att vårda och förteckna alla till byggnadskontoret hörande kartor och handlingar;

f) att ombesörja uppköp af nödiga redskap och arbetsmaterialier;

g) att uppgöra dagsverks- och betingslistor samt granska inkommande räkningar;

h) att tillse, det tillfälliga brister på stadens byggnader, gatuandelar, brunnar, kajer, vägar och chausséer m. m. blifva skyndsamt afhjelpa;

i) att öfvervaka enskilda gårdsegares arbeten för gators stenläggning och förbättring eller afloppskanalers anläggning, så att de må blifva rätteligen utförda;

k) att hafva inseende deröfver, att bokhållaren och andra vid byggnadskontoret anställda personer fullgöra sina skyldigheter;

l) att årligen inom September månads utgång till Drätselkammaren afgifva förslag till nödiga arbeten för följande år jemte kostnadsberäkningar och i särskilda fall behöfliga ritningar;

m) att för hvarje månad till Drätselkammaren insända en af honom till riktigheten bestyrkt bokslutsrapport; samt

n) att inom Februari månad hvarje år afsluta kontorets böcker samt inom Juni månad till Drätselkammaren afgifva fullständig arbetsberättelse för det näst föregående året.

§ 5.

Bokhållarens åliggande är, att föra de böcker och förteckningar samt verkställa de uträkningar; som till kontorets förvaltning höra, att utskrifva de bevis, syneinstrument och utlåtanen, som Stadsingeniören bör utfärda, att förvalta och bokföra kontorets material- och instrumentalförråd, äfvensom att i öfrigt fullgöra de uppdrag, som Drätselkammaren eller Stadsingeniören honom skäligen förelägger.

Såsom säkerhet för den egendom, som lemnas under bokhållarens vård, skall han ställa borgen för visst belopp i penningar, som af Drätselkammaren bestämmes.

§ 6.

Till Trädgårdsmästarens befattning hör, att uppgöra planer och kostnadsförslag för nya planteringar och trädgårdsanläggningar, att utföra deraf föranledda arbeten, att vårda och skydda samtliga under stadens egen disposition stående anläggningar af detta slag jemte dertill hörande mobilier, att tillse det arrendatorer af stadens jord och andra enskilda personer fullgöra dem åliggande förbindelser beträffande planteringar och hvad till trädgårdsmästarens

yrke i öfrigt hörer, att upprätta dagsverks- och andra nödiga listor öfver arbeten, som under hans ledning blifvit verkställda, samt att ordentligen redogöra för sin förvaltning och årligen derom till Drätselkammaren aflemna fullständig berättelse, äfvensom att i öfrigt fullgöra hvad honom i hans befattning ålägges.

§ 7.

Skogvaktare skall vaksamt tillse, att stadens skogar förblifva fredade samt att arrendatorer af derunder lydande egor icke öfverskrida sina rättigheter eller försumma sina skyldigheter beträffande skogsmark, som blifvit till dem öfverlåten. Öfverträdelser deri anmälas hos Drätselkammaren, för att genom vederbörande stadsfiskal lagligen beifras.

§ 8.

Byggnadskontoret hålles för allmänheten öppet hvarje söckendag från kl. 10 till 2 på dagen, samt dessutom, då arbetenas gång sådant påkallar, jemväl på lämplig tid af eftermiddagen.

samt att i underdånig skrifvelse hos Kejserliga Senatens Ekonomie-departement anhålla om sådan ändring af 7 och 8 §§ i gällande reglemente för stadens Drätselkammare, som af ofvan stående instruktions antagande blifver en följd;

hvarom allt Magistraten borde i afgående skrifvelse underrättas, särskildt i afseende å Drätselkammarens förständigande.

Helsingfors, den 17 Januari 1878.

Axel Liljenstrand.

E. Wasastjerna.

G. T. Ahlgren.

Helsingfors, Theodor Sederholms boktryckeri, 1878.

**Utskottsbetänkande med anledning af återremiss
af betänkandet N:o 15 år 1877 i fråga om upplåtande af
plats till uppförande af ett hus för Frivilliga Brandkåren.**

Den 28 November 1877 hafva Stadsfullmäktige till utskottet återremitterat i fråga varande ärende, för att af detsamma upptagas till ny behandling sålunda, att utlåtande borde afgifvas med anledning af Brandkommissionens förslag att platsen norr om Nikolaikyrkans östra paviljong skulle för ändamålet upplåtas, samt utskottet "tillika taga under öfvervägande ej mindre huruvida icke platsen invid Kaserntorget vore lämplig för uppförande af redskapsdepôt för Frivilliga Brandkårens räkning, i händelse plats för dess samlings- och läselokal kunde annorstädes åstadkommas, än jemväl om möjligen i fråga varande byggnad lämpligen kunde uppföras å samma tomt, hvarest stadens södra brandtorn är beläget".

Såsom infordradt utlåtande angående Brandkommissionens förslag att för uppförande af Frivilliga Brandkårens hus upplåta platsen närmast norr om Nikolaikyrkans östra paviljong, får utskottet framhålla:

att denna tomt, utgörande i längd 78 och i djuplek 100 fot eller 7,800 kvadratfot, icke tillhör staden, utan kronan, som sedan längre tid afsett att bebygga densamma för sina embetsverks behof;

att tomten är för berörda ändamål alldeles för liten, så att gårdsplanen blefve både trång och mörk samt för Kårens behof af samlingsplats nästan alldeles obegagnelig;

att gatan utanför tomten är nog trång och lifligt trafikerad, för att redskapens in- och uttagande icke skulle förorsaka verklig olägenhet för så väl Kåren som allmänheten; samt

att, huru än i fråga varande byggnad å tomten placerades, dess öfre del, eller åtminstone taket, komme att från Senatstorget synas öfver kyrktrappans mur, hvilket blefve mindre prydligt och måhända ett skäl för kronan att icke för ändamålet afstå denna tomt.

På grund af dessa alla skäl har utskottet icke kunnat annat, än afstyrka Brandkommissionens härutinnan gjorda förslag.

Hvad åter vidkommer tanken att upplåta platsen invid Kaserntorget för uppförande af en redskapsdepôt för Frivilliga Brandkåren och uppsöka någon annan plats för kårens samlingslokal, så torde utskottet icke behöfva vidare, än antyda den fullkomliga olämpligheten, *ur synpunkten af Kårens intresse*, af att först måsta med betydligt större kostnad uppföra tvenne byggnader i st. f. en, och sedan för framtiden hafva en dyrbar samt ständig skötsel och tillsyn fördrande redskap förvarad på ett annat ställe, än der Kåren har sina öfriga tillhörigheter samlade och så att säga en daglig mötesplats och sammanhållningspunkt för sina medlemmar. Utskottet kan därför så mycket mindre förorda ett sådant förslag, som platsen invid Kaserntorget, på sätt redan förut i ärendet framhållits, ingalunda är direkt för sådant ändamål disponibel.

Beträffande slutligen frågan om upplåtande af södra brandtornstomten, (239 fot lång och dels 161 $\frac{1}{2}$ dels 157 fot djup eller 42,608 qvadratfot), så är väl den obegagnade delen af denna tomt ganska stor (135 fot gatlinie) och i detta afseende antagligen för i fråga varande behof tillräcklig; men sjelfva platsen är så ojemn och upptagen af brant sluttande berg, att dess planering så till grund som nödig gårdsplan skulle medtaga en kostnad, den utskottet vid anställd approximativ beräkning icke kunnat uppskatta lägre än till 25,000 mark; hvarigenom naturligtvis hela företaget nästan omöjliggjordes. Dessutom kan staden sjelf komma att behöfva denna plats, då fråga kan bli om att uppföra

en väl behöflig byggnad för den mängd ordinarie brandmanskap, som nu bor i upphyrda lokaler. — Utskottet kan således icke heller förorda detta förslag, åtminstone icke utan bidrag från stadens sida till bekostande af nyss berörda planering, hvarom likväl fråga icke väckts.

Återstår sålunda för utskottet allenast att i allo återhemta sitt förut i ärendet framställda förslag till beslut från Stadsfullmäktiges sida; men anser utskottet sig tillika böra hemställa:

om Stadsfullmäktige vilja *alternativt* för ändamålet upplåta nödig plats å den tomt, der stadens södra brandtorn är beläget.

Helsingfors, den 4 Februari 1878.

Lars Krogus.

Rich. Heimberger.

Alex. Ärt.

Helsingfors, Theodor Sederholms boktryckeri, 1878.

Utskottsbetänkande i fråga om uppställande af två lyftkranar vid stadens södra hamn.

Den 28 September 1875 hafva Stadsfullmäktige till undertecknade såsom ett särskildt utskott remitterat Magistratens till Fullmäktige aflåtna skrivelse af den 4 Augusti s. å. jemte dertill hörande ritning och kostnadsförslag till två lyftkranar för lastning och lossning af tyngre gods, att uppställas invid södra hamnen, den ena å kajen vid östra ändan af salutorget och den andra framför handelsmagasinerna, hvilka kranars anskaffande jemväl af Stadens Äldste i afgifvet yttrande i tiden förordats. Ur nämnda kostnadsförslag inhemtas bl. a.: att hvardera kranen, vägande sjelf omkr. 1,000 Lisp., skulle lyfta 8 tons engelsk vikt med en 5 meter ut från medelpunkten löpande ketting af $\frac{3}{4}$ engelsk tum i tjocklek, samt med en lyfthöjd af 5,2 meter öfver den öfre fundamentplåten och en total lyfthöjd af 8 meter, äfvensom försedd med en mekanisk vridningsinrättning och alla axlar löpande i delade metallager; — att kranarna 2 $\frac{1}{2}$ å 3 månader efter definitiv beställning kunde levereras franko i Helsingfors (dock oförtullade, ehuru påtagligen tullfria), af firman Osberg et Bade, till ett pris af 7,800 mark hvardera, af hvilken summa $\frac{1}{3}$ borde utbetalas vid beställningen och återstoden efter afprofningen; — samt att, efter det fundament blifvit på stadens bekostnad inrättade och af firman godkända, kranarna skulle uppställas af firman, och afprofning ske genom belastning med 10 tons vikt. — I det af Stadsfullmäktige fastställda budgetförslag för år 1876 upptogs sedermera för i fråga varande lyftkranar, "beroende på särskildt beslut framdeles", nämnda inköpspris 15,600 mark tillökt med 2,000 mark förslagsvis beräknad kostnad för "fundament och uppsättning".

Det kan icke nekas, att fasta lyftkranar vid en hamn äro af stor betydelse för trafiken, och det synes därför vara på tiden, att något i detta afseende göres i Helsingfors. Beträffande först dessa kranars lyftförmåga, så torde 5 tons vara det vanliga måttet vid hamnkajer, der icke jernvägsspår framgå; ty såsom regel måste naturligtvis gälla, att man icke behöfver kunna lyfta större tyngder, än man lämpligen kan fortskaffa. Å Sörnäs lastageplats finnes väl en statsjernvägarna tillhörig lyftkran af ända till 20 tons lyftkraft; men den är till följd af platsens aflägsenhet från de vanliga lossningspunkterna inom staden och framför allt genom den starka rörelsen vid sjelfva Sörnäs ganska svåråtkomlig för det dagliga trafikbehofvet. Då fartygen sjelfva sällan äro försedda med tyngre lyftvincher än till 2 tons vikt, torde behofvet af åtminstone en 5 tons lyftkran vid södra hamnen icke erfordra någon vidare motivering.

Det är utom all fråga, att *två* lyftkranar skulle få användning vid hamnen; men då den ena af de förslagna uppställningsplatserna, den vid östra ändan af salutorget, så till vida är mindre egnad för en dylik inrättning, som kajen vid det djupaste stället, d. v. s. mot ändan af yttre hamnarmen omkring den s. k. katerhamnen, påtagligen blefve för svag för det åt sidorna verkande starka trycket af en ständigt arbetande lyftkran, har utskottet icke trott sig böra förorda denna del af förslaget, utan allenast uppställande af *en* lyftkran, på den andra af de föreslagna platserna. Det har dessutom synts utskottet lämpligare att beträffande trafiken vid först nämnda punkt af salutorget afvakta utvecklingen af de förestående kajarbetena på Skatudden och det möjliga realiserandet af den mångåriga planen att genom jernvägsspår förbinda södra hamnen med statsjernvägarnes bangård — frågor af afgörande betydelse för bestämmandet af såväl platsen som lyftförmågan för en lyftkran på denna sida af hamnen.

Nu i fråga varande lyftkran borde uppställas på det ställe af kajen utanför handelsmagasinerna, der vattnet är djupast, d. v. s. på ändan närmast varfvet, der både utrymmet och kajbyggnadens soliditet äro för ändamålet tillräckliga; sjelfva punkten torde dock lämpligast angifvas af Stadsingeniören.

Priset för en 5 tons lyftkran kan utskottet icke bestämdt uppgifva; det måste dock blifva vida billigare, än det ofvan för en 8 tons beräknade, helst äfven konjunkturerna med afseende å jernstillverkningar nu äro vida fördelaktigare, än då denna beräkning uppgjordes. Exempelvis vill utskottet nämna,

att för statsjernvägarnes behof för någon tid sedan å deras egen verkstad tillverkats en 5 tons lyftkran för en kostnad af 4,000 mark. Från utlandet borde likväl en sådan kran fås billigare. — Då detta arbete är på sätt utskottet föreslagit begränsadt, synes det vara skäl för Stadsfullmäktige att nu *definitivt* besluta arbetet och anmoda Drätselkammaren, att till innevarande års seglation låta utföra detsamma samt i sinom tid till Fullmäktige inkomma med uppgift om kostnaden därför och förslag till anskaffande af medel för dennas betäckande. Någon vidare pröfning af denna utgift eller uppgörande af formligt kostnadsförslag, att underställas Stadsfullmäktiges godkännande, synes därför icke i föreliggande fall vara af nöden; utan torde ärendet i detta afseende med förtroende kunna lemnas till Drätselkammarens och Stadsingenjörens bedömande.

Utskottet får därför föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att på den lämpligaste lossnings- och lastningspunkten framför handelsmagasinerna vid stadens södra hamn skall till början af innevarande års seglation uppställas en 5 tons lyftkran af fullgod konstruktion; samt

att i vanlig ordning genom Magistraten anmoda Drätselkammaren, att, efter inhemtadt utlåtande af Stadsingenjören, låta på bästa och billigaste sätt utföra detta arbete samt i sinom tid till Stadsfullmäktige inkomma med uppgift om kostnaden därför och förslag till anskaffande af nödiga medel.

Helsingfors, den 4 Februari 1878.

K. P. Engström.

C. W. I. Sundman.

Lars Krogius.

Helsingfors, Theodor Sederholms boktryckeri, 1878.

Utskottsbetänkande med anledning af de i revisionsberättelserna om 1874, 1875 och 1876 årens stadsräkenskaper framställda anmärkningar.

Den 20 April 1876 hafva Stadsfullmäktige till d. v. finansutskottet remitterat följande handlingar rörande *revisionen af stadens räkenskaper för år 1874*, neml.:

a) herrar revisorers skrifvelse till Magistraten af den 27 Mars 1876 jemte berättelse öfver i fråga varande revision;

b) en af förra Sundhetsnämnden afgifven redovisning öfver af Nämnden omhänderhafda medel under åren 1874 och 1875;

c) styrkt afskrift af Stadsfullmäktiges den 27 April 1875 till Folkskoldirektionen aflåtna skrifvelse, innehållande Direktionen beviljad fullständig decharge för dess räkenskaper för läseåret 1873—74;

d) Magistratens den 12 April 1876 dagtecknade skrifvelse till Stadsfullmäktige, hvarigenom handlingarna i ärendet, i det afseende 69 § i förordningen om kommunalförvaltning i stad innehåller, till Fullmäktige öfverlemnats.

I öfverensstämmelse med finansutskottets den 12 Maj 1876 i frågan afgifna förberedande yttrande, hafva Stadsfullmäktige den 1 Juni s. å. till Magistraten återsänt ofvan nämnda af Sundhetsnämnden afgifna redovisning för åren 1874 och 1875, för att, sedan redovisningen blifvit af Nämnden sålunda omarbetad, att den omfattade hvardera af dessa år särskildt, öfverlemnas så vidt redogörelseåret 1874 angår till granskning af revisorerne för samma års stadsräkenskaper, hvarefter handlingarna borde ånyo till Stadsfullmäktige insändas. Med anledning häraf hafva Stadsfullmäktige ytterligare fått emottaga följande handlingar i ärendet:

e) en af Underpolismästaren O. A. Ståhlberg den 5 September 1876 å Sundhetsnämndens vägnar afgifven redovisning öfver af Nämnden använda medel under *år 1874*, jemte verifikationer;

f) herrar revisorers för 1874 års stadsräkenskaper den 4 November 1876 dagtecknade berättelse öfver verkställd granskning af nämnda redovisning;

g) Underpolismästaren Ståhlbergs den 7 Dec. 1876 och 25 Jan. 1877 till Magistraten aflemnade särskilda förklaringar med anledning af revisorerne anmärkningar; samt

h) Magistratens den 31 Januari 1877 till Stadsfullmäktige aflåtna skrifvelse, hvarigenom dessa handlingar tillsändts Fullmäktige.

Och hafva jemväl dessa handlingar af Stadsfullmäktige den 6 Februari 1877 remitterats till finansutskottet, som emellertid blifvit nyvaldt, sålunda att undertecknade utsetts till medlemmar i detsamma; hvarefter Fullmäktige, i anledning af derom uppkommen fråga, den 12 Febr. 1878 förklarar, att det nya finansutskottet egde slutföra behandlingen af hela detta revisionsärende.

Då i fråga varande revisionshandlingar icke blifvit till tryck beforderade, har utskottet ansett sig böra i detta sammanhang meddela Stadsfullmäktige ej allenast revisorernes totalomdöme och de framställda särskilda anmärkningarne, utan äfven hufvudinhållet af redogörarenes afgifna förklaringar och Magistratens skrivelser, allt åtföljdt af utskottets förslag till beslut i hvarje punkt. —

1874 års revision har omfattat ej mindre Drätselkontorets och Fattigvårdsstyrelsens räkenskaper, än ock räkenskaperna för söndags- och aftonskolorna för nämnda år.

Om *Drätselkontorets räkenskaper* intyga revisorerne, att de äro «med ordning och noggrannhet förda samt utgifterna behörigen verifierade»; och, utan att emot dessa räkenskaper framställa någon anmärkning, allenast påpeka revisorerne: att önskligt vore det kvarstående proprie-balanser och äldre oliqviderade förskott (ända från 1855) måtte snarligen «på lagenligt sätt från räkenskaperna undanrödjäs;» — att i räkenskaperna ingående uppbörd af extra medel, för Handels- och Handtverksföreningarnas pensionskassor, m. fl., icke borde i stadsräkenskaperna inblandas; samt — att ett inventarium saknas, hvarifrån uppgift kunde erhållas om stadens tillhörigheter. — Med anledning häraf anser utskottet sig böra erinra: att Drätselkammaren i början af innevarande år till Stadsfullmäktige inkommit med förslag om afskrifning af särskilda i räkenskaperna balanserade förskott, — att omförmälde extra uppbörd enligt hvad utskottet inhemtat icke vidare ingår i räkenskaperna, — samt att uppgörande af inventariiförteckningar enligt gällande drätselreglemente ankommer å Drätselkammaren, som i sådant afseende äfven vidtagit nödiga åtgärder.

Beträffande redovisningarna öfver *söndags- och aftonskolemedlen* förklara revisorerne sig icke hafva funnit något att anmärka.

Äfven *fattigvårdsräkenskaperna* hafva revisorerne funnit vara «enligt den för deras uppställning följda metoden ordentligt förda», jemte det revisorerne intyga, att «Fattigvårdsdirektionens förvaltning af fattigvårdens angelägenheter med omsorgsfullt nit blifvit handhafd.» Likväl hafva revisorerne beträffande räkenskaperna fäst uppmärksamheten vid följande omständigheter:

«1:o) Uti ingående balansen till räkningen öfver Fattigkassan upptages ett till Sundhetsnämnden utgifvet oliqvideradt förskott af *My.* 21,774: 40, hvilket under årets lopp blifvit tillökadt med ytterligare 12,095*) mark och således vid dess utgång bordt

*) påtagl. skriffel i st. f. 12,950.

uppgå till 34,724 mark 40 penni. Å detta förskott har fattigkassan blifvit ersatt med *Sm.* 24,363: 73, hvilka öfverförts från Fonden för uttaxerade extra sjukvårdskostnader, hvarest denna utgiftspost är afförd såsom leverering, och i Fattigkassan utbalanseras till 1875 såsom oliquideradt förskott endast skilnaden *Sm.* 10,360: 67. Som emellertid någon redogörelse öfver användandet af det sålunda utan vidare ur räkenskaperna aförda beloppet 24,363 mark 73 penni icke aflemnats, nödgas revisorerne påyrka att redovisning varder Sundhetsnämnden affordrad för såväl ifrågavarande 24,363 mark 73 penni som det utbalanserade förskottet af 10,360 mark 67 penni, enär revisorerne ej kunna finna någon giltig orsak för att så betydliga summor hos Sundhetsnämnden under längre tid oredovisade utestå.»

De sålunda påyrkade redovisningarna hafva sedermera blifvit å Sundhetsnämndens vägnar af Underpolismästaren Ståhlberg afgifna, och de för åren 1871, 1872 och 1873 hafva med särskilda till följd af vederbörande revisorers anmärkningar gjorda rättelser blifvit slutligen godkända äfvensom af Stadsfullmäktige den 29 Maj 1877 öfversända till Drätselkammaren, för vidtagande af åtgärd derhän, att de redogöraren i 1873 års redovisning till last tagna oredovisade förskott måtte behörigen observeras och, såvida redovisning för dem ej framställdes, hos vederbörande utkrävas. 1873 års redovisning innehåller å debetsidan ett saldo (brist) af 2,310: 77 och på kreditsidan såsom balans till år 1874 tvenne från tidigare år öfverbalanserade oredovisade förskott om resp. 283: 18 och 310: eller tillsammans 593: 18. — Emot 1874 års redovisning, hvilken på ofvan omförmäldt sätt afgifvits, hafva 1874 års revisorer gjort särskilda af redogöraren jemväl godkända anmärkningar, hvarigenom bl. a. det å kreditsidan upptagna saldo af 942: 85 rätteligen komme att blifva 1,356: 10; hvarutom revisorerne förmått sig i saknad af 1873 års redovisning icke hafva kunnat öfvertyga sig om riktigheten af tvenne å kreditsidan afförda poster, neml.: enligt 1873 års redovisning förskottsvis utbetalade men derefter icke influtna 283: 18, och 1873 års saldo 2,337: 59. Af en jemförelse med 1873 års redovisning framgår, att nämnda förskott icke bordt få år 1874 utan redovisning deröfver afföras, utan att tvärtom såsom ingående balans å debetsidan bordt uppföras samma förskott äfvensom det andra förskottet å 310 mark; hvilket icke skett. Likaså företer det afförda saldot en mindre olikhet redogöraren till fördel. Med rättelse af dessa ofiktigheter skulle sålunda saldo i 1874 års redovisning redogöraren till last komma att blifva:

af redogöraren sjelf godkända	1,356: 10.
ingående balans från år 1873, bestående i ofta nämnda två oredovisade förskott	593: 18.
obefogad afföring af det ena oredovisade förskottet	283: 18.
det 1874 afförda saldot från år 1873 öfverskjuter det verkliga med	26: 82.

S:ma saldo 2,259: 28.

— Emot 1874 års redovisning hafva revisorerne jemväl anmärkt, att debet innehåller en post å 1,350 mark, hvilken såsom uppburen den 11 Januari 1875 icke bordt

ingå i redovisningen för 1874; med afseende hvarå Underpolismästaren Ståhlberg inför Magistraten förmält, «att någon särskild redovisning för året 1875 icke vore af nöden; emedan Sundhetsnämnden under nästnämnda år blott uppburit en viss summa (berörda 1,350 mark) till betäckande af under föregående år redan förefallna utgifter.» I detta sammanhang anser utskottet sig äfven böra nämna, att enligt 1875 års revisionsberättelse enahanda summa, 1,350 mark, under sagda år utgifvits till Sundhetsnämnden och af det årets revisorer anmärkts såsom oredovisad. Denna anmärkning af 1874 års revisorer gäller sålunda ett formfel.

I Underpolismästaren Ståhlbergs ofvan åberopade förklaring af d. 25 Jan. 1877 anhåller han, med godkännande af revisorernes anmärkningar emot 1874 års redovisning, att Magistraten ville hos Stadsfullmäktige göra framställning om att det honom till last tagna saldot måtte honom tillerkännas såsom «ersättning för fyraårig verksamhet som ordförande och kassör vid Sundhetsnämnden i denna stad.» Och har Magistraten i sin till Stadsfullmäktige aflåtna skrifvelse i ämnet öfverlemnadt till Fullmäktiges afgörande, «huruvida icke Polismästaren Ståhlberg, som under en tid af fyra år, då kommunalstyrelse ännu icke var här i staden införd och följaktligen icke heller någon laglig förbindelse för den, som ej egde någon rösträttighet i afseende å kommunens angelägenheter, förefanns att utan ersättning uträtta kommunala värf, må kunna befrias från utgifvande af den icke synnerligen betydande summa, som för honom i redogörelse brister.» — Detta Magistratens utlåtande hänför sig naturligtvis till redovisningsbristen i sakens dåvarande skick, men är så till vida för tidigt, som denna brist, på sätt jemväl 1874 års revisorer framhållit, icke kunde slutligen fastställas utan en jemförelse med föregående års då ännu icke slutbehandlade räkenskaper; och har denna brist, enligt hvad utskottet ofvan framställt, numera visat sig vara betydligt högre, eller 2,259: 28 i st. f. 1,356: 10. Härigenom skulle den af Underpolismästaren Ståhlberg i anspråk tagna och af Magistraten förordade godtgörelsen, motsvarande ungefär 340 mark om året, komma att uppgå till omkr. 564 mark årligen. Utskottet saknar tillräcklig kännedom derom, i hvad mån Ståhlbergs i fråga varande sysslande kunnat vara förtjent af godtgörelse från kommunens sida; äfvenså anser utskottet, att ersättning för slika kommunala uppdrag enligt regeln icke borde komma i fråga, allraminst då derom hvarken förbehåll eller *formlig* anhållan gjorts; och får utskottet därför till Stadsfullmäktiges eget afgörande hemställa, huruvida, med afseende å de af Magistraten anförda skäl, Stadsfullmäktige vilja besluta:

att revisorernes anmärkningar emot den af Underpolismästaren Ståhlberg å förra Sundhetsnämndens vägnar afgifna redovisning för år 1874 och dermed sammanhängande delar af 1873 och 1875 årens förvaltning icke må till någon åtgärd föranleda, utan hvad som sålunda brister i redovisning för nämndens förvaltning efterskänkes; hvarom Drätselkammaren borde i vanlig ordning underrättas, i afseende å medlens afförande ur räkenskaperna.

«2:o.) Från Folkskolefonden har under året till Folkskoleledningen utgifvits en summa af *Sm.* 38,042: 76 penni, som i fondens räkenskaper blifvit afförda. Men också för denna betydliga utgiftspost hafva revisorerne icke fått emottaga någon redovisning. — Äfven är det påfallande, att bidraget från bevillningsmedlen till underhåll af folkskoleväsendet i staden, hvilket bidrag för år 1874 utgått med 12,000 mark, hvarken uti räkningen öfver folkskolefonden eller annorstädes i de oss tillställda räkenskaperna återfinnes.»

Med anledning af denna anmärkning har Folkskoleledningen till Magistraten inlemnat förut åberopade bevis öfver vunnen decharge för läsåret 1873—74, hvilket bevis Magistraten bilagt sin ofvan omförmälda skrifvelse af den 12 April 1876, jemte det Magistraten meddelat, att redoräkning jemväl för läsåret 1874—75 blifvit Magistraten tillhandahållen och jemte stadens öfriga räkenskaper för år 1875 till de för samma år valde revisorer till granskning framlagd.

Vid sådant förhållande får utskottet tillstyrka:

att i fråga varande anmärkning emot redovisningen för folkskolefonden måtte få förfalla.

«3:o.) Riktigheten af de utbalanserade behållningarna i Fattigvårdsräkenskaperna hafva revisorerne icke varit i tillfälle att öfvertyga sig om i brist på något instrument öfver försiggången inventering af desamma vid redogörelseårets utgång. Enligt oss meddelade upplysningar ega inventeringar rum den 31 Mars och 30 September. Men i saknad af öfvergångskalkyler från sådan inventeringsdag till den 31 December lemna instrumenten öfver dessa inventeringar föga ledning för bedömandet af kassaställningen sistnämnde dag.»

Denna anmärkning anser Magistraten, i sin ofta nämnda skrifvelse, icke påkalla förklaring af vederbörande redogörare, utan blott förordnande af Stadsfullmäktige huru och när de i denna punkt omförmälda inventeringar lämpligast böra i framtiden hållas.

Saknaden af inventeringsinstrument öfver balanserade behållningar i fattigvårdsräkenskaperna den 31 Dec. 1874 kan naturligtvis icke numera afhjelpas; men i fall någon oriktighet i redovisningsuppgifterna härom skulle insmugit sig, måste den lätteligen hafva upptäckts vid inventeringen ult. Dec. 1875; hvarför, och som 71 § i förordningen om kommunalförvaltning i stad föreskrifver, att stadskassan vid hvarje tredje månads utgång — räknadt från kalenderårets början, och således utom andra äfven ult. Dec. hvarje år — bör i föreskrifven ordning inventeras, utskottet får hemställa:

att förevarande anmärkning icke måtte till någon åtgärd föranleda.

I sin revisionsberättelsen åtföljande skrifvelse anhålla slutligen revisorerne om utanordnande af det dem för revisionen tillhörande arvode; med anledning hvaraf Magistraten till Stadsfullmäktiges afgörande öfverlemnadt, «huruvida någon ersättning därför, såsom i kommunalförfattningen icke omnämnd, må ega rum.»

Enligt det förra drätselreglementet åtnjöto revisorerne, till antalet tre, ett gemensamt arvode af 150 rubel eller 600 mark och dessutom 25 procent af hvad redogöraren på grund af gjord anmärkning ålades att till någon fond inbetala. Hvarken kommunalförordningen eller nu gällande drätselreglemente innehålla något om arvoden för revision eller andra dermed analoga uppdrag för kommunens räkning. Då nu 1874 års revisorer enligt förut gällande stadganden skolat väljas under år 1875 före den 1 Mars och således efter det den nya kommunalförordningen trädte i tillämpning, och då desse revisorer förty äfven utsetts i fullkomlig öfverensstämmelse med denna förordnings föreskrifter i ämnet, kan utskottet icke finna revisorerens anhållan om arvode vara lagligen befogad; utan ser utskottet sig föranlåtet att föreslå:

att Stadsfullmäktige ville skriftligen underrätta Magistraten, i afseende å Drätselkammarens och 1874 års revisorers förståndigande, att Fullmäktige på anförda skäl icke funnit nämnde revisorer berättigade till arvode för revision af 1874 års räkenskaper.

Den 17 Oktober 1876 hafva Stadsfullmäktige till utskottet remitterat följande handlingar rörande *revisionen af 1875 års stadsräkenskaper*, neml.:

- a) revisorerne berättelse, dagtecknad den 14 Aug. 1876;
- b) Stadskamrerarens och Stadskassörens den 30 Sept. 1876 dagtecknade gemensamma förklaring öfver de gjorda anmärkningarna;
- c) Fattigvårdsdirektionens enahanda förklaring af den 14 Sept. 1876;
- d) en samma dag afgifven enahanda förklaring från Söndagsskoledirektionen; samt
- e) Magistratens den 2 Oktober 1876 dagtecknade skrifvelse till Stadsfullmäktige, hvarmed handlingarna i ärendet till Fullmäktige «i afseende å granskning» öfversändts.

1875 års revision har omfattat de af Drätselkontoret, Fattigvårdsstyrelsen äfvensom Direktionerna för Söndags- och Afton- samt Folkskolorna aflemnade särskilda räkenskaper.

Äfven nu intygas om *Drätselkontorets räkenskaper*, att de «i öfrigt äro med ordning och noggrannhet förda samt utgiftsposterna behörigen verifierade;» men revisorerne hafva funnit skäl till följande anmärkningar:

1:o.) «Den vederbörande tolagsbokhållare tillkommande lösen för utfärdade vågattester och debetsedlar, hvilken lösen å Drätselkontoret uppbäres samt derifrån på anordningar af Magistraten till dem månadligen utbetalas, finnes icke i räkenskaperna uppdebiterad, ehuru väl utbetalningarna äro i kredit observerade. Samma förhållande har befunnits ega rum jemväl i 1874 års räkenskaper. Att anmärkta omständighet icke upptäckts vid boksluten synes endast sålunda kunna förklaras, att de utestående resterna å tolagsmedlen i verkligheten torde med beloppet af de uppburna men på anført sätt icke uppdebiterade medlen öfverskjuta den i räkenskaperna utbalanserade rest-

summan, om hvars riktighet revisorerne icke varit i tillfälle att öfvertyga sig i saknad af behöriga restlängder.» På grund häraf hafva revisorerne påyrkat:

«att de i räkenskaperna för 1874 och 1875 icke uppdebiterade vågattest- och debetsedelsafgifter, utgörande sammanlagdt 7,598 mark 64 penni, såväl som enahanda poster hvilka under föregående år möjligen kunde blifvit på liknande sätt oobserverade, efter erhållen utredning må till fulla beloppet i årets räkenskaper uppdebiteras samt af den eller dem, som vederbör för stadskassans räkning indrifvas;

att drätselkontoret åläggas granska och kontrollera till detsamma inkommande uppgifter och förslager från stadens uppbördsmän, på det felaktigheter i desamma icke må under en längre tid kunna opåtaladt förekomma, såsom fallet nu varit med tolagsbokhållarenes månadsförslager;

att drätselkontoret tillförbindes medelst specificerade, uppsummerade och på lämpligt sätt verifierade restlängder styrka riktigheten af de för hvarje år i räkenskaperna såsom rester utbalanserade belopp;»

Med anledning häraf hafva vederbörande redogörare, jemte det de medgifvit riktigheten af revisorernes anmärkning, förklarar, att förhållandet uppkommit sålunda att de af tolagsbokhållaren aflemnade månadsförslagen icke öfverensstämt med uppbördslängderna, och stadskammaren, som icke kunnat förutsätta annat än att dessa summariska månadsförslag upptagit alla i debetsedlarna ingående poster, vid årets slut gjort ett sammandrag af månadsförslagen och i räkenskaperna uppdebiterat den sålunda erhållna slutsumman; dock hade någon förlust för stadskassan genom detta förhållande icke uppstått, «emedan stadskassören, som enligt de skilda debetsedlarna uppbär medlen, har hvarje sedels slutsumma uppförd i en skild kladd, i hvilken de betalda sedlarna annoteras, hvarefter hvarje post qvitteras uti de af tolagsbokhållarene afgifna uppbördslängderna, uti hvilka äfven debetsedels- och vågattest-afgifterna ingått, derå, sedan hela dagens uppbörd blifvit jemförd med kamrerarens eller numera med bokhållarens kontrollbok, den influtna totalsumman dagligen uppdebiteras i kassaboken samt sålunda hvarje influten debetsedel i sin helhet kommer stadskassan tillgodo.» Redogörarene medgifva väl, att olikheten emellan tolagsbokhållarenes månadsförslag och uppbördslängder påtagligen skulle upptäckts genom en granskning af desamma; men en sådan granskning ålåg icke Drätselkontorets tjenstemän och kunde icke utföras utan att en särskild tjensteman därför tillsattes. Likaså hade det anmärkta förhållandet utan tvifvel kommit i dagen, i fall den fåtaliga tjenstepersonalen vid kontoret hunnit uppgöra specifika restlängder vid hvarje års utgång; ty de ouppdebiterade medlen låge, på sätt revisorerne förutsatt och redogörarene vid närmare jemförelse äfven funnit, i utestående rester. Och skulle i fråga varande misstag lämpligast godtgöras sålunda, att de saknade posterna uppdebiterades i då löpande årets (1876) bokslut, samt en specificerad rest- och afkortningslängd vid årets utgång uppgjordes; hvarför redogörarene hoppades, att revisorernes anmärkningar måtte kunna få för denna gång förfalla.

Då denna viktiga anmärkningsfråga i något förändrad form återkommer vid re-

vevisionen af 1876 års räkenskaper och förty lämpligast behandlas i sammanhang dermed, får utskottet, med hänvisning till den nedan följande del af betänkandet, som omfattar sagda års revision, nu allenast föreslå:

att Stadsfullmäktige ville lemna med beslut om denna anmärkning beroende till behandlingen af 1876 års revision.

2:o.) I sammanhang med näst behandlade fråga hafva revisorerne fäst uppmärksamheten vid en räkenskaperna vidlådande brist, nemligen saknaden af fullständiga och tydliga verifikationer till debiteringsposterna. För att öfvertyga sig om dessas riktighet, vore man i de flesta fall nödsakad att utan ledning uppsöka och taga kännedom om Magistratens eller andra myndigheters beslut och förordnanden af äldre och yngre datum; hvilket vore förknippadt med allt för stor möda och tidspillan, för att en dylik undersökning under vanliga omständigheter kunde förutsättas komma att ske. Revisorerne hafva därför påyrkat, att för de särskilda inkomstittlarna borde upprättas specifika, uppsummerade och behörigen underskrifna längder, hänvisande, i fortbestående längder åtminstone första gången då en post der införes, genom kort anteckning till det förordnande af vederbörande myndighet, hvarigenom utskyldens belopp faststälts. I likhet med hvad för uttaxerade afgifter och tomtören delvis redan egde rum, skulle dylika längder öfver inkomsterna från stadens arrendelägenheter, mångleri-, hyrkusk-, bura- med flere afgifter i väsentlig mån underlätta såväl sjelfva debiteringen som kontrollen deröfver.

Härtill hafva redogörarene genmält, att hvarje uppdebiterad post, så vidt möjligt, blifvit verifierad genom reversal, samt att de inkomstposter, som icke grunda sig å uppbördslängder, kunde kontrolleras genom de af Magistraten utfärdade, räkenskaperna bilagda notariatförteckningarna, ehuru de visserligen i dessa icke återfinnas i samma ordningsföljd de influtit; och hafva redogörarene på dessa skäl förklarat, »att yrkandet i denna punkt städse blifvit iakttaget.»

Med anledning af denna anmärkning har utskottet från Drätselkontoret på begäran utfått de af redogörarene åberopade s. k. notariatförteckningarna, hvilka af Magistraten halfårsvis upprättas och Drätselkontoret tillhandahållas. De utgöras af tvenne skilda förteckningar, *den ena* öfver de förändringar, som under i fråga varande halfår inträffat med stadens utarrenderade tomter, villor och öfriga jordlägenheter, i afseende å lägenheternas areal, arrendets belopp och arrendetidens längd, samt *den andra* öfver de af Magistraten under samma tid vidtagna åtgärder, som inverka på eller ega gemenskap med uppbörden af stadens inkomster, utom de från stadens jord — hyrardera ordnad i kronologisk följd och dagtecknad den sista dagen i det i fråga varande halfåret. Dessa förteckningar föras på grund af föreskrifter i gällande arbetsordning för Magistraten; och enligt 7 § i det förra drätselreglementet borde Stadskamreraren af alla hos Magistraten fattade beslut, som inverkade å redovisningen, inom 8 eller 14 dagar undfå del genom protokollsutdrag. Det synes sålunda kunna sättas i fråga, om icke uppgifterna i nämnda förteckningar bordt oftare än hvarje half år komma Drätsel-

kontoret till del, helst de fastställda afgifterna ej sällan inflyta före förteckningarnas emottagande. I detta afseende innehåller dock nu gällande drätselreglemente i § 19 en närmare föreskrift till förmån för halfårsuppgifter. — I fråga varande förteckningar för år 1875 innehålla emellertid, så vidt utskottet kunnat finna, ganska fullständigt de af herrar revisorer påpekade uppgifter, som erfordras för verifierande af en mängd inkomstitlar; men genom förteckningarnas, särskildt den sist berörda, vidlyftighet, genom deras brist på hvarje annan ordning, än den kronologiska, och genom deras fullkomligt ouppsummerade skick, äro de föga egnade att befordra en noggrann jemförelse med räkenskaperna. Utskottet kan därför icke annat finna, än att herrar revisorer haft skäl till den gjorda anmärkningen och sitt på grund deraf framställda yrkande. Huru saken för framtiden skall lämpligen ordnas, är en fråga af ganska speciel beskaffenhet; och har utskottet ansett, att ändamålet bäst vinnes genom en framställning från Stadsfullmäktige till Magistraten, afseende såväl Magistratens egna tillgöranden härutinnan, som Drätselkammarens förståndigande i enahanda syfte. Utskottet tillåter sig likväl beträffande *Magistratens* notariatförteckningar särskildt påpeka, hurusom desamma, i fall icke en fullständigt genomförd fördelning efter de olika inkomstitlarna syntes lämplig, kunde göras för i fråga varande behof vida ändamålsenligare genom att, med bibehållande af den antagna kronologiska ordningen, sjelfva de fastställda afgifterna skulle efter de icke alltför många olika inkomstitlar de tillhöra fördelas på skilda uppsummerade kolumner, så inrättade att hvarje post kunde försees med en verifikationsnummer, till hvilken räkenskaperna borde hänvisa; och torde för inkomstitlar, som omfatta fixa permanenta afgifter, *Drätselkammaren* böra hålla fortbestående längder med nödiga hänvisningar. För så vidt åter de vid Drätselkontoret på grund af Stadsmyndigheternas förordnanden inflytande inkomster icke hänföra sig till dessa notariatförteckningar, borde naturligtvis, på sätt i det förra drätselreglementet föreskrefs och i många (ej alla) fall äfven torde hafva skett, Drätselkammaren om desamma erhålla särskild notifikation, att såsom verifikation biläggas räkenskaperna. De af redogörarene åberopade reversalerna kunna nemligen i de flesta fall icke ensama betraktas såsom tillfyllesgörande verifikationer; ty de utvisa väl hvad som influtit, men icke hvad som bort inflyta eller uppbäras. — På grund af det anförda får utskottet alltså föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att, med anledning af revisorernes ifråga varande anmärkning, skriftligen fästa Magistratens uppmärksamhet på önskligheten af att för de olika inkomstitlarna vid stadens Drätselkontor finnas särskilda uppsummerade och med nödiga hänvisningar till stadsmyndigheternas beslut och förordnanden försedda, dels fortbestående dels för hvarje år uppgjorda, längder, samt anhålla, det ville Magistraten, så vidt möjligt genom lämpligare anordning af sina notariatförteckningar, och i öfrigt genom föreskrift till Drätselkammaren, så begå, att samtliga inkomstposter i stadens räkenskaper måtte, genom slika längder

eller i enstaka fall genom särskild notifikation, varda fullständigt och tydligt verifierade.

Vid *fattigvårdsräkenskaperna* hafva revisorerne anmärkt, att ett från år 1874 inbalanseradt förskott till Sundhetsnämnden å 10,360: 67 — hvarom redan ofvan under 1874 års revision varit fråga — utan särskild redovisning ur räkenskaperna afförts, äfvensom att under år 1875 ytterligare 1,350 mark till Sundhetsnämnden utgifvits och likaledes utan redovisning afförts; hvarför revisorerne yrkat på redovisning för dessa belopp och särskildt Fattigvårdsstyrelsens åläggande att vidtaga sådan förändring i räkenskapsföringen, att endast sådana utgifter, för hvilka behöriga redovisningar ingått, ur räkenskaperna slutligen afföras. Denna anmärkning har Fattigvårdsdirektionen bemött och bl. a. visat, att direktionen icke tillkommit att handhafva någon kontroll öfver användandet af de till Sundhetsnämnden utgifna medel. Med hänvisning till hvad utskottet i denna fråga ofvan vid behandlingen af 1874 års revision föreslagit, och med afseende derå, att fattigvårdsräkenskaperna numera ingå i kommunens allmänna bokföring, får utskottet föreslå:

att i fråga varande i och för sig befogade anmärkningar numera icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Emot *Söndagsskolans* räkenskaper hafva revisorerne anmärkt, att skolkassans fordran i afl. handlanden Granbergs konkurs, 1,108: 79, blifvit afförd, utan att något dokument förelegat, som skulle visat befogenheten af en sådan åtgärd. Med anledning häraf har Söndagsskolans direktion i dess ofvan åberopade skrifvelse sig förklarat och genom särskilda konkurshandlingar tillfredsställande styrkt, att skolans fordran hos Granberg blifvit i dennes konkurs bevakad, men att nämnda belopp icke kunnat lagligen utfås; hvarför Direktionen beslutat, att beloppet borde ur räkenskaperna omsider afskrifvas. Utskottet får därför tillstyrka:

att denna anmärkning måtte få förfalla.

Slutligen hafva revisorerne intygat, att i allt öfrigt «såväl *Fattigvårdsräkenskaperna* som *räkenskaperna för Folkskolorna samt Söndags- och Aftonskolorna* befunnits väl och ordentligt förda samt utgifterna behörigen verifierade;» hvarutom utskottet med fägnad antecknat, att revisorerne beträffande folkskolorna, för hvilka en budget under läseåret 1874—75 funnits uppgjord, utsträckt sin granskning till en jämförelse emellan de faktiska utgifterna och budgeten, hvilken sist nämnda funnits hafva blifvit «noga följd.»

Den 14 Augusti 1877 hafva slutligen Stadsfullmäktige till utskottet remitterat handlingarna rörande *revisionen af stadens räkenskaper för år 1876*, neml.:

a) revisionsberättelsen, dagtecknad den 11 Juni 1877, jemte tillhörande protokoll vid revisorernes sammanträden den 17 och 28 Mars, 28 Maj samt 11 Juni s. å.;

b) t. f. Stadskamrerarens och t. f. Stadskassörens den 6 Juli 1877 dagtecknade gemensama förklaring öfver de gjorda anmärkningarna;

c) förre Stadskamreraren, vordne Räntmästaren F. V. Dittmars enahanda förklaring af samma dag;

d) Fattigvårdsdirektionens enahanda förklaring, jemväl af samma dag;

e) Folkskoledirektionens enahanda förklaring af den 28 Juni 1877; samt

f) Magistratens den 18 Juli dagtecknade skrivelse till Stadsfullmäktige, hvar med handlingarna i ärendet till Fullmäktige insändts.

Äfven 1876 års revision har omfattat de af Drätselkontoret, Fattigvårdsstyrelsen samt Direktionen för Söndags-, Afton- och Folkskolorna m. fl. aflemnade *särskilda* räkenskaper, och granskningen utförts «såvidt sådant i det otillfredsställande skick, hvaruti räkenskaperna befinna sig, kunnat af revisorerne fullgöras.» — Från revisorerne tablå öfver drätselverkets ställning den 31 Dec. 1876 vill utskottet, med anledning af en tidigare af ett annat utskott hos Stadsfullmäktige gjord framställning om användnig af vattenlednings-lånemedel för andra ändamål, i förbigående anteckna, att

årets saldo i vattenledningens konto utgjorde kredit	380,957: 4.
men drätselkontorets valutor ult. Dec. allenast	310,627: 41.

Mot räkenskaperna hafva herrar revisorer framställt följande anmärkingar:

1:o.) «Utaf revisorerne af 1875 års räkenskaper har anmärkts, att lösen för uttjärdade vågattester och tolagsdebetsedlar icke fanns uppdebiterad för åren 1874 och 1875, ehuru motsvarande belopp blifvit i kredit affördt, med antydan derjemte om möjligheten af ett liknande förhållande beträffande föregående år. Till följe häraf hafva också sådana afgifter för tiden från och med år 1869 till och med år 1875 med inalles 18,908 mark 60 penni blifvit observerade i hufvudbokens debet för 1876 under tolagsresters konto. Men då dessa 18,908 mark 60 penni icke ingå i kassaboken såsom uppdebitering och sålunda icke kommit stadskassan tillgodo, så anse vi oss böra påyrka stadskassans ofördröjliga godtgörande af sagde medel utaf den eller dem som vederbör. Huruvida ofvananmärkta förhållande sträcker sig längre tillbaka i tiden än till år 1869, torde skildt böra utredas. — Enligt hufvudboken uppgå de utestående tolagsresterne, overificerade, till den ansenliga summan af 74,607 mark 70 penni, deri dock inbegripne ofvannämnde 18,908 mark 60 penni; men då tolagsafgifterna för årets sista månad högst sällan, om någonsin torde öfverstigit 20,000 mark, och vederbörande betalningsskyldige icke hafva längre anstånd med betalningen än 8 dagar efter det debetsedeln erhållits, och denna åter inom lika lång tid, räknadt från det fullständiga förtullnings inlagor inlemnats, bör vara af Tolagskammeren utfärdad, så hade icke ett högre belopp, än det senast angifna bordt få i räkenskaperna balansera såsom utestående rest.»

Härtill har af redogörarene genmälts: af t. f. Stadskamreraren och t. f. Stadskassören, att i fråga varande 18,908: 60 ingalunda kunnat i kassaboken uppföras, då ett motsvarande belopp i sjelfva verket icke influtit; hvarför de anhållit om anmärknin-

gens förkastande eller åtminstone om «godtgörelsens» uppskjutande till dess de genom företeende af dithörande rest- och afkortningslängder, hvilka redan voro under utarbetande, «blifvit satte i tillfälle att bevisa, det stadskassan härutinnan icke lidit en enda pennis förlust;» samt af *f. Stadskamreraren Dittmar*, dessutom, att han vid uppdebiteringen af ofta nämnda medel icke gått längre tillbaka i tiden, än till år 1869, emedan han icke före detta år haft någon befattning med stadskassan, men att «det varit revisorernes rättighet, ej mindre än deras pligt, att ur stadskassa-räkenskaperna öfvertyga sig om det i fråga varande förhållandet sträckte sig längre tillbaka i tiden.» Beträffande åter det stora beloppet utestående rester hafva redogörarene förklarat, att förteckningarna öfver de af vågmästarene under hvarje månad utfärdade debetsedlarna till Drätselkontoret inlemnas först den 6, 7 eller 8 i följande månad, att vanligen en tid af minst 8 dagar åtgår till att i dessa förteckningar om flere tusen debetsedelnumror anteckna de till Kontoret inbetalade debetsedlarna och derefter utskrifva restlängden, samt att executor då dessa längder vanligen äro ganska vidlyftiga har två månaders väl behöflig redovisningstid; till följd hvaraf det visat sig omöjligt, att få tolagsmedlen för året fullständigt indrifna för mera än nio eller högst tio de första månaderna; och hade för öfrigt någon afkortning af tolagsrester de senaste åren icke medhunnits, hvilket naturligtvis inverkat stegrande å det nu anmärkta restbeloppet, hvaraf emellertid vid förklaringsens afgifvande, den 6 Juli 1877, icke mindre än 50,845: 2, influtit.

Med hänvisning till hvad utskottet ofvan vid behandlingen af 1875 års revision framställt, får utskottet främst vidhandengifva, att enligt utskottets upfattning den af Drätselkontoret vidtagna åtgärden att i 1876 års räkenskaper i hufvudboken uppdebitera i fråga varande under de föregående åren ouppmärksammade medlen varit i sakens närvarande skick fullkomligt riktig och en i och för sig tillfredsställande konsekvens af 1875 års revisorers anmärkning i saken. Deremot har Drätselkontoret icke, på sätt bemälda revisorer yrkat och oeftergifligen erfordrats, genom verifierad restlängd styrkt beloppet af de utbalanserade nog ansenliga resterna; och dock borde sakens nog graverande beskaffenhet hafva förmått Kontoret att, om än med arbete och ansträngning, åtminstone vid afgifvande af 1876 års räkenskaper genom en sådan restlängds företeende skaffa klårhet i saken och undanröjda den alltid obehagliga situationen af en *möjlig* proprie-balans, låt vara att denna härrört af äfven ett lindrigt förbiseende. Utskottet har visserligen inhemtat, att restlängder af i fråga varande slag för det närvarande å Drätselkontoret utarbetas, för att bifogas 1877 års räkenskaper; men emedan stadskassans af revisorerne påyrkade ofördröjligen godtgörande med berörda medel icke synes omedelbart kunna ifrågakomma, utan den af redogörarene sjelfve åberopade verifierade restlängden måste inväntas, och det således är af största vikt att denna restlängd omsider verkligen varder afgifven, har utskottet icke kunnat undgå att föreslå, det Drätselkammaren måtte särskildt uppmanas tillse, att denna skyldighet varder ovilkorligen fullgjord. Och som revisorernes i fråga varande yrkande gäller icke blott tolagsmedelresterna, utan alla utbalanserade rester i räkenskaperna, torde en antydan här-

om böra i påminnelsen ingå. — Vidkommande åter den omständigheten att efterräkningarna härutinnan af Drätselkontoret icke sträckts längre tillbaka än från år 1869, så äro väl derför allenast oväsentliga personliga skäl från redogörarenes sida anförda, hvarför utskottet äfven först varit betänkt på att föreslå Stadsfullmäktige särskild åtgärd för utredande af det tidigare förhållandet i denna sak; men då preskriptionstiden för utsökande af fordringar från tidigare år snart, och antagligen före vidtagande af nödiga lagliga åtgärder i saken, tilländagår, och då vidare stadens redan förut för betydliga balanser utsökte forne tjänstemän vid Drätselkontoret derigenom skulle indragas i saken, har det synts utskottet vara skäl, att för det närvarande åtnöjas med hvad Drätselkontoret sjelft i förestående måtto deri tillgjort. Och då frågan genom dessa tillgöranden så till vida ställts på riktig fot, att ofta nämnda medel från och med år 1869, icke vidare kunna ur räkenskaperna bortfalla, samt frågans definitiva lösning beror på omordade restlängder allenast, — hvarom talan nu vore för tidig, men tillsvidare förblir öppen, — får utskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att revisorernes för 1875 års räkenskapers anmärkning om 1874 och 1875 samt de föregående årens icke uppdebiterade vågattest- och debetsedel-avgifternas uppdebiterande i 1876 års räkenskaper, såsom numera tillfredsställande efterkommen, icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda;

att 1876 års revisorers anmärkning om stadskassans ofördröjligen godtgörande med dessa medel för det närvarande måtte få förfalla.

Af ofvan omnämnd orsak torde Stadsfullmäktige likväl besluta:

att i vanlig ordning uppmana Drätselkammaren, att, i fall sådant icke redan skett, ofördröjligen låta utarbета specificerade, uppsummerade och behörigen verifierade restlängder till alla de i 1877 års räkenskaper utbalanserade rester.

Och med anledning af 1875 års revisorers i sammanhang härmed gjorda yrkande att Drätselkontoret måtte åläggas kontrollera till kontoret inkommande »uppgifter och förslager från stadens uppbördsmän,» finner utskottet sig, med nyssberörda fakta för ögonen, böra föreslå, att Stadsfullmäktige, till förekommande af upprepade felaktigheter af samma slag i framtiden, måtte besluta:

att i vanlig ordning skriftligen fästa Drätselkammarens uppmärksamhet vid nödvändigheten af att de till Drätselkontoret inkommande räkenskaper och uppgifter, på grund af hvilka uppbörd å Kontoret sker, underkastas en allmän granskning å Kontoret; i hvilket afseende Drätselkammaren egde antingen sjelf vidtaga omedelbar åtgärd, eller ock till Stadsfullmäktige inkomma med förslag i saken.

2:o.) «Chaussé-, Landsväga- och Brobyggnadskontot lemnar ej tillfredsställande upplysning rörande omsättningen af de ränteobligationer, som för ändamålet utgifvits;

så till exempel framgår det icke af räkenskaperna till huru stort belopp dessa värdepapper inestå i stadskassan, eller huru mycket af desamma finnas i omlopp.»

Härtill hafva redogörarene genmält, att upplysning i denna sak af revisorerne kunnat vinnas ur Hvalfkassakonto, hvilket utvisar huru mycket chaussé-obligationer i kassan inestått ult. Dec. 1876, hvarefter med tillhjälp af det i tryck utgifna reglementet för stadens chaussébyggnadsfond, om hvars tillvaro revisorerne äfven blifvit af t. f. Stads-kamreraren underrättade, kunnat uträknas, huru stort belopp af obligationerna varit utelöpande.

Då anmärkningen synes utskottet vara behjelpigen bemött, och frågan för öfrigt rör bokföringssättet, som numera blifvit i många delar förbättradt, får utskottet föreslå: att anmärkningen icke måtte till någon åtgärd föranleda.

3:o.) Vidare anmärkes, att en mängd delvis äldre förskott ännu kvarstå oredovisade i allmänna «förskotters konto», i brandkassans förskottskonto samt i folkskolhusets och fattiggårdens förskottskonto.

Härtill hafva redogörarene genmält, att Drätselkontoret i öfrigt icke kunnat «undafrödja anledningen» till detta förhållande, utan hvad beträffade de tvenne i brandkassan anmärkta förskotten från 1864 och 1872 å tillsamman 323: 60, som af misstag upptagits såsom förskott, ehuru de grundat sig på final-anordningar; hvilket misstag därför skulle under näst påföljande år (1877) rättas.

Då, på sätt utskottet redan förut erinrat, Drätselkammaren nyligen till Stadsfullmäktige inkommit med förslag till afskrifvande af åtskilliga i stadsräkenskaperna balanserade förskott, och då jemväl redovisning för förskotten till uppförande af ett folkskolhus och en tillbyggnad vid fattig- och arbetsgården numera till Fullmäktige ingått, får utskottet tillstyrka:

att i fråga varande anmärkningar icke måtte föranleda annan åtgärd, än att Stadsfullmäktige i vanlig ordning till Drätselkammaren aflåta en påminnelse om verkställigheten af den af vederbörande redogörare utlofvade afföring af tvenne i brandkassans förskottskonto balanserade poster från åren 1864 och 1872 å tillsamman 323 mark 60 penni.

4:o.) «Enligt Vattenledningens konto i hufvudboken är den 11 Maj 1876 ett lån, stort 1,100,000 mark upptaget i Föreningsbanken härstädes, utan att hvarken angifvits i stöd af hvilket bemyndigande sådant skett, eller att något verifikat vid postens uppdebitering i kassaboken bilagts.»

Härtill har af redogörarene genmälts, att de förmodat det af behörig stadsmyndighet fattade och högvederbörligen fastställda beslutet om upptagande af i fråga varande lån hafva varit så allmänt kunnigt, att något särskildt bemyndigande till lånets lyftande icke i räkenskaperna behöft åberopas, samt att något reversal icke erhållits från Föreningsbanken, «emedan banker icke pläga utgifva reversal vid utbetalandet af penningar.»

Utskottet kan icke neka att här föreligger en formel brist i räkenskaperna, af samma slag som redan förut omförmäls vid frågan om saknaden af nödiga verifikationer till debiteringsposterna, i ty att Drätselkontoret bort af Magistraten erhålla och räkenskaperna bilägga skriftligt bemyndigande eller ordres att lyfta lånet till uppgifvet belopp. Då sjelfva saken emellertid, på sätt Stadsfullmäktige hafva sig väl bekant, eger sin riktighet, och utskottet redan förut föreslagit Fullmäktige en åtgärd af allmänna beskaffenhets i enahanda syfte, får utskottet föreslå:

att föreliggande anmärkning icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

5:o.) «Hvalf- och Handkassornas konton hafva icke af revisorerne kunnat kontrolleras, emedan behöriga inventeringsinstrumenter och verifikationer öfver desamma icke oss företeds.»

Härtill har från redogörarenes sida genmälts, att berörda inventeringsinstrument icke stå till Drätselkontorets tjenstemäns disposition, utan finnas, ett exemplar nedlagdt i hvalfvet under lås, och det andra hos Stadsfullmäktige; i anseende hvartill föregående års revisorer plägar anmäla sin önskan att någon viss dag och timme få se dessa dokument, hvilket naturligtvis icke vägrats.

Utskottet finner detta bemötande vara tillfredsställande och får därför, med tillkännagifvande att utskottet med ledning af de hos Drätselkammaren förvarade instrument öfver i fråga komna inventeringar kontrollerat ofvan nämnda konton och befunnit dem riktiga, föreslå:

att denna anmärkning måtte få förfalla.

6:o.) «Resterande arrendemedel till 1877 uppgå till den icke heller obetydliga summan af 27,626 mark 31 penni, deraf omkring 20,000 redan ingått i balansen från år 1874.»

Härtill genmäla redogörarene, att af dessa rester under år 1877 (intill d. 6 Juli) redan influtit 13,705: 31, hvaremot återstoden till större delen berodde på rättgång samt i öfrigt på handräckning och afkortning.

Och får utskottet därför hemställa:

att anmärkningen icke måtte föranleda någon åtgärd.

7:o.) «Inqvarteringsresterna från år 1874 äro oförändradt öfverförda till år 1877 med 5,272 mark 57 penni, utan uppgift hvarpå detta beror».

Härtill genmäla redogörarene: «att inqvarteringsresterna år 1876 utbalanserats med oförändradt belopp härrör deraf, att under årets lopp inga sådana rester inflöto, och torde hela summan, såsom omöjlig att indrifva, komma att af Inqvarteringskomitén föreslås till atkortning.»

Utskottet hemställer därför:

att denna anmärkning måtte få förfalla.

8:o.) «Kassaboken upptager en mängd konton, hvilka icke, såsom sig borde, under samma namn återfinnas i hufvudboken, men då detta förfaringssätt betydligt för-

svårar och fördröjer granskningsarbetet, så torde en rättelse derutinnan för framtiden böra ske.»

Härtill har från redogörarenes sida svarats, att detta till riktigheten medgifna förhållande härledde sig deraf, att kassaboken förts af en fremmande person, som der-vid rättat sig striete efter anordningarna, men att det vid uppgörandet af hufvudboken befanns nödigt att föra vissa poster under andra, rättare konton; dock hade sådant ej bort försvåra granskningen, då för hvarje post i kassaboken funnes genom folio-numror hänvisadt till hufvudboken och tvärtom.

Utskottet har väl inhemtat, att Drätselkammaren redan vidtagit åtgärd om det anmärkta missförhållandets afhjelpande för framtiden, men tror sig dock ega skäl att föreslå Stadsfullmäktige:

att med anledning af den gjorda anmärkningen i vanlig ordning fästa Drätselkammarens uppmärksamhet på önskligheten af att särskilda konti i kassaboken och hufvudboken af stadens räkenskaper sinsemellan öfverensstämman.

9:o.) «Att vederbörande redogörare äro ålagde att aflemna behöriga inventarie-förteckningar öfver de stadens tillhörigheter, så i fast som löst, som äro i deras vård anförtrodde, kan icke vara tvifvel underkastadt; men om dessa förteckningar, hvilket torde höra till god ordning, böra åtfölja räkenskaperna, hafva revisorerne sig icke bekant; dock ville vi hafva anmärkt, att slika förteckningar saknas från alla öfriga förvaltningar utom från Fattigvården. — Anmärkningsvärdt synes det äfven att någon redogörelse af Stadsingenjören och Materialförvaltaren öfver omhänderhafvandet af stadens byggnads- och remontmateriel icke åtföljer räkenskaperna.»

Härtill har från redogörarenes sida genmälts, att enligt det år 1876 ännu gällande gamla drätselreglementet det ej åläge Drätselkontoret att aflemna inventariiförteckningar, de der för öfrigt kunnat erhållas hos Magistraten; hvarutom Folkskoldirektionen i affordrad förklaring motsagt, att de äskade inventarieförteckningarna enligt kommunalförordningen ovilkorligen borde åtfölja räkenskaperna.

Med erinran derom att det enligt 17 § i nu gällande drätselreglemente åligger Drätselkammaren att låta föra fullständiga förteckningar af i fråga varande slag, hvilket kammaren enligt hvad utskottet inhemtat icke heller underlåtit, samt att inventering af stadens fasta och lösa egendom enligt 72 § i förordningen om kommunalförvaltning i stad verkställes särskildt, utan sammanhang med revisionen af räkenskaperna, får utskottet allenast hemställa:

att dessa anmärkningar måtte lemnas utan afseende:

10:o.) Såsom en väsentlig brist framhålla revisorerne, att förre kamreraren vid Drätselkontoret, Räntmästaren Dittmar, som handhaft räkenskaperna omkring treffjerdelar af året, icke underskrifvit desamma, isynnerhet då icke någonstädes vore synligt, om behörig af- och tillträdes-inventering emellan honom och t. f. kamreraren egt rum.

Härtill har f. Stadskamreraren Dittmar genmält, att det vore ett nog foglöst yr-

kande att han bort underskrifva räkenskaper, som han icke varit skyldig eller ens berättigad att afsluta, ja delvis till och med aldrig sett, och för hvilkas riktighet han således icke kunde ansvara; och beträffande den i fråga satta af- och tillträdes-inventeringen hade revisorerne «blott behöft vända sig till ort som vederbör för att vinna en tillfredsställande upplysning.»

Utskottet har inhemtat: att underskrifvande af räkenskaperna icke funnits i det förra drätselreglementet *uttryckligen* föreskrifvet, ehuru väl sådant måste anses höra till god ordning och idén af hvarje redovisning, — att stadens räkenskaper icke tillförene städse varit underskrifna, — att Stadskamrerarens underskrift ej sällan inskränkts till hufvudboken, som i fråga varande är äfven underskrifvits af t. f. Stadskamreraren under det att Kamrerarens kassabok förblifvit utan underskrift, samt — att hufvudboken för år 1876 upprättats först efter det f. Stadskamreraren Dittmar afgått från befattningen. — Utskottet föreslår därför, särskildt med afseende å sist anförda skäl:

att den härom gjorda anmärkningen icke måtte till åtgärd för-
anleda.

11:o.) Slutligen hemställa revisorerne, om icke, då hamnumgälderna både upp-
bäras och debiteras å Hamnkontoret, hvarigenom kontrollen försvåras och verificering
till större delen omöjliggöres, denna uppbörd borde, i likhet med tolagsmedel-uppbör-
den, öfverlemnas till Drätselkontoret, hvilket för sådant ändamål och för tolagsuppbör-
den lämpligast kunde hållas öppet samma timmar som Tullkammaren.

Emot detta förslag hafva redogörarene invändt, att stadskassan derigenom kom-
me att lida förlust, i ty att de betalningsskyldige, som nu afbörda sig dessa små um-
gälder på stället och under hamnbetjeningens öfvervakande, i fall betalning icke finge
ske å stället antagligen komme att genom afresa från staden eller annorledes undan-
draga sig dessa afgifter.

Utskottet kan icke annat finna, än att dessa skäl och äfven andra för det när-
varande tala emot det af revisorerne väckta förslaget; och då frågan dessutom icke
synes ega något direkt samband med föreliggande revisionsärende, får utskottet alle-
nast hemställa:

att denna del af revisionsberättelsen icke måtte till någon åtgärd
föranleda.

Af de tre år, för hvilka revisionsberättelser sålunda till följd af särskilda sam-
manträffande omständigheter samtidigt komma under Stadsfullmäktiges slutliga behand-
ling, intager året 1876 i ett afseende en säregen ställning: det är nemligen det för-
sta, hvarunder kommunen egt en på grund af den nya kommunalförfattningen fast-
ställd detalj-budget. Det är naturligtvis af synnerlig vikt, att de i denna budget ingå-
ende utgiftssiffror icke öfverskridas utan bemyndigande från dem, å hvilka budgetens
fastställande och medlens beviljande ankommer. Omsorgen härom, hvilken numera när-

mast ankommer å Drätselkammaren, tillhörde ännu år 1876 Magistraten. Om och i hvad mån Magistraten vid sina anordningar å Drätselkontoret iakttagit eller i enskilda fall möjligtvis öfverskridit 1876 års budget, framgår icke ens antydningssvis ur ofvan åberopade revisionshandlingar. Revisorerna hafva synbarligen icke fattat sitt uppdrag så vidsträckt, och förhända hade äfven bokföringssättet af stadsräkenskaperna lagt hinder i vägen för en sådan undersökning. Denna tid var dessutom en öfvergångstid, och en sådan utmärkes ju vanligen af oegentligheter. Utskottet har därför allenast velat fästa uppmärksamheten vid detta förhållande, utan att med anledning deraf föreslå någon särskild åtgärd för i fråga varande år. För framtiden åter måste förhållandet komma att i detta afseende ställa sig annorlunda. I 24 § af gällande drätselreglemente heter det, att «revision af stadens drätsel omfattar icke blott Drätselkammarens och de derunder lydande tjenstemäns *förvaltning* och *tillgöranden*,» och «jemte räkenskaperna skola Drätselkammarens protokoll och öfriga handlingar till revision aflemnas.» Det är således tydligt, att nästa revision måste komma att omfatta ej allenast räkenskaperna och deras verifikationer samt bokföringen såsom sådana, utan äfven och framför allt utgifternas öfverensstämmelse med den fastställda budgeten, hvilken måste anses såsom grundverifikat till hela finansförvaltningen; ty det är ju icke nog, att se det en utgift verkligen gjorts, man måste äfven se att den *lagligen fått göras*. Också är bokföringssättet, såsom utskottet redan förut haft tillfälle antyda, numera väsentligen förändradt, och räkenskaperna bragta i öfverensstämmelse med det fastställda budgetförslaget för året.

Utskottet, som härmed velat antyda sina framtidsförhoppningar i detta viktiga ämne, går nu att, med hänvisning till hvad utskottet i följd af 1874, 1875 och 1876 års revisionsanmärkningar anført och föreslagit, samt särskildt under förutsättning att Stadsfullmäktige efterskänka den hos Underpolismästaren Ståhlberg utestående balansen (jemf. sid. 4), slutligen hemställa:

att ansvarsfrihet måtte meddelas för förvaltningen af kommunens hela drätsel under åren 1874, 1875 och 1876.

Helsingfors, den 18 Februari 1878.

Alfr. Kihlman.

Aug. Schauman.

Carl Fr. Blomberg.

**Utskottsbetänkande med anledning af särskilda
förslag om löneförhöjning för lärarepersonalen äfvensom
sekreteraren och ekonomen vid stadens folkskolor.**

Den 29 Maj 1877 hafva Stadsfullmäktige till undertecknade, såsom Fullmäktiges för revision af stadens folkskolreglemente tillsatta särskilda utskott, remitterat en af Folkskoldirektionen jemte skrifvelse af den 10 i samma månad till Fullmäktige insänd skrift af den 24 förut gångna April, deri samtliga d. v. lärare och lärarinnor vid stadens folkskolor (till ett antal af 33 personer) anhålla, att Direktionen, med afseende å de ökade lefnadskostnaderna i staden och den deraf härflytande svårigheten för lärarepersonalen att med sina löneförmåner kunna existera, ville hos Stadsfullmäktige föreslå, att deras årslön måtte förhöjas, lärarinnornas *med* 500 och sånglärarinnans *med* 400 mark samt lärarenes *till* 2,500 och sånglärarens *till* 1,500 mark, äfvensom att biträdande och ordinarie lärare och lärarinnor blefve hvad lönevilkoren beträffar fullkomligt likställda samt den nu stadgade löneförhöjningen på grund af tjenstetid för framtiden finge qvarstå; och hade Folkskoldirektionen i sin omförmälda skrifvelse, under anhållan att ansökningen måtte öfverlemnas till ofvan nämnda af undertecknade bestående utskott, i hvilket såväl Folkskoleinspektorn som Direktionens d. v. ordförande vore ledamöter och således i hvarje särskildt fall muntligen kunde framhålla Direktionens åsikter i frågan, allenast från skolans synpunkt i allmänhet velat nämna, att af en väl aflönad lärarepersonal bättre gagn för folkskolan öfver hufvud kunde förväntas, än af en knappare aflönad.

Den 31 December 1877 åter hafva Stadsfullmäktige till utskottet remitterat en genom Magistraten till Fullmäktige inkommen skrift af den 10 förut gångna Oktober, deri Folkskoldirektionen anhåller, att läraren och lärarinnan i sång vid de högre folkskolorna, som för två år sedan anställdes, läraren med 1,000 och lärarinnan med 800 mark i årligt arvode samt hvardera med 16 timmars undervisningsskyldighet i veckan, men numera, sedan höstterminens början undervisa, läraren 24 och lärarinnan 22 timmar i veckan, måtte från och med sagda termin erhålla i förhållande till undervisningsskyldigheten förhöjda arvoden, eller läraren 1,500 och lärarinnan 1,100 mark om året; hvarjemte Direktionen föreslår, att aflöningen för Direktionens ekonom, som det bl. a. åligger att åt ett ganska stort antal fattiga skolbarn anskaffa och utdela skodon och kläder, att hafva den närmaste omvårdnaden om tre skolgårdar i skilda delar af staden samt förse två andra folkskolor med ved, m. fl. årligen tilltagande göromål, måtte förhöjas från 600 till 1,000 mark, äfvensom arvodet för Direktionens sekreterare, hvilken det tillhör att föra protokoll vid Direktionens omkr. 30 sammanträden om året och uppsätta flere från Direktionen afgående skrivelser, likaledes måtte ökas, från 250 till 400 mark, allt om året.

Lärarepersonalen vid stadens folkskolor åtnjuter för det närvarande följande löneförmåner:

Vid högre folkskola:

ordinarie lärare, egentlig lön, enl. folkskolreglementet	1,000: —
hyresmedel d:o d:o	500: —
dyrtidstillägg, enl. Stadsfullm:s besl. af d. 23 Mars 1875 . .	300: —
	Summa 1,800: —
ordinarie lärarinna, lön, enl. regl.	800: —
hyresmedel, d:o d:o	300: —
dyrtidstillägg, enl. Stfs beslut	200: —
	Summa 1,300: —
biträdande lärare, lön, enl. regl.	1,000: —
dyrtidstillägg enl. Stfs beslut	300: —
	Summa 1,300: —

biträdande lärarinna, lön, enl. regl.	800: —
dyrtidstillägg, enl. Stfs beslut	200: —
Summa	1,000: —

Vid lägre folkskola:

ordinarie lärarinna, lön, enl. regl.	600: —
hyresmedel, d:o d:o	300: —
dyrtidstillägg, enl. Stfs beslut	200: —
Summa	1,100: —

biträdande lärarinna, lön, enl. regl.	600: —
dyrtidstillägg, enl. Stfs beslut	200: —
Summa	800: —

hvertill kommer förhöjning af den egentliga lönen med 10 procent för fem års, 20 procent för tio års o. s. v. ända t. o. m. 25 års tjenst.

sångläraren, arvode, enligt Stfs beslut d. 10 Sept. 1875 . . .	1,000: —
sånglärarinnan, d:o d:o d:o . . .	800: —

Enligt i fråga varande *löneförhöjningsansökan* ställa sig dessa aflöningar på följande sätt, i ett för allt:

lärare, vid högre folkskola, ordinarie eller biträdande	2,500: —
lärarinna vid högre folksk., d:o d:o d:o	1,800: —
D:o vid lägre folksk., d:o d:o d:o	1,600: —
sångläraren	1,500: —
sånglärarinnan	1,200: —

motsvarande en förhöjning af 38 à 50 procent.

Den ansökta löneförhöjningen är otvifvelaktigt i hög grad behjertansvärd, och oskäligen dryga kunna de af lärarepersonalen sjelf föreslagna lönebeloppen icke kallas; men kommunens tillgångar synas utskottet icke tillåta en så stor lönetillökning, och utskottet ser sig därför, om än ogerna, tvunget att uppsöka lägre belopp.

Utskottet har derunder stannat vid följande <i>förslag</i> , neml. att				
lärares vid högre folkskola aflöning borde höjas från	1,800: —	till	2,000: —	
lärarinnas d:o d:o d:o d:o	1,300: —	till	1,500: —	
D:o vid lägre d:o d:o d:o d:o	1,100: —	till	1,200: —	

samt att sånglärarens och lärarinnans aflöning borde ersättas med arvoden för sångundervisning, utgående med 62 m. 50 p. för läraren och 50 m. för lärarinnan per timme under hvarje vecka af läsåret, hvilka timarvoden väl för det närvarande gäfvé till resultat de af lärarepersonalen sjelf föreslagna årslönerna om 1,500 och 1,100 mark, dock med större antal timmar, än förliden vår, då ansökningen gjordes *).

Dessa lönebelopp anser utskottet böra bestämmas i ett för allt, utan att, på sätt hittills skett, utgå under olika titlar, af hvilka t. ex. de s. k. hyresmedlen genom en kanske tillfällig stegring af hyrorna i staden äro egnade att tid efter annan framkalla anspråk på löneförhöjning. Någon svårighet i de fall, der naturaqvarter bjudas löntagaren, kan en sådan anordning icke gerna åstadkommas, då det naturligtvis beror på Folkskoldirektionen att med löntagaren öfverenskomma om hyrans belopp, som då afdrages från lönen. Deremot skulle denna åtgärd innebära en icke ringa förmån för lärarepersonalen derigenom, att de i folkskolreglementet bestämda löneförhöjningarna för 5, 10, 15 20 och 25 års tjänst, hvilka utgå med viss procent af lönen, framdeles komme att beräknas efter hela lönebeloppet. Med dessa regelbundna löneförhöjningar för ögonen och med tillhjälp af den extra förtjänst, som lärarene och lärarinnorna, åtminstone under någon del af folkskolornas ferier, torde kunna i fall af verkligt behof förskaffa sig, synes det utskottet, att bemälda personer borde kunna under normala förhållandena lifva, visserligen icke anspråksfullt och fullkomligt fritt från näringsomsorger, men dock anständigt och jernförelsevis bekymmerfritt. Och har utskottet härvid icke kunnat underlåta, att äfven jemföra dessa af utskottet förordade lönebelopp med aflöningarna vid andra inrättningar i denna stad; hvarvid det visat sig, att, särskildt med afseende å fordran på mera eller mindre kostsamma förstudier och annan kompetens, förhållandena vid stadens folkskolor icke ställa sig ofördelaktiga, helst numera äfven utsigt till erhållande af pension för lärarepersonalen förefinnes.

Tillämpadt på innevarande år, innebär detta förslag, på sätt årets budget eventuellt jemväl innehåller, en tillökning i utgifter af **12,100 m.**, hvarvid dock bör märkas, att löneförhöjningarna på grund af tjänstetid bibehållits oför-

*) Detta med formel ändring af utskottets senast afgifna yttrande i fråga om löneförmåner för sånglärarebefattningen, hvilken fråga af Stadsfullmäktige ännu icke afgjorts.

ändrade, i procent af de nuvarande lönebeloppen. Såsom utskottet ofvan antydt, böra dessa förhöjningar framdeles utgå i procent af hela de blifvande lönebeloppen, efter hvilken beräkning utgifterna för innevarande år skulle ställa sig 1,113 m. 34 p. högre. Nästa år vidtaga ytterligare löneförhöjningar på grund af tjenstetid till ett belopp af 706 m. 66 p. Och kommer sålunda folkskolbudgeten, som innevarande år utgör 87,100 m., att år 1879 antagligen uppgå till 88,920 m. — Med afseende å storleken af dessa utgiftssiffror, vill utskottet i förbigående endast nämna, att utskottet i ett särskildt yttrande af denna dag föreslagit Stadsfullmäktige, att till högvederbörlig ort ingå med en ansökning om förhöjdt statsanslag för folkskolorna; hvilken förhöjning, derest den bifalles, kommer att väsentligen motsvara de nu föreslagna lönetillökningarna.

I öfverensstämmelse med hvad utskottet anförde, och med en erinran om denna saks brådskande natur, som bevekt utskottet att härom till Stadsfullmäktige nu inkomma med särskildt betänkande, får utskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att lärarepersonalens vid stadens folkskolor aflöning skall förhöjas, för

lärare vid högre folkskola till **2,000 m.**

lärarinna vid d:o d:o d:o 1,500 m.

lärarinna vid lägre folkskola till 1,200 m.

i ett för allt, lika för ordinarie och biträdande, samt med förhöjning på grund af tjenstetid såsom i reglementet för folkskolorna stadgas;

att, i st. f. aflöning åt en sånglärare och lärarinna, arvoden skola utbetalas för sångundervisningen, med 62 m. 50 p. för lärare och 50 m. för lärarinna per timme under hvarje vecka af läseret; samt

att de sålunda bestämda lönerna och arvodena, hvilka borde betraktas såsom provisoriska till dess de blifvit i nytt folkskolreglemente i föreskrifven ordning fastställda, skola utgå från innevarande kalenderårs början, dock så att under detta år löneförhöjningarna på grund af tjenstetid utgå i procent af den förra lönen.

På grund af och i öfverensstämmelse med hvad Folkskoldirektionen i dess skrifvelse af den 10 Okt. 1877 anført och föreslagit, får utskottet vidare tillstyrka, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att sångläraren och lärarinnan ega uppbära ofvan nämnda arvoden af resp. 62 m. 50 p. och 50 m. per veckotimme redan för sist förflutna hösttermin; samt

att arvodet för Folkskoldirektionens ekonom måtte förhöjas från 600 till 1,000 m., och för Direktionens sekreterare från 250 till 400 m., att (på sätt årets budget eventuellt redan upptager) utgå från innevarande års början.

Slutligen hemställes:

att Magistraten måtte om alla dessa beslut skriftligen underrättas, till egen kännedom och i afseende å Drätselkammarens och Folkskoldirektionens förständigande.

Helsingfors, den 7 Mars 1878.

Z. J. Cleve.

Carl Gust. Borg.

Viktor Öhberg.

Karl Ferd. Ignatius.

Felix Heikel.

Utskottsbetänkande i fråga om afförande af särskilda i stadens räkenskaper från äldre tider qvarstående förskott.

Den 25 Januari 1878 hafva Stadsfullmäktige till undertecknade såsom ett särskildt utskott remitterat en från Drätselkammaren inkommen skrifvelse af den 7 December 1877 af nedan omförmäldt innehåll.

Främst meddelar Drätselkammaren en förteckning öfver särskilda vid 1877 års början i räkenskaperna qvarstående oafförda förskott, å tillsammans 7,881 m. 69 p. — Af dessa förmåler Kammarken sig hafva till afförande förordnat flere, ett emedan det «otvifvelaktigt för stadens räkning användts», ett annat såsom numera inbetaladt, ett tredje såsom under året redovisadt samt några andra emedan Kammarken ur anordningarna inhemtat, att de i sjelfva verket utgjort finala utbetalningsordres; hvarutom Kammarken beträffande ett af förskotten, som stannade f. Stadskamreraren Skutnabb till last, fogat anstalt om medlens indrifvande hos dennes borgesmän. Och har Drätselkammaren velat härom *underrätta* Stadsfullmäktige.

Deremot *hemställer* Drätselkammaren till Stadsfullmäktige om afföring af följande två förskott, nemligen:

1:o) till Rådmannen *Gadd* 800 mark.

2:o) till Rådmannen *Cadenius*. 600 »

Beträffande det först nämnda anför Drätselkammaren följande:

«Enligt närslutne anordning af den 28 September 1861 har till Rådmannen Gadd förskottsvis utbetalts 200 rubel silfver, motsvarande 800 mark, för bestridande af kostnaderna för anskaffande af fångpersedlar för stadshäktet, hvilket förskott alltsedan i räkenskaperna balanserat. Efter det Drätselkammaren genom undertecknad ordförande i saken hört Rådmannen Gadd och äfven i öfrigt anställt efterforskning, har Drätselkammaren stadnat vid den åsigt att dessa persedlar kommit stadshäktet till godo, ehuru

något dokument derom icke påträffats, utan skola dylika effekters verkliga anskaffande hafva kontrollerats af Politieborgmästaren vid dennes inspektioner i rådhuset. Och torde förty förskottet få afföras.»

Utskottet, som icke funnit de af Drätselkammaren antydda åtgärderna tillfyllesgörande, helst ifrågavarande förskott utgifvits till en person, som ännu lefver och befinner sig i stadens tjänst, har förty äfven för sin del vändt sig till förskottemottagaren, Rådman Gadd, och haft nöjet af honom emottaga följande i saken ganska upplysande handlingar, dem han uppgifvit sig efter mycket letande bland sina enskilda papper lyckats återfinna, nemligen: *a)* ett specificerad förslag öfver kostnaderna för anskaffandet af särskilda fängpersedlar till stadens häkte, slutande sig på 274 rubel 96 kopek, å hvilket förslag finnes åtecknad ett sådant intyg: «att förestående effekter blifvit emottagne vid stadshäktet under slutet af förlidne och början af innevarande år, intygat, Helsingfors stadshäkte den 21 Maj 1862, Gustaf Adolf Lindström, Uppsyningsman; äfvensom *b)* tre särskilda, under förra hälften af år 1862 utfärdade, qvitterade räkningar öfver en del af de i berörda förslag upptagna persedlar, upphandlade till ett pris af sammanlagdt 127 rubel 16 kopek. — Då det här af synes framgå, att stadshäktet i sjelfva verket fått emottaga persedlar till ett beräknadt något *högre* värde, än de såsom förskott utanordnade 800 mark — hvilka persedlar väl uppgifvits hafva inköpts för något billigare pris, än förslaget upptager, men i hvarje händelse något *öfverstigande* det lyftade förskottet — får utskottet, oafsedt den vid sådant förhållande mindre viktiga omständigheten att qvitterade inköpsräkningar öfver en del af dessa persedlar icke föreligga, föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

a) att, med bifall till Drätselkammarens i fråga varande framställning, det Rådman Gadd i tiden beviljade, i räkenskaperna icke redovisade förskott å 800 mark må afföras, samt ofvan nämnda af utskottet införskaffade verifikationer till Drätselkammaren öfversändas, för att räkenskaperna bifogas:

Angående åter förskottet till Rådman Cadenius uttalar sig Drätselkammaren på följande sätt:

«Bilagda utdrag ur Magistratens protokoll för den 6 November 1867 utvisar, att sedan Politierådmannen Cadenius, som jemte åtskillige andre af Magistratens ledamöter blifvit af Kejsarlige Åbo Hofrätt ålagd att godtgöra Protokollssekreteraren Fredrik Pipping en dennes hos Handlanden Mattsson utdömd fordran, som icke blifvit hos Mattsson inom behörig tid utmätt, anhållit att, till betäckande af sin andel i nämnde ersätt-

ning, få i förskott å sin lön ifrån stadskassan uppbära 960 mark, som skulle sålunda återgäldas, att 120 mark finge innehållas å hvarje qvartal af hans lön intill dess hela summan blefve återbetald, hade denna anhållan af Magistraten bifallits. Till detta förskott finnes icke något vidare verifikat, och är detsamma bokfördt under den 19 November 1867 med 960 mark, derå i ofvan föreskrifven ordning 360 mark godtgjorts; men räkenskaperna utvisa sedermera ej att något afdrag å Cadenii lön egt rum, hvarföre återstoden bevakats i proklaman efter numera framlidne Rådmannen Cadenius; dock har från sterbhuset ej kunnat något utfås. Och som boet efter framlidne Cadenius är fattigt får Drätselkammaren föreslå att äfven detta förskott skulle afföras, helst Cadenius i lifstiden å Drätselkontoret skall hafva uppgifvit det han ersatt hela förskottet, ehuru vordne Kassören Kuhlberg ej uppdebiterat sådant, hvarföre förskottet jemväl bevakats i Kuhlbergs konkurs, derifrån likväl icke något vidare är att förvänta, likasom icke heller af den borgen Kuhlberg ställt, enär densamma är öfverårig.»

Utkottet har aktat nödigt i denna fråga vädja till handlingarna i de af under-tecknad Westermarck jemte öfrige revisorer för 1867 och 1868 års stadsräkenskaper utförda, ännu icke slutligen afgjorda anmärkningsmål, hvarvid i saken inhemtats: att bemälde revisorer bland annat emot räkningen öfver enskilda-medels-fonden till redovisning och förklaring anmärkt ett till Rådmannen Cadenius för erläggande af «Pippingska fordran» utgifvet förskott å 960 mark, hvilket ej grundade sig på bilagd anordning; — att emellertid, på sätt Magistratens den 18 Februari och 21 Mars 1874 i nämnda mål förda protokoll vidhandengifva, ibland de af afl. Stadskassören Kuhlberg i stadens drätselkontor kvarlemnade handlingar påfunnits ett utdrag ur Magistratens ofvan åberopade protokoll vid beviljandet af i fråga varande förskott, å hvilket protokollsutdrag funnits icke allenast qvitto af Rådmannen Cadenius öfver erhållna 960 mark, utan äfven fem särskilda med Kuhlbergs kända handstil gjorda anteckningar att å sagda förskott afbetalts, den 2 December 1867 120 mark samt för hvarje af 1868 års kvartaler likaledes 120 mark, eller tillsamman 600 mark; — samt att Magistraten, som sålunda funnit att enskilda-medels-fonden lidit en förlust af dessa 600 mark, dem Stadskassören Kuhlberg å Cadenii aflöning innehållit utan att desamma blifvit i fondens räkning uppdebiterade, genom den 23 Februari och 28 Mars 1874 i anmärkningsmålen gifna utslag ålagt Kuhlbergs rättsinnehafvare, att bland annat godtgöra fonden nämnda förlust och förty till stadkassan utgifva berörda 600 mark. — Dessa utslag hafva väl icke fått vinna laga kraft, utan målen, på sätt äfven Stadsfullmäktige delgifvits, återförvisats till ny behandling af ojäfvig Magistrat; men med afseende å hvad i ofvan stående måtto i saken

inlupit, har utskottet ansett sig böra, utan hänsyn till de af Drätselkammaren lemnade upplysningarna om afl. Kuhlbergs konkurs och den af honom ställda borgens öfverårighet, föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

(b att för det närvarande icke bifalla Drätselkammarens hemställan om afföring af det Rådmannen Cadenius i tiden beviljade förskott å 600 mark.

Slutligen innehåller Drätselkammarens skrifvelse:

«Sedan Stadsfullmäktige under den 15 Juni 1877 bemyndigat Drätselkammaren att intill dess Stadsingeniörstjensten varder ordinariter besatt, använda en summa af femhundra mark i månaden för aflönande af den person, som under tiden förrättade tjensten, har Ingeniören Reuter, som dertill af Drätselkammaren användts, varit i åtnjutande af en löneförhöjning af tvåhundra mark i månaden. Men som Reuter redan tidigare under förutsättning och anspråk på dylik förhöjning af Drätselkammaren anlåtats i stadens tjänst, hade Drätselkammaren den 3 påföljde Augusti sett sig föranlåten att till honom utanordna dylik förhöjning af tvåhundra mark i månaden jemväl för Mars, April och Maj månader; hvarom Drätselkammaren får i sammanhang härmed ödmjukast anmäla.»

Med anledning häraf får utskottet erinra: att Drätselkammaren den 16 Mars 1877 hos Stadsfullmäktige bland andra frågor rörande Stadsingeniörstjensten hemställt, om icke t. f. Stadsingeniören Reuter kunde tills vidare och intill dess tjensten blefve ordinariter besatt tilläggas en löneförhöjning af 200 mark per månad, att utgå från och med den 1 Mars 1877 (i st. f. årets början, som Reuter sjelf föreslagit); — att Stadsfullmäktige den 11 April 1877 beslutat, att lemna denna fråga beroende till dess den för fortsättande af stadens regleringsarbeten samma dag tillsatta komité deröfver afgifvit utlåtande; — att Fullmäktige derefter den 15 Juni, — i sammanhang med den af Drätselkammaren då väckta frågan att, enär t. f. Stadsingeniören Reuter anhållit att Kammararen måtte antingen «förnya hans ställning på en bestämdare bas, eller ock upphäfva densamma,» Stadsingeniörstjensten måtte omedelbart anslås ledig, — till slutlig handläggning upptagit nyss berörda framställning om t. f. Stadsingeniörens löneförmåner och dervid stannat i det beslut, att *«denna framställning icke skulle till annan åtgärd föranleda, än att Drätselkammaren skulle bemyndigas att, intill dess tjensten kan varda ordinariter besatt, använda en summa af 500 mark i månaden för aflönande af den person, som under tiden förrättar tjensten, vare sig att Kammararen finner lämpligt att om vikariatet uppgöra med den nuvarande t. f. Stadsingeniören eller annan person,»* i följd hvaraf

utskottet för regleringsarbetena skulle underrättas, att Fullmäktige vidtagit slutlig åtgärd i denna sak och således icke mera häri emotsågo något utlåtande från utskottet; — äfvensom att Stadsfullmäktige om detta sitt beslut i sammanhang med förordnande om tjenstens ledigansläende underrättat Drätselkammaren i följande ord: «derjemte hafva Stadsfullmäktige, i anledning af en från Drätselkammaren tidigare ingången framställning om förbättrade löneförmåner för nuvarande t. f. Stadsingeniören, funnit godt be- myndiga Drätselkammaren att, intill dess stadsingeniörstjensten kan varda ordinariter besatt» o. s. v. i öfverensstämmelse med ofvån stående citat. — I enlighet härmed är det tydligt, att Stadsfullmäktige i sjelfva verket icke bifallit Drätselkammarens framställning om löneförhöjning för t. f. Stadsingeniören för tiden *från och med den 1 Mars* till dess tjensten blefve ordinariter besatt; utan hafva Fullmäktige den 15 Juni bemyndigat Drätselkammaren att *uppgöra* om vikariatet och använda 500 mark i månaden för aflönande af den vikarie, som antoges. Utan uttrycklig förklaring från Stadsfullmäktiges sida var Drätselkammaren, enligt utskottets åsigt, icke berättigad att tolka Fullmäktiges beslut derhän, att det beviljade vikariearvodet gälde äfven för längre eller kortare tid *före beviljandet*: ordalagen i Fullmäktiges expedition i ämnet innehålla nemligen icke ett ord om *bifall* hvarken till Drätselkammarens tidigare framställning, som afsåg tiden från den 1 Mars, eller till Reuters anspråk, som gingo ända till årets början, — utan endast ett *med anledning af* Kammarens framställning fattadt beslut. Och ur Stadsfullmäktiges ofvån citerade konseptprotokoll framgår till fullaste evidens, att Fullmäktige, då de beslutat att framställningen *icke skulle till vidare åtgärd föranleda, än etc.*, såhunda *icke velat bifalla* Drätselkammarens framställning för så vidt den före beslutets fattande förflutna tiden angår. Allt detta är så mycket tydligare, som Reuters beteende under tiden närmast före den 15 Juni, då detta Fullmäktiges beslut fattades, ingalunda gjorde honom förtjent af någon annan uppmuntran, än hvad som ovilkorligen erfordrades för att förmå honom att nödtorfteligen fullgöra sina åligganden ända till dess staden kunde få stadsingeniörstjensten besatt; och i sådant afseende var ju ett förhöjdt arvode för tiden framåt, men icke för den, förflutna tiden, en ändamålsenlig åtgärd. — Då f. Stadsingeniören Reuter emellertid lemnat stadens tjenst, och då det är att hoppas, att Drätselkammaren icke vidare skall råka i dylika förhållanden, får utskottet, som likväl icke kunnat undgå att närmare utlägga sjelfva frågan, allenast föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

- c) att denna anmälan från Drätselkammaren icke skall till någon vidare åtgärd föranleda, än att Fullmäktige, med godkännande af den

skedda utanordningen, fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att Kammarén i denna sak öfverskridit sin befogenhet.

Och torde Magistraten och Drätselkammaren böra i vanlig ordning om alla dessa beslut underrättas.

Helsingfors den 6 April 1878.

S. Dalström.

N. Chr. Westermarck.

V. M. von Born.

Utskottsbetänkande i fråga om framtida bokföring af stadens s. k. aflöningsfond.

Den 22 juni 1877 hafva Stadsfullmäktige för beredning af föreliggande ärende nedsatt ett särskildt utskott och till medlemmar deri utsett undertecknade Calamnius och Westermarck äfvensom Senator K. G. Ehrström, i hvilkens ställe Fullmäktige likväl sedermera, den 12 februari innevarande år, invalt undertecknad Forsman.

Af handlingarne i ärendet inhemtas:

att vid den 17 april 1877 af Politierådmannen Salin jemte öfrige vederbörande hållen inventering af stadskassan till protokollet antecknats, bland annat, att bokföringen af stadens räkenskaper från årets början skulle verkställas i enlighet med den af Stadsfullmäktige fastställda inkomst- och utgiftsstat för året samt efter af Drätselkammaren meddelade föreskrifter;

att Magistraten, vid föredragning af nämnda protokoll den 30 maj 1877, med anledning deraf till sitt protokoll antecknat: — att berörda inkomst- och utgiftsstat icke upptoge aflöningsfondens utgifter och inkomster för året särskildt för sig på sätt förut öffigt varit, i följd hvaraf desamma, ifall stadskassans inkomster och utgifter i gemen bokfördes blott efter de i budgetförslaget angifna särskilda titlar, icke komme att från stadens öfriga utgifter och inkomster särskiljas; — att Kejserliga Senaten, vid pröfningen af Stadsfullmäktiges hos Senaten gjorda *anmälan* derom, att Fullmäktige den 23 februari 1875 fastställt en af stadens tjenstemäns löneförmåner att framdeles utgå till högre belopp än derförinnan, funnit att, enligt 16 punkten i Kongl. resolutionen på städernas besvär af den 13 juli 1719, hvilken fortfarande gälde, förslag till Magistratens och städernas betjentes aflöningar borde till nådig *stadfästelse* insändas; — att, enligt 73 § i (kommunal-)förordningen af den 8 december 1873, om hushållningen med jord- eller annan lägenhet i stad, som af kronan eller enskilde blifvit till staden

donerad, gälde hvad i donations-urkunden vore förordnad; — att det af Stadsfullmäktige för omförmälda aflöningsfrågas förnyade beredning tillsatta utskott i afgifvet betänkande i ärendet erkänt, att aflöningsfonden vore bildad af inkomsterna från den till staden donerade jord, samt yttrat, att Stadsfullmäktige, hvilka beslutit att berörde aflöning skulle utgå ur samma aflöningsfond, härigenom enligt 73 § i nådiga förordningen af den 8 december 1873 ställt sig donationsurkundernas föreskrifter till efterrättelse; samt — att äfven Stadsfullmäktige i följd häraf den 14 december 1875 beslutit, ej mindre att ofvan antydde tjänstemans löneförmåner skulle från den tid, då tjänsten blefve återbesatt, utgå ur aflöningsfonden, än ock att samme tjänsteman, för den händelse att den med tjänsten förenade inkomst för bouppteckningar och arfskiften i staden komme att i laga ordning indragas, såsom vederlag derför egde från aflöningsfonden uppbära visst belopp, hvilket beslut Kejserliga Senaten funnit godt fastställa;

att Magistraten härå fattat beslut i ärendet och, — i betraktande deraf: att stadskassans i Helsingfors aflöningsfond vore bildad af inkomsterna från den åt staden till dess tjänstemäns aflöning donerade jord, och ofvan åberopade 73 § stadgade att angående hushållningen med jord eller annan lägenhet i stad, som af Kronan eller enskilde till staden donerats, skulle gälla hvad i donationsurkunden blifvit förordnad: — att Kejserliga Senaten den 11 maj 1875 förklarar, det Kongl. resolutionen af den 13 juli 1719 fortfarande gälde och att det följaktligen ännu tillkomme Senaten att slutligen fastställa stadens embets- och tjänstemäns ur nämnda fond utgående aflöningar: — samt att äfven Stadsfullmäktige vid reglerandet af en af stadens tjänstemäns aflöning den 14 december 1875 beslutit, att alla hans löneförmåner skulle, till iakttagande af de stadens donerade jord gällande urkunder, utgå ur aflöningsfonden, och Kejserliga Senaten detta beslut fastställt, — ansett änsagda fond fortfarande böra bibehållas intill dess om densamma högvederbörligen annorlunda förordnades; hvarför, och som fonden genom att stadskassans inkomster och utgifter bokfördes efter de särskilda titlarna i det af Stadsfullmäktige för året fastställda utgifts- och inkomstförslaget emellertid komme att indragas, Magistraten med stöd af 4, 46 och 47 §§ i förordningen af den 8 december 1873 samt 1 § i gällande reglemente för Drätselkammaren i denna stad, funnit skäligt erinra Drätselkammaren om att, i enlighet med förut gifna och ännu gällande föreskrifter, låta bokföra alla till aflöningsfonden i stöd af författningar och öfverhetliga påbud hörande inkomster och derifrån på enahanda grund utgående utgifter särskildt för sig, så att erfaras kunde hvori dessa inkomster och utgifter bestode och till hvilket belopp de uppginge samt hvartill den årliga behållningen användts, allt intill dess tillstånd utverkats till sammansläende af

fondens tillgångar med stadskassans öfriga medel, och förändring i laga ordning ävägbragts i fråga om stadens tjenstemäns ur ännämnda fond utgående löner; i hvilket afseende utdrag af Magistratens protokoll till Drätselkammaren jemväl öfverstyrt; samt

att med anledning häraf Drätselkammaren, — som af Magistraten jemte protokollsutdrag för den 12 januari 1877 delgifvits det af Stadsfullmäktige den 22 december 1876 fastställda specialförslag öfver stadens inkomster och utgifter för år 1877, — enär bokföringen af dessa inkomster och utgifter sedan årets början af Drätselkammarens kontor verkstälts i enlighet med nämnda specialförslag och af Kammaren dess tjenstemän meddelade närmare föreskrifter, men Magistratens Kammaren sålunda tillhandakomna erinran skulle, bland annat, influera på det under året i öfverensstämmelse med Fullmäktiges omförmälda beslut verkställda utanordnings- och bokföringssättet, icke kunnat underlåta att, i skrifvelse af den 15 juni 1877, till Fullmäktige öfverlemna Magistratens i fråga varande protokollsutdrag samt derhos anhålla, det Fullmäktige ville meddela Kammaren det beslut, som af Fullmäktige i anledning häraf kunde fattas.

Utskottet får nu till granskning upptaga de af Magistraten till stöd för dess i fråga varande beslut anförda skäl.

1) *Hufvudgrunden för yrkandet att aflöningsfondens inkomster och utgifter skola särskildt bokföras synes vara antagandet att den jord, staden eger, blifvit donerad med föreskrift att dess afkastning skall användas till aflönande af stadens tjenstemän.*

Detta antagande saknar emellertid hvarje stöd i de privilegier och andra urkunder, utfärdade d. 3 aug. 1569, 31 aug. 1576, 30 juni 1594, 2 okt. 1639, 8 nov. 1650 och 5 april 1651 *), hvilka handla om den till staden donerade jord; ty i dem heter det allenast, att jorden gifvits staden till »*dess Inbyggares mullbete, fiskeri och andra nödorter*», »*till mullbete och eljest*», »*till mullbete och utrymme*», o. s. v. — Först i Kongl. resolutionen af den 29 dec. 1693 öfver staden Helsingfors' besvärspunkter säges det: yttermera såsom i underdånighet berättas, at de hemman, som denne stadsens Magistrat till aflöning äro af framfarne konungar och sedermera af Kongl. Maj:tt nådigst anslagne och corfirmerade o. s. v. — — — alltså och emedan desse hemman äro Stads Magistraten till aflöning anslagne — — ty åligger Magistraten etc.»;

*) Alla i transsumt intagna i de af Stadsfullmäktiges ett utskott utgifna »handlingar rörande den till Helsingfors stad donerade jord».

men i Kongl. brefvet af den 4 nov. 1757 förklarar åter Kongl. Maj. sjelft, att af ofvanberörde donationsbref »*befinnes at Sveriges forne konungar till bemälte stads utrymme, muhlbete, fiske och andra nödtorftigheter förlänt visse kronohemman*». — Såvidt man här af kan döma, har således stadens jord enligt *donationsurkunderna* ingalunda blifvit donerad med föreskrift att stadens tjenstemäns aflöning deraf skulle utgå, utan för hvarjehanda stadens behof såväl af utrymme som af medel till bestridande af stadens nödtorftiga utgifter i allmänhet.

Deremot stadgas i den aflöningsstat, som den 18 sept. 1696 af Kongl. Maj. utfärdades och i hvilken ingår, utom tjenstemännens lönebelopp, jemväl ett anslag till publike byggnader, att för dessa ändamål skulle användas »*hemmansräntorne med importancen af dess afhyste ägor, Mjölqvarnens importance, Tappepenningar, Muhlhetspenningar, Tomtören, Tjärholmshyra, Haga hyra, Not- och nätpenningar*», äfvensom *särskilda andra stadens inkomster, som icke utgå från dess jord*; och är vid denna stat fogadt det tillägg, att: »Skulle också någon gång hända att medlen intet årligen indraga den Summan som till statens aflöningar och Publique Byggningar requireras, så måste bristen på hvars och ens aflöning proportionaliter ankomma, men om några medel öfverskjuta, sedan bristen af det förra året är ersatt, skola de hållas oförtryckta till Hans Kongl. Maj:ts Disposition». Detta tillägg icke allenast upprepas uti ett den 28 nov. 1753 af Landshöfdingen till Magistraten aflåtet bref rörande löneförbättring för särskilda stadens tjenstemän, utan bibehålles äfven i senare utfärdade lönestater, ja till och med i så nyligen utgifna, som de af den 7 febr. 1848 och 22 febr. 1860. *Men i nu gällande aflöningsstat af den 21 dec. 1869 förekommer ett sådant tillägg icke mera, utan stadgas der, att, i händelse aflöningsfondens tillgångar ej förslå till bestridande af de i staten upptagna aflöningar och öfriga anslag, bristen skall fyllas från enskilda medelsfonden.*

Då, såsom ofvan visats, vid donationerna af jord till staden ej fästs något vilkor derom, att afkomsten från dem borde användas till aflöning af stadens tjenstemän — allraminst *uteslutande* för detta ändamål —, och då denna aflöning från år 1869 icke längre varit inskränkt till eller i någon mån beroende af aflöningsfondens, jemväl af andra inkomster bildade tillgångar, utan, der så blefve nödigt, borde af öfriga stadens medel bestridas, synes, om äfven 1696 års aflöningsstat och det dertill fogade tillägg kan anses hafva ålagt staden förpligtelsen att särskildt bokföra en aflöningsfond, denna skyldighet år 1869 genom en akt af *samma kompetens* hafva upphört, så att i närvarande stund allenast de ursprungliga donationsurkundernas innehåll är i saken bestämmande. Att sådant i 1869 års stat icke uttryckligen uttalades, utan fastmer i

staten upptogs att de nya lönerna skulle utgå ur *aflöningsfonden*, har sin förklaring deri, att den tiden ännu gälde det af Magistraten uppgjorda och den 21 aug. 1856 af Kejserliga Senaten fastställda »förslag till reglering af Helsingfors stads drätselverk», enligt hvilket stadens inkomster lika som ock dess utgifter bokförts under fyra rubriker: Aflönings-, Byggnads-, Enskilda medels och Uttaxerade medels fonderna. Denna anordning äfvensom det likaledes den 21 augusti 1856 fastställda reglementet för stadens drätselverk upphörde emellertid att gälla, delvis genom den nya kommunalförfattningen, och i sin helhet då nytt drätselreglemente den 13 oktober 1876 af Kejserliga Senaten fastställdes. Såsom bekant, känner nemligen detta reglemente icke till några särskilda fonder, till följd hvaraf äfven rubriken »aflöningsfond» numera upphört att finnas till, sedan behovet af en sådan redan år 1869 upphört. Vid sådant förhållande erfordras *icke*, på sätt Magistraten förmenat, något skildt tillstånd att sammanslå nämnda fonds tillgångar med stadskassans öfriga medel, och ej heller någon vidare förändring i fråga om hvarifrån stadens tjänstemäns löner skola utgå. Och kan till stöd för denna uppfattning ytterligare anföras, att, medan stadens senast fastställda aflöningsstater upptagit ett från aflöningsfonden utgående bidrag till Polis-kammarens aflöning, bestämningen härom frångåtts i Kejserliga kungörelsen den 29 juni 1876 angående reorganisation af stadens polisinrättning, der det heter, att staden åligger att »anvisa nödiga medel» för bestridande af dess andel i kostnaden för denna inrättning.

2) *Vidare åberopar Magistraten, såsom skäl för sitt beslut, den omständigheten, att Kejserliga Senaten nyligen förklarat Kongl. resolutionen af den 13 juli 1719 fortfarande gällande.* Men denna resolution stadgar i detta ämne allenast skyldighet för stadskommun att till högvederbörlig stadfästelse hemställa beslut i frågor om aflöning åt stadens tjänstemän; hvarför utskottet icke förmår fatta, huru ur denna föreskrift, oaktadt bestämningen i 1869 års stat att tjänstemännens aflöning skall i hvarje fall ur stadskassan *till fullo* utgå, kan härledas skyldighet för kommunen att särskildt bokföra en aflöningsfond, som förlorat hvarje praktisk betydelse.

3) *Såsom ytterligare stöd för sin åtgärd framhåller Magistraten, att äfven Stadsfullmäktige den 14 dec. 1875 beslutat, att de då bestämda löneförmåner för en stadens tjänsteman skulle, till iakttagande af 73 § i Kommunalförfattningen och donationsurkundernas föreskrifter, utgå ur aflöningsfonden.* — Att lönen skulle utgå ur denna fond, var en gifven följd af det då ännu gällande drätselreglementet. Hvad åter angår den omständigheten, att nämnda 73 § och donationsurkunderna dervid åberopats, så är det att märka, att Stadsfullmäktige då hade framför sig *det faktum, att inkomsterna af*

den till staden donerade jord, för hvilken dessa urkunder städse varit i första rummet bestämmande, i ett högvederbörligen fastställt drätselreglemente förklarats »bilda och underhålla» aflöningsfonden; vid hvilket förhållande det är lätt förklarligt, att närmast Stadsfullmäktiges utskott och på grund af dess betänkande Fullmäktige sjelfve, kort efter det den nya kommunalförvaltningen blifvit införd, i omförmälda ärende af brådskande beskaffenhet, på god tro accepterade detta med gängse tradition öfverensstämmande stadgande om ändamålet med stadens donerade jord. Och i ingen händelse kan en af Stadsfullmäktige i ofta nämnda ärende uttalad *motivering*, som till följd af frågans utgång icke ens kommit att utgöra grunden för den då vidtagna lönebestämningen, hindra Fullmäktige att efteråt, på grund af förändrade förhållanden, besluta ändring i en sak, hvarom något tidigare beslut af Fullmäktige icke föreligger. —

Magistraten har således, enligt utskottets åsigt, icke till stöd för sitt i fråga varande beslut anført några *bindande skäl*. —

Men icke ens ur ändamålsenlighetens synpunkt har Magistraten gifvit skäl för detta sitt beslut. Att nu återupplifva fondsystemet, sedan ett rationellare bokföringsätt redan blifvit infördt, vore att återuppväcka alla de oredor, detta system såsom nogsamnt känt är medförde, och är dessutom ej af några nu rådande förhållanden påkalladt. Så länge den fastställda aflöningsstaten innehöll det egendomliga stadgandet att, i händelse af brist i aflöningsfondens inkomster, tjenstemännens aflöning för året skulle proportionaliter derefter minskas, för att ett följande år af ett tilläfventyrs uppstående öfverskott ersättas, och så länge ännu den föreskrift gälde, att fondens behållning skulle bevaras oförtryckt till Kronans disposition för stadens behof, — kunde en särskild bokföring af denna fonds inkomster och utgifter naturligtvis icke undvikas; men sedan dessa ålderdomliga bestämmningar upphört att gälla och i stället förklarats, att tjenstemännens aflöning städse skall fullt utgå, skulle ett bibehållande af en skild bokföring för aflöningsfonden, äfven om den i stadens räkenskaper ställes så att säga utom kolumn, endast tjena till att i stadskassan för hvarje år införa en chimär fordran hos eller skuld till en del af denna kassa, en anordning af så mycket mindre betydelse, som denna fordran eller brist icke kunde annat än i qvittningsväg utjemnas och sålunda allenast vore att betraktas såsom en fortlöpande kalkyl af möjligen statistiskt intresse. — Dessutom bör det ihågkommas, att äfven andra fonder, än aflöningsfonden, funnits i stadens räkenskaper och att äfven de, så som en gång föreskrifna i ett högvederbörligen fastställt drätselreglemente, kunde göra anspråk på att oafsedt förändrade förhållanden och bestämmningar evärdeligen fortbestå. Men alla dessa fonder hafva nu en gång för alla upphört, sedan äfven Styrelsen genom stadfästelse å det nya

drätselreglementet, hvilket i sin 17 § gör all bokföring beroende allenast af Stadsfullmäktiges föreskrifter, visat sig icke mera vilja ingripa i sådana bokföringsfrågor, hvaren under den forna stadsförvaltningsregimen tagit sig talan.

Det synes vara en på många håll segt fastvuxen tradition, hvilken utskottet nu funnit sig böra något utförligare gendrifva. Denna tradition leder påtagligen sitt upphof från 1696 års ofvan berörda aflöningsstat; men oaktadt bestämningarna i detta aktstycke till alla delar upphört att gälla, synes traditionen ej vilja vika.

På grund af hvad utskottet i saken anført, får utskottet slutligen föreslå:

att Stadsfullmäktige, som icke fått *från Magistraten* emottaga underrättelse om dess i fråga varande beslut och förty saknat anledning att med afseende å detsamma vidtaga någon särskild åtgärd, i skrifvelse omedelbart till Drätselkammaren meddela Kammaren, att Fullmäktige funnit Magistratens den 30 maj 1877 angående bokföring af aflöningsfonden fattade beslut, såsom stridande emot det för år 1877 i behörig ordning fastställda utgifts- och inkomstförslaget, icke kunna till någon åtgärd från Drätselkammarens sida föranleda.

Med afseende å föreskriften i 42 § af kommunalförfattningen torde Stadsfullmäktige jemväl besluta:

att skriftligen, med framhållande af ofvan anförda skäl, delgifva Magistraten hvad Fullmäktige med anledning af Drätselkammarens i fråga varande skrifvelse beslutat.

Helsingfors, den 6 april 1878.

S. Calamnius.

F. Forsman.

N. Chr. Westermarck.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1878.

Utskottsbetänkande med anledning af Kommerserådet N. Kiseleffs ansökning om tillstånd att inrätta en kanal från tomten N:o 1 vid Andrégatan till Alexandersgatan och i sammanhang dermed väckt förslag om att för stadens räkning bygga en kanal från Alexandersgatan under Henriksgatorna till (Glo-) Tölöviken.

Den 12 mars 1878 hafva Stadsfullmäktige till utskottet remitterat handlingarna i förevarande ärende och uppmanat utskottet, att med det första med särskildt yttrande i ärendet till Fullmäktige inkomma.

Af handlingarna inhemtas följande:

Hos *Magistraten* har Kommerserådet Kiseleff förliden höst anhållit om tillstånd att för afledande af grundvatten, hvaraf hans gårdstomt N:o 1 vid Andrégatan i hög grad besvärades, få i enlighet med en af d. v. t. f. Stadsingeniören Reuter uppgjord projektritning inrätta en underjordisk kanal från sagda tomt under vestra Henriksgatan intill Wladimirsgatan och derifrån tvärs under esplanaden till afloppskanalens under Alexandersgatan rensningsbrunn invid gården N:o 25 vid nästnämnda gata; hvarjemte sökanden hemställt, huruvida icke staden ville bekosta den emellan Wladimirsgatan och berörda rensningsbrunn löpande delen af denna kanal, såsom behöflig för staden vid afledande af grundvatten från gårdarna invid Wladimirsgatan, — hvilken sist nämnda del af kanalen beräknats kosta 1,445 mark 60 p. Öfver denna ansökning har Magistraten inhemtat särskilda yttranden af t. f. Stadsträdgårdsmästaren och t. f. Stadsingeniören, af hvilka den förre, med afseende derå, att kanalen vid anläggningen komme att i esplanaden löpa ungefär 4 fot nära de på ömse sidor stående träden, och en mängd rötter säkerligen dervid afhuggas, ansett det vara högst sannolikt att dessa träd derigenom komme att hämmas i sin växt och framdeles möjligen alldeles uttorka, — samt t. f. Stadsingeniören, bland annat, upplyst att en under ärendets behandling

vid Magistraten i fråga kommen kanal under vestra ändan af Alexandersgatan tillhörde Handlanden B. Tallberg enskildt och hvarken till nivå eller dimensioner vore tjenlig att utgöra en fortsättning af den nu föreslagna kanalen. Derpå har Magistraten öfverlemnadt ärendet till afgörande af Stadsfullmäktige, hvilka affordrat Drätselkammaren yttrande och förslag i saken; och har Drätselkammaren såväl häröfver som i anledning af en utaf Statsrådinnan E. K. Pipping och Gårdsegaren G. Wallenius gjord anhållan att östra delen af Wladimirsgatan skulle på stadens bekostnad förses med täckt afloppskanal, dit vattnet från kringliggande gårdar kunde medels sidokanaler afledas, infordrat n. v. Stadsingenjörens utlåtande.

I yttrande af den 15 januari 1878 intygar *Stadsingenjören* främst behöfligheten af täckta kanaler för grundvattnets afledande såväl från Kommerserådet Kiseleffs tomt, som från gårdarna vid östra ändan af Wladimirsgatan; hvarjemte Stadsingenjören påminner om stadgandet i § 65 af gällande byggnadsordning för staden, „att i stadsdelar, som besväras af grundvatten och hvarrest afloppet ofvan jord är otillräckligt, bör tillstötande gata på stadens bekostnad förses med täckt afloppskanal“. Men tillika påpekas, hurusom sökanden Kiseleff, som är sinnad att bebygga sin tomt med vida djupare källarvåning, än som i staden är vanligt, och till följd deraf behöfver en kanal af 12 fots djup under markens nivå vid utgångspunkten, vid sådant förhållande hvarken gjort eller ens kunnat göra anspråk på att staden jemlikt nyss berörda stadgande skulle anlägga den för grundvattnets afledande nödiga gatukanal. Deremot vore det obestriddigen stadens skyldighet att bekosta den begärda kanalen från Wladimirsgatan till rensningsbrunnen under Alexandersgatan; och tillstyrker Stadsingenjören därför bifall till i frågavarande ansökningar sålunda, att sist nämnda kanal skulle utföras och bekostas af staden samt läggas så djupt att den äfven afledde vattnet från den kanal, som af Kommerserådet Kiseleff på dess bekostnad inrättades från tomten N:o 1 vid Andrégatan till Wladimirsgatan, dock med det vilkor att staden godtgjordes för den skilnad i kostnad, som uppstode derigenom att kanalen från Wladimirsgatan till rensningsbrunnen måste vid hörnet af denna gata och vestra Henriksgatan läggas 6 fot djupare, än som vore behöfligt för afledande allenast af vattnet från kanalen under Wladimirsgatan, — hvilken nästnämnda kanal Stadsingenjören äfven föreslår till utförande på stadens bekostnad. Och jemte det Stadsingenjören för undvikande af omväg och större kostnad förordat kanalens dragning under esplanaden, antyder han, hurusom f. d. Stadsingenjören Reuters för denna linie uppgjorda kostnadsförslag är alltför lågt. — Detta allt likväl endast under förutsättning, att Stadsmyndigheterna skulle anse lämpligt, att det vatten, som genom oftanämnda kanaler komme att afbördas, ledes till rensningsbrunnen under Alexandersgatan och dymedels till det s. k. Gloet. — För sin del anser Stadsingenjören det fullkomligt orätt, att vidare tillåta afledande af vatten till Gloet från sådana delar af staden, hvarifrån det kan, om ock på längre väg, beredas aflopp åt annat håll. I öfverensstämmelse jemväl med hvad Stadsingenjören i sitt numera afgifna, till tryck befordrade utlåtande i fråga om åvägabringande af ett ändamålsenligt kloaksystem i staden närmare utvecklar, föreslår derför Ingenjören, att den i nämnda utlåtande pro-

jekterade samlingskanalen från Skilnaden vid Boulevardsgatan längs vestra och östra Henriksgatorna samt en del af vestra chausseen till Gloviken redan i den närmaste framtiden skulle komma till utförande och dervid med allenast obetydligt förökad kostnad anläggas så djupt, att nödigt aflopp skulle genom en särskild sidokanal kunna beredas för tomten N:o 1 vid Andrégatan; hvarför med i fråga varande kanalanläggningar helst borde anstå till dess det föreslagna kanalsystemet kunde föreläggas.

I skrifvelse af den 8 mars 1878 föreslår *Drätselkammaren*, som beträffande Gloets torrläggning är af samma åsigt som Stadsingenjören, under åberopande af sitt särskildt till Stadsfullmäktige insända förslag till kloaksystem för staden, att Kommerse-rådet Kiseleffs anhållan att få leda en kanal tvärs under esplanaden till ofta berörda rensningsbrunn under Alexandersgatan icke måtte bifallas, men att Stadsfullmäktige ville såsom ingående i nämnda kloaksystem godkänna anläggandet af ofvan föreslagna *aflopps-kanal, utgående från Skilnaden vid Boulevardsgatan utmed vestra Henriksgatan till hörnet af Andrégatan och derifrån tvärs under esplanaden till östra Henriksgatan samt vidare under denna gata och en del af vestra chausseen äfvensom utmynnande norr om jernvägens vedplan i ett öppet dike till Gloviken*; hvarjemte Kammaren hemställer, att denna aflopps-kanal till den del, den komme att löpa från hörnet af östra Henriks- och Alexandersgatorna under östra Henriksgatan och vestra chausseen jemte det öppna diket till Gloviken, finge på stadens bekostnad under innevarande år utföras, då sökanden Kiseleff vore obetaget att från sin tomt på egen bekostnad leda en kanal under vestra Henriksgatan till Alexandersgatan och derifrån emellan esplanadens afdelningar till det hörn af östra Henriks- och Alexandersgatorna, der stadens nu till utförande föreslagna kanal till Gloviken skulle vidtaga. Och anser Drätselkammaren, på sätt äfven Stadsingenjören hos Kammaren sig yttrat, att med utförande af såväl den i fråga satta kanalen under Wladimirsgatan som de i årets budget upptagna kanaler borde tills vidare anstå, med undantag af ej mindre kanalen under Fabiansgatan, som Drätselkammaren för möjliggörande af påbegynnandet med uppförande af normalskolehuset samt skyddande af Gardeskaserubyggnaden för vattensamlingar från gatan låtit utföra, än kanalen under Manegegatan, hvilken visat sig till förekommande af stora vattensamlingar nödig, äfvensom af tillfälliga, oafvisliga remontarbeten å de nuvarande kanalerna. — Den af Kammaren till utförande under innevarande år föreslagna del af kanalen till Gloviken utgjorde, enligt uppgift af Stadsingenjören, en sträcka af 1,700 fot; och som kostnaden för dess anläggande enligt profilen c i det förslag till kloaksystem, Kammaren, på sätt ofvan är anmärkt, till Fullmäktige insändt, skulle uppgå till vid pass 20 mark per löpande fot, utgjorde hela kostnaden, inberäknadt utgiften 1,500 mark för det öppna diket, omkring 35,000 mark. Om dertill användes utgiften för de i budgeten för året upptagna kanaler, som enligt hvad Drätselkammaren ofvan förordat icke skulle i år utföras, utgörande, jemte förslagskostnaden för omläggning af Alexandersgatan och förstörande af Glokanalen såvidt den ligger under sagde gata, hvilket arbete jemväl komme att anstå, sammanlagdt 28,481 mark, skulle i fall för remontarbeten reserverades 8,481 mark, ett tillskott af 15,500 mark erfordras för utförande under innevarande år af ifrågakavande del utaf

den föreslagna afloppskanalen till *Gloviken*, hvilket tillskott kunde bestridas af det lån Fullmäktige torde komma att för stadens allmänna arbeten låta upptaga.

Utskottet *), som i samråd med Stadsingeniören tagit detta ärende under öfvervägande, har dervid funnit de gjorda förslagen vara både väl förberedda och till fylles motiverade, och tvekar förty icke att tillstyrka fullständigt bifall till Drätselkammarens framställning. Särskildt vill uskottet likväl fästa uppmärksamheten vid att den projekterade samlingskanalens förläggande under *östra* Henriksgatan föränledes dels deraf, att under *vestra* Henriksgatan berg ställvis skulle möta och anläggningen sålunda betydligt fördyras, dels deraf, att denna kanal i anseende till den betydliga nivåöskilnaden emellan dessa båda gator, i fall den leddes under vestra Henriksgatan, måste läggas vida djupare, för att kunna afleda grundvattnet från Kommerserådet Kiseleffs djupt bebyggda tomt och derifrån utgående djupa afloppskanal, hvaremot samlingskanalen under östra Henriksgatan från Alexandersgatan nedåt endast behöfde läggas, enligt uppgift, 1 à 2 fot djupare under en del af sträckningen, för att kunna uppfylla nämnda ändamål. Följden af kanalens förläggande till östra Henriksgatan, der den sålunda blir både billigare och lämpligare placerad, blefve väl den, att gårdsegarene vid vestra Henriksgatan måste leda sina sidokanaler under såväl sistnämnda gata som esplanaden; men sådant kunde icke gerna undvikas, om man utan alltför stora kostnader ville vinna nyss nämnda andra ändamål, och berörda små sidokanaler, hvilkas förlängning icke medförde synnerligen ökade kostnader, komme föröfrigt icke att skada esplanadens trädplantering. Å andra sidan vore det derjemte i sin ordning, att Herr Kiseleff, i hvars intresse kanalen äfven vid den nu föreslagna sträckningen komme att *delvis* läggas något djupare, än eljes erfordrades, godtgjorde staden den ökade kostnaden härför, — hvarom väl Drätselkammaren icke sig utlätit, men hvilken kostnad af Stadsingeniören inför utskottet uppskattats till ungefär 2 mark per löpande fot.

Beträffande i öfrigt kostnaderna för denna kanal äfvensom för de andra i Drätselkammarens förslag till utförande under innevarande år afsedda kanalarbetena, torde böra beaktas, att, på sätt Stadsingeniören inför utskottet antydt, dessa kostnader för så vidt de öfverstiga det i årets budgetsförslag för dylika arbeten beräknade belopp påtagligen komma att mera än väl betäckas af öfverskottet i de redan beviljade anslagen för särskilda arbeten å Skatudden, hvilka, dels i saknad af fullständiga förslag för arbetenas utförande, dels åter såsom lämpligen utförbara endast på is, under vintern, blott till någon del kunna komma till utförande under innevarande år.

Vidkommande slutligen den i fråga komna kanalen under Wladimirsgatan, synes äfven utskottet, att densammas utförande lämpligen kan anstå till ett följande år.

*) Af hvars medlemmar Herr Numell till följd af sjukdom, och Herr Calamnius på grund af nyligen vunnen befrielse från ledamotskap i utskottet, icke deltagit i handläggningen af denna fråga.

I öfverensstämmelse med ofvan stående får utskottet därför föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

a) att såsom ingående i stadens allmänna kloaksystem godkänna anläggande af ofvan beskrifna aflöppskanal från Skilnaden under Henriksgatorna till Gloviken, rättare benämnd Tölöviken;

b) att den del af nämnda kanal, som komme att löpa från hörnet af östra Henriksgatan och Alexandersgatan till Tölöviken under innevarande år skall för stadens räkning anläggas och bekostas af de för allmänna arbeten i årets budget beviljade medel, till ett belopp af omkr. 35,500 mark;

c) att icke bifalla Kommerserådet Kiseleffs ansökning att få leda en kanal från tomten N:o 1 vid Andrégatan till rensningsbrunnen under vestra delen af Alexandersgatan, men i stället berättiga honom att från nämnda tomt på egen bekostnad anlägga en kanal under vestra Henriksgatan intill Alexandersgatan och derifrån emellan esplanadernas afdelningar till det hörn af östra Henriks- och Alexandersgatorna, der den till utförande under innevarande år beslutna samlingskanal till Tölöviken vidtager;

d) att, i fall Kommerserådet Kiseleff önskar lägga kanalen från sagda tomt vid Andrégatan så djupt, att den beslutna samlingskanalen under östra Henriksgatan icke kan afleda vattnet från denna sidokanal utan att läggas djupare, än eljes nödigt vore, nämnda samlingskanal skall af staden anläggas till i sådant afseende nödigt djup, dock med vilkor att Kommerserådet Kiseleff godtgör staden den ökade kostnad, staden derigenom får vid arbetets utförande vidkännas;

e) att den i fråga komna kanalen under östra delen af Wladimirs-gatan icke i år af staden utföres, utan lemnas beroende till ett följande år, då samlingskanalen under Henriksgatorna kommer att fortsättas;

f) att om alla dessa beslut skriftligen underrätta Magistraten, till dess egen kännedom och i afseende å Drätselkammarens förständigande.

Helsingfors, den 3 april 1878.

G. Strömberg.

Aug. Fredr. Jansson.

N. Chr. Westermarck.

Utskottsbetänkande med förslag till ny hamnordning för Helsingfors stad och angående andra dermed sammanhängande frågor.

Den 20 September 1877 hafva Stadsfullmäktige till undertecknade såsom ett särskildt utskott remitterat en från Magistraten till Fullmäktige inkommen skrifvelse af den 6 Mars 1876 jemte dertill hörande handlingar, hvaraf inhemtas bl. a. följande: — I affordrad förklaring öfver Stadens Äldstes hos Magistraten gjorda framställning om förändrad beräkning af hamn- och broafgifter framhöll den 31 Dec. 1868 d. v. Hamnmästaren G. Hobin behovet af en fullständig omarbetning ej mindre af då gällande taxa för hamn- och andra afgifter, än ock af den för staden den 4 April 1848 fastställda hamnordning. Efter särskilda omgångar beslöt Magistraten den 28 Juni 1869, att en omarbetning af nämnda hamnordning borde ske samt att ärendet skulle vidare föredragas i närvaro af Stadens Äldste. Förslag till ny hamnordning blef derefter äfven uppgjort, och Stadens Äldste afgåfvo deröfver den 27 Mars 1873 sitt skriftliga yttrande; men som något vidare i saken icke tillgjordes före den nya kommunalförvaltningens införande, öfverlemnade Magistraten i sin ofvan åberopade skrifvelse ärendet till slutlig behandling af Stadsfullmäktige.

Till den del förslaget afsåg ändring af hamntrafikavgifterna hafva Stadsfullmäktige redan, genom den nya trafiktaxan, slutbehandlat frågan; i öfrigt är förslaget af följande lydelse:

”Förslag

till

Hamnordning för Helsingfors stad.

§ 1.

Helsingfors stads hamnområde begränsas: i söder af norra stranden af Bäckholmen, Gustafsvärds sand, södra stränderna af Wargskär, Harakka-, Skiffer-, Flis- och Ärtholmarne samt Uttern: i vester af Merrholmen, Grisen och Råholmen: i öster af Kungsholms sundet, västra stranden af Kalfholmen, östra stranden af Blåbärslandet, Silfver sundet, Granholmen och fasta landet.

*Hamnens
omfång och
fördelning.*

Hamnområdet är deladt i inre och yttre hamn.

Till inre hamnen hänföres:

a) Södernäs och Norra hamnen, innefattande vattnet norr om linien från sydöstra udden af Skatudden söderom Wrakholmen till östra stranden af Blåbärslandet;

b) Södra hamnen, eller vattnet inom linien ifrån sydöstra udden af Skatudden utmed östra stränderna af Ryss- och Halfvägsholmarne, norra stranden af Långörn och nordligaste udden af Harakka holmen;

c) Ulrikasborgs hamnen, innefattande vattnet inom sydligaste udden af Brunsparken, norra stränderna af Skiffer- och Flisholmarne samt Flisholms sundet;

d) Sandvikshamnen, eller vattnet inom södra stränderna af Munk-, Sand- och Busholmarne äfvensom Gräs-, Lapp-, Edes- och Hummelvikarne.

Det öfriga af hamnområdet utgör yttre hamnen eller reddan.

§ 2.

*Uppsigten
öfver
hamnarne.*

Ordningen inom hamnområdet öfvervakas af en hamnkaptan samt honom underlydande hamnfogde och hamnbetjente, hvilka i tjenstutöfning bära uniformsrock af mörkblått kläde, med knappar af messing, samt hamnkaptanen och hamnfogden dessutom kokard å mössan, samt hamnbetjente bricka på venstra sidan af bröstet; hvarutom ett kontorsbiträde finnes vid hamnkontoret anställt.

Hamnfogden är stationerad å Södernäs lastningsplats.

§ 3.

*Ankomst eller
insegling i
hamnen.*

Alla fartyg ega under iakttagande af föreskrifterna i denna hamnordning, inlöpa i stadens hamnar.

Befälhafvare å fartyg, med undantag af landtmanna skutor och båtar, åligger vid ankomsten till yttre hamnen hissa fartygets flagg och hafva den tillsatt intill dess anmälan om ankomsten gjorts å hamnkontoret. Örlogs- och andra fartyg, som i hamnen inlupit, få icke låta ankaret falla inom de för hvarje af stadens hamnar bestämda farleder, hvilka igenkännas genom särskilda märken, som för öppna farleden i södra hamnen utgöras: i söder af en rak linie, dragen från östra mynningen af Norra Magasinsgatan öfver en vid vestra kajen anbragt signalstolpe med rött klot i riktning 23 famnar öster om Norra Blekholmen, samt: i norr af en rak linie, dragen från hörnet af huset i vinkeln af Norra Esplanad- och Unionsgatorna öfver Salutorget och en vid norra kajen anbragt signalstolpe med grönt klot i riktning 79 famnar söder om Lökholmen, om hvilka märken lots eger noggrann kännedom. Börande fartyg i hamnarne läggas så till ankars, att trängsel och hinder icke förorsakas, dervid fartyg, som är försedt med båt, skall ankra på minst tjugu famnars afstånd från strand eller bro. Befälhafvare å fartyg vare ock skyldig att ombyta detsammias plats, om sådant af hamnkaptanen föreskrifves. Sker annorlunda, böte fartygets befälhafvare från fem till tjugu mark.

Fartyg äfvensom större farkoster få icke inlöpa uti de i hamnarne inrättade minde hamnar för båtar och slupar. Mindre hamnen invid Skatudds-kanalen är bestämd för kronans och Nyländska jaktklubbens båtar. Öfrige mindre hamnar äro afsedde företrädesvis för farkoster med levande fisk och andra lifsmedel, som till salu i staden införas eller hållas, äfvensom för såväl stadsboers som andres farkoster och båtar, efter fördelning och anvisning, som af hamnkaptanen, enligt af Magistraten derom meddelad närmare föreskrift, verkställles. Upptager fartygsbefälhafvare eller båtförare plats i orätt hamn eller förtöjer fartyg uti inloppet till nämnde mindre hamnar, utan hamnkaptanens tillstånd, böte från tio till tjugufem mark och eger hamnkaptanen, på egarens bekostnad, genast låta undanskaffa fartyget eller ock losskasta eller kapa dess tåg eller landfästen, derest fartyget, på tillsägelse, icke oförtöfvadt derifrån aflägsnas. Ansvarare ock fartygs befälhafvare eller båtförare för all derigenom skedd skada.

§ 4.

Befälhafvare å ångfartyg åligger, vid vite af tjugu mark, tillse, att dylika fartyg inom inre hamnarne framdrifvas försigtigt och icke med större hastighet än en sjömil i timmen.

*Den hastighet
ångfartyg ega
inom hamn
begagna.*

§ 5.

Lastpråmar, skutor och mindre farkoster skola, till undvikande af sammanstötning med större fartyg, hållas ur djupaste farvattnet inom hamnarne. Börande alla fartyg passera hvarandra å babordssida.

*Undvikande
af samman-
stötning.*

§ 6.

Omedelbart och senast påföljande dag efter det tullbevakning, der sådan eger rum, å anländt fartyg erhållits, åligger det fartygsbefälhafvare eller båtförare att personligen inställa sig i hamnkontoret, som under seglationstiden hålles öppet alla söcknedagar från klockan åtta till tolf föremiddagen och från fyra till sex eftermiddagen, samt dervid uppgifva sitt namn samt fartygets namn, rigg, hemort, lästetal och klass, hvarifrån det kommit, hvar det ankrat, hvaraf hufvudlasten består, om och huru mycket tjära och lakegods, krut, bergolja eller andra explosiva ämnen finnas i fartyget, samt huruvida någon ombord är med venerisk eller annan smittosam sjukdom behäftad; och der besmittad person i fartyget finnes, vare befälhafvare skyldig att tillse, att den besmittade ej må komma i land, innan nödig åtgärd med denne hunnit vidtagas.

*Anmälan
i hamn-
kontoret.*

Sedan anmälan i hamnkontoret gjorts, aflemnas till befälhafvaren, emot lösen af femtio penni, bevis eller anmälningssedel öfver fullgjord anmälningsskyldighet äfvensom ett exemplar af hamnordningen, såframt han den ej förut innehar, hvarjemte honom meddelas de förhållningsorder, som af hamnkaptenen författningsenligt anses nödiga.

Befälhafvare å ångfartyg, som under seglationstiden oafbrutet gör reguliera turer till staden, åligger för fulgörandet af föreskrifven anmälan personligen inställa sig i hamnkontoret ovilkorligen första gången han under året till staden med ångfartyget ankommer eller, om fartyget öfvervintrat i någon af stadens hamnar, innan första afresan sker.

Då ångfartyg, enligt gällande författning, bör undergå besigtning, skall befälhafvaren, innan resa företages, för hamnkaptenen uppvisa besigtningsmännens intyg, att fartyg och maskin äro i behörigt skick.

För öfrigt låte hamnkaptenen genom hamnbetjente affördrå befälhafvare å ångfartyg erforderliga uppgifter.

Befälhafvare å fartyg, eller båtförare, som åsidosätter föreskrifterna i denna §, böte från tio till trettio mark. Fördöljes explosiva ämnen, böte befälhafvare ända till tvåhundra mark.

§ 7.

Utan tillstånd får fartyg icke anlägga vid kaj eller hamnbro.

Anläggningsplats anvisas af hamnkaptenen eller hamnfogden; och skall hvarje fartyg, som vid kaj eller hamnbro anlägger, under liggetiden begagna frihult eller hvilare, men ej såsom afhåll använda redskap, hvaraf kaj eller brobyggnad kan skadas, samt fälla ett eller två ankaren, allt efter behof och hamnkaptensens eller hamnfogdens föreskrift, äfvensom på tillsägelse intaga klyfvarbommen. Förfar fartygsbefälhafvare annorlunda eller förhalar han behörigen förtöjdt fartyg till annat ställe, innan anmälan derom skett i hamnkontoret, böte tio mark och ersätte all skada, samt flytte fartyget till det ställe honom af hamnbefälet anvisas, vid äfventyr att sådant på hans bekostnad eljest verkställas. Vid vite af fem mark vare all åkning å hamnbroarne för annat ändamål än varors och effekters forslande förbjudet.

*Förtöjning
vid kaj eller
hamnbro.*

Ångfartyg, som till staden göra reguliera turer, anvisas vid sjöfartens början hvarje år af

hamnkaptenen bestämda tilläggningsplatser vid stadens kajer eller hamnbroar, så långt utrymmet medgifver, hvilka tillandningsplatser skola af dem under året intagas, såvida icke giltig orsak föranleder förändrad anordning.

§ 8.

Lossning och lastning.

Vill fartygsbefälhafvare lossa eller lasta vid kaj eller hamnbro, anmäla derom hos hamnkaptenen eller hamnfogden, som anvisar det ställe, hvarest fartyget bör lägga till, och meddelar i sådant afseende nödiga föreskrifter. I den ordning sådan anmälan skett, vare fartygsbefälhafvare, som dertill är beredd, berättigad att, så långt utrymmet medgifver, lägga till vid kaj eller hamnbro och lossningen eller lastningen verkställa. Men befinnes lasten vara af sådan beskaffenhet, att förskämning under en längre liggetid är att befara, må lossning utan afseende å tiden för fartygets ankomst och anmälning genast tillåtas. Såsnart lossning eller inlastning är verkställd, skall fartyget från kaj eller hamnbro uthalas så aflägsat, att trängsel eller hinder deraf icke förorsakas, men under påstående lossning eller inlastning må fartygets läge, utan hamnkaptensens eller hamnfogdens begifvande, icke förändras. Hamnbefälet eger tillse, att fartyg intaga sådant läge vid kaj eller bro, som tordrar minsta utrymme, samt att, om trängsel likväl uppstår, fartyg, hvilka, efter verkställd lossning, skola intaga last, lägga till vid annan bekvämlig om och aflägsnare plats.

Om fartyg, på hamnkaptensens eller hamnfogdens tillsägelse, icke flyttas från en till annan plats, eller befälhafvare eller besättning ej finnes, för emottagande af sagde tillsägelse, ombord, verkställs flyttningen på fartygsbefälhafvarens bekostnad. Hamnkaptenen eger från stadens kajer eller hamnbroar utvisa fartyg, som utan att lossa eller lasta eller icke i följd af otjenlig väderlek eller annan giltig orsak ligga till hinder eller tidspilla för annat fartyg.

Lossning eller inlastning af ämnen, som sprida elak lukt eller skadligt damm, såsom spillning, kalk, stenkol m. m., får icke företagas å andra, än dertill bestämda platser.

Åsidosätter befälhafvare hvad här ofvan är stadgadt och föreskrifvet, böte från tio till sjutiofem mark; och varde den försummade föreskriften, på befälhafvarens bekostnad, i verkställighet satt.

§ 9.

Lossning eller lastning af krut och explosiva oljor.

Fartyg, som har ombord mera än tjugu skålpund krut eller etthundratjugu kannor petroleum, naphta eller andra lätt antändbara oljor, skall vid ankomsten till yttre reddan å fartygets stormast hafva tillsatt röd flagg samt derstädes qvarstadna till dess att, efter af befälhafvaren gjord anmälan i hamnkontoret, annan plats af hamnkaptenen anvisas. Medhafves å fartyg blott tjugu skålpund krut eller etthundratjugu kannor ofvanberörda oljor eller derunder, eger fartyget inlöpa i inre hamnarne. Omförmälda, lätt antändbara ämnen skola alltid förvaras i slutna bleck-, metall- eller trädkärl. Vid lossning eller inlastning af ofvanuppgifne ämnen, som, efter i hamnkontoret erhållet tillstånd och anmälan i poliskammaren, får verkställas endast å dertill särskildt bestämda platser, åligger befälhafvare ställa sig till noggrann efterrättelse de försigtighetsmått och förhållningsreglor, hvilka af hamnkaptenen eller polismästaren, i enlighet med Kejserliga Förordningen den 14 Augusti 1866, i sådant afseende honom meddelas.

Öfverträdelse af hvad här ofvan är stadgadt belägges med böter från femtio till tvåhundra mark, allt efter förseelsens beskaffenhet.

§ 10.

Förekomsten af skada och trängsel å kajerna.

Innan lossning eller inlastning af sådana tunga varor företages, hvarigenom kajerna eller betäckningen af desamma kunna skadas, åligger det varuegaren belägga lossnings- eller lastningsplatsen å kajen med bräder eller plankor, samt tillse, att de lossade varorna efterhand, i den ordning upplastningen fortskrider och sist inom tre dagar äro från kajen afförde. För öfrigt få kajerna och trottoirerna invid desamma icke belamras med gods. Qvarlemnas å dem eller å nedkörsvägarne

till desamma upplag af varor, byggnadsmaterialier eller hvad det vara må, eger hamnkaptenen, på egarens bekostnad, besörja desammas afförande till dertill tjenlig plats; och vare egaren derjemte förfallen att böta fem mark samt skyldig erlægga hyra för den af godset upptagna platsen. Pröfvas det kvarlemnade godsets värde icke öfverstiga flyttningskostnad och böter, eger Magistraten desamma genast försälja eller ock derom annorlunda förfoga. Men redan afförde och å bestämmt ställe upplagde varor, till hvilka egaren är okänd och till desammas emottagande och utlösen sig icke anmäler inom ett år efter derom af Magistraten i landets officiella tidningar tre gånger införd kallelse och kungörelse i stadens kyrkor, böra å offentlig auktion försäljas, hvarefter med de inflytande medlen, sedan samtliga kostnader från desamma afdragits, förfares i enlighet med lagens stadgande om fynd och hittegods.

§ 11.

Fartygsbefälhafvare eller hvem annan det vara må är förbjudet att i hamnarne, i de dit ledande inloppen eller på stränderna deromkring utkasta eller på annat än af hamnkaptenen anvisadt ställe lossa barlast, vid vite af sextio mark och skyldighet att, såvidt sig göra låter, densamma upptaga och till utsedd plats afföra. Vid lossning eller intagning äfvensom vid öfverflyttning från ett fartyg till annat af barlast, kol, tegel och andra dylika ämnen, hvilkas affall kunde lända hamnen till men, åligger det, vid vite af fem mark, befälhafvare att begagna portsegel eller brädränna samt i öfrigt iakttaga sådan försigtighet, att hamnens uppgrundning förekommes.

*Lossning
eller intag-
ning af bar-
last.*

Under den mörka delen af dygnet får, vid förstnämnda vite, barlast icke lossas annorlunda än under tillsyn af pålitlig person, som af hamnkaptenen eller hamnfogden, på anmälan, i sådant afseende tillförrordnas, och hvilken af befälhafvaren ersättes med femtio penni i timmen.

§ 12.

Till förekommande af eldfara är förbjudet:

1:o att ombord å fartyg, som ligga vid stadens kajer eller hamnbroar eller mindre än trettio famnar derifrån eller från annat fartyg, elda, innan hamnkaptenen, på anmälan, låtit besigtiga eldstaden och meddelat skriftligt tillstånd dertill. Befinnes eldstaden i sådant skick, att densamma utan fara kan begagnas, och utgöres lasten ej af eldfångda ämnen såsom krut, oljor, beck, tjära, hö, halm, lin, hampa, ved, eller annat dylikt, eger hamnkaptenen bevilja skriftlig tillåtelse till eldning i den besigtigade eldstaden från klockan fyra om morgonen till nio om aftonen, under vilkor att vakt hålles på däck från solens nedgång till dess uppgång, samt att minst två pytsar fyllda med vatten finnas i närheten af eldstaden, äfvensom att vid inträffande islägg ständigt öppen brandvak utmed fartyget hålles. För slikt bevis, som gäller till seglationsårets slut, samt bör, på anfordran, för hamn- och stadspolisen uppvisas, erlägges till hamnkaptenen i lösen två mark;

*Begagnande
af eld om-
bord.*

2:o begagnande af bart brinnande ljus på däck eller i öppen båt;

3:o att ombord verkställa kokning af olja, tjära, beck, harpois och andra lätt antändbara ämnen, för hvilket ändamål skild plats af hamnkaptenen eller hamnfogden anvisas;

4:o att, utan tillstånd, från fartyg i inre hamnarne eller från kaj aflösa skott.

Från stadgandet uti förestående punkten 1 undantagas ångfartyg.

Befälhafvare, som öfverträder eller uraktlåter hvad här ofvan är förbjudet och stadgadt, böte från tjugu till femtio mark.

§ 13.

Uraktlåter eller tredskar någon sjöfarande att i påbjuden ordning betala omförmälde umgälder, eger hamnkaptenen eller den uppbörden förrättar, att i nödfall förpanta så mycket af den tredskandes eller fartygets tillhörigheter, som efter pröfning anses motsvara de ifrågavarande afgifterna. Finnes eller anses fartygsbefälhafvare eller båtörare vid uppgiften af medförande last hafva

*Fartygs- och
last-
avgifter.*

oredligt förfarit och uppgifvit mindre än han medhar, vare skyldig ej allenast att tillåta undersökning af lasten och dervid sjelf jemte sitt folk biträda, utan ock, om svek eller försnillning upptäckes, godtgöra uppbördsmanen för dess besvär med fem till tio mark samt att dessutom betala dubbla afgifter för hela lasten. Fartyg, försedt med tullkammarepass, må ej å tullkammaren utklaras innan fartygsbefälhafvare med vederbörande uppbördsmans qvitto visat, att hamn- och lastafgifterna till staden blifvit i hamnkontolet till fulla erlagde.

§ 14.

*Reparation å
fartyg i
hamn.*

Vid vite af femtio mark är förbjudet att kölhala, slopa och kalfatra fartyg eller verkställa drifning, skrapning eller annan med affall förenad reparation å andra ställen inom hamnarne än vid varfven och på dertill af hamnkaptenen eller hamnfogden anvisad tjenlig plats. Justering af utskeppningsvirke må, vid bot af tjugu mark, ej hellar verkställas å andra än dertill af hamnkaptenen eller hamnfogden utsedd plats; och skall efter slutadt arbete platsen rengöras, vid äfventyr att sådant eljest verkställas på den försumliges bekostnad.

§ 15.

*Förekommande af
uppgrundning och befrämjande af
snyggghet.*

Å fartyg, som ligger i hamnen, skola sopor, stickor, aska, ben, sönderslaget glas och annat dylikt samlas i en å däckställd tunna eller annat käril, för att sedan föras i land och tömmas å platser, som dertill af hamnkaptenen eller hamnfogden anvisas. Uraktlåtes föreskriften härom eller utkastas dylika ämnen, hvaraf uppgrundning eller osnyggghet kan uppkomma, från fartyg, båtar, broar eller kajer i någon af hamnarne, eller uttömmas i någon af de mindre för båtar afstängda hamnarne kött- eller fisklake eller annat sådant, hvaraf stinkande lukt kan uppstå, böte den här emot bryter från tio till tjugu mark och undanskaffe det utkastade, der det sig göra låter, och vare fartygsbefälhafvare eller båtförare pligtig att ersätta derigenom uppkommen skada, derest tillgång hos den skyldige saknas.

§ 16.

*Förekommande af
uppgrundning och befrämjande af
snyggghet
(forts.)*

Garn- och klädtvätt må ej verkställas å andre än dertill utsedde platser, då hamnen är öpen, vid för detta behof inrättade tvättbryggor, och om vintern, uti de för sådant ändamål upphuggne vak; men all rengöring af hudar och kreaturshår från garfverierna, äfvensom tvättning af färggods få endast å dertill särskildt anvisade ställen förrättas. Den sig i något af dessa fall förbryter, böte tio mark.

§ 17.

Simning.

Simning i stadens inre hamnar är å andra än för sådant ändamål särskildt utsedda ställen, vid vite af två till tjugu mark, förbjuden.

§ 18.

*Uppförande
af bryggor
o. brobänkar.*

Utan Magistratens tillstånd och hamnkaptенens vetskap, må ingen i hamnarne uppföra brobänkar, bryggor och diktaler eller inrätta stenkistor och andra försänkningar, vid vite af etthundra mark och skyldighet att på egen bekostnad upprifva och undanskaffa det olofligen anlagda.

§ 19.

*Slupar och
båtar.*

Slupar och båtar, som tillhöra stadens innevånare eller andre och ligga i hamnarne, skola, vid vite af fem mark, hafva egarens namn tydligt utsatt i båtens akter samt få ej vara förtöjda vid trappnedgångar och annorstädes i hamnen, der de äro till hinder.

§ 20.

*Upptagande
af strandadt
eller sjunkit
fartyg.*

Finnes fartyg, pråm, eller båt hafva i hamn strandat eller sjunkit, låte hamnkaptenen förständig befälhafvaren eller egaren att, så fort sig göra låter, farkosten undanskaffa. Hörsammas ej tillsägelsen eller är egare eller befälhafvare till namn eller vistelseort okänd, anmäla hamnkaptenen derom utan dröjsmål hos Magistraten, som eger i förstnämnde händelse fälla den gensträfvige till

böter från tio till etthundra mark samt i hvardera fallet om fartygets undanskaffande vidtaga tjenlig åtgärd, äfvensom kostnaden därför tillika med böterna hos den tredskande utmätas; och vare fartyget alltid underpant för sagde kostnader, till betäckande hvaraf, der egaren eller skepparen är okänd, fartyget må användas, i den ordning uti § 10 om varor är stadgadt.

§ 21.

Fartyg och farkoster må fritt i vinterlag uppläggas inom yttre hamnen, likväl med iakttagande deraf att de vanliga vintervägarne icke tillstängas, men vid varfven och andra ställen endast efter i hamnkontolet gjord anmälan och utverkadt behörigt tillstånd.

*Fartygs för-
töjning i
hamn för
vintern.*

Mindre båtar skola till vintern å land uppdragas och afföras antingen till enskilda gårdar eller till för detta ändamål särskildt anvisade platser.

I båthamnarne få, efter hamnkaptensens bestämmande, öfver vintern qvarlemnas nödiga fisk-sumpar till förvarande af lefvande fisk.

Finner hamnkaptens vid vinterns annalkande något fartyg på orätt ställe förtöjdt, erinre han genast befälhafvare eller fartygsegare om den förändring som pröfvas nödig. Hørsammas icke hamnkaptensens tillsägelse, ege han låta undanskaffa fartyget eller farkosten på den tredskandes bekostnad; och böte denne för sin ohörsamhet tio mark.

§ 22.

Hamnkaptens åligger att sorgfälligt vaka öfver efterlemnaden ej mindre af denna hamn-ordning, än hvad uti för staden gällande byggnadsordning är stadgadt, angående kajernes och hamnbroarnes behandling, samt yppade bristfälligheter å dessa hos Magistraten anmäla i afseende å desammas afhjelpande, att under den del af året, då hamnarne äro öppna, vara i hamnkontolet tillstädes de tider, som i § 6 föreskrifvits, såframt andra tjenstegöromål icke påkalla hans närvaro annorstädes; att tillse det uppbörden af gällande fartygs- och lastafgifter noggrannt och riktigt verkställas, samt hålla allvarsam hand deröfver, att hans underlydande tidigt hvarje morgon, efter årtidens besakffenhets, klockan fem, sex eller sju äro tillstädes vid hamnarne, äfvensom att de med redlighet och nit fullgöra sina tjensteåligganden, utan någons förnärmande, samt för öfrigt med foglighet och lämpa bemöta sjöfarande och andra, med hvilka de derunder komma i beröring hvaremot det tillhör fartygsbefälhafvare att hörsamma hamnkaptensens och hamnbetjentes i tjensten gifna föreskrifter. Fördristar sig någon att öfverfalla hamnbefälet eller dess underlydande betjening, då de i tjensten stadde äro, med hugg och slag, hot eller smädeord, eller dem annorlunda ofreda, umgälle brottet enligt allmän lag. Göra de ejelive i tjensteärender våld eller orätt, med ord eller gerning, straffes efter hvad lag i slika mål stadgar, och vare derjemte skyldige ersätta all skada.

*Hamnbefä-
lets och de
trafikerandes
ömsesidiga
förhållande
m. m.*

§ 23.

Ehuru det tillhör främst hamnbefälet och hamnbetjente att hålla noggrann tillsyn öfver efterlemnaden af denna hamnordning och förbrytelser deremot till laga åtal anmäla, vare dock stadens fiskaler och polis icke frikallade från att tillse, att hvad i denna hamnordning är stadgadt, till förekommande af hamnarnes uppgrundning och till befrämjande af snygghet, ordning och säkerhet, noga efterlefves, hvarutom det åligger dem att, på anmälan, genast lemna hamnbefälet all den handräckning, hvaraf det i och för tjensten kan hafva behof.

*Tillsyn öfver
hamnordnin-
gens efter-
lemnad.*

§ 24.

Förbrytelser mot denna hamnordning skola efter hvarje måls särskilda beskaffenhet af Magistraten eller vederbörlig domstol i staden upptagas, undersökas och af dömas. Böter, till hvilka någon efter denna hamnordning fälles, fördelas jemnt emellan angifvaren och stadens enskilda medels-

Åtal.

fond och skola, vid bristande betalningstillgång hos den sakfällde, afsittas med fängelse, på sätt i lag och författningar om vitesböter är stadgadt.

§ 25.

Hamnordningens tryckning. Denna hamnordning skall genom Magistratens försorg i erforderligt antal exemplar på svenska, finska, ryska, engelska och tyska språken från trycket utgifvas samt mot billig lösen allmänheten tillhandahållas."

Stadens Äldstes emot förslaget gjorda utförliga anmärkningar skall utskottet nedan i hufvudsak upptaga, vid motivering af utskottets förslag till lydelse af de stadganden, dessa anmärkningar gälla. — Likaledes komma särskilda af Skeppsbevärfareföreningen i denna stad, i handlingarna bilagd skrifvelse af den 15 Februari 1877, gjorda anmärkningar att nedanförelse meddelas.

För öfrigt har utskottet, i sakens intresse, enskildt satt sig i beröring med ledamöterna i Drätselkammaren, med den påföljd att utskottet fått från dem emottaga ett fullständigt, från det förra förslaget i många delar afvikande, förslag till hamnordning; hvilket sist nämnda förslag är väsentligen öfverensstämmande med det, som utskottet, på grund af i samråd med stadens Hamnmästare företagen ytterligare granskning af frågan, nu får förelägga Stadsfullmäktige. Der skiljaktigheter i sak mellan dessa båda förslag förekomma, skola de här nedan närmare angifvas och motiveras.

Främst har utskottet, i enlighet med hvad ledamöter i Drätselkammaren föreslagit, inom parentes och med petit stil infört en af t. f. Professorn i astronomi erhållen noggrann uppgift om Helsingfors' geografiska läge, hvilken ansetts vara af praktisk nytta för de sjöfarande, särskildt vid justering af kronometrar.

§ 2. Titeln hamnfogde i § 2 har utskottet utbytt emott hamnmästare, såsom måhända lämpligare för en person af de kvalifikationer, som äfven för denna befattning måste fordras. — Bestämningarna om uniformstecken hafva, såsom mindre viktiga, ehuru för de trafikerande ingalunda obehöfliga, flyttats till § 17 i utskottets förslag. — I denna § har utskottet deremot ej allenast infört nödiga bestämningar om Hamnkontorsbokhållaren samt om tjänsteförhållandet emellan Hamnkaptenen och Hamnmästaren, utan äfven från olika ställen i det äldre förslaget sammanfört åtskilliga andra stadganden rörande stadens hamnkontor och desse tjänstemän i allmänhet, hvilka alla ansetts hafva en lämpligare plats före hamnordningens mera speciella föreskrifter. Beträffande särskildt tiderna för hamnkontorens öppenhållande har utskottet, med anledning jemväl af ett utaf Skeppsbevärfareföreningen uttaladt önskningsmål, i trafikens intresse infördt bestämningar, som underlätta anmälningar å kontoret; hvarutom det befunnits nödigt att jemväl närmare bestämma hamnkontorens öppenhållande vintertid.

§ 3. I § 3 har 1 mom., såsom både obehöfligt och i de fall, då större parti krut

eller eldfarliga oljor medhafves, till och med vilseledande (jemf. § 7 i utskottets förslag), utelemnats. — Uttrycket i 2 mom. «låta ankaret falla» inom farlederna har utskottet utbytt emot «ligga i» dessa farleder, hvilket måste anses mera öfverensstämmande med stadgandets syfte. Med anledning af Stadens Äldstes derom gjorda anmärkning har införts ett stadgande att farlederna i öfriga hamnar, utom Södra hamnen, utmärkas af remmare. Föreskriften om befälhafvares skyldighet att ombyta fartygets plats har af utskottet flyttats till de §§ (5 och 6 i utskottets förslag), der anledningarna till slikt ombyte jemväl omförmälas. Att förflyttning af fartyg i händelse af tredska skall verkställas *på fartygets bekostnad* har i enlighet med Stadens Äldstes förslag uttryckligen stadgats. — I 3 mom. hafva Stadens Äldste föreslagit utelemnande af orden «och Nyländska jaktklubbens»; hvaremot utskottet ansett det vara rigtigare, att utsträcka rättigheten till segelsällskap i allmänhet. Stadgandet om påföljd vid upptagande af plats i orätt hamn m. m. har utskottet ansett närmare sammanhöra med föreskrifterna vid förtöjning, hvarför detsamma flyttats till § 5 i utskottets förslag; hvarvid utskottet dock, i enlighet med Skeppsbefälhafvareföreningens förslag, tillagt den bestämningen, att losskastning eller kapning af fartygs förtöjningståg eller landfästen alltid bör ske i hamnkaptenens eller hamnmästarens personliga närvaro, — hvarigenom, enligt utskottets åsigt, möjlig missbruk från hamnpolisens eller klagomål från fartygets sida borde kunna undvikas.

§ 4 har utskottet förenat med § 3 i sitt förslag, dervid utskottet utsträckt stadgandet till alla fartyg, enär sådant syntes utskottet egnadt att i någon mån minska faran af sammanstötning och öfversegling vid den lifliga trafiken inom stadens hamnar.

Likaså har § 5 i något modifierad och delvis fullständigare form fått plats i § 3 af utskottets förslag; hvaremot ett af Stadens Äldste föreslaget tillägg att alla fartyg borde gå akter om förankradt fartyg, såsom dels vilseledande dels, med afseende å stadgandet i § 5 af utskottets förslag angående intagande af klyfvarbom, mindre nödvändigt, icke ansetts böra i hamnordningen intagas.

I § 3 af sitt förslag har utskottet, i öfverensstämmelse med hvad ledamöter i Drätselkammaren föreslagit, jemväl infört ett stadgande om rättighet för hamnpolisen att äfven före tullvisitation i tjensteärenden gå ombord på ankomna fartyg.

I § 6, motsvarande § 4 i utskottets förslag, har utskottet bl. a., på förslag af ledamöter i Drätselkammaren, infört det stadgande, att fartygsbefälhafvare och båtförare skall sjelf inskrifva sitt namn (eller i fall han icke är skrifkunnig teckna sitt bomärke) i hamnkontorets registerbok; hvarmed åsyftas vinnande af större garanti för de föreskrifna uppgifternas tillförlitlighet. Bland dessa uppgifter hafva de om tjära och lake-gods bortlemnats, sedan vräknings- och packningsafgifter numera icke ovillkorligen böra erläggas. — Jemte det lösen för anmälningsbevis nedsatts, har föreskriften att ett exemplar af hamnordningen borde bifogas beviset utelemnats, enär det synes böra bero på vederbörande sjelfve att, i fall af behof, tillösa sig densamma. Deremot har det ansetts nyttigt att föreskrifva, det anmälningsbeviset bör innehålla anteckning om den

plats, der fartyget bör förankras eller förtöjas. — Stadens Äldste hafva föreslagit följande tillägg till 3 mom.: «och derest turerne afbrytas, bör anmälan derom, så vidt ske kan, jemväl göras.» Detta tillägg anser utskottet mindre behöfligt, emedan det förut-satta afbrottet säkerligen ganska hastigt komme att af hamnbefälet märkas; i dess ställe har utskottet infört en föreskrift angående anmälan om möjligen inträffande förändringar i fartygets dräktighet, såsom inverkan ej allenast å fartygsafgifterna, utan tilläfsventyrs ock å bestämmandet af dess tilläggningsplats. — 4 mom. hafva Stadens Äldste ansett ej vidare erfordras, emedan allmänt stadgande om besigtning af ångfartyg redan är utfärdadt; utskottet deremot finner det här föreskrifna *uppvisandet* för hamnkaptenen vara fullkomligt i sin ordning och har därför bibehållit mom. — Be-träffande 5 mom. hafva Stadens Äldste ansett «närmare bestämmelser böra göras om de uppgifter, hamnkaptenen egde låta affordra befälhafvare å ångfartyg;» utskottet, som funnit ett sådant preciserande svårigen kunna med fullständighet i hamnordningen ske, har, enär detta stadgande icke borde kunna anses för trafiken betungande, ej allenast bibehållit detsamma, utan äfven utsträckt det till fartyg i allmänhet.

§ 7. I § 7, motsvarande § 5 i utskottets förslag, hafva föreskrifterna i 2 mom., om intagning af fartygs utestående lösa delar, i trafiksäkerhetens intresse kompletterats; hvaremot utskottet icke funnit sig böra fästa direkt afseende vid Skeppsbe-fälhafvareföreningens förslag att hvarje till Södernäs inkommande fartyg borde inom 24 timmar hafva sin klyfvarbom intagen, utan har sådant lemnats beroende af det der stationerade hamn-befälets, med afseende å den i hamnen rådande större eller mindre trängsel, sär-skildt gifna föreskrifter. — På sätt ofvan nämnts, har utskottet i denna § upptagit stad-gandet i 3 § om losskastning och kapning af fartygs landfästen. — Deremot har stad-gandet om åkning å hamnbroarna flyttats till § 8 i utskottets förslag, angående före-kommande af trängsel och skada å kajerna, hvarvid utskottet icke kunnat underlåta att vidtaga den i utskottets tanke tidsenliga förändringen, att från förbudet undantaga åkning jemväl för framskaffande af ångbåtpassagerare. Detta förbud i sin nuvarande utsträck-ning torde nemligen stå nog enstaka i våra dagars sjöstäder, och genom en förbättrad polisuppsigt, såväl från stadspolisens som från hamnbetjeningens sida, borde oordningar och olycksfall vid sådan åkning kunna förekommas. Denna förändring i stadgandet har icke ingått i ledamöternes af Drätselkammaren förslag. — Ett af Stadens Äldste till *sista mom.* föreslaget tilläggsstadgande att «ångfartygen skola förtöja långskepps eller med bogen åt kajen» torde kunna umbäras, då hamnbefälet ju eger full frihet at i fall af behof meddela i detta afseende nödiga föreskrifter.

§ 8. § 8, motsvarande § 6 i utskottets förslag, har delvis undergått en formel om-gestaltning. I öfrigt har stadgandet i 1 mom. att fartygs läge under pågående loss-ning eller lastning ej får ändras äfvensom första meningen af 2 mom. bortlemnats, så-som redan ingående i 3 mom. af § 5 i utskottets förslag; hvaremot senare meningen af 2 mom. bibehållits, ehuru i en något förändrad lydelse med afseende derå, att det synts vara skäl att icke genom direkt hänvisning till ursäkter, som ändock antagligen skola

sjelfva göra sig gällande, förtaga kraften af ett välbehöfligt stadgande. — För sista delen af 1 mom. hafva Stadens Äldste föreslagit följande lydelse: «fartyg, hvilka, efter verkställd lossning, skola intaga *träl*ast, lägga till vid annan om ock aflägsnare plats, i händelse sådant utan drygare kostnad kan verkställas.» Sjelfva stadgandet, som ledamöterna i Drätselkammaren ur förslaget utelemnat, har utskottet väl bibehållit i sitt förslag, men utan de dels inskränkande dels svårtillämpliga tillägg, som Stadens Äldste afsett. — Med afseende derå, att en del af §:s stadganden i utskottets förslag hänvisar till en föregående §, der ansvarsbestämningar ingå, har sista mom. utelemnats: och falla sålunda öfverträdelse mot de öfriga stadgandena under den i § 16 af utskottets förslag intagna allmänna ansvarsbestämning.

§ 9, motsvarande 7 § i utskottets förslag, har utskottet gifvit en något kortare affattning, hvarjemte föreskriften om förvaringssättet för eldfarliga ämnen, såsom påtagligen öfverflödig, bortlemnats. — I likhet med hvad Stadens Äldste jemväl föreslagit, har lossning och lastning af sådana ämnen medgifvits i hvarje händelse få ske på redan. Deremot har utskottet icke funnit sig kunna, på sätt Skeppsbefälhafvareföreningen förordat, införa åliggande för lotsar och tullbetjening att, enär dessa föreskrifter i hamnordningen kunde vara fartygsbefälhafvare okända, genast vid ankomst ombord å fartyg göra sig underrättade om eldfarliga ämnen i större parti medfördes, och i sådan händelse fordra att «fartyget ankrade på lämpligt ställe i yttre hamnen, icke å redan» (?); en sådan föreskrift synes nemligen gå utöfver såväl hamnordningens rätta gränser som stadens befogenhet.

I stället för stadgandet i första meningen af § 10, om kajs beläggande med bräder vid lossning eller lastning af tunga varor, har utskottet i motsvarande § 8 af sitt förslag, i ett slutmoment, uttryckligen stadgat ersättningsskyldighet ifall skada dervid sker; och må det sålunda ankomma å vederbörande sjelfve, att i sådant afseende vidtaga nödiga försigtighetsmått. — Föreskrifter för det fall, att qvarlemnadt gods pröfvas i värde ej öfverstiga flyttningsskostnad, har utskottet ansett såsom saknande praktisk betydelse kunna utgå; hvaremot utskottet infört ett liknande stadgande för det särskilda fall, att godset är snar förskämning underkastadt. — Ledamöter af Drätselkammaren hafva i sitt förslag förordat en något kortare procedyr vid realisation i allmänhet af qvarlemnadt gods, men utskottet har icke ansett sig böra i hamnordningen införa bestämningar, som i fråga om tredje mans rätt afvika från allmän lag.

Stadgandena i §§ 11 och 14—17 återfinnas i utskottets förslag sammanställda i § 9, — På sätt jemväl Skeppsbefälhafvareföreningen föreslagit, har utskottet från 11 §, §§ 11, 14—17. i fråga om skyldighet att undanskaffa olofligen utkastad barlast, bortlemnadt orden «såvidt sig göra låter,» hvilka lätteligen kunde leda derhän, att barlast utkastades just på sådana ställen, der dess återupptagande vore svårast, och den skyldige sålunda undslippe allenast med böter, som måhända icke ens motsvarade kostnaderna för barlastens förande i land på vanligt sätt. Det synes nemligen vara alldeles i sin ordning, att den som på ett eller annat sätt uppgrundar eller förorenar en hamn ovillkorligen

bör återställa hamnen i dess förra skick; och der sådant är fullkomligt omöjligt, inträder sjelfmant en skadeersättning till minst lika stort belopp, som kostnaden för undanskaffandet af det utkastade i fall detta vore utförbart. — Med fäst afseende å en af Skeppsbefälhafvareföreningen emot § 14 gjord anmärkning att drifning af fartygs lastportar äfvensom skrapning af fartyg för målning deraf borde tillåtas på alla de platser i hamnarna, der fartyg ega rättighet att ankra eller ligga förtöjda, har utskottet, i 4 mom. af § 9 i sitt förslag, omredigerat stadgandet i §:ns första del derhän, att det innefattar förbud allenast för utkastande eller olofligt uppläggande af det vid slika förrättningar uppkommande affall. — Stadgandena i § 15 ingå något förenklade i 4 och 6 mom. af utskottets förslag, hvarvid, enligt hvad Stadens Äldste jemväl tillstyrkt, orden «död fisk» tillkommit. Deremot har utskottet icke funnit skäl till det af Äldste föreslagna tillägget till slutorden i §: «derest den skyldige hos honom halver medel innestående;» ty utom att befälhafvare åtminstone i afseende å skadeersättningsskyldighet synes böra svara för hvad som af hans folk företages, skulle det föreslagna tillägget antagligen gifva upphof till underslef och trakasserier. — Stadgandena i §§ 14—16 motsvara §§ 11—13 i nu gällande hamnordning, hvilka åter finnas åberopade och intagna i § 28 af stadens polisordning; och komme sålunda äfven denna att härigenom undergå en, väsentligen endast formel, ändring. — Stadgandet i § 17, hvilket bildar slutmomentet i § 9 af utskottets förslag, är i afseende å bötesbeloppen bragt i öfverensstämmelse med motsvarande stadgande (§ 18) i polisordningen.

§ 12. § 12, motsvarande § 10 i utskottets förslag, är i öfrigt väsentligen oförändrad, utom att ved, i enlighet med hvad Stadens Äldste föreslagit, undantagits från eldfarliga ämnen, att föreskriften om vattenfyllda pytsar vid eldstaden och öppenställande af brandvak invid fartyget ersatts med den enligt utskottets åsigt verksamare bestämningen att för upptagande af aska en metallpyts med lock bör nyttjas, samt att skadeersättningsskyldighet i slutet af § uttryckligen stadgats vid öfverträdelse af föreskrifterna i densamma. — Stadens Äldste hafva jemväl föreslagit ett stadgande att fartyg, som ligga i lag eller sida vid sida med hvarandra, borde i kokhus ovilkorligen verkställa all derunder nödig kokning; härtill har utskottet likväl icke funnit skäl, åtminstone icke så länge allenast ett kokhus i sjelfva staden finnes.

§ 13. Af § 13, hvars bestämmingar i öfrigt tillhöra den nya trafiktaxan, har allenast slutmomentet upptagits i § 14 af utskottets förslag, för fullständighetens skuld tillökt med en på trafiktaxan baserad föreskrift om tiden för erläggande af der stadgade afgifter. Stadens Äldste hafva väl önskat utmönstra den här i misstänkliga fall föreskrifna undersökning af last, men utskottet har, i förlitande på att denna rätt af hamnbefälet skall med urskiljning användas, ansett sig böra bibehålla den garanti mot falska uppgifter, som stadgandet måste anses innebära. Att, på sätt Stadens Äldste jemväl föreslagit, undantaga «stadens egna fartyg» från stadgandet i §:ns slutmening, har utskottet funnit numera så mycket mindre motiveradt, som enligt den nya trafiktaxan all skilnad emellan «egna» och «fremmande» fartyg upphöft.

§ 18 motsvaras af § 11 i utskottets förslag.

§ 18.

§ 19 har utskottet ansett så mycket hellre kunna bortlemnas, som farkoster och båtar, hvilka äro hemma i staden, numera äro underkastade årsafgift och sålunda, i fall de sakna nummerbricka då de ligga vid stadens kajer och broar förtöjda, löpa risken af dubbel beskattning, samt för öfrigt hamnpolisens föreskrifter i afseende å sjelfva förtöjningsplatsen, enligt 3 och 5 §§ i utskottets förslag till hamnordning, alltid måste åtlydas.

§ 19.

§ 20 motsvaras af § 12 i utskottets förslag.

§ 20.

Stadgandena i § 21 återfinnas i § 13 af utskottets förslag, dock med bortlemnande af sista mom., som med afseende å det generela stadgandet i § 5 icke syntts här behöfligt.

§ 21.

Föreskrifterna i § 22 ingå i öfrigt i 2 § af utskottets förslag, utom påbudet om hörsamhet mot hamnpolisen, som införts i 16 §, och båda slutmeningarna, hvilka syntts vara fullkomligt onödiga, lika som äfven det af Stadens Äldste föreslagna tillägg om tjänstens förlust i det i den senare meningen förutsatta fall.

§ 22.

§§ 23 och 24 motsvaras af 1 och 4 mom. i § 16 af utskottets förslag, der utskottet för öfrigt intagit en allmän ansvarsbestämning och skadeersättningsskyldighet för de fall, der icke särskild påföljd är i hamnordningen utsatt, äfvensom stadgande derom, att fartyg och gods utgöra säkerhet för såväl böter som skadeersättning.

§§ 23, 24.

§ 25 motsvaras af § 18 i utskottets förslag.

§ 25

I § 15 af sitt förslag har utskottet, i öfverensstämmelse med hvad ledamöter i Drätselkammaren äfvensom Hamnmästaren föreslagit, infört ett stadgande om rättighet för hamnbetjeningen att lotsa inom hamnområdet; hvarigenom ej allenast dessa stadens löntagare bereddes en välbehöflig extra inkomst, utan äfven och framför allt trafiken blefve lätt och hastigt betjenad.

På sätt äfven Stadens Äldste föreslagit, har utskottet i hamnordningsförslaget, i § 17, infört bestämningar om besättande af samtliga hamnbefattningar; hvarvid utskottet väsentligen följt de förebilder, som af Stadsfullmäktige i liknande fall härförinnan gifvits.

För öfrigt har utskottet på särskilda ställen i förslaget i stället för «Magistraten» satt «Drätselkammaren» eller «stadsmyndighet», allt i enlighet med de genom den nya kommunalförfattningen inträdda ändrade förhållandena i stadens förvaltning.

Slutligen hafva de utsatta böterna dels blifvit något förhöjda, dels åter för de olika grupperna af öfverträdelser latitudinärt bestämda, allt med ledning af en under arbetet uppgjord jemförande tabell för den nuvarande hamnordningen, det äldre förslaget och utskottets förslag. — I sammanhang härmed vill utskottet upplysa, att Skeppsbefälhafvareföreningen önskat att det flerstädes i förslaget förekommande uttrycket «på befälhafvarens bekostnad», måtte utbytas mot «på fartygets bekostnad», på det icke egennyttige redare måtte på befälhafvaren hvälfva de kostnader och böter, som denne varit tvungen att utbetala för besättningens förbrytelser.

Utskottet har dock icke ansett sig böra fästa afseende härvid, ty det är naturligt att staden måste i främsta rummet ega rätt att hålla sig till befälhafvaren, och frågan om den definitiva ansvarsskyldigheten måste sedermera komma att bero på skild öfverenskommelse eller i nödfall rättegång emellan befälhafvare å ena sidan samt redare eller besättning å den andra.

Det af utskottet, i enlighet med ofvanstående, uppgjorda förslag till hamnordning är af följande lydelse:

Förslag

till

Hamnordning för Helsingfors stad.

(Belägen: Nordlig latitud 60° 9' 42,3" Ostlig longitud 1° 39' 49,2" från Greenwich, beräknadt från mellersta tornet af Astronomiska Observatorium i Helsingfors.)

§ 1.

*Hamnarna
och deras
begränsning.*

Helsingfors stads hamnområde begränsas: i söder af norra stranden af Båkholmen, Gustafsvärds sund, södra stränderna af Wargskär, Harakka, Skiffer-, Flis- och Ärtholmarna samt Uttern; i vester af Mörrholmen, Grisen och Råholmen; i öster af Kungsholmssundet, vestra stranden af Kalholmen, östra stranden af Blåbärslandet, Silfversundet, Granholmen och fasta landet.

Hamnområdet utgöres af följande *inre hamnar*:

a) Södernäs- och Norra hamnen, innefattande vattnet norr om linien från sydöstra udden af Skatudden söderom Vrakholmen till östra stranden af Blåbärslandet.

b) Södra hamnen, eller vattnet inom linien från sydöstra udden af Skatudden utmed östra stränderna af Ryss- och Halfvägsholmarna, norra stranden af Långörn och nordligaste udden af Harakka holmen till sydligaste udden af Brunsparken.

c) Ulrikasborgshamnen, innefattande vattnet inom linien från sydligaste udden af Brunsparken, utmed norra stranden af Skiffer- och Flisholmarna till fasta landet vid Flisholmssundet.

d) Sandvikshamnen, eller vattnet innanför södra stränderna af Munk-, Sand- och Busholmarna, äfvensom Gräs-, Lapp-, Edes- och Hummelvikarna.

Det öfriga af hamnområdet utgör *yttre hamnen* eller reddan.

§ 2.

*Uppsigten
öfver ham-
narna; sta-
dens hamn-
kontor.*

Ordningen inom hamnområdet handhafves af en Hamnkaptän samt honom underlydande en Hamnmästare och hamnbetjening. Debiteringen af uppbörden å stadens hamnkontor verkställles på eget ansvar af en därför anställd Hamnkontorsbokhållare.

Hamnkaptenen åligger i allmänhet: att sorgfälligt vaka öfver efterlefnaden af ej mindre denna hamnordning, än hvad i gällande byggnadsordning för staden är stadsgadt angående kajer och hamnbroar, samt yppade bristfälligheter å dessa hos Drätselkammaren anmäla i afseende å desammas afhjelpande; att under den del af året, då hamnarna äro öppna, vara i hamnkontoret vid Södra hamnen tillstädes alla helgfria dagar från kl. 8 till 12 f. m. och från 4 till 6 e. m., såframt icke andra tjenstegöromål påkalla hans närvaro annorstädes; att tillse, det uppbörden af fastställda fartygs-, last- och andra afgifter riktigt verkställles, samt att hålla allvarsam hand deröfver, att hamnbetjeningen hvarje morgon tidigt, efter årstidens beskaffenhet, är tillstädes vid hamnarna, att nattdejourer derstädes tillbörligen fördelas, att betjeningen med redlighet och nit fullgör sina tjensteåligganden, utan någons förnärmande, samt för öfrigt med foglighet och lämpa bemöter sjöfarande och andra, med hvilka den derunder kommer i beröring.

Hamnmästaren, som jemte två Hamnkonstaplar stationeras å Södernäs, tillkommer att öfvervaka ordningen såväl i hamnen derstädes som å lastageområdena deromkring samt att under eget ansvar tillämpa denna förordning och i öfrigt ställa sig till efterrättelse af Hamnkaptenen honom särskildt meddelade föreskrifter.

Stadens hamnkontor hållas under navigationstiden för anmälningars emottagande öppna alla helgfria dagar från kl. 6 om morgonen, eller under den mörkare årstiden från dagningen, till kl. 6 om aftonen, men uppbörden verkställles endast å hamnkontoret vid Södra hamnen, emellan kl. 8—12 f. m. och kl. 4—6 eft. m. — När hamnarna äro isbelagda och navigationen instäld, hålles kontoret vid Södra hamnen öppet mellan kl. 11—12 f. m.

§ 3.

Fartyg, med undantag af landtmannaskutor och båtar, åligger att vid ankomsten till yttre hamnen hissa fartygets flagg och hålla den tillsatt intill dess anmälan om ankomsten blifvit å stadens hamnkontor gjord. *Ankomst till hamn.*

Hvarken örlogs- eller handelsfartyg, och ej heller smärre farkoster, få ligga uti de särskildt för hvarje hamn bestämda och utmärkta farleder. I Södra hamnen begränsas farleden: i söder af en rak linie dragen från Norra Magasinsgatan öfver en å Vestra kajen anbragt signalstolpe med rött klot i riktning 23 famnar öster om Norra Blekholmen, samt: i norr af en rak linie dragen från Salutorgets nordvestra hörn öfver en på kajen vid torget anbragt signalstolpe med grönt klot i riktning 79 famnar söder om Skatuddens sydligaste udde; om hvilka märken lots skall ega noggran kännedom. I öfriga hamnar utmärkas farlederna af i sådant afseende utsatta remmare.

För undvikande af trängsel och hinder, böra mindre fartyg förankras i de grundare delarna af hamnen, och skall fartyg försedt med båt ankra på minst tjugu famnars afstånd från strand eller bro, hvarefter båt, som hålles i sjön, ej får ligga akter om fartyget.

Större farkoster få icke inlöpa uti de i hamnarna inrättade bassiner för båtar och slupar. — Båthamnen invid Skatuddskanalen är bestämd för kronans och segelsällskapers farkoster. Öfriga båthamnar äro afsedda företrädesvis för landtmannafarkoster, som till staden införa och till salu hålla lefvande fisk och andra lifsmedel, äfvensom för andra båtar och slupar, efter fördelning och anvisning af Hamnkaptenen.

Befälhafvare å fartyg åligger vid vite af tio till femtio mark tillse, att deras fartyg framdrifvas försigtigt inom inre hamnarna och icke med större hastighet, än en sjömil i timmen; börande alla fartyg passera hvarandra på babordssida, samt äfven i öfrigt och särskildt i afseende å eldars förande iakttaga föreskrifterna i kejserliga kungörelsen den 6 Maj 1863.

För meddelande af föreskrifter för ordningen inom hamnarna eger såväl hamnbefälet som hamnbetjeningen rättighet att äfven före tullvisitation gå ombord å ankomna fartyg.

§ 4.

*Anmälan i
stadens
hamnkontor.*

Omedelbart och senast inom tjugufyra timmar efter ankomsten åligger fartygsbefälhafvare att personligen å stadens hamnkontor anmäla sin ankomst och dervid inskrifva sitt namn i kontorets registerbok öfver inkomna fartyg, samt uppgifva fartygets namn, rigg, hemort, dräktighet och djupgående, hvarifrån det kommer, hvar det ankrat, hvaraf hufvudlasten består, om och huru mycket krut, bergolja eller andra explosiva eller eldfarliga ämnen finnas i fartyget, äfvensom huruvida någon ombord är med smittosam sjukdom behäftad; och der sådan sjuk person finnes, vare befälhafvaren skyldig tillse, att den sjuke ej må lemna fartyget, innan han till sjukhus afföres. — Enahanda skyldigheter åligga i alla tillämpliga delar äfven båtförare.

Sedan anmälan i stadens hamnkontor gjorts, aflemnas till anmälarer ett bevis deröfver, hvarå äfven antecknas den plats, der han erhållit rättighet att förankra eller förtöja fartyget eller båten. För hvarje gång befälhafvare eller båtförare önskar ombyta anvisad plats, eller hamnbefälet sådant föreskrifver, antecknas derom ånyo å beviset. För detta bevis erlägges, för fartyg som klarera tullkammaren tjugufem penni, och för fartyg och båtar som idka skärgårdstrafik tio penni. För båtar, som ej betala hamnpenningar, erfordras icke sådant bevis.

Befälhafvare å ångfartyg, som gör reguliera turer till staden, åligger göra föreskrifven anmälan allenast första gången, han under året med ångfartyget till staden anländer, eller, om fartyget öfvervintrat i staden, innan första afresan sker. Skulle under seglationstiden någon förändring i fartygets dräktighet inträffa, bör anmälan derom oförtöfvadt å hamnkontoret ske.

Då ångfartyg enligt gällande författning bör undergå profsegling och sådan besigtning, som för passagerarebefordran är föreskrifven, skall befälhafvare, innan resa företages, för hamnkaptenen uppvisa besigtningsmännens intyg.

Under fartygs eller båts vistelse inom stadens hamnar må befälhafvare och båt-

förare icke undandraga sig att lemna de uppgifter, som af hamnbefälet eller genom hamnbetjeningen honom affordras.

Åsidosätter befälhafvare eller båtförare föreskrifterna i denna paragraf, eller har han lemnat origtiga uppgifter, böte från fem till trettio mark; fördöljes explosiva eller eldfarliga ämnen, böte han ända till tvåhundra mark.

§ 5.

Utan tillstånd får fartyg icke anlägga vid stadens kaj eller hamnbro.

Anläggningsplats anvisas af hamnbefälet, och skall hvarje fartyg, som vid kaj eller hamnbro anlägger, begagna frihult eller hvilare, men får ej såsom afhåll använda sådana föremål, hvaraf kaj eller bro kan skadas. Befälhafvare, hvars fartyg ligger förtöjdt vid kaj eller brygga, eller inom någon af de inre hamnarna, är skyldig att, vid behof eller då hamnbefälet sådant föreskrifver, föra ut ankare, intaga klyfvarbom, buteljoner, båtar, däfvertar och andra ytterom fartygsskrofvat utstående lösa delar.

*Förtöjning
vid kaj eller
hamnbro.*

Upptager fartygsbefälhafvare eller båtförare plats i orätt hamn, eller förtöjer befälhafvare fartyg uti inloppet till båthamnarna, utan hamnbefälets tillstånd, eller förhalar han fartyg från anvisadt ställe till icke loggifven plats, böte från tio till etthundra mark samt förflytte fartyg eller båt till det ställe honom af hamnbefälet anvisas, vid äfventyr att sådant på hans bekostnad och risk eljest verkställles; tredskar fartygsbefälhafvare eller båtförare att fullgöra hvad honom i afseende å sådan förflyttning föreskrifves, ege hamnkaptenen eller hamnmästaren, i sin personliga närvaro låta losskasta eller kapa fartygets eller båtens förtöjningståg eller landfästen. Answare ock fartygsbefälhafvare eller båtförare för all derigenom skedd skada.

Ångfartyg, som till staden göra reguliera turer, anvisas hvarje år vid sjöfartens början bestämda tilläggingsplatser, så långt utrymmet medgifver, hvilka platser skola af dem under seglationstiden intagas, såvida icke särskild orsak föranleder ändrad anordning.

§ 6.

Vill fartygsbefälhafvare lossa eller lasta vid stadens kaj eller hamnbro, anmäle derom å stadens hamnkontor, hvarest honom anvisas det ställe der sådant får verkställas, äfvensom nödiga föreskrifter därför meddelas.

*Lossning
och lastning
i allmänhet.*

I den ordning sådan anmälan skett, vare fartygsbefälhafvare berättigad att, så långt utrymmet medgifver, lägga till vid kaj eller hamnbro och lossning eller lastning verkställa. Befinnes fartygs last vara af sådan beskaffenhet, att förskämning deraf under en längre liggetid är att befara, må plats till lossning, utan afseende å tidigare gjorda anmälningar å hamnkontoret, för sådant fartyg anvisas. Lossning eller inlastning af ämnen, som sprida elak lukt eller skadligt damm, såsom spillning, kalk, stenkol m. m., får icke företagas å andra än dertill särskildt bestämda platser.

Vid lossning eller lastning vid stadens kaj eller bro bör fartyg intaga sådant

läge, som fordrar minsta utrymme, och skall lossning och lastning verkställas med all möjlig skyndsamhet. Fördröjes sådant till men för annat fartyg, ege hamnbefälet rätt att den försumlige bortvisa, på sätt i § 5 föreskrifves, och platsen till annan upplåta. Såsnart lossning är verkställd, skall fartyg, i fall icke lastning deraf genast vidtager, uthalas från kaj eller bro så aflägsset, att trängsel eller hinder icke förorsakas; och må, äfven i händelse af omedelbar lastning, hamnbefälet, der sådant till förekommande af trängsel erfordras, anvisa annan, om ock; aflägsnare plats, dit fartyget utan dröjsmål bör flyttas, vid äfventyr, som i § 5 är utsatt. Efter slutförd inlastning skall fartyg genast föras ut från de inre hamnarna.

§ 7.

Lossning och lastning af explosiva och eldfarliga ämnen.

Fartyg, som innehar mera än tjugu skålpund krut eller annat sprängämne, eller etthundra tjugu kannor petroleum, nafta eller andra lätt antändbara oljor, skall vid ankomsten till yttre hamnen hafva å stormasten tillsatt en röd flagg och der förankras så, att detsamma alltid ligger på minst en kabellängds afstånd från strand och andra fartyg.

Vid lossning eller inlastning af ofvanuppgifna och andra eldfarliga ämnen, som, efter erhållet tillstånd i stadens hamnkontor och anmälan i poliskammaren, får verkställas endast å redd eller dertill särskildt bestämd plats, åligger befälhafvare och båtörare ställa sig till noggrann efterrättelse de försigtighetsmått och förhållningsregler, hvilka, i enlighet med Kejserliga förordningen af den 14 Augusti 1866 och andra i ämnet gällande författningar, af hamnbefälet eller stadens polis honom meddelas.

Öfverträdelse af hvad här ofvan är stadgadt belägges med böter från femtio till tvåhundra mark, allt efter förseelsens beskaffenhet.

§ 8.

Förekommande af trängsel och skada å kajerna; behandling af kvarlemnadt gods.

Varuemottagare åligger att undanskaffa upplossade varor efterhand som lossningen fortskrider och sist inom tre dagar efter dess slutförande. För öfrigt få gån-garna omkring kajer och hamnbroar ej med lossnings- eller lastningsgods upptagas.

Qvarlemnas utöfver nämnda tid å kajer eller hamnbroar eller å körbanan till dem upplag af varor, byggnadsmaterialier eller annat gods, eger hamnbefälet ombesörja desammas afförande och uppläggande på lämplig plats på egarens bekostnad. Kan egare till i förvar taget gods ej påfinnas, eger Drätselkammaren, sedan natt och år förflutit efter det derom kungjorts i stadens kyrkor och genom annons tre gånger i landets officiella tidningar, låta försälja godset på offentlig auktion och med de inflytande medlen, sedan alla kostnader derifrån afdragits, förfara i enlighet med lagens stadgande om fynd och hittegods. Befinnes det i förvar tagna godset af sådan beskaffenhet, att det genom längre tids bevarande vore förskämning underkastadt, må försäljning fordresammast ega rum.

All färdsel med häst å hamnbroarna för annat ändamål, än framskaffande af gods och ångbåtspassagerare, är, till förekommande af olyckor, förbjudet.

Brytes emot föreskrifterna i denna paragraf, bötes fem till tjugu mark.

Vållas skada å kaj eller bro genom nedfällande af tungt gods, genom svår belastning eller annorledes, ersätte den, som kaj eller bro med sådan påföljd begagnat, skadan.

§ 9.

Det är en hvar förbjudet att i hamnarna, i de dit ledande inloppen eller på stränderna deromkring utkasta eller på annat än af hamnbefälet angifvet ställe lossa ballast.

Förekommande af uppgrundning och osnygghet.

Under den mörka delen af dygnet får ballast icke lossas eller lastas annorlunda, än under tillsyn af pålitlig person, som af hamnbefälet tillförordnas, och hvilken af fartygsbefälhafvaren ersättes med femtio penni i timmen.

Vid lossning eller inlastning äfvensom vid öfverflyttning från fartyg eller båt till annat fartyg eller båt af ballast, kol, tegel och andra dylika ämnen, hvilkas affall kunna uppgrunda eller förorena hamnen, åligger det befälhafvare eller båtförare att begagna portsegel eller träränna samt i öfrigt iakttaga ändamålsenliga försigtighetsmått.

Sopor och affall från last, kajut, kabys, eller från kalfatring, drifning, skrapning eller efter hvilken förrättning som helst få icke utkastas eller uppläggas inom hamnområdet, utan böra uppsamlas och afföras till af hamnbefälet dertill anvisadt ställe.

Justering eller annan sågning af trävaror får verkställas blott å dertill af hamnbefälet utsedda platser, och bör dervid uppkommande affall bortföras samt platsen efter slutadt arbete rengöras.

Död fisk, kött- eller fisklake eller andra ämnen, hvaraf stinkande lukt eller osnygghet kan uppstå, få icke utkastas i de inre hamnarna.

Rengöring af hudar och kreaturshår, tvättning af färggods och garn samt klädtvätt må ej verkställas annorstädes, än å de för sådant ändamål utsedda platser och inrättade tvättbryggor.

Bryter någon häremot, böte från fem till tvåhundra mark och vare, om ballast utkastats eller affall vid sågning eller justering kvarlemnats, skyldig det utkastade eller kvarlemnade undanskaffa, vid äfventyr att sådant eljest på hans bekostnad verkställas.

Badning i stadens inre hamnar å andra, än för sådant ändamål särskildt anvisade platser, är, vid vite af två till tjugu mark, förbjuden.

§ 10.

Till förekommande af eldfara är förbjudet:

1) att ombord å fartyg eller båtar, som ligga vid stadens kajer eller hamnbroar, eller mindre än trettio famnar derifrån eller från annat fartyg, uppgöra eld innan hamnkaptenen, på anmälan, låtit besigtiga eldstaden; befinnes denna i sådant skick, att den utan fara kan begagnas, och utgöres lasten ej af eldfarliga ämnen, såsom krut, oljor, beck, tjära, hö, halm, lin, hampa eller annat dylikt, eger hamnkapte-

Förekommande af eldfara.

nen bevilja tillåtelse till eldning i den besigtigade eldstaden från kl. fem om morgonen till kl. tio om aftonen, under vilkor att för upptagande afaska från eldstaden finnes ombord och begagnas lämplig metallpyts med lock samt att vakt hålles på däck från solens nedgång till dess uppgång, hvaröfver emot lösen af två mark undfås skriftligt bevis, gällande till seglationsårets slut, hvilket bevis bör på anfordran uppvisas för hamn- och stadspolisen; från dessa stadganden äro likväl ångfartyg undantagna;

2) att begagna bart brinnande ljus på däck eller i öppen båt inom stadens hamnar;

3) att ombord verkställa kokning af olja, tjära, beck, harpois och andra lätt antändbara ämnen;

4) att utan hamnbefälets tillstånd aflossa skott från fartyg eller båt i inre hamnarna eller från kaj.

Öfverträdelse af hvad här ofvan är föreskrifvet ådrager den skyldige böter från tjugu till tvåhundra mark och skyldighet att ersätta all genom slik olydnad möjligen uppkommen skada.

§ 11.

Inrättande af bryggor, pålar och försänkningar inom hamnarna

Utan stadsmyndighets tillstånd må ingen inom hamnarna uppföra bryggor och duc-d'alber, eller inrätta stenkistor och andra försänkningar, eller nedslå pålar, vid vite af tjugu till etthundra mark och skyldighet att det anlagda uppriva och undanskaffa.

§ 12.

Upptagande af strandad eller sjunken farkost.

Finnes fartyg, pråm eller båt hafva inom hamnområdet strandat eller sjunkit, låte hamnkaptenen förständiga befälhafvaren eller egaren, att så fort sig göra låter farkosten undanskaffa. Hørsammas ej tillsägelsen, eller kan befälhafvare eller egare ej påfinnas, vidtage hamnkaptenen tjenlig åtgärd för farkostens undanskaffande på egarens eller befälhafvarens bekostnad, samt böte den gensträfvige från tio till etthundra mark; och vare farkosten alltid underpant för sagda kostnad och böter, till betäckande hvaraf densamma, der egare eller befälhafvare är okänd, må användas i den ordning, som i § 8 om gods är stadgad.

§ 13.

Fartygs uppläggning i vinterlag.

Fartyg må fritt i vinterlag uppläggas inom yttre hamnen, med iakttagande likväl deraf, att de vanliga vintervägarna ej stängas, men inom de inre hamnarna endast efter utverkadt tillstånd af hamnkaptenen.

Båtar skola till vintern å land uppdragas och bortföras, eller uppläggas å för detta ändamål anvisade platser.

I båthamnarne få, efter hamnkaptенens bestämmande, öfver vintern qvarlemnas fisksumpar till förvaring af lefvande fisk.

§ 14.

De hamn- och öfriga afgifter, som enligt trafiktaxan uppbäras å hamnkonto-
ret, skola erläggas innan någon lossning eller lastning företages, med undantag likväl
för de fartyg, som legat öfver ett år i hamnen, och sådana som inkommit endast för
att reparera, hvilka erlägga sina afgifter före afresan.

*Uppbörd af
hamn- och
öfriga
avgifter.*

Uraktlåter eller tredskar någon att i föreskrifven ordning till hamnkonto-
ret betala påbudna umgälder, eger hamnkaptenen eller den uppbörden förrättar förpanta
så mycket af den tredskandes eller fartygs eller båts tillhörigheter, som efter pröfning
anses motsvara de ifrågavarande afgifterna.

Förekommer skäl att misstänka, det fartygsbefälhafvare eller båtförare vid upp-
gift öfver medförande last oredligt förfarit och uppgifvit mindre, än han medhar, vare
skyldig ej allenast att tillåta undersökning af lasten och dervid sjelf jemte sitt folk bi-
träda, utan ock, om svek eller försnillning upptäckes, att godtgöra uppbörds-
mannen för dess besvär med fem mark samt att dessutom betala dubbla afgifter för hela lasten.

Fartyg må ej å tullkammaren utklaras, innan befälhafvare företer qvitto öfver
till stadens hamnkontor erlagda fulla afgifter.

§ 15.

Hamnkonstapel, som aflagt godkändt prof inför vederbörande lotsfördelnings-
chef och hamnkaptenen, är berättigad att på order af hamnkaptenen lotsa fartyg
inom hamnområdet, mot en ersättning af fyra mark för hvarje lotsning inom samma
hamn, och sex mark för lotsning från en hamn till annan.

*Lotsning
inom
hamnarna.*

§ 16.

Ehuru det tillhör främst befälet och betjente vid stadens hamnkontor, att hålla
noggran tillsyn öfver efterlefnaden af denna hamnordning och förbrytelser deremot till
laga åtal anmäla, vare dock stadens fiskaler och polis icke frikallade från att tillse, att
hvad i denna hamnordning är stadgadt till befrämjande af ordning, säkerhet och snygg-
het samt till förekommande af hamnarnes uppgründning iakttages, hvarutom det åligger
dem att på anmälan genast lemna hamnbefälet all den handräckning, hvaraf det i och
för tjensten kan hafva behof.

*Tillsyn öfver
hamnordningens efter-
lefnad; an-
svar och åtal.*

Fartygsbefälhafvare och båtförare äro förpligtade att hörsamma hamnbefälets
och hamnbetjentes i tjensten gifna föreskrifter.

Öfverträdelse af bestämmingarna i denna hamnordning belägges, i de fall der
icke särskildt ansvar är stadgadt med böter från fem till etthundra mark, hvarutom
all skada bör af den skyldige ersättas; och utgöra både fartyg, båt och gods städse
underpant för såväl böter som skadeersättning, såvida icke annan säkerhet ställes.

Förbrytelser mot denna hamnordning skola, efter hvarje måls särskilda beskaf-
fenhet, af Magistraten eller vederbörlig domstol i staden upptagas, undersökas och af-
dömas. Böter, till hvilka någon efter hamnordningen fälles, fördelas jemnt emellan an-

gifvaren och stadskassan, och skola vid bristande betalningstillgång afsittas med fängelse, på sätt i lag och författningar om vitesböter är stadgadt.

§ 17.

*Tillsättande
af tjenstemän
och betjening,
samt uniform
för dem.*

På förslag af Drätselkammaren antaga Stadsfullmäktige till hamnkapten en i sjömansyrket förfaren man.

Hamnmästare och hamnkontorsbokhållare antagas jemväl af Stadsfullmäktige på förslag af Drätselkammaren, som derförinnan hör hamnkaptenen.

Vaktmästare och hamnkonstaplar antagas af Drätselkammaren på förslag af hamnkaptenen.

Hamnkaptenen, hamnmästaren och hamnbetjeningen bära under tjensteutöfning uniformsrock af mörkblått kläde med gula metallknappar med stadens vapen; dessutom bära hamnkaptenen och hamnmästaren tjenstemannakokard på mössan samt hamnbetjeningen ett ankarmärke såväl å mössan som på venstra sidan af bröstet.

§ 18.

Publikation.

Denna hamnordning skall genom Drätselkammarens försorg i erforderligt antal exemplar på svenska, finska, ryska, engelska och tyska språken från trycket utgifvas och mot billig lösen allmänheten tillhandahållas, särskildt å hamnkontoret.

Utskottet öfvergår nu till den finansiella sidan af föreliggande fråga.

Den föreslagna nya hamnordningen kan icke undgå, att i vissa delar inverka såväl på det behöfliga antalet vid hamnpolisen anstälde personer, som äfven på mängden och beskaffenheten af dessa personers göromål samt den deraf beroende storleken af deras aflöning. Utskottet har därför uppgjort förslag till en ny aflöningsstat för dessa personer, hvilken, jemförd med både den nu gällande och den, ofvan nämnda äldre förslag bilagda stat, sådan den af Stadens Äldste föreslagits, ställer sig på följande sätt:

Stat

för

befäl och betjente vid Helsingfors hamnkontor.

	nu gällande stat.		enl. äldre förslaget.		enl. utsk:s förslag.	
	för en	för alla.	för en	för alla.	för en	för alla.
1 <i>hamnkaptén</i> , fast lön (n. v. hamnmästaren)	—	1,200	—	2,500	—	3,000
jemte procent af uppbördssumman	6%	—	4%	—	4%	—
1 <i>hamnmästare</i> , fast lön (ny tjenst.)	—	—	—	1,500	2,000	—
jemte bostad på Södernäs eller hyresmedel	—	—	—	—	600	2,600
1 <i>hamnkontorsbokhållare</i> , fast lön	—	2,500	—	2,500	—	2,500
jemte procent af uppbördssumman	2%	—	2%	—	2%	—
1 <i>äldre vaktmästare</i> , lön	800	—	720	—	900	—
beklädnadsmedel	100	900	100	820	100	1,000
1 <i>yngre d.o.</i> , lön (ny löneklass)	—	—	600	—	800	—
beklädnadsmedel	—	—	100	700	100	900
(5) (4) 6 hamnkonstaplar, lön	600	—	480	—	650	—
beklädnadsmedel	100	3 500	100	2,320	100	4,500
	(700)	—	(580)	—	(750)	—
Summa *)	—	8,100	—	10,340	—	14,500

A n m. Hvarje vaktmästare och hamnkonstapel erhåller vid tjenstens tillträdande en omgång uniformskläder, bestående af rock, väst, benkläder och mössa.

Lägges till dessa summor den för de särskilda staterna olika uppbördsprocenten för hamnkaptenen, utgörande:

för år 1875 faktiskt à 6 % 3,944: 15; efter 4 % 2,629: 43.

» » 1876 d:o d:o 4,437: 61 d:o 2,958: 40.

» » 1877 d:o d:o 5,069: 19 d:o 3,379: 46.

så erhålles för fullständig jämförelse af staterna följande totalsiffror, neml.:

för år 1875 resp. 12,044: 15. 12,969: 43. 17,129: 43.

» » 1877 » 13,169: 19. 13,719: 46. 17,879: 46.

I hvarje händelse komme utskottets förslag att medföra en icke ringa tillökning i årliga utgifter; men en sådan torde icke kunna undvikas: en hamnmästare och två hamnkonstaplar behöfvas ovilkorligen vid Södernäs, såframt icke trafiken på denna vigtiga plats skall lemnas i saknad af all nödig kontroll och ordning; denne hamnmästare måste vara en person, som är något mäktig fremmande språk, som är förmögen till sjelfverksamhet, och som kan ingifva tillbörlig respekt, hvarför hans aflöning icke kan ställas alltför lågt; vaktmästarene och hamnkonstaplarne behöfva löneförhöjning, emedan deras

*) Utom uppbördsprocenterna.

tjenstgöring, dels å stadens hamnkontor, dels vid hamnarna, genom den nya hamnordningen betydligt komme att ökas. Utskottet har på dessa skäl icke kunnat undgå att nu förelägga Stadsfullmäktige ofvan stående ökade aflöningsstat; och då den länge förebådade, samtliga stadens löntagare omfattande, allmänna staten ännu icke på någon tid torde kunna komma till afgörande och tillämpning, har utskottet sett sig föranlåtet att föreslå, det de i nu förevarande stat upptagna aflöningar måtte i sammanhang med frågan om den nya hamnordningen beviljas, att från den tid, då denna hamnordning träder i verkställighet utgå ad interim, eller till dess en definitiv allmän stat för stadens löntagare kan vara fastställd.

Särskildt vill utskottet i afseende å den n. v. Hamnmästaren, hvilken efter den nya hamnordningens fastställande synes böra utan vidare inträda på den föreslagna hamnkaptenens plats, tillägga: att hans lönevillkor, på sätt ur ofvan framställda uppgift äfven framgår, enligt den nya staten antagligen icke komme att undergå någon synnerlig förändring till totalbeloppet, utan allenast ställas mindre beroende af de eventualiteter, som inverka på uppbördssiffran; samt att n. v. Hamnmästarn inför utskottet förklarat sig belåten med denna transformation af hans lönevillkor.

Det torde icke heller vara ur vägen, att i förbigående nämna, att ledamöter i Drätselkammaren, i en deras förslag till hamnordning bilagd stat, å ena sidan visserligen föreslagit den blifvande hamnmästarens aflöning till allenast 1,800 mark, men å andra sidan deremot uppfört vaktmästarens och hamnkonstaplarnes lönevillkor med resp. 1,060, 940 och 820 mark. Orsaken, hvarför utskottet föreslagit en högre aflöning för hamnmästaren, finnes redan angifven. Hvad nyssnämnda öfriga löntagare beträffar, har utskottet stannat vid lägre lönebelopp, emedan desse under en del af året borde kunna förskaffa sig extra inkomster, särskildt hamnkonstaplarna genom den i § 15 af hamnordningsförslaget dem medgifna rätt att lotsa.

Men icke nog med dessa utgifter; äfven andra kostnader förestå i afseende å hamnpolisen vid Södernäs, förr eller senare. Enligt hvad utskottet inhemtat, skall det nemligen finnas föga utsigt att tills vidare få på platsen hyra någon lokal för sjelfva hamnkontoret, som borde bestå af ett kontorsrum för hamnmästaren och ett vaktrum för konstaplarna. Då det dessutom ligger vikt uppå att detta kontor placeras på en lämplig punkt af Södernäs, och det i längden måste ställa sig billigare för staden att för ändamålet hafva egen byggnad, torde det vara nödvändigt att ju förr dess hellre uppföra en sådan byggnad, så inrättad, att den framdeles lämpligen kan utvidgas med boningslokaler jemväl för hamnmästaren och konstaplarna. Ty utom att rumbristen äfven för desse sannolikt kommer att göra sig gällande, så att de nödgas bo afsides från sjelfva hamnen, synes det för handhafvande af uppsigten i denna lifigt trafikerade hamn vara högst nödvändigt, att hamnpolisen alla tider af dygnet finnes tillhands på sjelfva platsen. Men, såsom sagdt, torde denna del af byggnadsföretaget böra anstå någon tid, och hamnmästaren i stället få uppbära i hyresmedel 600 mark, under det att hamnkonstaplarna kunde berättigas att, om de så önskade och möjligt vore, större eller mindre

del af året inqvartera sig i ofvan nämnda vaktrum. — Att någon uppbörd på Södernäs t. v. icke skulle i fråga komma, framgår af hamnordningsförslaget och vill utskottet här i förbigående jemväl antyda.

Såväl Stadens Äldste som Skeppsbefälhafvareföreningen hafva framhållit behovet af ett kokhus af sten å Södernäs, af hvilket den ena delen skulle inredas för matkokning och den andra för kokning af olja, beck, m. m.; och som en sådan inrättning, särskildt på nämnda plats, såväl i anseende till den stora eldfaran som till bristen på släckningsanstalter, synes vara i hög grad nödvändig, har utskottet icke tvekat att förorda densammas uppförande så fort sig göra låter.

I enlighet med hvad utskottet nu i saken anført, får utskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

a) att godkänna ofvan intagna förslag till hamnordning för staden samt i vanlig ordning insända detsamma till Kejserliga Senatens Ekonomiedepartementets pröfning och fastställelse, hvarvid tillika borde antydas, hurusom särskilda stadganden i gällande polisordning för staden af denna hamnordning beröras;

b) att godkänna den af utskottet uppgjorda stat för befäl och betjente vid stadens hamnkontor, att gälla från den tid, då den nya hamnordningen träder i verksamhet, intill dess en ny stadens samtliga löntagare omfattande allmän stat kan varda fastställd;

c) att nu varande Hamnmästaren efter den nya hamnordningens fastställande inträder å hamnkaptenens plats, emot åtnjutande af de för denna i staten upptagna löneförmåner;

d) att hamnmästarebefattningen skall oförtöfvadt af Drätselkammaren anslås ledig, på sätt 7 § i gällande reglemente för Kammaren stadgar;

e) att de nya vaktmästare- och hamnkonstapel-platserna skola, så snart behovet sådant kräver, i den i hamnordningen föreskrifna ordning besättas;

f) att på lämpliga platser å Södernäs skall så fort sig göra låter uppföras:

1:o) en hamnkontorsbyggnad af trä, innehållande ett kontorsrum och ett vaktrum, så ställd och inrättad, att den framdeles lämpligen kan utvidgas med boningslokaler för hamnmästaren och hamnbetjeningen; äfvensom

2:o) ett kokhus af sten i två afdelningar, den ena för matkok-

ning och den andra för kokning af olja, beck m. m. dylikt; i hvilket afseende Drätselkammaren egde efter samråd med n. v. Hamnmästaren och Stadsingeniören uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med placeringsförslag, eskissritningar och ungefärliga kostnadsberäkningar för dessa byggnader samt tillika föreslå sättet för de därför nödiga medlens anskaffande.

Om hvilka alla beslut Magistraten borde till egen kännedom och i afseende å Drätselkammarens förständigande underrättas.

Helsingfors, den 10 Maj 1878.

Wilh. Brummer.

S. Dalström.

K. E. Wænerberg.

(Frånvarande vid
justeringen.)

Utskottsbetänkande i fråga om bidrag från Kronan och Kejserliga Alexanders-Universitetet till underhåll af stadens brandverk.

I skrifvelse af den 9 februari 1878 har Magistraten på anförda skäl — som återfinnas i nedan stående förslag till underdånig framställning i ämnet — öfverlemnadt till Stadsfullmäktiges afgörande, huruvida icke bidrag till brandverkets i staden underhåll borde Universitetet påföras och af Kronan begäras till en början för åren 1875, 1876 och 1877 på en gång samt framdeles årligen efter den i gällande Brandordning fastställda grund, d. ä. efter byggnaderna åsatta och framdeles åsättande värden. I anledning häraf hafva Stadsfullmäktige infordrat utlåtande af Drätselkammaren, som i skrifvelse af den 5 sistlidne april ansett, att ifrågavarande bidrag borde för åren 1875, 1876 och 1877 utgå med samma belopp som år 1874 och i sådan händelse torde kunna med sammanlagdt 12,985 mark 80 penni från landtränteriet requireras, äfvensom i öfrigt föreslaget, att, till undvikande af berörda taxering af byggnaderna, anhållan å vederbörlig ort borde göras att bidraget till brandverkets underhåll skulle för framtiden bestämmas på sätt för närvarande egde rum beträffande Kronans andel i bestridandet af utgifterna för stadens gatubelysning, eller att en fix summa för året dertill skulle anslås; i hvilket afseende Drätselkammaren hållit före, att ännämnda bidrag af allmänna medel borde från och med år 1878 tillsvidare utgå med minst 6,000 mark om året, utgörande ungefär tolftedelen af totalkostnaden för brandverkets underhåll år 1877, derest icke, då fråga vore väckt att ytterligare öka utgifterna för brandverket, något större bidrag kunde af Kronan begäras. Och hafva Stadsfullmäktige sedermera den 16 april remitterat ärendet till undertecknade såsom ett särskildt utskott, hvilket borde afgifva yttrande och förslag till affattning af de framställningar, som i ämnet borde till vederbörande myndigheter aflåtas.

Beträffande först frågan om Kronans och Universitetets bidrag till brandverket för de förflutna åren 1875, 1876 och 1877, anser utskottet sig böra förorda Drätselkammarens ofvan omförmälda förslag, att dessa bidrag med enahanda belopp som år 1874, — hvilket väl från Kronans och Universitetets sida måste anses vara i allo skäligt —, i föreskrifven ordning uppbäras. Denna utväg synes nemligen enklast leda till det nu närmast föreliggande målet, jemte det kommunen derigenom, hvad särskildt bi-

draget från Kronan beträffar, skall under större frihet och bättre utsigter kunna, med fäst afseende å de på senaste tider tillkomna många kronobyggnaderna i staden, uppgöra kalkyler för bestämmande af enahanda bidrag för de följande åren till *ökadt* belopp. Likväl vill utskottet fästa uppmärksamheten dervid, att det bidrag, som sålunda komme att för den förflutna tiden påföras Universitetet, icke, såsom Drätselkammaren synes hafva tänkt sig, bör requireras från landtränteriet, utan i vanlig ordning af Universitetet direkt uppbäras; så att det belopp, hvilket borde från ränteriet såsom Kronans bidrag för åren 1875—77 requireras, med iakttagande häraf och efter rättelse af en misskrifning i Drätselkammarens skrifvelse (12,955: 80 icke 12,985: 80), blefve allenast 11,200 mark 80 penni, samt Universitetets bidrag för samma tid 1,755 mark.

Vidkommande åter frågan om erhållande af enahanda bidrag för år 1878 och framdeles, har utskottet, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Drätselkammarens utlåtande, uppgjordt nedan stående förslag till underdånig framställning i ämnet till Hans Kejserliga Majestät; hvarvid utskottet i förbigående åberopat den af Stadsfullmäktige (i öfverensstämmelse med utskottsbetänkandet n:o 8 år 1877) sistlidet år insända, lika beskaffade och *utförligt motiverade* ansökning i fråga om erhållande af bidrag från Kronan till bestridande af gatulysningskostnaderna i staden.

Utskottet får alltså föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att i fråga om bidrag af Kronan och Universitetet till brandverkets i staden underhåll för åren 1875, 1876 och 1877, med godkännande i hufvudsak af Drätselkammarens i denna del af frågan gjorda förslag, i skrifvelse anmoda Kammaren, att från landtränteriet requirera Kronans bidrag för nämnda år med samma belopp som för år 1874, eller 3,733 mark 60 penni för hvarje af dessa år, samt i vanlig ordning påföra Universitetet slikt bidrag för berörda år, jemväl med lika belopp som år 1874, eller 585 mark för året; äfvensom

att till Magistraten, i afseende å vidare befordran, öfversända en till Hans Kejserliga Majestät stäld underdånig skrifvelse af följande innehåll:

»Tit.

Sedan Tit. i nådigt bref af den 18 mars 1856, i fråga om ordnande af eldsläckningsväsendet i städerna, anbefalt, att förslag till fullständig brandordning för hvarje stad borde af dess magistrat och borgerskapets äldste uppgöras och genom vederbörande guvernör till Tit:i Senat i afseende å slutlig pröfning och fastställelse insändas, äfvensom i sammanhang dermed i nåder förordnat, bl. a., att Kronan framdeles borde, i lika förhållande med enskilda gårdsegare, för sina hus och byggnader i landets samtliga städer uti de för brandverkets årliga underhåll erforderliga kostnader deltaga, i följd hvaraf det ålåge guvernör att i samråd med de särskilda städernas magistrater föreslå det värde, hvartill Kronans hus i sådant afseende borde beräknas, och detta värde i Senaten till stadfästelse anmäla, — har jemlikt de för Helsingfors stad

under olika tider gällande brandordningar, af hvilka den tidigare blifvit af Tit. i nåder fastställd den 11 maj 1861 och den nu gällande brandordningen den 22 januari 1869, kostnaden för brandverkets underhåll utgått: *a)* af samtliga borgerskapet och näringsidkare med en tredjedel af brandverkets årliga utgiftssumma, och *b)* till det återstående beloppet dels af Kronan för särskilda inom brandverkets omkrets belägna byggnader, efter dem i sådant afseende åsatt värde, dels ock af alla öfriga bebyggda gårdar och tomter samt inrättningar och magasinier inom samma område, efter uppskattningsvärde, ehvad desamma under egande eller besittningsrätt innehades af staden, allmänna myndigheter och inrättningar eller enskilda personer; och borde vid årligen skeende taxering dessa sistnämnda gårdars, tomters eller byggnaders värden med möjligaste noggrannhet beräknas och jemkas, till efterrättelse vid debitering och uppbörd af ifrågasvarande afgift. Under i fråga varande tid hafva i enlighet härmed Kronans byggnader varit åsatta följande värden, hvilka för den tidigare perioden fastställts genom Tit. i nådiga bref af den 22 mars 1859 och 11 maj 1861, samt för senare tider genom Tit. i Senatsbref af den 12 februari och 16 mars 1869, nemligen:

	1859 och 1861		1869	
	i rubel silfver, motsvarande			
	mark	p:ni.	mark	p:ni.
Kejserliga palatset	320,000:	—	220,000:	—
Senatshuset	1,200,000:	—	600,000:	—
Generalguvernörshuset	240,000:	—	140,000:	—
Kejserliga stallbyggnaderna	} 104,000:	—	12,000:	—
Högvakten			24,000:	—
Ordonnanshuset (i kvarteret n:o 56)	12,000:	—	—	—
Kommendantshuset	—	—	44,000:	—
Lifgardets kasern och manege	1,000,000:	—	500,000:	—
Gensd'armes-kasernen	48,000:	—	} 50,000:	—
och exercishuset	24,000:	—		
Militärskolhuset (junkarskolan)	160,000:	—	150,000:	—
Gardessjukhuset	100,000:	—	56,000:	—
Allmänna hospitalet	280,000:	—	400,000:	—*)
Gamla posthuset, motsvarande nuvarande generalguvernörskanslihuset	52,000:	—	48,000:	—
Nya posthuset	144,000:	—	68,000:	—
Fruntimmersskolans hus	120,000:	—	80,000:	—
Länemagasinet	48,000:	—	40,000:	—
Trämanegen söder om Gardeskasernen	4,000:	—	—	—
Länehäktets byggnader	40,000:	—	40,000:	—

*) Deraf på Kronans andel 320,000 mark.
och på Universitetets 80,000 »

Åbo-kasernen	1,000,000: —	—	—
Ryska hospitalerna	560,000: —	400,000: —	—
Ryska magasinsbyggnaden (i kvarteret n:o 54)	100,000: —	80,000: —	—
	Summa 5,556,000: —	2,052,000: —	—

På grund af ofvanstående år 1869 fastställda värden har Kronan derefter bidragit till brandverkets i staden underhåll med följande belopp, (hvarvid den olika proportionen berott derpå, att bidragen uträknats efter förslagskostnaden):

år	hela effektiva kostnaden:	Kronans bidrag:
1869	52,592: 76.	11,495: 20.)*
1870	57,484: 52.	3,733: 60.
1871	57,405: 22.	2,297: 60.
1872	59,639: 82.	2,297: 60.
1873	60,151: 36.	3,733: 60.
1874	65,715: 17.	3,733: 60.

Efter införandet af kommunalförvaltning i staden år 1875 har Kronan af Taxerings- och pröfningsnämnderna påförts skattören för dess hus och gårdar i staden, hvarför, och som en stadfästelse af den sålunda gjorda taxeringen skulle inneburit skyldighet för Kronan att utan vidare, i likhet med öfrige skattskyldige i kommunen, bidraga till bekostande af stadens brandverk, någon anledning att på grund af ofvan åberopade stadganden i 1869 års brandordning för ändamålet uppbära särskildt bidrag af Kronan icke vidare förekommit. Men sedan Kronan, såsom fortfarande i åtnjutande af de eftergifter och befrielser densamma härförinnan tillgodokommit, numera befriats från nämnda skattören och förklarats böra undgå taxering framdeles, har det visat sig nödvändigt för kommunen, att enligt samma grunder som förut söka erhålla bidrag af Kronan till underhåll af brandverket, hvarifrån Kronans byggnader eljes komme att tvärt emot hvad härförinnan varit fallet blifva frikallade.

För de allaredan förflutna åren 1875, 1876 och 1877 hafva Stadsfullmäktige, med afseende derå, att den i ofvan stående mätto i brandordningen föreskrifna värdering af stadens, allmänna myndigheters och inrättningars samt enskilda personers byggnader och tomter icke under berörda år försiggått, ej ansett sig kunna lämpligen uppställa någon annan grund för bestämmande af Kronans ifrågavarande bidrag, än dettas belopp under de närmast föregående tvenne åren; hvarför Fullmäktige, churuväl antalet af kronobyggnader sedan år 1874 årligen ökats, allraminst i samma mån som mängden af enskilda gårdar, anmodat Drätselkammaren att i föreskrifven ordning hos Guvernören i länet för hvarje af nämnda år uppbära allenast enahanda belopp, som år 1874 kommit staden till del, och hvilket väl måste från Kronans sida anses i allo skäligt. Men då den i gällande brandordning föreskrifna fördelning af kostnaden för brandverket emellan borgerskapet och gårdsegarene, efter den nya kommunalförfattningens införande,

*) För åren 1868 och 1869.

icke mera eger rum; då vidare nyss berörda likaledes föreskrifna värdering af byggnaderna i staden numera icke heller erfordras för bestämmandet af de enskilda gårdarnas deltagande i underhållet af stadens brandverk, utan i stället en på beräkning af inkomst grundad uppskattning af samtliga i utgörandet af kommunalutskylder deltagande fastigheter inträdt; och då vid sådant förhållande den till grund för Kronans ifrågavarande bidrag lagda jämförelse emellan dess byggnader och öfriga fastigheter i staden icke framdeles kan med säkerhet göras, enär på ena sidan ett af Kronan åsatt *kapitalvärde* och å den andra en af stadens taxeringsnämnd gjord uppskattning af *inkomsten* från fastigheterna stode mot hvarandra: så hafva Stadsfullmäktige icke kunnat underlåta, att till Tit. ingå med en underdånig anhållan om fastställande af ny grund för bestämmande af det belopp, hvarmed Kronan för framtiden borde deltaga i kostnaden för brandverket.

I likhet med hvad Stadsfullmäktige för någon tid sedan i fråga om bidrag af Kronan till bestridande af stadens gatulysningskostnader i underdånighet anført och jemväl Tit. genom den 22 sistlidna januari i ämnet vidtagen författning synes hafva nådigst gillat, anse Fullmäktige äfven vid bestämmandet af nu i fråga varande bidrag hänsyn fortfarande böra i främsta rummet tagas till förhållandet emellan Kronans och de enskildes byggnader, sålunda dock att å hvardera sidan såvidt möjligt samma uppskattningsmetod komme till användande. Vid taxering af enskildes gårdar lägges, såsom ofvan nämnts, den antagliga inkomsten till grund. Om man nu med ledning af ofvan stående år 1869 gjorda värdering af Kronans gårdar söker uppskatta inkomsterna från dessa gårdar, så kommer man till siffror, som påtagligen visa, att denna värdering, hvilken till och med vida understiger den år 1859 gjorda, åtminstone numera är alldeles för låg. Exempelvis tillåta sig Stadsfullmäktige att framhålla, hurusom efter beräkning af sex procents inkomst af kapitalvärdet, hela senatshuset skulle gifva en årlig inkomst af allenast 36,000 mark, gardeskasernen 30,000, fruntimmersskolans hus 4,800, posthuset 4,080 mark o. s. v., eller för de två förstnämnda byggnaderna, hvilka omfatta hela kvarter, ungefär lika stor inkomst, som af stadens taxeringsnämnd beräknats för större privatgårdar i staden. — Då icke någon annan nyare uppskattning af berörda kronobyggnader, vare sig till kapitalvärde eller inkomst, föreligger, än den visserligen ofullständiga och låga beräkning, som ingår i taxeringslängden för 1875 års kommunalutskylder i staden, hafva Stadsfullmäktige med ledning af denna längd uppställt följande ungefärliga kalkyl, den Fullmäktige trott sig böra i underdånighet för Tit. framlägga:

I 1875 års taxeringslängd är, med iakttagande af de af pröfningsnämnden gjorda rättelser, antalet enskilda fastighetsskattören upptaget till		7,270.
härtil till komma skattören för kommunens egna byggnader, enligt särskildt gjord uppskattning		129.
och Kejserliga Alexanders Universitetets byggnader		256.
		7,655.

Af ofvan uppräknade, i 1869 års värdering ingående kronobyggnader finnas i 1875 års taxeringslängd upptagna följande:

	Skattören.
Kejserliga palatset	43.
Senatshuset	151.
Generalguvernörshuset	44.
Ordonnanshuset	12.
Gardeskasernens byggnader	141.
Gensd'armesmanegen	2.
D:o kasernen och stallet	12.
Junkarskolan	36.
Gardeslasarettet	18.
Generalguvernörskansliet	18.
Posthuset	28.
Fruntimmerskolans hus	23.
	528.

Sålunda skulle inkomsterna allenast från näst uppräknade kronobyggnader förhålla sig till inkomsterna från öfriga, d. ä. enskildes, kommunens och Universitetets, fastigheter, såsom 1 till 14,5. — I nämnda taxeringslängd ingå vidare följande kronobyggnader:

N:o 11 vid Mariegatan	2.
N:o 6 vid Hagasundsgatan	2.
N:o 10 vid Brunnsgatan	10.
N:o 20 vid Boulevardsgatan	8.
Jernvägsstationen	40.
	62.

Deremot hafva af ofta nämnda, åren 1861 och 1869 värderade kronobyggnader följande, af ouppgifven anledning, icke fått sig skattören påförda, nemligen:

högvakten,
allmänna sjukhusen,
länemagasinet,
länehäktet,
Åbokasernen,
ryska hospitalerna och
ryska magasinbyggnaden;

och nedan stående kronobyggnader, af hvilka en del tillkommit efter år 1869, återfinnas hvarken i 1869 års uppskattning eller i 1875 års taxeringslängd, nemligen:

mynthuset,
sjöekipagets kasern,
polytekniska skolans byggnad,

reallycei hus,
 nya gardesmanegen,
 accouchementsinrättningen och
 jernvägens nya hus vid jernvägstorget.

Stadsfullmäktige hafva svårligen kunnat företaga en uppskattning af dem bland nu uppräknade byggnader, som icke ingått i 1875 års taxering; men huru lågt än inkomsterna från dem i förhållande till enskildes gårdar må beräknas, så torde man dock, med ofvan stående siffror för ögonen, utan fara för misstag kunna påstå, att taxeringsvärdet för Kronans samtliga byggnader i staden uppgår till en åttandedel eller allraminst en tiondedel af öfriga gårdars i staden, — en proportion, som dessutom synes stå i ett ganska riktigt förhållande till den proportion af en femtedel, till hvilken Stadsfullmäktige uti sin ofvan åberopade framställning i frågan om Kronans bidrag till bestridande af stadens gatulysningskostnader kommit, om man nemligen tager i betraktande att vid sistnämnda kalkyl, i enlighet med derför gifna grunder, jemte Kronans hus äfven Universitetets byggnader och samtliga stadens kyrkor stälts såsom en relativt vida högre faktor på den ena sidan gentemot de enskildes och kommunens gårdar på den andra.

Utgifterna för stadens brandverk hafva efter år 1874 uppgått till följande belopp:

år 1875	58,635: 85.
„ 1876	92,632: 7.
„ 1877	73,094: 69.

Medeltalet af utgifter under dessa tre år, är således 74,787 mark 53 penni; för de senaste fem åren åter blefve medeltalet 70,045 mark 82 penni. — Dessa utgifter äro emellertid i starkt stigande, och särskildt är brandväsendets försättande i ett tidsenligare skick och den dermed sammanhängande frågan om uppgörande af förslag till en ny brandordning i väsentlig mån beroende af i hvilken mån årligt bidrag af Kronan för dess dyrbara byggnader kan erhållas. — Stadsfullmäktige, som af Tit:is resolution på Fullmäktiges anhållan om bidrag till bestridande af stadens gatulysningskostnader inhemtat, att Tit. icke velat bestämma slikt bidrag i viss qvot af kostnaderna, utan i en fix summa, få derför, på de skäl Fullmäktige nu i denna sak framlagt, i djupaste underdånighet anhålla, det *Tit. ville förklara: att Kronan för år 1878 och tillsvidare framdeles med 7,000 mark deltager i kostnaderna för underhållet af stadens brandverk.* —

Men äfven i fråga om Kejserliga Alexanders Universitetets bidrag till stadens brandverk har en förklaring och utveckling af ofvan åberopade stadganden i gällande brandordning visat sig nödvändig. Universitetets byggnader hafva nemligen, såsom hörande till den i stadgandet begagnade rubriken »allmänna myndigheter och inrättningar», härförinnan varit i afseende å nämnda bidrags bestämmande underkastad enahanda värdering, som enskilda personers gårdar. Sedan emellertid Universitetet, i likhet med hvad ofvan om Kronan uppgifvits, numera förklarats fritt från den i kommunalförordningen föreskrifna taxering och bibehållits vid sin hittills innehafda ställning

till kommunalbeskattningen, visar det sig, med afseende å änberörda stadgande i brandordningen, oundvikligt för kommunen, att årligen på ett eller annat sätt beräkna universitetsbyggnadernas värde; och då detta lämpligast synes kunna och böra ske i sammanhang med den årliga taxeringen, efter samma grunder, som för uppskattningen af enskilda gårdar dervid följas, samt det för öfrigt, på de i fråga om Kronans bidrag ofvan anförda skäl, torde befinnas rättvist, att jemväl Universitetets bidrag till brandverket bestämmes efter förhållandet emellan inkomsterna från dess byggnader och från öfriga gårdar i staden, se Stadsfullmäktige sig föranlåtna att hos Tit. i underdånighet jemväl anhålla, det täcktes Tit. nådigst förklara: att för bestämmande af Universitetets bidrag till underhållet af stadens brandverk, från och med år 1878 framgent, skattören må af stadens taxeringsnämnd årligen påföras Universitetets inom brandverkets omkrets belägna gårdar, hvarefter bidraget finge uträknas efter förhållandet emellan dessa gårdars skattöretal å ena sidan och öfriga fastighetsskattören på den andra, med iakttagande att, vid fördelningen af utgifterna för brandverket på Universitetets gårdsskattören, Kronans bidrag till brandverket från totalkostnaden afdrages. — Ort och tid.

På Stadsfullmäktiges vägnar:

•
(Underskrift.)

(Kontrasignation.)

Helsingfors, den 13 maj 1878.

F. Forsman.

Frans Krogius.

Aug. Schauman.

Utskottsbetänkande i fråga om påfyllning och omplanering af den s. k. mellersta esplanaden.

Den 16 april 1878 hafva Stadsfullmäktige till undertecknade *) såsom ett särskildt utskott remitterat följande jemte åberopade handlingar till Fullmäktige inkomna skrifvelse:

”DRÄTSELKAMMAREN

i
Helsingfors,

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

den 12 April 1878.

N° 80.

Redan länge har den iakttagelse blifvit gjord att flere af de på norra sidan af esplanaden emellan Fabians- och Michaelsgatorna planterade träd dött ut. Och uti en till Drätselkammaren den 24 Augusti sistlidet år ingifven skrift har t. f. Trädgårdsmästaren Jernström, med framhållande deraf att berörde esplanad för närvarande företedde ett bedröfligt utseende, i ty att många af de träd, som der funnits, redan gått ut och att en stor del af de öfriga förde ett tynande lif i följd af den vattensjuka, hvaraf jorden derstädes vore besvärad, föreslagit att marken i stället skulle dräneras för åstadkommande af grundvattnets aflopp. Sedan för tiden t. f. Stadsingeniören Reuter uti den 1 Oktober 1877 häröfver aflemnadt utlåtande funnit ifrågavarande dräneringsförslag omöjligt såsom fullkomligt förbiseende sammanhanget med vattenaflopps-förhållandena i Glotrakten, har t. f. Trädgårdsmästaren uti sitt bemötande häraf för den 26 i samma månad, med frångående af dräneringsprojektet, ansett en påfyllning af förberörde del af esplanaden vara af nöden, och att träden planterades så högt som möjligt för att undvika rötternas heröring med det på djupet qvarstannande grundvattnet.

*) Jemte prof. T. Saelan, hvilken dock varit förhindrad att deltaga i utskottets arbete.

Derefter har t. f. Trädgårdsmästaren uti skrifvelse till Drätselkammaren för den 6 sistlidne Februari upprepat sin framställning derom, att den af grundvatten lidande delen af esplanaden borde genom fyllning höjas till förekommande af trädens derstädes i annat fall otifvelaktiga utdöende. Med anledning häraf har Drätselkammaren i saken hört nuvarande Stadsingeniören Tallqvist, som uti afgifvet utlåtande anfört, bland annat, att t. f. Trädgårdsmästarens uppgift derom, att grundvattnet i esplanaden vore orsaken dertill att träden i den lågläntare delen af densamma visade en tynande växt och att det ena efter det andra af dem småningom doge bort, ägde sin riktighet, i ty att den lägst belägna punkten deraf höjde sig endast 5, 8 fot öfver lågvattenståndet i hafvet och grundvattnet derstädes stegte ända till omkring 2 fot under markens nivå; att väl genom ett fullständigt kloaksystems genomförande en ända till 4 fots djup gående torrläggning af ifrågavarande ställe icke torde blifva omöjlig, men att denna ännu icke vore tillräcklig för trädens obehindrade utveckling; att, utom olägenheten af botten-syra, tillkomme en mycket ful lutning af mellersta esplanaden i det den från alla sidor starkt sluttade mot Glogatan, hvilket äfven betoge denna esplanad det vårdade och prydliga utseende, som med skäl kunde fordras af en plantering i den förnämsta delen af staden, samt att Stadsingeniören, på dessa skäl och som han dessutom tänkt sig samma esplanad såsom den lämpligaste plats för Runebergs blifvande staty i Helsingfors, obetingadt förenade sig i t. f. Trädgårdsmästarens förslag att genom påfyllning höja mellersta esplanaden, hvilken påhöjning utan synnerliga svårigheter kunde åstadkommas genom att emot norra esplanadgatan uppfördes en stödjemur af finhuggen granit, som på djupaste stället emot Glogatan erfordrade en höjd af 4 fot och tillika utgjorde sockel för staketet mot esplanaden Och har Stadsingeniören tillika bifogat förslag öfver kostnaden för esplanadens planering, uppgående till 25,500 mark.

Sedan Drätselkammaren bifallit t. f. Trädgårdsmästarens tillika gjorda framställning att, för gräslindornas bättre vård i öfra eller södra delen af esplanaden, som är betäckt endast med ett tunnt och sandigt matjordslagar, men icke besväras af grundvatten, öfver desamma derstädes lägga ett lämpligt lager af växtmylla, har Drätselkammaren, i dag till slutlig åtgärd förehaft ärendet i öfrigt; och får Drätselkammaren med afseende å hvad i ofvanstående måtto blifvit framställt samt med framhållande deraf, att den ifrågavarande stödjemuren mot en del af norra esplanadgatan genom nämnda gatas höjande i en framtid medelst påfyllning komme att betydligt mindre, än nu vore fallet, öferskjuta gatans nivå, hos Stadsfullmäktige ödmjukast anhålla:

att Fullmäktige, med godkännande af hvad Stadsingeniören angående påfyllning af norra esplanaden föreslagit, ville tillåta Kammaren vidtaga författning om arbetets utförande i enlighet med ofvanbeskrifna plan och vidfogade kostnadsförslag, slutande sig å 25,500 mark; samt

att ifrågavarande arbete, hvartill främst skulle användas hvad af årets anslag

för planteringarna utöfver de löpande utgifterna för deras vård och underhåll befinnes disponibelt, finge påbörjas i år och slutföras under nästkommande år.

Jemte det Drätselkammaren ödmjukast bilägger handlingarna i ärendet och en teckning öfver den ifrågavarande delen af mellersta esplanaden mot norra esplanadgatan, får Kammaren, för den händelse att Runebergs staty komme att i esplanaden placeras, tillika insända ett af Arkitekten Sjöström uppgjort projekt till förändring af änberörde esplanad.

På Drätselkammarens vägnar:

Theod. Bergelund.

Lars Homén.

t. f."

Och är omförmälda kostnadsförslag af följande lydelse:

„1,800 qvadrat famnar matjord afskalas och upplägges i högar för att	
efter slutförd fyllning åter utbredas à 1 mk.	1,800.
640 löp. fot stakett upptages och omlägges à 0,50 mk	320.
90 kub. famnar grundgräfnings för stödjemur och jordens utbredning	
såsom fyllningsmaterial à 6 mk	540.
90 kub. famnar grusbädd för stödjemur à 25 mk	2,250.
20 kub. famnar finhuggen stödjemur à 400 mk	8,000.
510 kub famnar fyllningsjord à 20 mk	10,200.
	23,110.
För vattenpumpning, arbetsledning, vandringsplank och diverse oför-	
utsedda utgifter beräknas 10 % af ofvanstående, som till sum-	
mans afrundning utföres med	2,390.
Summa Fmk.	25,500."

Det är utom all fråga, att rätt snart någonting måste göras för att hindra den mellersta esplanaden att inom kort blifva en steril plats, utan grönska och träd. Emot utförande af ofvan stående förslag ställer sig emellertid närmast ett hinder, visserligen endast af formel art, men icke desto mindre ganska väsentligt. På den öfverhetligen fastställda stadsplanen finnes nemligen en gata uppdragen tvärs genom denna esplanad, från Kaserngatan till Glogatan. Att detta förhållande undgått såväl Drätselkammarens som Stadsingenjörens och t. f. Stadsträdgårdsmästarens uppmärksamhet bevisar redan, huru litet behovet af en sådan gata hittills gjort sig gällande. Också kan utskottet icke annat finna, än att denna gata hör till antalet af de föga motiverade frihandsteckningar, på hvilka den nya stadsplanen icke lider brist. — Väl är det sant, att Kaserngatan enligt samma plan är ämnad att blifva, i vida högre grad än för det närvarande, en pulsåder för rörelsen i denna stad, särskildt såsom en förmedlare

af trafiken emellan den blifvande 7:e stadsdelen och stadens centrala delar. Men att denna rörelse i betydligare mån vore beroende af en direkt förbindelse emellan Kaserngatans norra ända och den nog oansenliga Glogatan, torde icke kunna påstås. Åtminstone borde en gångväg emellan dessa båda gator, framdeles såsom nu, vara för behovet till fylles. — Å andra sidan är det, ifall denna esplanad skall blifva en angenäm, hufvudstaden värdig plantering och promenad, alldeles oeftergiffigt, att den bibehålles ostyckad. Utskottet kan därför icke tveka, att såsom den främsta åtgärden i föreliggande fråga föreslå Stadsfullmäktige en anhållan å högvederbörlig ort om sådan ändring i gällande stadsplan, att ofta nämna esplanad finge förblifva odelad. Enligt hvad utskottet inhemtat, skola emellertid äfven andra ändringar af stadsplanen visat sig behöffiga, hvarom Stadsfullmäktige väl framdeles kunna emotse förslag från Drätselkammaren. Och då det synes vara af vikt, att icke alltför ofta besvara höga vederbörande med framställningar i detta syfte, har utskottet trott det vara skäl, att till Drätselkammaren öfverlemnna, att, i sinom tid och helst i sammanhang med andra likartade frågor, åter bringa i fråga varande ändring af stadens plan till Stadsfullmäktiges erinring.

Så länge denna fråga är oafgjord, är det uppenbarligen för tidigt att vidtaga några definitiva dispositioner angående den mellersta esplanaden; och då det nu föreliggande förslaget är afsedt att genomföras först inom utgången af år 1879, då dessutom den drygaste delen af detta arbete infaller under vintern, och då för öfrigt icke heller några medel för arbetet finnas i årets budget anslagna, synes någon egentlig olägenhet af sakens uppskjutande på någon tid icke vara för handen — helst det är af icke ringa vikt för frågan att erfara, huruvida den tillämnade Runebergsstatyn möjligen kommer att söka en plats i midten af denna esplanad.

Redan nu vill likväl utskottet bestämdt uttala sig emot den del af förslaget, som afser att mot norra Esplanadgatan uppföra en stödjemur af huggen granit. Denna del af arbetet är beräknad att kosta ungefär 12,000 mark; och på samma gång uppställer man såsom ett, i och för sig visserligen mycket lofvärdt, mål för framtiden, att småningom höja norra esplanadgatan och sålunda begrafva denna dyrbara mur, eller åtminstone göra densamma fullkomligt obehöffig. Enligt utskottets tanke kunde den föreslagna påfyllningen af esplanaden alltför väl ega rum utan uppförande af någon stödjemur, sålunda att den mot nämnda gata vettande sidan bildade en jemn i 30 graders vinkel sluttande, gräsklädd vall innanför det nu varande staketet, som förblefve orubbadt. Och skulle denne vall på det lägsta stället icke upptaga mera än högst tre aln af esplanadens bredd samt i mån af gatans höjande försvinna.

Dessa detaljer af arbetet, likasom äfven ändring af gångar och planteringar, måste dock, såsom sagdt, blifva tillsvidare beroende. Emellertid borde, till vinnande såväl af tid som af stadga i marken, sjelfva påfyllningen af esplanaden, såsom i hvarje händelse högeligen nödvändig vidtaga så fort sådant lämpligen ske kan. Jord kunde i behöffig mängd släpas till esplanaden och der utbredas, samt de mindre

träden i mån deraf lyftas upp och omplanteras, så att deras rötter komme ofvanom grundvattnets rayon. De större träden åter borde lemnas qvarstående till dess esplanadens omgestaltning, efter ofvan omförmälda ändring af stadsplanen, kan på grund af ett väl genomtänkt program varda slutligen fastställd.

I enlighet med hvad utskottet nu anført får utskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

a) att hos Hans Kejserliga Majestät söka utverka sådan ändring i gällande stadsplan, att den tvärs igenom mellersta esplanaden, från Kaserngatans norra ända till Glogatan dragna gatsträckning bortlemnades och esplanaden förblifva ostyckad, likväl med bibehållande af en gångväg emellan dessa båda gator;

b) att nu icke ingå i slutlig pröfning af i fråga varande förslag angående omplanering af denna esplanad, utan, med delgifvande af Fullmäktiges i detta afseende fattade beslut, anmoda Drätselkammaren, att i sinom tid och helst i sammanhang med andra tilläfventyrs uppstående frågor om ändring af stadsplanen åter bringa till Stadsfullmäktiges erinring den nu beslutna ändringen i densamma;

c) att emellertid uppmana Drätselkammaren, att redan nu så fort som lämpligen ske kan vidtaga med påfyllandet af esplanaden till föreslagen höjd, hvarvid de yngre träden borde i mån af arbetets fortskridande omplanteras, men de äldre tillsvidare qvarlemnas orubbade; samt

d) att derjemte anmoda kammaren, att sedan frågan om ofvan berörda ändring af stadsplanen blifvit högvederbörligen afgjord, till Stadsfullmäktige ånyo inkomna med förslag till definitiv omgestaltning af denna esplanad, hvarvid tillika borde tagas i betraktande, huruvida icke en höjning af angränsande delar af norra Esplanadgatan kunde samtidigt företagas.

Om hvilka beslut Magistraten och Drätselkammaren borde i vanlig ordning underrättas.

Helsingfors den 15 maj 1878.

A. Collan.

G. Strömberg.

C. G. Estlander.

Aug. Schauman.

**Utskottsbetänkande med anledning af särskilda
förslag till uppförande af en ny slagtinrättning i denna
stad.**

Den 30 April 1878 hafva Stadsfullmäktige till undertecknade såsom ett särskildt utskott remitterat handlingarna i föreliggande ärende, för tryckning af dessa handlingar och afgifvande af utlåtande i ämnet.

Handlingarna innehålla hufvudsakligen följande:

Sedan Stadsfullmäktige den 23 Januari 1877, vid behandling af tryckta utskottsbetänkandet N:o 1 för sagda år angående nödiga förändringar i afseende å stadens slagthus, beslutat infordra Drätselkammarens utlåtande i saken, har Drätselkammaren i skrifvelse af den 30 November samma år sig uttalat derhän:

att stadens nuvarande förfallna slagthus borde ersättas af nya sådana, som lämpligast kunde uppföras å den i ofvan nämnda betänkande föreslagna plats vid Edesviken;

att den nya inrättningen, som på grund af erhållen utredning om det verkliga behovet beräknats för en slagtning af ända till 40 kreatur om dagen, borde, i enlighet med deröfver genom Drätselkammarens försorg uppgjord ritning jemte kostnadsförslag på 62,500 mark, bestå af tvenne från hvarandra skilda *slagthus*, hvarterdera för 20 kreatur, ett rymligt *kokhus*, innehållande en spisel med fyra grytor, beläget emellan båda slagthusen och med dem förenadt genom gångar, tjuguåtta smärre *förvaringsbodar* på ömse sidor om nämnda gångar, samt ett *stall* för 60 kreatur, en *ekonomibyggnad* med två rum jemte kök för uppsyningsman, ett rum för stadens slagthusdreng, ett med spisel försedt gemensamt rum för vederbörande slagtaremästares drenigar och ett mindre rum att uthyras, äfvensom nödiga *vedlider och uthus*, allt omgifvet af ett lämpligt plank eller staket, samt slagthusbyggnaden försedd med en vattenuppfodringsinrättning;

att under de mot sjöstranden vettande, till följd af markens dosering högre stående delarna af slagthusen en genomgång borde inrättas för lämpliga åkdon, medels hvilka all orenlighet skulle genom stadens försorg bortföras — för hvilket ändamål en af den närbelägna fattiggårdens hästar och dess hjon lämpligen kunde användas, så att affallet tillgodokomme jordbruket å fattiggården;

att uppsyningsmannen skulle åligga, att för hvarje månad bokföra de nedslagtade kreaturens antal och slagtafgifterna samt månatligen utskrifva räkningar med anvisning för vederbörande att desamma å Drätselkammarens kontor inbetala äfvensom till Drätselkammaren månatligen insända förteckning å de utskrifna debetsedlarna, — samt slagthusdrängen, att biträda uppsyningsmannen med ordnings upprätthållande och renlighets iakttagande på stället;

att inrättningen, för hvilken kostnaden genom arbetets utbudande på offentlig auktion och användande af det ännu dugliga virket i de nuvarande slagthusen torde kunna nedbringas till 60,000 mark, borde utöfver underhållskostnaden lemna staden en årlig reventy af 6 procent å denna summa, eller 3,600 mark, deraf 5 procent skulle beräknas såsom ränta å kapitalet och återstoden till amortering, efter följande kalkyl:

årliga utgifter:

1 uppsyningsman, lön	1,200	mark	
1 slagthusdreng, lön	500	»	
Ved och ljus	300	»	
Underhåll af byggnaderna	500	»	
Bortsläpning af orenlighet	900	»	3,400: —
Ränta och amortering å anläggningskostnaden			3,600: —
			S:a 7,000: —

årliga inkomster:

Slagtafgifter för 1,000 oxar, à 1: 50	1,500	mark
» 4,000 «nötkreatur», à 1: 25	5,000	»
» 200 svin, à 1: 50	300	»
» 300 à 350 mindre kreatur à 60 p.	200	»
		S:a 7,000 mark.

Och har Drätselkammaren vidare upplyst, att detta förslag inför Kammaren delgifvits några af stadens i sådant afseende uppkallade slagtaremästare, hvilka, jemte det de med smärre anmärkningar godkänt projektet, likväl beträffande den föreslagna afgiftstaxan framhållit, att afgiften för nötkreatur borde bestämmas till endast 1 mark; hvar till Drätselkammaren likväl ej funnit skäl förekomma, utan fastmer förmenat, att taxan, sedan någon tids erfarenhet af inrättningen vunnits och vederbörande vänjt sig att anlita densamma, borde kunna i någon mån höjas.

Innan ärendet förekom till slutlig behandling hos Stadsfullmäktige, hade emellertid tio af stadens slagtaremästare i en till Magistraten stäld, men derifrån till Stadsfullmäktige öfverlemnad skrifvelse af den 1 December 1877, med förmälan att de efter tagen kännedom af omförmälda ritning och förslag funnit desamma vara till vissa delar för ändamålet olämpliga, äfvensom att de vid begagnandet af inrättningen komme att

vidkännas kostnaden af alltför höga afgifter, anhållit om tillstånd att på någon lämplig arrendefri plats, på egen bekostnad, sjelfve få uppföra och derefter till allmänhetens begagnande mot skäligen afgifter upplåta nya tidsenliga slagthus.

Sedan Stadsfullmäktige med anledning häraf ånyo infordrat Drätselkammarens yttrande i saken, har Kammaren, som uppmanat sökandene att afgifva ett bestämdare formuleradt förslag i ämnet, fått af dem emottaga en den 18 Februari 1878 dagtecknad ytterligare skrift, af innehåll:

att den för slagtinrättningen föreslagna plats vid Edesviken väl vore den för ändamålet lämpligaste, men att de för militärens behof i närheten befintliga målskjutningsbanorna vore så belägna, att kulorna kunde nå denna plats, hvarför åtgärder till förekommande af olyckshändelser borde vidtagas;

att, sedan omförmälda olägenhet blifvit undanrödd och mark till en erforderlig areal af omkr. 30,000 qvadratalnar sökandene arrendefritt tillförsäkrats, de vore villige att på det ställe, der »ryska vakthuset är stående», uppföra slagtinrättningens byggnader i enlighet med en af dem bilagd projektritning, hvilken befunnits i alla väsentliga delar öfverensstämmande med ofvanbeskrifna af Drätselkammaren förordade ritning och förslag, samt med iakttagande af de mindre förändringar i ritningen, som vid dess definitiva uppgörande med Drätselkammarens bifall kunde vidtagas;

att sökandene förbunde sig, att inom utgången af år 1880 hafva inrättningen uppförd och i begagneligt skick samt omgifven af ett plank, äfvensom att, i händelse arbetena icke vid slutet af Januari månad sagda år vore påbörjade, till staden erlägga ett skadestånd af 1,000 mark, äfvensom, derest de icke vid årets utgång befunnes slutförda, utbetala ett ytterligare skadestånd af 3,000 mark, — hvarom allt skriftlig uppgörelse med Drätselkammaren skulle ske;

att sökandene utbådo sig att, i händelse erforderlig sand och sten på byggnadsplatsen icke funnes att tillgå, få efter Drätselkammarens anvisning från närbeläget ställe taga sand och sten såväl för byggnadernas behof, som ock för anläggning och framtida underhåll af den väg, som komme att ledas till inrättningen;

att sökandene, derest inrättningen i framtiden befunnes för trång, vore villige att göra nödiga tillbyggnader, dock med vilkor att hvarken staden, enskilde personer eller bolag tillätes att inom en tidrymd af 30 år på stadens mark uppföra större eller mindre slagthus och derstädes verkställa slag;

att, ifall staden under tidernas lopp skulle för inträffande behof göra anspråk på ifrågavarande plats, staden tillika borde efter värdering inlösa alla inrättningens hus och byggnader;

att vid inrättningen skulle på sökandenes förslag af Drätselkammaren tillsättes en uppsyningsman, åt hvilken sökandene kunde betala i årlig lön ända till 1,000 mark, förutom fri bostad å stället, med skyldighet för honom att, jemte ordningens handhafvande, enligt af sökandene uppgjord journal, sköta den vid inrättningen förefallande bokföring;

att allt affall från inrättningen skulle uppsamlas i fordon under rengöringsrummen samt efter behof och under den varmare årstiden dagligen, genom sökandenes försorg, bortforslas till närmaste afstjelpningsplats, som af Drätselkammaren anvisades;

att sökandene, som funnit den i ofvan nämnda tryckta utskottsbetänkande intagna ordningsstadga i vissa delar svårligen kunna tillämpas, till vederbörlig fastställelse uppgjort förslag till en ny sådan af följande lydelse:

”Förslag

till ordningsstadga vid den nya Slagthusinrättningen

i Helsingfors.

§ 1.

Inom stadens linier må icke tjurar, oxar, kor, ungnöt, kalvvar, får, getter och svin aflifvas, flås eller öppnas, utan bör sådant ske i slagtinrättningen, der äfven köttets rengöring bör verkställas; undantag härifrån är tillåtet endast ifall djur af sjukdom eller annan bevislig orsak ej kan föras till slagtinrättningen.

§ 2.

Stadens slagtinrättning får begagnas af en hvar, som erlägger de därför bestämda afgifter.

§ 3.

Slagtinrättningen är öppen dagligen, utom sön- och helgedagar, från 1 Mars till 1 Oktober emellan kl. 4 f. m. och 10 e. m. samt från 1 Oktober till 1 Mars emellan kl. 5 f. m. och 8 e. m. äfvensom under April—Oktober dessutom sön- och helgedagar emellan kl. 4 och 10 e. m. Slagtning på andra tider må ske endast i trängande fall.

§ 4.

Slagtdjur, som förts till slagtinrättningen, men icke genast aflifvas, skola förvaras bundna i slagstallen.

§ 5.

Slagtning sker i den ordning djuren blifvit hos den af staden anställde Uppsynsmanen anmälda; djuren få icke drifvas till slagtrummet, innan alla förberedelser till slagtingen äro gjorda.

§ 6.

Slagtning bör i allmänhet verkställas af djuregarenes eller inrättningens kunnige biträden eller andre dertill skicklige personer.

§ 7.

Slagtning skall ske fort och med minsta möjliga djurplågeri; och få djuren icke före slagtningen upphängas. Efter fulländad förblödning skola djuren utan uppskof flås och öppnas. Hud, kött, talg och blod, som tillvaratagas, skola föras till sina bestämda förvaringsställen. Inelfvor få icke i slagthuset öppnas, utan föras till därför särskildt bestämda rum. Blod som tillvaratagits, skall under Maj—September inom 24 timmar afhemtas, vid äfventyr att det eljest kastas bland slagtafallen. Af ofödda foster må endast huden tagas; hvaremot det öfriga kastas bland affallen.

§ 8.

Vid slagtning bör den största renlighet iakttagas; och skola särskildt golf, bord väggar efter hvarje slagtning rengöras från blod, hår, exkrementer och annat affall. Osnygghet, som kan undvikas, äfvensom tobaksrökning inom slagtgården och slagtrummen är förbjuden.

§ 9.

Kött, som bortföres från slagtinrättningen, skall under transporten vara inneslutet i rent tyg, och affall i täckt forselredskap.

§ 10.

De vid slagtinrättningen anställde slagtare samt hvar och en som begagnar slagthuset skall iakttaga de anordningar, som gifvas af Uppsyningsmannen, hvilken jemväl bör emottaga anmärkningar emot bemälda personer.

§ 11.

Tillträde till slagtinrättningen är medgifvet endast de vid inrättningen anställde personer äfvensom djuregare eller dennes ombud och biträde samt ledamöterna i Drätselkammaren och Sundhetsnämnden; för andra personer erfordras särskildt tillstånd af Uppsyningsmannen. Hundar få icke medtagas till inrättningen

§ 12.

För slagtning erläggas afgifter för begagnande af sjelfva inrättningen och för vägning samt ersättning till inrättningens slagtare, der de anlitas, allt enligt fastställda taxor. I en särskild bok bör föreståndaren i korthet anteckna hvarje slagtning jemte därför erlagd afgift.

§ 13.

Skulle myndighet eller enskild person hafva något att anmärka emot inrättningen, bör sådant göras hos Uppsyningsmannen; hvaremot om Uppsyningsmannen i ett eller annat afseende sig förbryter anmäles derom i Drätselkammaren. Och om i ordnings eller sanitärt afseende några vidare föreskrifter befinnas nödiga eger Drätselkammaren, efter Sundhetsnämndens hörande, sådana meddela.

§ 14.

Den som på ett eller annat sätt förorsakar skada å inrättningen eller der befintliga inventarier, vare förfallen till de i 15 § af denna Ordningsstadga omnämnda böter, samt dessutom skyldig att ersätta all skada, som derigenom uppkommit.

§ 15.

Förbrytelser emot denna stadga varda, i alla de fall, der icke högre straff enligt lag kunna ådömas, straffade med böter från 4 till 20 mark, som vid bristande betalningstillgång förvandlas till motsvarande fängelsestraff. Af denna stadga skall ett exemplar på landets båda språk finnas i slagthuset å synligt ställe tillgängligt.»

att sökandene derjemte uppgjort följande

”Förslag

till Taxa, hvarefter afgifter af allmänheten och icke-delegare i slagthinrättningen böra erläggas vid densammas begagnande, nemligen:

	<i>Försk. p^ä.</i>
För oxen och svin	1: 50.
» ko	1: 25.
» Kalf, får och get	— 60.

Till slagtdaren erlägges:

För tjur och oxen	2: —
» ko och ungnöt	1: 50.
» kalf	1: —
» Får och get	— 75.
» Svin	3: —

I vågafgift erlägges 2 penni per lispund.»

hvertill sökandene fogat en anhållan, att, i händelse ändringar i denna taxa framdeles befunnes nödiga, få med Drätselkammarens tillstånd förändra densamma.

Om detta förslag har sedermera Drätselkammaren, i skrifvelse af den 15 Mars 1878, yttrat sig på följande sätt:

«Och jemte det Drätselkammaren för sin del anser, att ett företag af ifrågavarande beskaffenhet helst borde utföras af slagtaremästarene i staden, får Drätselkammaren beträffande berörda förslag till en början framhålla, att jemväl sökandene, till hvilka Kammaren öfverlemnadt att sjelfve föreslå plats för ifrågavarande inrättning, i detta afseende bestämt sig för samma ställe invid Edesviken, som Drätselkammaren redan härförinnan hos Fullmäktige förordadt såsom det lämpligaste af dem, som för ändamålet vore att tillgå; och anser Kammaren sig kunna hos Fullmäktige tillstyrka, att derest sökandenes anbud öfverhufvudtaget af Fullmäktige antages, berörda område finge till dem arrendefritt för en tid af högst 30 år upplåtas, men efter hvilken tids förlopp en måttlig arrendeafgift för marken borde till stadskassan erläggas; hvarjemte Kammaren med anledning af de utaf sökandene anmärkta olägenheter, som vid platsens hegagnande kunde uppstå i följd af dess närhet till den å Kampmalmen förlagda målskjutningsbanan, tillåter sig upplysa, att Kammaren äfven af andra skäl eller för tillmötesgående af ett alltmera kämbart behof af en utvidgning utaf staden åt detta håll varit betänkt på åtgärd till målskjutningsbanans förflyttande till annan, för staden lättare umbärlig plats samt öfverlemnadt åt tvenne af Kammarens medlemmar att, efter i samråd med Stadsingenjören företagen undersökning, till Kammaren inkomma med, bland annat, förslag i sådant syfte.

Beträffande sedan ett hufvudsakligt moment i sökandenes förslag eller deras anhållan om uteslutande rätt för sig att under trettio år hålla slagtinrättning i denna stad, anser Drätselkammaren sig afgjort böra afstyrka en sådan rättighets beviljande. Så länge en inrättning af ifrågavarande art härstädes i behörigt skick uppehåles och ordentligt betjenar allmänheten, torde, enligt Drätselkammarens tanke, uppkomsten af ett nytt företag i samma syfte icke under decennier vara att förvänta och således, till och med från synpunkten endast af den utaf sökandene tilltänkta inrättnings trefnad, en förmån af anfördt slag, med ändamål att utestänga möjlig konkurrens, vara fullkomligt öfverflödig, hvaremot, om sagde förmån tillades inrättningen, de vanliga menliga följderna, dylika monopol visat sig medföra, såsom bristande omsorg och drift vid rörelsens handhafvande m. m., säkerligen icke dröjde att infinna sig; och skulle fördenskull det begärda monopolet otvifvelaktigt lända hvarken sökandene eller ännu mindre allmänheten till båtнад.

Vidare och om sökandene skulle medgifvas att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af dem inlemnade ritning och förslag uppföra ifrågavarande slagthus, anser Drätselkammaren att såsom oeftergifliga villkor härför borde uppställas, att den af sökandene för inrättningens begagnande föreslagna taxa icke finge utan tillstånd af Drätselkammaren förhöjas, att slagthusuppsyningsmannen, som aflönades af inrättningens delegare, komme att antagas och afskedas af Drätselkammaren, samt att inrättningen vore underkastad särskildt de föreskrifter och bestämmanden, hvilka stadens sundhets-

nämnd, då ur sanitär synpunkt skäl dertill förekomme, funne nödigt meddela, i afseende å hvilka föreskrifters efterlefnad nämnden egde å vederbörlig ort utverka lämplig handräckning. Och får Drätselkammaren, som ansett sig icke böra företaga någon omredigering af sökandenes merberörda förslag, tillägga, att dem borde, i stället för den plikt de förbundit sig erlægga om slagtinrättningen vid utgången af år 1880 ej vore färdig att upplåtatas till begagnande, åläggas att hos Kammaren deponera en kaution af 5,000 mark, som de i mon af arbetets fortgång skulle efter Kammarens pröfning återfå, men hvilken summa i fall arbetet inom den bestämda tiden ej utfördes vore till staden förverkad; att afgift till de vid inrättningen anstälde slagtare behöfde erläggas endast om deras biträde vid slagten anlätades; att — beträffande förslaget till ordningsstadga för inrättningen, — under § 3 infördes, på sätt äfven föreslagits i det betänkande, Stadsfullmäktiges för frågan om förändringar i afseende å stadens slagthus tillsätta utskott afgifvit, att slag på andra än därför bestämda tider finge ske endast efter dertill meddeladt skriftligt tillstånd af polismyndighet; att under § 11 tillades, det tillträde till inrättningen jemväl borde lemnas vederbörande polismyndighet, polisbetjente och fiskaler; att § 14 i förslaget skulle utgå, samt att det i § 15 omnämnda vite kunde bestämmas från 5 till 50 mark.

För öfrigt anser Drätselkammaren sig böra till ofvanstående foga det vilkor, att sökandene, derest de bruste uti fullgörandet af sina åtaganden och, efter tillsägelse af Kammaren, icke fullgjorde hvad på dem, enligt upprättande kontrakt, ankomme, ginge sin arrenderätt till platsen förlustige och vore skyldiga sina byggnader derifrån, utan ersättning, undanskaffa.

Slutligen får Drätselkammaren hos Stadsfullmäktige ödmjukast anhålla, att derest sökandene af en eller anledning ej ville fullfölja sin ansökning, Kammaren måtte berättigas att för stadens räkning uppföra slagthus, på sätt Kammaren hos Fullmäktige härförinnan framställt och med iakttagande af den modifiering uti den insända ritningen, som Kammaren kan finna påkallad.»

På de dels af Drätselkammaren dels af sökandene framhållna skäl får utskottet främst tillstyrka, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

a) att i fråga varande område vid Edesviken skall, sedan detsamma blifvit i behörig ordning till staden återtaget och ofvan berörda fara för den närbelägna målskjutningsbanan aflägsnats, till sökandene upplåtas för uppförande af en slagtinrättning i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af sökandene inlemnade ritning, för en tid af 30 år framåt arredeffritt, efter hvilken tids förlopp arrendet finge förlängas emot erläggande af en måttlig afgift till stadskassan, — med skyldigt för staden att, ifall den under arrendetiden önskade för annat ändamål återtaga platsen, efter värdering inlösa alla inrättningens hus och byggnader.

Beträffande storleken af detta område, har utskottet fäst sig vid den omständigheten, att sökandene i sin ofvan åberopade skrift ansett en areal af omkr. 30,000 qv. alnar för inrättningen behöflig, medan den ingifna ritningen upptager ett för hela byggnadskomplexen afsedt, inhägnadt område af allenast c:a 10,600 qv. alnar. Utskottet har emellertid icke ansett sig lämpligen kunna ingå i några närmare undersökningar af detta förhållande, utan föreslår endast:

b) att Stadsfullmäktige ville, jemte en antydning om denna olikhet, öfverlemna åt Drätselkammaren att så till läge som omfång närmare bestämma i fråga varande plats.

I likhet med Drätselkammaren får utskottet bestämdt afstyrka hvarje slags monopol för sökandene, helst det ur ansökningsskriften icke fullkomligt klart framgår, om ett sådant monopol åstundats för hvarje händelse, eller allenast för det fall, att det skulle *åligga sökandene* att, derest inrättningen framdeles blefve för trång, utvidga densamma, — en skyldighet, som enligt utskottets åsigt icke behöfde åhvälfvas dem. I enlighet härmed har utskottet äfven nedanföre föreslagit den ändring af 1 § i sökandenes förslag till ordningsstadga, att der uppräknade djur ovilkorligen böra slagtas i offentlig slagtinrättning (i allmänhet), icke i «slagtinrättningen», — hvilken föreskrift redan i och för sig innefattar en ej mindre i sökandenes än i den allmänna ordningens och helsovårdens intresse företagen utsträckning af 35 § i gällande polisordning, der det heter: «stadens slagtare och andra, som försälja kött, få ej verkställa slagtning i gårdarne, utan bör sådant ske i de för slikt behof af staden uppförda slagthus», — hvilket förbud nu skulle utsträckas jemväl till personer, som hvarken äro slagtare eller försälja kött. — Deremot anser utskottet sig böra för fullständighetens skuld föreslå, att Stadsfullmäktige, sökandene till säkerhet för omedelbar konkurrens från stadens sida, ville besluta:

c) att så snart slagtinrättningen blifvit färdig och till allmänhetens begagnande upplåten, stadens nuvarande slagthus vid Gräsviken skola tillstängas eller nedrifvas.

Den af sökandene sjelfva föreslagna tiden för arbetets slutförande finner äfven utskottet lämplig; men i afseende å sökandenes äfventyr i fall af försummelse härutinnan anser utskottet i likhet med Drätselkammaren en kaution böra af sökandene ställas, dock, för att icke onödigtvis försvåra saken, allenast till det af sökandene sjelfva erbjudna vitesbelopp om tillsamman 4,000 mark samt med rättighet för dem att, om de så önska, i stället för penningar deponera värdepapper eller annan säkerhet, som af Drätselkammaren kan godkänna. Föreslås därför, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

d) att slagtinrättningen innan utgången af år 1880 bör vara färdig att upplåtas till begagnande, samt att sökandene såsom säkerhet därför skola vid aftalets uppgörande hos Drätselkammaren deponera, antingen i penningar eller värdepapper eller annan säkerhet, som af Drätselkammaren kan godkännas, 4,000 mark, som de i mån af arbe-

tets fortgång egde efter Kammarens pröfning återfå, men hvilken summa ifall arbetet ej inom bestämd tid utfördes vore till staden förverkad.

I fråga om inrättningens förvaltning har utskottet, då sökandene icke tillkännagifvit, om de ämna bilda ett aktiebolag, främst ansett sig böra föreslå, att Stadsfullmäktige måtte föreskrifva:

e) att slagtinrättningens delegare i förhållande till staden och till allmänheten böra företrädas af en offentligen tillkännagifven styrelse eller disponent.

Deremot har det synts utskottet att Drätselkammaren nästan gått för långt, då Kammaran föreslagit, att slagthusuppsyningsmannen, som skulle aflönas af inrättningens delegare, borde antagas och afskedas af Drätselkammaren. Ehuru det visserligen är antagligt, att Drätselkammaren icke skulle begagna sig af denna vidsträckt rätt utan att inhemta delegarenes tanke i saken, så synes det dock vara riktigare, att desse uttryckligen förbehålles rätt att inverka på valet af en person, som i främsta rummet är i deras tjänst och en vårdare af deras ekonomiska intressen vid inrättningen; och får därför utskottet, med hänvisning till nedanstående (mom. m.) stränga äfventyr i händelse delegarene bruste i fullgörande af sina skyldigheter, eller inrättningens förvaltning gäfve anledning till upprepade anmärkningar, förorda att Stadsfullmäktige ville besluta:

f) att, på sätt sökandene sjelfve föreslagit, en uppsyningsman vid inrättningen skall på delegarenes förslag af Drätselkammaren tillsättas, samt af inrättningen aflönas med minst 1,000 mark om året, förutom fri bostad å stället.

På sätt Drätselkammaren föreslagit, torde det vidare icke vara ur vägen, att, förutom hvad instruktionen för Sundhetsnämnden redan innehåller, här särskildt bestämma:

g) att inrättningen är underkastad de föreskrifter, hvilka Sundhetsnämnden ur sanitär synpunkt kan finna nödigt meddela.

Ehuru väl den af sökandene föreslagna taxa för slagtinrättningen, till de delar, densamma bestämmer afgifterna till sjelfva inrättningen, är lika hög som den af Drätselkammaren tidigare uppgjorda, mot hvilken sökandene just anmärkt att den vore för dem betungande, och denna sökanden anmärkning sålunda ur synpunkten af den öfriga allmänhetens ekonomiska intresse nu kunde vändas mot dem sjelfve, har utskottet likväl, för att icke försvåra uppkomsten af denna önskvärda inrättning, trott sig böra föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

h) att godkänna den föreslagna taxan, med vilkor likväl att densamma icke finge utan Drätselkammarens tillstånd förhöjas, och att afgift till de vid inrättningen anställda slagtare behöfde erläggas endast om deras biträde vid slagtingen anlidades.

I det af sökandene ingifna förslag till ordningsstadga får utskottet föreslå föl-

jande ändringar, hvilka dels redan finnas ofvanföre motiverade, dels åter af Drätselkammaren eller i det förra utskottsbetänkandet förändrats och dels icke torde behöfva någon närmare motivering, nemligen:

i) i § 1 utbytas på tvenne ställen ordet *slagtinrättningen* emot *offentlig slagtinrättning*, äfvensom orden *köttets rengöring* mot *slagtens rengöring*;

i § 2 utbytas orden *stadens slagtinrättning* mot *slagtinrättningen*;

i § 3 ändras orden *sön- och helgedagar emellan kl. 4 och 10 e. m.* till: *sön- och helgedagar emellan kl. 6 och 10 e. m.*, hvarutom efter senare meningen tillägges: *och på grund af skriftligt tillstånd från polismyndighet*;

i § 5 bortfalla orden: *den af staden anstälde*;

i § 6 utbytas orden: *bör i allmänhet* mot *får endast*;

i § 7, efter orden *hud, kött och talg*, som tillvaratagas, skola, tilläggas *genast föras etc.*;

i § 11 tilläggas efter *Sundhetsnämnden*: *äfvensom stadens polis och fiskaler*;

i § 12 utbytes ordet *föreståndaren* mot *uppsyningsmannen*;

i § 13 erhåller senare delen följande lydelse: *hwaremot om Uppsyningsmannen låter komma sig något till last, derom anmäles hos inrättningens styrelse; och om i ordnings eller sanitärt afseende några vidare föreskrifter befinnas nödiga, ega Drätselkammaren och Sundhetsnämnden, hos hvilka framställningar i sådant afseende kunna göras, hvardera inom sin befogenhet meddela föreskrifter och vidtaga nödiga åtgärder*;

i § 14, — som innefattar en i dylika ordningsstadgar ganska vanlig och i praktiskt afseende måhända icke betydelselös bestämning —, torde kunna bibehållas;

i § 15 ändras första meningen sålunda: *Förbrytelser emot denna stadga skola, i alla de fall, då icke straff enligt lag kan ådömas, åtalas vid stadens Magistrat och straffas med böter från 5 till 50 mark.*

Men emedan 1 § i denna ordningsstadga innefattar en utvidgning af § 35 i gällande polisordning, samt § 15 bestämmer böter, som icke af Stadsfullmäktige ensamt kunna fastställas, torde Stadsfullmäktige böra besluta:

k) att fästa Drätselkammarens uppmärksamhet på denna omständighet och uppmana Kammaren, att i händelse den nya slagtinrättningen genom definitivt aftal med sökandene komme till stånd, derom underrätta Fullmäktige, i afseende å den eventuellt godkända ordningsstadgans insändande till Guvernörens i länet pröfning och fastställelse.

För öfrigt torde Stadsfullmäktige besluta:

l) att öfverlemna åt Drätselkammaren, att om alla ofvan berörda och andra i saken tilläfventyrs beaktansvärda omständigheter med sökandene uppgöra skriftligt aftal äfvensom särskildt, efter sökandenes hörande, meddela närmare föreskrifter såväl om utförandet af de på inrättningens ändamålsenlighet inverkande delar af byggnadsarbetet, såsom anbringande af vattenuppfodringsverk, väggarnes och golfvens i slagthuset beklädnad m. m., som ock i fråga om framtida undanskaffande af affall från inrättningen, hvarjemte Drätselkammaren egde anvisa plats, der den för inrättningen behöfliga sten och sand finge tagas.

I ungefärlig öfverensstämmelse med hvad äfven Drätselkammaren föreslagit, hemställer utskottet slutligen:

m) att Stadsfullmäktige till ofvan stående upplåtelse och aftal foga det villkor, att sökandene, derest de bruste i fullgörandet af sina åtaganden eller efter upprepade varningar icke stälde sig kontraktets och ordningsstadgans bestämmningar till efterrättelse, ginge sin arrenderätt till platsen förlustige och vore skyldige sina byggnader derifrån utan godtgörelse undanskaffa.

På sätt Drätselkammaren ytterligare föreslagit, torde Stadsfullmäktige jemväl besluta:

n) att, derest sökandene af en eller annan orsak icke fullföljde sin ansökning, Drätselkammaren egde för stadens räkning, i enlighet med Kammarens ofvan omförmälda tidigare förslag och med iakttagande af tilläfventyrs nödiga modifikationer i den uppgjorda ritningen, uppföra i fråga varande slagthinrättning; i hvilket afseende Kammarén borde i sinom tid hos Stadsfullmäktige föreslå sättet för anskaffande af de dertill nödiga medel.

Med afseende å det sätt för slagtafgiftens erläggande, Drätselkammaren i denna händelse föreslagit, får utskottet föreslå:

o) att Stadsfullmäktige ville till Drätselkammarens bepröfvande öfverlemna, huruvida icke under bibehållande af nödig kontroll slagtafgifterna kunde uppbäras med mindre omgångar för dem, som använda inrättningen, än hvad Kammarén i sin skrifvelse af den 30 November 1877 föreslagit.

Slutligen torde det icke vara ur vägen:

p) att tillika fästa Drätselkammarens och genom den sökandenes uppmärksamhet på det å sidan 9 och 10 i det förra utskottsbetänkan-

det i frågan antydda förhållande, att äfven begagnandet af stadens nuvarande slagthus kunde beläggas med afgift.

Om alla dessa Stadsfullmäktiges beslut torde Magistraten och Drätselkammaren i vanlig ordning underrättas.

Helsingfors den 15 Maj 1878.

Felix Heikel.

A. Collan.

H. Brummer.

**Utskottsbetänkande i fråga om uppförande af
ytterligare bodar för månglerihandel i närheten af de vid
Åbokasernen belägna s. k. narinkbodarna.**

Hos Magistraten hafva särskilda, månglerihandel idkande personer i denna stad i en den 12 december 1877 dagtecknad skrift anhållit om tillstånd att, i anseende till bristande utrymme i de nuvarande narinkbodarna emellan Simonsgatan och ryska militärens exercisplan, få idka slik handel i gårdarna närmast invid dessa bodar, eller att sjelfve få för ändamålet uppslå stånd på platsen framför bodarna. Med anledning häraf har Magistraten förfrågat sig hos Drätselkammaren, huruvida det icke vore fördelaktigt för staden att i förberördt afseende uppställa stånd å ifrågavarande plats samt uthyra detsamma åt de månglande; och har Drätselkammaren förty uttalat sig på sätt som följer: „För de nuvarande femton bodarne vid omförmälda kasern erhålles i hyror 3,842 mark för innevarande år, eller i rundt tal 256 mark för hvarje bod, hvarigenom staden utöfver ränta och amortering af anläggningskapitalet tillfaller inkomst, och anser Kammaren bodar böra, för den bättre ordningens skull, af staden i mon af verkligt behof af sådana inrättas i och för ifrågavarande handel. Deremot kan Drätselkammaren icke medgifva, att dylika bodar eller stånd ytterligare uppföras å platsen invid ottanämnda kasern, der de nuvarande bodarne endast provisoriskt äro placerade. Ty området emellan Malmgatan och exercisfältet egnar sig för större byggnader och är temligen inåt staden beläget, likasom ock den plats derinvid, hvarom nu är fråga, hvarföre Kammaren också anser att de nuvarande bodarne böra derifrån så fort sig göra låter bortskaffas. Och framför allt skulle ett berättigadt missnöje uppstå hos vederbörande militär befäl, om derå ytterligare uppfördes dylika bodar eller stånd och denna handel sålunda förlades i närheten af kasernen. För sin del anser Drätselkammaren att vid skeende reglering af villan Arkadia invid vestra chauséen ett lämpligt torg för meranämnde handel borde inrättas; men då sådant ännu icke kan ske och staden ej eger riskera att å aflägsnare plats, t. ex. å området emellan Barnhemmet och Gräsviksgatan, uppföra ännämnde bodar, der de lätt kunde komma att stå obe-

gagnade, och sålunda medförde staden förlust i fall sökandene, ej förbunde sig till någon garanti deremot, har Kammaren funnit staden för närvarande ej böra inlåta sig på ifrågavarande byggnadsföretag.“ — Efter inhändigandet af denna svarsskrifvelse har Magistraten den 8 april öfversänt handlingarna i ärendet till Stadsfullmäktige, för afgörande huruvida staden ville å ofvan berörda eller annan lämplig plats uppföra och uthyra för månglerihandel tjenliga bodar eller stånd och sålunda tillmötesgå sökandenes anhållan, enär deras begäran att få sjelfva uppställa stånd och att i dem eller i angränsande gårdar idka månglerihandel icke kunde bifallas Och hafva Stadsfullmäktige den 30 april remitterat ärendet till undertecknade såsom ett särskildt utskott, hvilket borde inkomma med yttrande i frågan och särskildt, enär den nuvarande platsen för oftanämnda månglerihandel endast provisoriskt anvisats, i samråd med Stadsingeniören taga i öfvervägande, hvar definitiv plats för denna handel kunde anvisas; — hvarjemte Fullmäktige den 14 innevarande maj till utskottet remitterat en från Drätselkammaren med skrifvelse af den 3 i samma månad insänd skrift, deri föreståndaren för den judiska församlingen härstädes Josef Weintropp föreslår, att de i fråga komna nya mångleristånden till ett antal af åttatio, byggda i tre flyglar, måtte uppföras antingen bakom Arkadia-teaterhuset å Bohnhoffs villa underlydande mark till venster om vägen, eller bakom gasverket vid jernvägstorget, der vedförsäljningen nu föriggår.

Beträffande främst sjelfva behöfvet af de föreslagna byggnaderna för månglerihandeln, finner utskottet detsamma vara såväl genom i fråga varande ansökning. som äfven genom iakttagelsen att denna handel visat benägenhet att utbreda sig till gårdarna närmast omkring de nu varande narinkbodarna, till fylles utredt. Utskottet medger visserligen, att den för dessa bodar nu upplåtna platsen, ehuru ostridigt belägen utanför stadens plan, måhända icke är den för all framtid lämpligaste. Men då, på sätt äfven Drätselkammaren vidhandenger, någon lämpligare plats för ändamålet icke för det närvarande är disponibel, — då särskildt den af juden Weintropp föreslagna platsen bakom gasverket, såsom liggande inom stadens linier och tilläfventyrs i framtiden behöflig för jernvägen eller för andra ändamål, icke torde böra för nu i fråga varande behof upplåtas, — och då för öfrigt en flyttning af de nyuppförda, delvis på en temligen hög stenfot stående bodarna skulle medföra icke ringa kostnader, — kan utskottet för sin del icke tillstyrka Drätselkammarens förslag att med en sådan flyttning i närmaste perspektiv lemna den behöfliga förökningen af dessa bodars antal till en måhända aflägsen framtid. Fastmer har det synts utskottet, då de nuvarande bodarna vid senaste auktion inbragt en synnerligen hög hyra, eller öfver 600 mark hvarje, samt ifrågavarande plats erbjuder ett i och för sig ganska fördelaktigt läge för denna handel och tillräckligt utrymme för nödig tillbyggnad, vara skäl, att på densamma uppföra nya bodar, så ställde att de tillsamman med de nu varande bilda en lämplig byggnadskomplex. Och har Stadsingeniören, som biträdt denna åsigt, på utskottets an-

modan uppgjort närslutna situationsplan (tillgänglig å Stadsfullmäktiges kansli), enligt hvilken de nya bodarna skulle till ett antal af 20 uppföras dels i vinkel mot de nuvarande, längs Annegatans förlängning, dels parallelt med dessa, invid Simonsgatans nordvestra linie, alla med dörrar och trappgång på inre sidan, så att det hela bildade tre sammanhängande sidor af en rektangel, hvars fjerde sidan, vettande emot den öppna platsen emellan bodarna och esplanaden, skulle förblifva obebyggd, men förses med ett glest staket och en port. Härigenom blefve hela denna, enligt hvad det vill synas, outhärliga handel koncentrerad inom ett lätt öfvervakadt, slutet område, och de nya bodarnas fransidor, som komma att vetta emot berörda gator, kunde uppföras så att de blefve mindre vanprydande, än anblicken af de öppna bodarna i fall dessa skulle vändas åt gatsidan.

En sådan anordning, som jemväl borde göra denna handel mindre besvärlig för den närliggande kasernen, synes äfven komma att blifva den för staden billigaste, eller omkr. 800 mark för hvarje boda, på samma gång som inkomsterna från bodarna i anseende till dessas sinsemellan lika fördelaktiga läge framdeles borde ställa sig ganska förmånligt. — Att deremot, på sätt juden Weintropp föreslagit, nu uppföra dessa bodar till ett sammanlagdt antal af åttatio, vore att betunga staden med en hög anläggningskostnad, jemte det hyrorna för dessa bodar derigenom påtagligen skulle alltför mycket nedgå.

I förbigående vill utskottet slutligen antyda, hurusom den i Byggnadsordningen föreskrifna fastställelse af ritningen till detta byggnadsföretag icke är af nöden, då platsen ligger utanför planen för stadens bebyggande.

Utskottet får alltså föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att, med afslag å juden Josef Weintrops framställning, anmoda Drätselkammaren, att så fort Kammaren finner sådant lämpligt, på platsen framför de nu varande narinkbodarna, i öfverensstämmelse med den af Stadsingeniören uppgjorda situationsplan uppföra tjugu nya mångleribodar, hvarvid borde iakttagas, att de mot angränsande gator vettande fransidorna af dessa bodar icke blifva alltför vanprydande samt att ett glest staket med port anbringas emellan byggnadskomplexens ändar emot esplanadsidan; i hvilket afseende Drätselkammaren borde i sinom tid till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till de härför nödiga medlens anskaffande; samt

att om detta beslut i vanlig ordning underrätta Magistraten, i afseende å såväl Drätselkammarens som sökandenes förståndigande.

Helsingfors, den 21 maj 1878.

G. U. Sandberg.

Rich. Heimberger.

C. G. Sanmark.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1878.

Berättelse
om
folkskolornas i Helsingfors verksamhet
under läsåret 1876—1878,

Helsingfors,
Finska litteratursällskapets tryckeri, 1878.

**Helsingfors stads folkskolor, tiden, då de inrättades, och elevantalet i dem
under läsåret 1876—77.**

Skolorna och deras afdelningar.		År och dag då skolan inrättades.	Gossar.	Flickor.	Svenska elever.	Finska elever.	Summa elever.
<i>Högre svenska folkskolan för gossar:</i>		18 ¹ / ₉ 69					
IV (högsta) årsafdelningen			18	—	18	—	18
III	"		32	—	32	—	32
II a	"		40	—	40	—	40
II b	"		37	—	37	—	37
I a	"		58	—	58	—	58
I b	"		54	—	54	—	54
I c	"		43	—	43	—	43
<i>Högre finska folkskolan för gossar:</i>		18 ¹ / ₉ 69					
IV årsafdelningen			4	—	—	4	4
III	"		19	—	—	19	19
II	"		24	—	—	24	24
I a	"		30	—	—	30	30
I b	"		31	—	—	31	31
<i>Högre svenska folkskolan för flickor:</i>		18 ¹ / ₉ 69					
IV årsafdelningen			—	33	33	—	33
III	"		—	51	51	—	51
II a	"		—	39	39	—	39
II b	"		—	36	36	—	36
I a	"		—	52	52	—	52
I b	"		—	51	51	—	51
<i>Högre finska folkskolan för flickor:</i>		18 ¹ / ₉ 69					
IV årsafdelningen			—	7	—	7	7
III	"		—	20	—	20	20
II	"		—	41	—	41	41
I	"		—	37	—	37	37
Transport			390	367	544	213	757

		Transport	390	367	544	213	757
Lägre folkskolan	N:o 1	18 ¹ / ₁₀ 67	25	15	40	—	40
"	2	18 ¹ / ₁₀ 67	16	24	40	—	40
"	3	18 ⁸ / ₁ 68	21	23	44	—	44
"	4	18 ⁸ / ₁ 68	19	22	—	41	41
"	5	18 ¹ / ₉ 68	17	23	40	—	40
"	6	18 ¹ / ₁₀ 67	16	16	—	32	32
"	7	18 ¹ / ₁₀ 67	20	16	36	—	36
"	8	18 ¹ / ₉ 69	17	20	—	37	37
"	9	18 ¹ / ₉ 72	24	21	45	—	45
"	10	18 ¹ / ₉ 76	19	16	—	35	35
Förberedande svenska skolan för gossar:		18 ²⁸ / ₁ 70	—	—	—	—	—
II (högre afdelningen)		—	47	—	47	—	47
I		—	24	—	24	—	24
Förberedande finska skolan		18 ²⁸ / ₁ 70	17	7	—	24	24
Förberedande svenska skolan för flickor		18 ¹ / ₉ 69	—	62	62	—	62
Summa			672	632	922	382	1,304

De högre skolorna besöktes alltså af 757, de lägre af 390 och de förberedande af 157 elever. — Under året 1875—76 var elevantalet i de högre folkskolorna 713, i de lägre 366 och i de förberedande 152. — År 1869—70, eller samma år de högre folkskolorna inrättades, utgjorde elevantalet i stadens samtliga folkskolor 666. — År 1870—71 steg det till 896, år 1871—72 till 1,059, år 1872—73 till 1,238 och år 1873—74 till 1,294. — År 1874—75 nedgick det till 1,266 och år 1875—76 till 1,251, hvarefter det nu åter stigit.

Elevernes ålder vid slutet af läsåret 1876—77.

		17 år.	16 år.	15 år.	14 år.	13 år.	12 år.	11 år.	10 år.	9 år.	8 år.	7 år.	Summa elever.	Barnens medel-ålder.
I högre svenska gosskolans														
IV afdelning		—	2	4	3	5	4	—	—	—	—	—	18	13,7
III		—	—	5	7	12	7	1	—	—	—	—	32	13,3
II		—	1	3	8	19	19	22	4	1	—	—	77	12,2
I		—	—	5	4	13	35	36	38	24	—	—	155	11,0
I högre finska gosskolans														
IV afdelning		—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	4	13,8
III		—	—	3	1	5	5	5	—	—	—	—	19	12,6
II		—	—	3	2	2	9	7	1	—	—	—	24	12,2
I		—	—	2	2	4	6	17	25	5	—	—	61	10,9
Transport			4	25	28	61	86	88	68	30	—	—	390	99,7

Transport		4	25	28	61	86	88	68	30			390	99,7
I högre svenska flickskolans													
IV afdelning	—	—	6	14	10	3	—	—	—	—	—	33	13,7
III "	—	—	1	15	19	13	3	—	—	—	—	51	13,0
II "	—	—	1	9	19	19	18	8	1	—	—	75	12,0
I "	—	—	1	2	8	16	38	31	6	1	—	103	11,0
I högre finska flickskolans													
IV afdelning	—	1	1	2	3	—	—	—	—	—	—	7	14,0
III "	—	1	1	1	9	7	1	—	—	—	—	20	12,9
II "	—	—	—	5	6	9	17	4	—	—	—	41	11,8
I "	—	—	—	—	2	2	7	14	12	—	—	37	10,1
I de svenska lägre skolorna .	—	—	—	—	—	—	7	45	90	84	19	245	8,7
I de finska lägre skolorna .	—	—	—	—	—	1	1	13	35	65	30	145	8,3
I förber. svenska goss-skolan	1	—	3	4	6	11	25	11	8	2	—	71	11,3
I förberedande finska skolan	—	—	—	1	1	2	5	7	3	3	2	24	10,4
I förber. svenska flickskolan .	—	1	1	1	4	16	25	12	2	—	—	62	11,3
Summa	1	7	40	82	148	185	235	213	187	155	51	1,304	10,8

Då elev vid sju års ålder intages i lägre folkskola, hvars kurs är tvåårig, och således vid nio års ålder inträder i den högre skolan, borde vid ett läsårs slut elevernes medelålder vara som följer: i de lägre skolorna 8,5, på högre skolans I årsafdelning 10, på II årsafdelningen 11, på III årsafdelningen 12 och på IV årsafdelningen 13. Att, såsom af förestående tabell synes, endast i de lägre skolorna medelåldern i det närmaste öfverensstämmer med dessa normalsiffror, men i de högre skolorna betydligt öfverstiger desamma, kommer sig deraf, att för elever i lägre skola bestämda åldersgränser äro föreskrifna, hvaremot i de högre skolorna elever af betydligt olika ålder emottagas. År ifrån år har dock äfven i högre skolan elevernas medelålder alltmer närmat sig den normala medelåldern, sedan numera högre skolans allraflresta elever utdimitterats från lägre folkskola.

Elevernas intagning, afgång och skolbesök under läsåret.

		Under läsåret intagna elever.	Elever, som under året från skola eller afdelning		Elever som besökt skolan		
			dimitterats efter slutad kurs.	afgått före slutad kurs.	kortare tid	fyra måna-	hela läsåret.
					än fyra månader.	der eller längre tid.	
Högre svenska goss-skolans							
IV	afdelning	1	15	4	1	3	14
III	”	—	22	6	2	6	24
II a	”	1	28	6	4	3	33
II b	”	—	31	3	—	3	34
I a	”	46	30	12	3	13	42
Transport		48	126	31	10	28	147

		Transport	48	126	31	10	28	147
I b	"		26	41	10	2	8	44
I c	"		31	34	4	3	2	38
Högre finska goss-skolans								
IV	afdelning		—	3	1	1	—	3
III	"		—	18	1	—	1	18
II	"		3	14	3	1	2	21
I a	"		12	25	5	4	1	25
I b	"		31	24	3	2	4	25
Högre svenska flickskolans								
IV	afdelning		—	28	2	1	1	31
III	"		—	37	5	4	1	46
II a	"		1	31	2	1	1	37
II b	"		3	26	3	—	3	33
I a	"		42	37	4	1	3	48
I b	"		42	34	4	2	2	47
Högre finska flickskolans								
IV	afdelning		—	6	1	1	—	6
III	"		—	15	—	—	—	20
II	"		1	40	—	—	1	40
I	"		35	25	6	5	3	29
Lägre skolan N:o								
	1		10	30	9	6	3	31
"	2		8	32	2	—	2	38
"	3		44	—	4	2	3	39
"	4		5	36	—	—	—	41
"	5		40	—	4	2	2	36
"	6		32	—	2	1	3	28
"	7		5	24	3	3	3	30
"	8		37	6	1	1	1	35
"	9		45	—	8	8	4	33
"	10		35	—	3	2	1	32
Förberedande	svenska goss-skolan		46	27	17	11	6	54
"	finska skolan		21	8	5	2	14	8
"	svenska flickskolan		27	13	12	4	14	44
Summa			630	740	155	80	117	1,107

Skolornas läge, lästid och lärarepersonal.

		Gata o. adress-n:r.	Lästid hvarje dag.	Lärare och Lärarinnor.
Högre sv. goss-skolans	IV afd.	Kaserngatan 21	Kl. 2—7 e. m.	Stud. J. Veisell.
	III "	" "	" 11—2 & 5—7	" F. J. Appelroth.
	II a "	" "	" 11—2 & 5—7	Fröken H. Aminoff.
	II b "	" "	" 8—11 & 3—5	St. A. Haapanen & F. E. Fontell.
	I a "	" "	" 11—2 & 5—7	Stud. F. J. Valbäck.
	I b "	" "	" 8—11 & 3—5	" P. Snellman.
	I c "	" "	" 8—11 & 3—5	Frökn:na A. Sten & A. Roos.
Högre finska goss-skolans	IV afd.	" "	" 11—2 & 5—7	Stud. J. G. Lindén.
	III "	" "	" 11—2 & 5—7	" R. Tirronen.
	II "	" "	" 8—11 & 3—5	" H. J. Nylund.
	I a "	" "	" 8—11 & 3—5	Fr. A. Roos & hr O. Dannholm.
	I b "	" "	" 11—2 & 5—7	Fröken H. Lucander.
Högre svenska flickskol.	IV afd.	" "	" 11—2 & 5—7	" M. Lagus.
	III "	" "	" 8—11 & 3—5	" I. Vegelius
	II a "	" "	" 8—11 & 3—5	" E. Veckman.
	II b "	" "	" 8—11 & 3—5	" A. Hallberg.
	I a "	" "	" 8—11 & 3—5	Sistnämnda fem lärarinnor.
	I b "	" "	" 11—2 & 5—7	Fru E. Heintzie.
Högre finska flickskolans	IV afd.	" "	" 8—11 & 3—5	Fröken E. Åhman.
	III "	" "	" 8—11 & 3—3	" I. Hannikainen.
	II "	" "	" 8—12 f. m.	" Ida Molander.
Lägre skolan N:o 1		Nikolaigatan 18	" 8—12 f. m.	" F. Rosberg.
" " 2		Kaserngatan 21	" 12—4 e. m.	" H. Appelroth.
" " 3		Barnhemmet	" 1—5 e. m.	" E. Homén.
" " 4		Nikolaigatan 18	" 8—12 f. m.	" L. Vahlberg.
" " 5		Albertsgatan 7.	" 1—5 e. m.	" Ingeborg Molander.
" " 6		Nikolaigatan 18	" 8—12 f. m.	" E. von Wright.
" " 7		Barnhemmet	" 8—12 f. m.	" H. Genetz.
" " 8		" "	" 8—12 f. m.	" H. Söderström.
" " 9		Nikolaigatan 18	" 2—6 e. m.	" E. Selén.
" " 10		Kaserngatan 21	" 1—4 e. m.	Fru E. Pfaler.
Förbered. svenska goss-skolan	II	Albertsgatan 7	" 4—7 e. m.	Stud. G. A. Hägglund.
	I	" "	" 1—4 e. m.	Fröken G. Jack.
Förberedande finska skolan . . .		Barnhemmet	" 8—1 f. m.	F:na C. Runeberg & J. Wickström.
" svenska flickskolan		Kaserngatan 21		

Utom ofvannämnda lärare och lärarinnor voro vid skolorna anställda läraren K. T. Broberg (tjenstledig under året); sångläraren R. R. Rosvall, gemensam för högre svenska och finska goss-skolorna, och sånglärarinnan E. Nervander, undervisande på högre svenska och finska flickskolorna, samt fröknarna M. Runeberg (under året dock tjenstledig för sjuklighet) och E. Eklöf, lärarinnor i handarbeten å högre svenska flickskolan. På högre finska flickskolans två högsta afdelningar undervisade fröken H. Snellman i ritning och handarbeten och fröken E. Lagi i gymnastik.

Af lärarne voro Broberg, Lindén, Nylund, Valbäck och Veisell samt af lärarinnorna Appelroth, Genetz, Heintzie, Homén, Lagus, Lucander, Ida och Ingeborg Molander, Rosberg, C. och M. Runeberg, Söderström, Vahlberg, Veckman, v. Wright och Åhman ordinarie; de öfriga voro biträdande eller timplärare och lärarinnor.

Fröknarna Aminoff, Hannikainen, Lukander, Ida och Ingeborg Molander, Söderström och Åhman hade genomgått seminarium; fröken Genetz och hr Dannholm hade vid sådant läroverk aflagt prof. — Under läsåret afgingo hrr Haapanen och Hägglund samt fröken Sten och tillkommo hrr Dannholm och Fontell, af hvilka den förre varit folkskollärare i Sjundeå och den senare undervisat dels i folkskola i Sjundeå, dels i lägre elementarskola i Nykarleby.

Om skolornas hela elevantal, 1,304, jämt fördelades på de af kommunen aflönade 36 lärarne och lärarinnorna, erhöles enhvar lärare och lärarinna ungefär 36 elever.

Skolrummens dimensioner samt golftyta och kubikinnehåll i jämförelse med högsta antalet på engång närvarande elever.

Skolrummen.	Längd i fot.	Bredd i fot.	Höjd i fot.	Golftyta i kvadrattot.	Kubikinnehåll i fot.	Högsta antalet på engång närvarande elever.	På hvar elev sig behöfande rum i kubikfot.
1 sal i stenhus, Barnhemmet (hyrd lokal)	47 $\frac{1}{2}$	27 $\frac{1}{2}$	16	1,306	20,900	40	522
1 sal i d:o skol:s gård 21 vid Kaserng.	39 $\frac{2}{3}$	32 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{2}{3}$	1,288	20,197	50	404
1 sal i d:o d:o	40	33 $\frac{3}{4}$	14	1,350	18,900	100	189
1 sal i d:o d:o	40	27 $\frac{1}{4}$	14	1,090	15,260	75	203
2 salar i d:o d:o enhvar	42 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{2}{3}$	828	12,984	50	259
1 sal i d:o d:o	40	27	11	1,080	12,420	75	165
1 sal i d:o Barnhemmet (hyrd lokal)	37 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{1}{2}$	881	11,897	40	297
2 salar i trähus, skolornas gård 18 vid Nikolaigatan, enhvar	34 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{1}{2}$	11	810	8,918	40	223
1 sal i stenhus skol:s gård 21 vid Kaserngat.	34	20 $\frac{1}{2}$	12	697	8,364	50	167
1 sal i d:o d:o	31 $\frac{3}{4}$	22	11 $\frac{1}{2}$	698	8,032	50	161
1 sal i d:o d:o	33 $\frac{1}{2}$	20 $\frac{1}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	678	7,801	40	195
1 sal i d:o d:o	38 $\frac{3}{4}$	16 $\frac{1}{3}$	11 $\frac{1}{2}$	633	7,278	40	182
1 sal i trähus, gården 7 vid Albertsgatan (hyrd lokal)	42	16 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$	693	6,584	40	165

I hvarje skolsal läste dagligen två skolor eller afdelningar, den ena efter den andra, hvarförutom i tre salar två afdelningar samtidigt undervisades. Och i skolgården N:o 21 vid Kaserngatan voro ännu, likasom förut, 2 à 3 dagar i veckan flere af dessa skolrum om aftnarna upplåtna för stadens söndagsskola — en inqvartering, hvaraf folkskolorna ha flere stora olägenheter och hvarifrån de icke kunnat befrias, oaktadt folkskoldirektionen skilda gånger hos vederbörande derom framställt.

I de lägre folkskolorna undervisades barnen i religion, läsning, skrifning och hufvudräkning, hvarjemte de öfvades i teckning, sång, handarbeten och gymnastiska rörelser. De elever, som

derifrån till högre skola dimitterades, hade i bibliska historien genomgått af gamla testamentet tiden före Moses och af nya testamentet berättelserna om frälsarens födelse och död samt läst utantill psalmverser och bibelspråk; de kunde läsa behjelpigt innantill samt skrifva bokstäfver och siffror, hade i hufvudräkning behandlat talen 1—20 samt öfriga tiotal till etthundra, egde någon färdighet i teckning och handarbete (gossarne i flätning af papperskorgar och bastmattor, flickorna i söm, stickning och korgflätning) och kunde sjunga något tiotal psalmer och andra för barnasinnets lämpliga sånger. — Som läro- och läseböcker begagnades i de svenska skolorna Ranckens ABC-bok och Naturens bok af Topelius samt i de finska skolorna sistnämnda bok, öfversatt till finskan, och Ensimmäinen lukukirja af F. Ahlman.

Uti de förberedande skolorna genomgicks med äldre försummade och senare under läsåret tillkomna elever lägre folkskolans kurs i läsning, skrifning och räkning. I förberedande svenska skolan för flickor lärdes äfven sång, gymnastik och handarbete. De högre folkskolornas läroämnen voro: religion, modersmålet, geografi (efter Modeens bearbetning af Erslevs lärobok för folkskolor), historie (efter Hallstens lärobok, Grubes karaktersskildringar och Kertomuksia af J. Krohn), naturlära (efter G. M. Celanders lärobok och Naturens bok af Topelius), geometri, dock blott i goss-skolorna, (efter Lagerhamns lärobok i den svenska och E. Bonsdorffs i den finska skolan), hufvud och tafvelräkning (till och med regula de tri), stilskrifning, teckning, sång och gymnastik samt för flickorna handarbete. För gossarne har i den högre skolan, i öfverensstämmelse med skolornas reglemente, handarbete icke förekommit.

Barnens skolgång var under hösten tämligen regelbunden. Medeltalet af försummade timmar utgjorde då för samtliga skolor 5,9%. Men under vårterminen framkallade den ihållande kalla och blåsiga väderleken och de ständiga snöfallen sjuklighet bland barnen, och försummelserna tilltogo. Så steg för vårterminen medeltalet af försummade timmar till 6,8% mot 5,8% under vårterminen 1876. Hinderlig för en jämn skolgång är äfven den år från år allt mer sig utbredande tidningskolporteringen, hvilken till större delen verkställes af folkskolelever. Men den vänjer å andra sidan tidigt de unga att i någon mon bidraga till hemmets och deras eget underhåll. Till en del menlig för skolgången är äfven den i staden rådande bostadsbristen, ty den tvingar de fattigare att bosätta sig långt utom staden, derifrån icke ens med bästa vilja barnen alltid kunna hållas till en jämn skolgång. Under läsåret hade 34 elever, ett större antal än någonsin förut, sitt hemvist på längre än tre versts afstånd från staden.

Af folkskolornas 1,304 elever erlade 706 större eller mindre skolafgift, utgörande i den högre skolan 15 och i den lägre 10 penni för hvarje vecka af skoltiden.

Kommunens för år 1875 uppgjorda budget upptager för folkskolornas underhåll:

i aflöningar och arvoden	<i>Fmy.</i> 51,396 —
för underhåll af skolhus	” 1,500 —
hyror för skollokaler	” 2,600 —
till skolmöbel	” 2,600 —
till ved och ljus	” 5,500 —
till undervisnings- och handarbetsmaterial	” 2,700 —
till diverse kostnader	” 2,364 —
Summa <i>Fmy.</i> 68,660 —	

Deremot erhåller kommunen för folkskolorna ett årligt statsunderstöd af . . . <i>Smk</i>	16,000 —
och ränta å en donation „	2,042 70
samt beräknar att få i skolafgifter och för elevers handarbeten „	2,576 —
så att kommunens årstillskott för skolorna vore „	48,041 20
Summa <i>Smk</i> 68,660 —	

Antages räntan å det kapital folkskolgårdarne representera utgöra 7,000 mark, uppgå folkskolornas samtliga kostnader för året till *Smk* 75,660, hvilken summa jämt fördelad på skolorna alla elever visar, att för enhvar af dem utgifvits 58 mark.

Ordinarie lärare vid folkskolorna har varit aflönad med 1,800 och biträdande lärare med 1,300 mark; ordinarie lärarinna vid högre skola med 1,300 och vid lägre skola med 1,100 samt biträdande lärarinna vid goss-skola med 1,000 och vid flickskola med 800 mark. Sångläraren haft 1,000 och sånglärarinnan 800 mark i arvode. Timlärare och timlärarinnor hafva erhållit en mark för timmen.

Såsom förut hafva under året fattiga elever, för att ej i brist på kläder eller skoplag nödgas försumma skolan, erhållit understöd från skolornas af kommerserådet J. H. Lindroos i den grundlagda beklädnadsfond. Dessutom har fru kommerserådinnan A. Sinebrychoff skänkt 14 och en syförening 57 olika klädesplagg åt fattiga elever. För att såsom premier åt flitiga elever utdelas skänkte bokhandlaren G. V. Edlund till Julen 87 svenska och 62 finska böcker och skrifter. Till uppmuntran för flit och godt uppförande anslog äfven stadens utskänkningsbolag af sin behållning från år 1876 åt folkskolorna 1,200 mark att för 40 elever i poster af 30 mark insättas i kapital- och lifränteförsäkringsanstalten i staden hvarjemte samma bolag till goss-skolorna af sparbanken härstädes grundade stipendiifond skänkte en summa af 4,000 mark.

Löfte om framtida hemgift ur den af fru öfverstinnan A. Karamsin stiftade fonden erhöles vid årsexamen fyra från de högre flickskolorna utdimitterade elever, nämligen Amanda Sofia Nyman, Amanda Augusta Bergström och Olga Wilhelmina Vallenius från den svenska samt Josefina Maria Jäckell från den finska skolan. Derjämte tilldelades enhvar af tre från de högre goss-skolorna utgående elever, Adolf Öhman och Fredrik Nordberg från den svenska samt Johan Em Olin från den finska skolan, ur stipendiifonden 100 mark, hvilka medel förräntas i en sparanstalt till dess emottagarene uppnått 25 års ålder.

Läsåret började den 1 September 1876 och varade, med afdrag af tre veckors jullof, till den 31 Maj 1877, eller i 36 veckor.

Folkskolornas direktion utgjordes af senatstranslatoren F. Ahlman, direktören i Finland statskontor C. G. Borg, muraremästaren A. Helin, kommunalrådet O. Höijer, öfverläraren H. J. Melander, handlanden E. Rudolph, skomakaremästaren G. Tallgren, folkskolläraren F. J. Valbäck och undertecknad, skolornas inspektor. Helsingfors, den 8 Februari 1878.

Viktor Öhberg.

Till Stadsfullmäktige.

Uti skrifvelse af den 29 Mars detta år har sundhetsnämnden, med åberopande af § 13 mom. k) i den för nämnden gällande Instruksen, anhållit, jemte annat, att få inkomma med fullständigt förslag till ordnande af den offentliga sjukvården inom staden, så snart sådant hunnit utarbetas, till hvilken anhållan Stadsfullmäktige vid sammanträde den 1 derpåföljande April funnit godt bifalla. Sedan förslag i detta syfte numera af sundhetsnämnden uppgjorts, har nämnden äran härmed förelägga det samma Stadsfullmäktiges benägna granskning, och anhåller nämnden att få till förslagens belysande bifoga följande korta anmärkningar.

Någon fullständig sammanfattning af föreskrifter och stadganden rörande ifrågavarande ämne har härförinnan så mycket mindre kunnat finnas, som på få undantag när dylika föreskrifter icke varit till annorlunda än som under åren efterhand utbildad häfd eller plägsed. Hvad som bland dem stödjer sig på af vederbörlig myndighet fattadt beslut och som sådant varit fastställt, torde inskränka sig till en kort instruktion för fattigläkarene, föredragen vid kyrkostämman den 16 December 1868, en instruktion för ekonomen vid feberlasarettet, antagen vid enahanda stämman den 2 Juni 1869, vidare ett beslut vid stämman, hållen den 9 Februari 1870, beträffande fattigläkaredistriktens begränsning, samt hvad som kunnat vara nedlagdt i feberlasarettsdirektionens protokoll, hvilka sistnämnda likväl endast till en mindre del äro bibehållna.

Då en fullständig stadga för den kommunala sjukvården nu skolat utarbetas, har, jemte upptagande af nämnda enstaka data från en tidigare period, modifierade i enlighet med hvad ändrade förhållanden i vissa delar kräfft, samt med tilläggande derutöver hvad under tidens lopp utbildats som sedvana utan något formligt derom fattadt beslut, framförallt varit att taga hänsyn till den nya grund, som för hithörande förhållanden blifvit lagd genom den d. 4 December 1877 vederbörligen fastställda Instruksen för en Sundhetsnämnd och dertill hörande Bestämningar rörande af staden anställde läkare. Den enhetliga organisation, som sagde stadga synbarligen äsyftar för stadens offentliga sundhets- och sjukvårdsväsen, fördrar uti nu följande

detaljföreskrifter, ämnade att förfullständiga instruktionens mera allmänna innehåll, åtskilliga bestämmningar, hvilka vid härförinnan rådande splittrade förhållanden icke voro behöfliga eller ens kunde ifrågakomma.

Det har synts öfverflödigt att sammanfatta förslagets 43 §§ uti vissa större afdelningar eller kapitel. I stället må en allmän öfversigt af dess innehåll här få plats. §§ 1—8 bestämma omfånget, syftemålet och sättet för stadens allmänna sjukvård, §§ 9—12 handla om stadsläkarens åligganden, §§ 13—20 om distriktsläkarenes skyldigheter och om fördelningen af göromålen mellan dem. § 21 om läkaren för poliskåren, § 22 om tillfälligt anställda läkare, §§ 23 och 24 om af staden antagna barnmorskor, §§ 25—27 om gratis-ordination af läkemedel, §§ 28—31 om förflyttning till sjukhus och om fri sjukhusvård, §§ 32 och 33 om intagning i stadens sjukhus mot afgift, §§ 34—39 om ordningen i stadens sjukhus och om dervid anställda personer, § 40 om kosthållningen derstädes. §§ 41—43 innehålla allmänna bestämmningar och stadga om granskning af räkningar för sjukvård och läkemedel.

Slutligen utber sundhetsnämnden sig få framhålla att närlagde förslag icke förutsätter någon tillökning uti stadens utgiftsstat.

Helsingfors den 18 Oktober 1878.

På sundhetsnämndens vägnar:

O. Qvist.

Herman Tranberg.

Förslag till Ordningsstadga för Helsingfors stads allmänna sjukvård.

§ 1.

Stadens allmänna sjukvård omfattar i lokalt hänseende hela dess afhysta område och afser att lemna nödig hjälp åt sådane der bosatte eller sig uppehållande personer, hvilka, vid iråkad sjukdom eller annan liknande nödställd belägenhet, för medellöshet, ålderdom, bräcklighet eller annan hjälplöshet, eller ock som minderårige och värnlöse, antingen de åtnjuta understöd af fattigvården eller ej, äro ur stånd satte att sjelfve, eller genom närmaste anhörige, bekosta sig sådan hjälp.

§ 2.

Stadens allmänna sjukvård har jemväl till uppgift att, då i följd af osundhet eller inskränkt utrymme inom den sjukes boning eller vistelseort, eller i anseende till sjukdomens smittosamma art, våda eller stort obehag för den sjukes omgifning uppstår, samt isynnerhet när fara för vidsträcktare kretsar deraf hotar, och då den sjukes vård tillika genom slika omständigheter eller stor fattigdom är försvårad, aflägsna nämnde olägenheter medelst dess förflyttning till offentligt sjukhus.

§ 3.

Till kostnadsfri läkarehjälp äro äfven berättigade de vid stadens polisinnrättning anställde öfverkonstaplar och konstaplar, underbefäl och manskap vid stadens ordinarie brandkår, samt betjening och vakter vid stadens öfriga verk och inrättningar, äfvensom deras familjer.

§ 4.

Personer, hvilka tillhöra någon stadsmyndigheterna icke underlydande offentlig inrättning, eller stå i tjänst eller stadigt arbete vid industriella verk, eller hos andra arbetsgifvare, så ock deras familjer, ega icke rätt att åtnjuta den af staden lemnade kostnadsfria läkarehjälp, äfven om de för sådant anspråk kunna anföra medellöshet eller annat skäl; detsamma gälle ock om dem, hvilka stå i enskild tjänst.

§ 5.

Vid timad olyckshändelse eller plötsligt sjukdomsfall må de med stadens allmänna sjukvård betrodde personer icke vägra att utan ersättning lemna råd och bistånd äfven åt sådane, hvilka till en fortsatt kostnadsfri vård ej äro berättigade; och förhållas med dessas vidare behandling efter omständigheterna.

§ 6.

Läkarevården vid stadshäktet handhafves i enlighet med gällande författningar af endera af de i § 13 af denna stadga omnämnde distriktsläkare.

§ 7.

Som främste rättesnöre gälle för läkaren att, så vidt möjligt är, endast efter egen åskådning och anställd undersökning anordna den sjukes behandling och öfriga honom vidgående åtgärder. I fråga om förflyttning till sjukhus och annat, som i allmänt intresse med den sjuke företages, fäste läkaren tillbörligt afseende vid dess tillstånd och vid anhöriges billiga önskningsar.

Då förskrifning af läkemedel eller anordning af annat, som rör den sjukes vård, sker på stadens bekostnad, öfverskride läkaren icke hvad för behövet nödigt är.

Vid sjukes behandling uti sjukhus gälle ock sparsamhet i afseende å läkemedel; vid intagning bör iakttagas att sjukplats icke upplåtes, utom der verkligt behof är för handen; ej heller må sjuke längre tid der kvarhållas, än för deras vederfående och stadiga bättring nödigt är; härifrån dock undantagne sådane med obotlig sjukdom behäftade personer, hvilka icke utom sjukhus kunna erhålla vård.

§ 8.

Sjukvården utöfvas af därför anställde läkare och andra personer dels under deras utsatta mottagningstimmar, dels vid besök i de sjukes bostäder, dels uti stadens sjukhus, i enlighet med hvad i den d. 4 December 1877 fastställda Instruktion för Sundhetsnämnden och densamma vidfogade Bestämningar om stadsläkaren och om distriktsläkarene, äfvensom i denna Ordningsstadga närmare finnes föreskrifvet.

§ 9.

Stadsläkaren tillkommer att, jemte öfriga göromål, handhafva den allmänna uppsigten öfver stadens sjukvård; han skall ock bringa till verkställighet samt till dess utförande öfvervaka hvad uti särskildta fall kan af Sundhetsnämnden beslutas.

§ 10.

Stadsläkaren skall öfver de sjukdomsfall, han i sin tjensteutöfning påträffar eller behandlar, föra dagbok enligt af Sundhetsnämnden godkändt formulär, göra anteckningar om sjukligheten och sjukvården uti staden i allmänhet, samt lemna Sundhetsnämnden del deraf, så ofta nämnden det äskar; honom åligger ock att inom utgången af Februari månad hvart år till nämnden afgifva fullständig berättelse om hithörande förhållanden under det förflutna året.

§ 11.

Stadsläkaren är skyldig att meddela Sundhetsnämnden uppgift om sin bostad

och sina mottagningstimmar samt derom hvarje halft år i allmänt lästa tidningar, både på svenska och finska språket, tillkännagifva; börande sådant tillkännagifvande jemväl upprepas, då förändring sker.

§ 12.

Stadsläkaren må ej aflägsna sig från staden. Är han dock af någon anledning nödgad sådant göra, anmäle derom för Sundhetsnämnden, som i fråga om kortare frånvaro eger fatta beslut och i öfrigt förfara såsom uti Instruksen för nämnden § 13 m) för slikt fall stadgas. Ansökning om tjenstledighet utöfver fjorton dagar öfverlemnas, jemte nämndens yttrande, till Stadsfullmäktiges afgörande. I händelse af sjukdoms- eller annat förfall förhållas på enahanda sätt.

§ 13.

Läkarevården utom sjukhus åligger i allmänhet två derför anställde distriktsläkare. Om deras tillsättande och skyldigheter öfverhufvudtaget är stadgad uti de i § 8 åberopade Bestämningar, och hafva desamme sin tjensteutöfning hvar inom sitt distrikt. Rörande distriktsindelningen eger Sundhetsnämnden uppgöra förslag, som öfverlemnas till Stadsfullmäktiges godkännande; dock må mindre ändringar uti sålunda fastställd indelning af nämnden vidtagas, då omständigheterna sådant fordra.

§ 14.

Uti Sundhetsnämndens i föreg. § omnämnda förslag till fördelning af göromålen mellan distriktsläkarene bör ock ingå läkarevården vid stadens arbets- och fattiggård och det dertill hörande lasarettet, äfvensom vid stadshäktet. Öfriga enligt åberopade Bestämningar och § 3 af denna stadga distriktsläkarene åliggande skyldigheter fördelas på dem af Sundhetsnämnden efter dess bepröfvande.

§ 15.

De af staden aflönade läkare åligger äfven att tillhandagå Fattigvårdsdirektionen med upplysningar och intyg om sådane personers helsotillstånd och arbetsförmåga, som åtnjuta eller ansöka om understöd af fattigvården, så ock med annat biträde, som på grund af gällande fattigvårdsreglemente kan ifrågakomma, och eger Sundhetsnämnden att efter omständigheterna närmare bestämma hvilken eller hvilka bland sagde läkare denna skyldighet tillhör; börande desamme i enlighet med § 2 af omförmälda reglemente jemväl vid Fattigvårdsdirektionens sammanträden på kallelse närvara.

§ 16.

Distriktsläkare bör vara bosatt inom sitt distrikt och, så vidt möjligt är, på sådant ställe deraf, att han för flertalet af hjälpöfvande utan svårighet är att tillgå. Han bör anträffas i sitt hemvist på bestämda mottagningstider, minst en timme såväl

för- som eftermiddagen hvarje söckendag, men äfven annars, för fall af nödträngd beskaffenhet, vara tillgänglig. Om bostad och mottagningstimmar anmäla distriktsläkare hos Sundhetsnämnden, hvilken efter godkännande skall derom hvarje halft år för allmänheten tillkännagifva på sätt uti § 11 är stadsläkaren föreskrifvet, då jemväl meddelande skall ske om distriktens begränsning. Detsamma iakttages vid hvarje i dessa afseenden deremellan inträffad förändring.

§ 17.

Distriktsläkare åligger att öfver alla sjukdomsfall, hvilka han i denna egen- skap behandlar eller påträffar, föra dagbok enligt af Sundhetsnämnden godkändt for- mulär samt åt stadsläkaren på bestämda tider, och äfven annars på åstundan, deraf lemna del. Han skall ock inom utgången af Februari månad hvar år till nämnden ingifva utdrag ur dagboken jemte allmän berättelse om sin tjensteverksamhet under det föregående året.

§ 18.

Distriktsläkare bör till Sundhetsnämnden lemna meddelande om de missför- hållanden inom helsotillståndet och helsovården, hvilka af honom under hans tjenste- utöfning eller annars iakttagas; han bör ock för stadsläkaren utan dröjsmål tillkänna- gifva märkliga sjukdoms- och dödsfall, särdeles sådana, som kunna vara af epidemisk natur, eller bero af skadliga ämnens inverkan, eller af andra mindre vanliga orsaker, hvilka på ett eller annat sätt komma till hans kunskap. Vid förspord uppenbar van- vård af barn och och andra hjälplösa personer, liksom vid större olyckshändelser samt vid dödsfall, då döden är eller kan misstänkas vara af annan förvållad, eller af personen sjelf med afsigt åstadkommen, så ock i hvarje annat fall, som gifver anled- ning till någon på vederbörlig myndighet ankommande åtgärd, skall han derom utan tidsutdrägt göra enahanda anmälan.

§ 19.

Distriktsläkare fullgöra jemväl hvad af Sundhetsnämnden eller dess ordförande i särskilda händelser kan varda honom uppdraget, såsom då vetenskapligt bildadt bi- träde erfordras vid nämndens egen verksamhet, eller vid stadsläkaren åliggande under- sökningar och förrättningar, eller i andra liknande fall; inträde likväl sådan skyldig- het endast vid oafvisligt behof.

§ 20.

Distriktsläkare får icke aflägsna sig från staden, utan att dertill af stadsläka- ren utverka tillstånd och för sig ställa af honom godkänd vikarie. Ansökning om längre än fjorton dagars tjenstledighet upptages af Sundhetsnämnden och afgöres i enlighet med hvad uti Instruksen för nämnden § 13 m) är föreskrifvet. Vid sjuk-

doms- eller annat förfall förfares på enahanda sätt. Då i slika fall ombyte af tid eller ställe för sjukmottagningen sker, skall derom tillkännagifvas på sätt uti § 16 stadgas; dock får sådant ombyte vid kortare ledighet icke ega rum.

§ 21.

För stadens polisbetjente och deras familjer är särskild läkare anställd, hvilken i afseende å denna tjänstgöring är underkastad samma allmänna bestämmingar, som enligt §§ 16, 17, 18 och 20 af denna stadga gälla för distriktsläkarene.

§ 22.

Läkare, som af Sundhetsnämnden i enlighet med dess Instruktion § 13 1) tillfälligtvis och för särskildt ändamål i stadens tjänst antages, rätte sig ej mindre efter de allmänna stadganden, hvilka för distriktsläkarene äro fastställda, än efter de föreskrifter, honom i hvarje fall af Sundhetsnämnden kunna lemnas.

§ 23.

Till kostnadsfritt biträde åt sådana enligt §§ 1 och 3 till fri läkarevård berättigade qvinnor, hvilka önska sig deraf betjena, äfvensom för de uti stadens sjukhus och stadshäktet förekommande fall, anställas i stadens tjänst efter behof en eller flera barnmorskor, hvilka böra hafva aflagt behöriga prof och äro underkastade de för deras yrke gällande allmänna föreskrifter och ansvarsbestämmelser. För barnmorsketjänst fastställas af Stadsfullmäktige lämpligt arvode och besättes densamma efter ansökning af Sundhetsnämnden för en tid af tre år i sender.

§ 24.

Sålunda antagen barnmorska står till sin yrkesutöfning under stadsläkarens tillsyn och är skyldig att göra anmälan om sin bostad i och för sådant tillkännagifvande derom, som uti § 16 föreskrifves, och som hvarje halft år, samt i fall af ombyte äfven oftare, bör upprepas; hon skall ock, i händelse hon vill för någon tid aflägsna sig från staden, dertill utverka tillstånd af stadsläkaren och ställa för sig annan behörig, af bemälde läkare godkänd person.

§ 25.

I stadens tjänst anställd läkare, eller den sådan tjänst förrättar, eger, då han för den sjukes fattigdoms skull finner det nödigt, inom det till hans tjensteutöfning hörande område förordna läkemedel och göra andra oundgängliga anordningar för den sjukes vård på stadens bekostnad. Känner han ej noga den sjukes omständigheter, eller finner han annars osäkert huru uti ifrågavarande afseende skall förfaras, hänvisa då till vederbörligt distriktsombud för fattigvården för intygs anskaffande, eller

söka på annat sätt inhemta kunskap om förhållandet. Undantag härifrån må ega rum endast då läkaren anser skyndsamhet vid behandlingen af behovet påkallad.

§ 26.

Då förmånen af läkemedel på stadens bekostnad är beviljad vissa tjänstekårer tillhörande personer, hafve läkaren afseende derå vid dem beträffande föreskrifters utfärdande. För i stadshäktet insatte personer sker ock enligt gällande författningar anordning af läkemedel och annat i sjukdomsfall behöfligt på stadens bekostnad.

§ 27.

Vid utfärdande af recept eller annan föreskrift, som skall å apothek utföras, bifoge läkaren, då han afser förordningens verkställande på stadens bekostnad, anteckning derom jemte uppgift å den sjukas (dess föräldrars, målsmans) namn, eller resp. å den kår (inrättning), som personen tillhör. Är anordningen af annan art, lemne läkaren skriftlig hänvisning till stadsläkaren för åtgärd om dess utförande.

§ 28.

Finner läkaren, med hänsyn till någon af de i § 2 nämnda eller andra liknande omständigheter, den sjukas förflyttning till sjukhus vara af nöden, utfärde han skriftligt intyg derom med hänvisning till viss sjukvårdsanstalt, jemte uppgift å den sjukas namn, ålder, yrke eller samhällsställning, bostad och yttre omständigheter, äfvensom å sjukdomens art och skälen för den äskade flyttningen; tillse ock i förekommande fall, att flyttningen verkställs, särdeles då den i allmänt intresse yrkats.

§ 29.

Sker sådan hänvisning, som i föreg. § nämnes, till staden tillhörigt sjukhus, bör läkarens intyg jemte prestbetyg eller annan utredning om den sjukas person och hemvist inlemnas till stadsläkaren, på hvilken det ankommer att efter pröfning till den begärda intagningen bifalla med de vilkor, hvartill skäl möjligen kunna finnas, eller densamma afslå. Här föreskrifna omvägar må likväl afkortas eller alldeles förbigås vid rådande svår farsot, vid större olyckshändelse, samt i fråga om plötsligt svårt sjukdomsfall, enligt af Sundhetsnämnden dertör lemnande närmare bestämningar.

§ 30.

Då sjukdomsfallets art sådant kräfver, såsom vid sinnessjukdom, i svårare operativa eller andra fall, hvilka erfordra en särskild behandling, eller då utrymmet uti stadens sjukinrättningar är alldeles upptaget, må om plats uti annan efter fallet lämfad sjukvårdsanstalt anhållas, och skall dervid förfaras på sätt §§ 28 och 29 föreskrifva, samt stadsläkaren, om han till ansökningen bifaller, teckna stadens förbindelse för sjukvårdskostnadens erläggande.

§ 31.

Till intagning uti stadens sjukhus utan afgifts erläggande äro berättigade alla de, hvilka enligt § 1 åtnjuta kostnadsfri läkarevård, men i anseende till sjukdomens art eller andra omständigheter icke kunna i sin bostad erhålla behöflig skötsel. För medlem af annan kommun bör likväl betalning för dess sjukplats hos vederbörande i sinom tid utkrävas.

Till fri sjukhusvård äro äfven berättigade de i § 3 nämnde personer, om de ej åtnjuta nödortftig vård i sina hem eller bostäder.

§ 32.

I mån af utrymmet intagas i stadens sjukhus jemväl sjuke mot afgift, dock företrädesvis sådane, hvilka stå i tjänst eller hafva stadigt arbete hos i staden bosatte personer: börande i sådant fall betalningsförbindelse af deras husbönder eller arbetsgifvare, eller annan känd och vederhäftig person, medfölja, eller ock afgiften för det antal dagar, som för fallet kan ifrågakomma, förskottsvis erläggas, samt i öfrigt iakttagas hvad om icke-betalande sjukes intagning gäller.

Under rådande, särdeles smittosam farsot och vid större olyckshändelse, eller hastigt svårt sjukdomsfall, må här föreskrifna bestämmingar för intagning af betalande sjuke förbigås, dock bör afgiften i sådant fall efteråt hos vederbörande utkrävas.

§ 33.

Sjukhusafgifternas belopp, tiden då afgifts erläggande upphör och rättighet till friplats inträder, äfvensom annat, som härmed har samband, bestämmes årligen af Sundhetsnämnden på stadsläkarens förslag.

§ 34.

Vid stadens sjukhus skall af läkaren dagbok föras öfver intagne och utskrifne sjuke, sjukdomsfallens art, behandling och utgång, med flera anmärkningsvärda omständigheter, enligt därför af Sundhetsnämnden godkändt formulär. Sjukhusläkaren skall hvart år inom Februari månads utgång till Sundhetsnämnden afgifva fullständig redogörelse för inrättningens verksamhet under det föregående året, omfattande såväl en öfversigt af sjukvårdens resultat, som en sammanställning af dess enskildheter.

För tillfälligt sjukhus gälle ock hvad här föreskrifvits, och skall redogörelse därför afgifvas senast inom två månader efter dess tillslutande, då sådant sker under året.

§ 35.

Vid staden tillhörig sjukinrättning skall en person vara anställd, som i egenkap af biträde åt sjukhusläkaren utöfvar den närmare uppsigten öfver anstalten och sköter förvaltningsgöromålen. Denna person utses af Sundhetsnämnden på stadsläkarens förslag för ett år i sender.

§ 36.

Biträdet anordnar de inre göromålen uti anstalten och omhänderhafver under ansvarsskyldighet alla dess tillhörigheter, öfver hvilka noggrann förteckning bör hållas; skall ock genom sjukhusläkaren för Sundhetsnämnden i tid anmäla om inrättningens behof samt lemna uppgift om förslitna eller obehöfliga inventarier.

§ 37.

Biträdet vare likaså sjukhusläkaren till verksam hjälp vid upprätthållandet af ordningen inom sjukanstalten och vid den på läkaren ankommande bokföring, tillse att alla läkarens föreskrifter noga följas, att kosthållningen rätt skötes och att sjuk-sköterskor och betjening* fullgöra sina åligganden samt i allo iakttaga ett tillbörligt uppförande; tillkännagifve jemväl utan dröjsmål inom inrättningen tilläfventyrs yppade oordningar och brister.

§ 38.

Kassaförvaltningen vid sjukhuset tillkommer ock det i föreg. §§ omnämnda biträdet, som bör på anordning af Sundhetsnämndens ordförande lyfta för sjukhusets behof anvisade medel, uppbära och indrifva afgifter, verkställa liqvider, samt föra bok efter anvisning af Sundhetsnämnden, hvilken, der den så pröfvar nödigt, eger till visst belopp fordra borgen för omhänderhafvande medel. Räkningar å större belopp skola af Sundhetsnämndens ordförande godkännas, innan de betalas. Kosthållningsräkningar, liksom arvodes- och aflöningsräkningar för sjukhuspersonalen, skola dessutom förses med sjukhusläkarens påteckning.

§ 39.

Kassaredovisning skall till Sundhetsnämnden afgifvas så ofta nämnden det fordrar eller gällande bestämningar föreskrifva. Årsredovisning bör till nämnden inlemnas inom den 15 Januari det följande året. Inventering af sjukhustillhörigheterna skall af Sundhetsnämnden verkställas minst en gång och helst i början af hvar år; vid tillfälligt sjukhus dessutom, då det under året tillslutes.

§ 40.

Spisordningen vid stadens sjukhus fastställas af Sundhetsnämnden efter i slutet af hvar år företagen granskning, att gälla för det kommande året. Kosthållningen öfverlätas åt dertill lämplig ansedd person för ett år i sender mot vilkor, som på grund af auktionsanbud eller annorlunda af Sundhetsnämnden bestämmas.

Med spisordning och kosthållning vid tillfälligt sjukhus förhållas efter samma grunder.

§ 41.

Sundhetsnämnden, hvilken allmänna inseedet öfver samtliga för stadens sjuk-

vård anställda personer tillkommer, eger ock att i särskildta fall för dem utfärda föreskrifter, upptaga mot dem tilläfvventyrs framställda klagomål rörande deras tjensteutöfning, samt vidtaga de åtgärder deraf kunna föranledas.

§ 42.

Räkningar för afgifter uti staden icke tillhöriga sjukinrättningar skola för hvart år af stadsläkaren infordras och granskas inom den 15 Januari följande år, för att efter genom Sundhetsnämnden verkställd liqvid ingå uti den redovisning för stadens sjukvårdskostnader, som årligen skall före den 1 Februari till Drätselkammaren aflemnas.

§ 43.

Årsräkningar, hvilka tillkommit genom föreskrifter, gjorda af i stadens tjenst anställda läkare på grund af §§ 25 och 26 i denna stadga, skola af vederbörande läkare infordras och granskas samt genom stadsläkaren till Sundhetsnämnden inlemnas jemväl inom den 15 Januari, i samma afseende som uti föreg. § nämndt är.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1878.

**Utskottsbetänkande i fråga om upptagande af
lån för bestridande af kostnaderna för de i staden före-
stående reglerings- och nybyggnadsarbeten.**

Den 30 April 1878 hafva Stadsfullmäktige till utskottet, — som egde afgifva betänkande rörande lånets belopp och öfriga hufvudsakliga delar —, remitterat följande till Fullmäktige inkomna skrifvelse:

"DRÄTSELKAMMAREN

Helsingfors,

den 26 April 1878.

N° 100.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Sedan Stadsfullmäktige under den 31 December 1877 beslutit, att af de 954,210 mark 92 penni, som, förutom de beräknade inkomsterna, erfordrades för att betäcka stadens utgifter under innevarande år, 350,000 mark, för bestridande af kostnaden för de regleringsarbeten, hvilka under året komme till utförande, borde anskaffas genom upptagande af lån, samt återstoden 604,210 mark 92 penni uttaxeras, hafva Fullmäktige uti skrifvelse för den 1 i denna månad, som den 10 i samma månad kommit Drätselkammaren till handa, anmodat Kammaren att till Fullmäktige inkomma med utlåtande och förslag huru berörda lån borde upptagas.

Härvid får Drätselkammaren ödmjukast framhålla, att ifrågavarande 350,000 mark icke äro afsedda för något isolerat, än mindre tillfälligt behof, utan förekomma desamma såsom en början till den rad af utgifter, som förestå i och för genomförandet af stadens utaf Hans Kejserliga Majestät den 19 Maj 1875 nådigst fastställda byggnadsplan samt för stadens förseende med täckta afloppskanaler och dess reglering i öfrigt äfvensom för uppförande af skol- samt tull- och packhusbyggnader. Betäckandet af utgifterna för dessa behof hänför sig derföre sjelfmant till framtiden och borde förty ske genom upptagande af lån, stäldt på längre tids amortering.

Uti anförda afseende förekommer väl den omständighet, att berörda reglerings- och byggnadsarbeten ännu icke blifvit af Stadsfullmäktige närmare bestämda samt utgifternas belopp således icke heller fastställt. Men då den af Fullmäktige godkända totalsiffran under X utgiftstiteln i årets budget nu redan uppgår till 479,735 mark,

torde, om äfven endast en mindre del af ofvanantydde, förestående allmänna arbeten under de närmaste åren utfördes, utgifterna under denna titel icke kunna för sagde tid nedbringas utan snarare stegras. Om det derföre kunde antagas att 500,000 mark utgjorde normalutgift om året för de allmänna arbetena under närmaste tid samt att deraf uttaxerades 150,000 mark för de löpande arbetena, och återstoden 350,000 mark afsedda för regleringsarbeten, upplånades, vore den för nästnämnda ändamål behöfliga summa för innevarande och de fem derpåföljande åren 2,100,000 mark. Men då häri icke inberäknats kostnaden för större nya byggnader såsom det nya ryska proviantmagasinet, hvars uppförande redan nästinstundande år lärers ifrågakomma, samt tull- och packhus, torde det erforderliga beloppet för nämnde sex år uppgå ända till 3,000,000 mark.

Det kunde måhända synas lämpligt att för en kortare tid, ett eller två år, upplåna nu ifrågavarande 350,000 mark, för att sedermera betäckas med medel, indragna genom obligationslån. Men oafsedt svårigheten att af härvarande banker eller enskilda personer erhålla ett dylikt lån samt den högre ränta som dervid ifrågakomme, torde det icke böra förordas att, utöfver de kassakreditiv Kammaren måste anlita, ådraga staden en sväfvande skuld, på samma gång, eller åtminstone kort derpå, ett fast lån upptoges. Kammaren finner väl att nuvarande penninge- och affärstörhållanden i landet äro mindre gynnsamma för upptagande af det ena eller andra lånet, men hyser dock, på anförda skäl och enär obligationer hörande till ett amorteringslån kunde efter hand och i mon af behof emitteras, den åsigt att sistnämnde lånesätt äfven nu borde föredragas framför den utväg, som ådroge staden en sväfvande skuld; och har Drätselkammaren förty velat hos Stadsfullmäktige föreslå:

att Stadsfullmäktige ville besluta att, för stadens reglerings- och nybyggnadsarbeten, upptaga ett amorteringslån till nominelt belopp af 3,000,000 mark medelst obligationer, som skulle genom Drätselkontoret eller den bankinrättning, med hvilken aftal derom kunde träffas, försäljas, ett effektivt belopp af 350,000 mark fordersammast och återstoden i den mon medel för berörda arbeten erforderades, samt att obligationerna skulle utfärdas med den räntefot, amortering och i hufvudsak jemväl öfriga villkor, som äro fastställda för det obligationslån, som är upptaget för bekostande af vattenledningen i staden; med detaljeradt förslag hvartill Drätselkammaren, för sådan händelse, skulle till Fullmäktige inkomma.

Om Stadsfullmäktige deremot funne skäl förekomma att först senare, dock inom två år härefter, upptaga ett större eller mindre obligationslån, torde Drätselkammaren bemyndigas att å stadens vägnar emellertid uppuegociera merberörde 350,000 mark, på ett eller två år, emot skuldsedel och den ränta, som lånet kan betinga sig, att betäckas af nästnämnda amorteringslån, hvarvid Kammaren dock tror sig böra framhålla den synnerliga svårigheten att under nuvarande förhållanden och utan real-säkerhet kunna på detta sätt erhålla ännämnde 350,000 mark.

I sammanhang härmed kan Drätselkammaren icke underlåta att antyda, det, i

händelse af inträffande krig, en del af de i årets budget upptagna arbeten torde böra inställas, hvarigenom utgifterna väl komme att minskas med omkring 100,000 mark; men å andra sidan komme äfven påräknade inkomster att i följd af kriget nedgå med åtminstone samma belopp.

På Drätselkammarens vägnar:

Theod. Bergelund.

Lars Homén.
t. f."

På sätt äfven Drätselkammaren i ofvan stående skrifvelse framhållit, skiljer sig denna fråga i två delar, nemligen:

a) att uppnegociera det af Stadsfullmäktige allaredan beslutna lån af 350,000 mark, som erfordras för innevarande års regleringsarbeten, samt

b) att upptaga ett större lån, förslagsvis beräknadt till 3,000,000 mark, för bestridande af kostnaderna för särskilda reglerings- och nybyggnadsarbeten under innevarande och de fem närmast följande åren. — Dessa begge frågor stå dock, såsom Drätselkammaren jemväl framhållit, i ett mycket nära samband med hvarandra, så till vida som det måste anses lämpligt, att dessa lån så kombineras, att det förra skulle bilda den första serien i en för begge lånen gemensam lånetransaktion.

Det är, enligt utskottets åsigt, otvifvelaktigt, att för i fråga varande betydliga arbeten ett större lån förr eller senare, och i hvarje händelse inom de närmaste åren, måste af kommunen upptagas. Det gäller således endast, att bestämma *lånebeloppet* och *lånesättet*. Men i dessa afseenden framställa sig i närvarande ögonblick särskilda svårigheter. — För det första föreligger icke någon grund för fixerande af lånebeloppet. Detta är nemligen i främsta rummet beroende af mängden och beskaffenheten af omförmälda regleringsarbeten, och dessa äro ännu icke ens i hufvudsakliga delar af Stadsfullmäktige fastställda, utan bero på det s. k. regleringsutskottets förslag och de beslut Stadsfullmäktige på grund deraf och af tilläfventyrs nödiga ytterligare upplysningar från Drätselkammaren kunna komma att fatta. — Vidare äro alla låneoperationer under nuvarande förhållanden i hög grad försvårade, till följd hvaraf äfven hvarje beräkning angående lämpligaste sättet för lånets upptagande blefve osäker. — Slutligen måste det äfven förutses, att uppnegocierandet af ett större lån, nu mera än någonsin, måste medtaga en så lång tid, att innevarande års behof af de till upplåning beslutna medlen i hvarje händelse skulle påkalla ett interimslån.

På alla dessa skäl har utskottet trott sig böra föreslå, att Stadsfullmäktige nu åtskilja de begge lånefrågorna och närmast till behandling upptaga allenast frågan om det för innevarande år redan beslutna och behöfliga lånet. — *Beloppet* af detta lån är redan fixerad — 350,000 mark. — Hvad angår *lånetiden* synes det, med afseende å

hvad ofvan är sagdt om nödvändigheten af ett större lån i den närmaste framtiden, vara skäl att upptaga detta lån för en tid af högst två år — hvarigenom äfven den tidsbesparing vunnes, att beslutet härom icke behöfde af förstärkte Stadsfullmäktige fattas och högre myndighets pröfning underställas. — Vidkommande slutligen *sättet* för lånets upptagande, kan utskottet för sin del icke annat än konstatera den af Drät. selkammaren framhållna svårigheten att af allmänna kreditinrättningar eller enskilda personer inom erforderlig tid erhålla ett sådant lån, utan alltför betungande villkor. Utskottet har derför icke trott sig öfverskrida sin befogenhet, då utskottet sökt, så godt sig göra lätit, utforska möjligheten att af *statsverket* erhålla i fråga varande lån; och utan att här ingå i detaljerna af dessa utskottets enskilda försök och de närmare resultaten deraf, — enär sådant icke synes lämpa sig för en framställning, hvilken af flere skäl torde böra af Stadsfullmäktige inför öppna dörrar handläggas — får utskottet, på grund af hvad sålunda inhemtats, föreslå. att Stadsfullmäktige ville till *Kejs. Senaten* ingå med en anhållan om ofta nämnda lån. Och tror utskottet sig dervid kunna foga det hopp, att denna anhållan åtminstone till hufvudsaklig del skall bifallas.

För den händelse Stadsfullmäktige godkänna detta förslag, och under förutsättning att det dermed åsyftade ändamålet skall vinnas, förbehåller sig utskottet att, sitt uppdrag likmätigt, framdeles i sinom tid till Stadsfullmäktige inkomma med betänkande i fråga om ofvan berörda större lån; för hvilken frågas beredning sålunda nödig tid skulle vinnas, jemte det sjelfva låneoperationerna sedermera kunde bedrifvas med lugn och utan hinder af påträngande penningebefoh för dagen.

I enlighet med hvad utskottet nu anför, får utskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att till Magistraten, i afseende å vidare befordran i stadgad ordning, öfversända en till Hans Kejserliga Majestät stäld skrifvelse af följande innehåll:

”Tit.

Den af Tit nådigst fastställda plan för Helsingfors stads bebyggande nödvändiggör en mängd reglerings- och gatuplaneringsarbeten i staden under innevarande år och den närmaste tiden framåt. Att för bekostandet af alla dessa arbeten med uttaxering betunga kommunens nuvarande medlemmar synes icke vara skäligt; och torde derför ett större amorteringslån för arbetenas successiva verkställande blifva af nöden. Men för uppnegocierande af ett dylikt lån är den nu varande penningekonjunkturen föga egnad. Emellertid hafva Stadsfullmäktige i innevarande års budget upptagit dylika arbeten till en förlagssumma af 350,000 mark samt derjemte beslutat, att kostnaden derför borde med lån betäckas. Vid sådant förhållande, och då det synes vara förenadt med synnerliga svårigheter, att nu få nämnda summa på annat håll upplånad så fort nödigt vore för dessa arbetens oafbrutna fortgång, våga Stadsfullmäktige i djupaste underdånighet anhålla, att Tit. ville emot skuldsedel, utfärdad af stadens

Drätselkammare i kommunens namn, af statsmedel bevilja denna kommun ett lån om 350,000 mark på en återbetalningstid af ända till två år, räknadt från dagen för lånets beviljande, samt under de öfriga vilkor, Tit. täcktes nådigst föreskrifva. Stadsfullmäktige framhärda etc.

Helsingfors, den 11 Juni 1878.

Alfr. Kihlman.

L. Lindelöf.

F. K. Nybom.

Leon. Borgström.

N. Chr. Westermarck.

**Sundhetsnämndens utlåtande i anledning af väckt
förslag om åstadkommande af ett ändamålsenligt kloaksys-
tem i Helsingfors stad.**

SUNDHETSNÄMNDEN

Helsingfors,

Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

den 17 Juni 1878.

N° 67.

Sundhetsnämnden har haft äran mottaga, jemte tio exemplar af stadsingenjörens till tryck befordrade utlåtande i anledning af hr A. Collans motion rörande omredigering af 56 § i Helsingfors stads byggnadsordning och inrättandet af ett ändamålsenligt kloaksystem, äfvensom afskrift af Drätselkammarens yttrande i ämnet, Stadsfullmäktiges skrifvelse af den, 12 förlidne Mars, deruti sundhetsnämnden ålägges att till Stadsfullmäktige inkomma med dess utlåtande i berörda fråga.

Jemte det sundhetsnämnden, till åtlydnad häraf, vid hållna sammanträden sökt förbereda sitt yttrande, har nämnden i anseende till sakens vikt och det i stadsingenjörens utlåtande framställda förslagets stora omfattning och betydelse, i enlighet med § 9 i den för nämnden gällande instruktionen, vid ett den 25 sistlidne Maj samman kalladt möte, som jemväl öfvervarades af herr Guvernören, i frågan afhört några sakkunnige personer, nemligen ingenjören E. Bergroth, medicinalrådet J. A. Florin, medicineprofessorn O. Hjelt, medicinedoktorn H. Holsti, ingenjörerne R. Huber och E. Qvist samt medicineprofessorn J. W. Runeberg, på grund hvaraf nämnden får ödmjukast afgifva följande yttrande, dervid erinrande, att det framförallt tillhört densamma att skärskåda frågan från dess sanitära synpunkter; likväl, då dessa ofta sammanträffa med andra, har en hänsyn till sakens tekniska och ekonomiska sidor ej heller kunnat undvikas.

I allmänhet sönderfaller stadsingenjörens förslag i två delar, hvilka sinsemellan icke ega ett direkt och nödvändigt samband och de der jemväl uti förslaget öfverhufvudtaget noga särskiljas, nemligen ett projekteradt *allmänt kanal- & vattenaflednings-system* och ett *förbättradt latrinsystem*. Ehuru desamma icke blott kunna tänkas förenade, utan ock i verkligheten ofta äro utförda som ett enda helt, varande sådant till exempel fallet uti flera stora och särskildt de största nutidens städer, så synes likväl deras åtskiljande på vår ort af flera skäl vara att föredraga och kan sundhetsnämnden förty endast till fullo godkänna den princip, som uti detta afseende ligger

till grund för förslaget. Till de för ett sådant särskiljande redan andragna motiv ber nämnden ytterligare få lägga möjligheten att i hvardera fallet genomföra de afsedda förbättringarne oberoende af hvarandra och sålunda i stadens skilda delar med ledning af olika lokala behof gå framåt i den ena eller den andra riktningen.

Om ett allmänt omdöme skall afgifvas, huruvida förbättringar åt det ena eller andra hållet äro i sanitärt hänseende af större vikt och hvilkas skyndsamma utförande således borde anses vara företrädesvis af behovet påkalladt, så kan detta omdöme endast utfalla till förmon för kanalisationen. Förbättringar i latrinväsendet, äfven om genom dem ganska kännbara eller i ögonen fallande olägenheter och obehag aflägsnas, stå blott i andra rummet. Genom en fullständigt genomförd kanalisation upphävas flerfaldiga i sanitärt afseende skadliga orsaker, hvilkas inflytande är ständigt och på alla tider verksamt, medan bristfälligheter uti inrättningen af latriner och affällsgropar medföra en större fara för helsotillståndet endast under en viss kortare tid af året och framförallt på de lyckligtvis till undantagen hörande tiderna af allmän far-sot. Utan att vilja på något sätt föra bestående bristfälligheters talan, än mindre taga orenliga och håglösa vanor i försvar, kan nämnden dock icke undgå att uttala sig mot den nog allmänna fördom att sjukdomsorsakerna äro ett och detsamma med obehag för luktsinnet, en fördom, som lätt kunde leda på den farliga afvägen att tro allt vara gjordt med afseende å de förra, endast det senare omsorgsfullt aflägsnas.

Sundhetsnämnden ser sig nödsakad att ännu något uppehålla sig vid dessa allmänna betraktelser.

De närmaste verkningarne af ett fullständigt kanalsystem kunna sammanfattas på följande sätt. Grundvattnets afledande i den mon detsamma bildas, — detta är af särskild vikt för vår ort, med dess ojemma nivå och många fördjupningar mellan de under ytan liggande bergväggarne. Markens sålunda vunna torrläggning måste öfva ett förmonligt inflytande på en mängd boningar, särdeles de i jordvåningarne belägna, hvilkas fuktighet nu är så stor, att de medföra allvarsamma vådor för deras inneväna-res helse, icke sällan göra dem alldeles obeboeliga. Utsinandet af talrika dåliga brun-nar, hvilka hemta sitt stagnerande vatten från grundsänkningarne i närmaste omnejd, och den deraf följande nödvändigheten att uppsöka bättre källor för detta oundgäng-liga lefnadsbehof, kan betecknas som ytterligare en vinst af kanalisationen. På me-delbart sätt inverkar densamma äfven på latrinerna i deras närvarande skick, ithy att faran för de från dem härrörande ämnenas uppsugning och fortledning genom mar-ken minskas.

De sjukdomar, för hvilka en minskning af berörda förbättringar närmast är att antaga, höra till de såkallade kroniska, det är sjukdomar af ett långvarigt, helsan småningom undergräfvande förlopp. Om den allmännaste och mest förderliga bland dem, lungsoten, kan med visshet sägas, att den i hög grad inverkas af ofvannämnda orsaker. Likaså är utredt att dödligheten inom den spädaste barnåldern, som hos de obemedlade klasserna har att uppvisa förfärande siffror, väsentligen minskas genom

aflägsnandet af ifrågavarande helsovådliga moment. Såsom en särskildt för denna ort viktig sjukdom får ännu tilläggas frossan, hvilken hos oss väl icke är synnerligen dödande, men såsom nedsättande arbetskraften och ökande de allmänna sjukvårdsutgifterna innehar ett betydande rum.

Det vore önskligt att kunna styrka ofvanstående uppgifter med de statistiska siffrornas städse mest öfvertygande språk. Från eget land stå sådana emellertid af begripliga skäl icke att hemta och hvad de utländska beträffar, så skulle endast en sammanställning deraf i stor skala vara af något värde, enär den af en mängd omständigheter influerade detaljstatistiken har att uppvisa ganska afvikande resultat. Det måste därför anses tillfyllest att nämna, att i det stora hela genom införandet af omfattande kanalisationsarbeten uti städerna dödligheten minskats, lifslängden ökats, den allmänna arbetskraften stegrats och de offentliga utgifterna för sjuk- och fattigvård blifvit nedsatta.

Förbättrade inrättningar för upptagande af latrinspillningen och andra förskämning och sönderdelning underkastade affall hafva säkert icke det oafbrutna inflytande på befolkningens helsotillstånd och på lifslängden, som de stora kanaliseringsarbetena. Enligt hvad redan nämndes, får man tillskrifva dem en större vikt endast ifråga om vissa som farsoter uppträdande sjukdomar, mera skrämmande genom sin häftighet och utsträckning under vissa perioder, än ständigt verksamma med hänsyn till befolkningens helsoförhållanden. Till dessa sjukdomar böra räknas tyfus, kolera, rödsot m. fl. Dock äro statistikens slutsatser vidkommande dem ännu mera afvikande, än ifråga om de kroniska sjukdomarne. Då emellertid äfven så många andra skäl tala för behovet af ifrågavarande förändringar, skall äfven helsovården vara långt ifrån att inlägga ett ord för obehöfligheten deraf.

De sannolika följderna för helsoförhållandena i staden af såväl det ena som det andra slaget af förbättringar kunna med få ord sammanfattas derhän, att särskildt för de obemedlade folkklasserna, hvilka mest lida af det närvarande tillståndet, ett allmänt framsteg i afseende å helse, lifslängd och arbetsförmåga är att med visshet förutse. Och då ett sådant framsteg ovilkorligen skall medföra en minskning af de utgifter, fattig- och sjukvården för individer af sagde klasser under mångfaldiga former årligen får vidkännas, så synes det icke vara vågadt att påstå, att i sådana arbeten nedlagdt kapital äfven från den rena kalkylens standpunkt skall visa sig räntebärande. Att i sådant afseende uppställa siffror, vore dock mer än vanskligt.

Så önskvärdt det än på grund af anförda skäl skulle vara att se ifrågavarande förbättringar med all skyndsamhet utförda eller åtminstone ofördröjligen i större utsträckning påbörjade, så talar likväl, enligt sundhetsnämndens oförgrifliga mening, ganska mycket deremot. Då stadsingeniören i sitt utlåtande (sid. 21) säger: „Min åsigt är ingalunda, att kloaknätet skall utföras forceradt liksom en brådskanie jernvägsbyggnad, utan småningom och efterhand som behovet af de skilda delarne deraf ger sig tillkänna“, så kan nämnden endast uttala sin fullkomliga öfverensstämmelse

härmed. Och då stadsingenjören vidare antyder en tidrymd af tjugu år såsom den, inom hvilken hela kanalisationsarbetet utan fara för ett förhastadt utförande och utan finansiella vådor kunde vara slutfördt, så finner nämnden ej heller häruti skäl till någon principiell anmärkning. Deremot kan nämnden icke förena sig med Drätselkammaren, som, särskildt med åberopande af de sanitära synpunkterna, håller för att „nu ifrågavarande kloaksystem borde inom kortare tid utföras“, för hvilket ändamål Drätselkammaren förordar upptagandet af ett amorteringslån.

Det är af erfarenheten mångfaldigt bevittnadt, att nya företag icke alltid lemna det af dem väntade resultat, enär detta är beroende icke endast af kalkylernas teoretiska riktighet, utan derjemte af en mängd lokala tillfälligheter och svårt beräkneliga särskilda omständigheter, dervid icke att förglömma befolkningens efter det bestående lämpade vanor och plägseder, hvilka icke på engång kunna brytas. Med hänsyn härtill skulle sundhetsnämnden anse välbetänkt att icke blott till fulla adoptera stadsingenjörens förslag att småningom genomföra kanalisationsarbetena, utan ock att gå ännu längre och till en början endast på försök inom en viss stadsdel fullständigt utföra dem, samt först längre fram, sedan en bestämd praktisk erfarenhet vunnits, skrida till hela planens sättande i verket.

Med afseende å valet af denna stadsdel skulle sundhetsnämnden emellertid anse andra grunder böra följas, än de, hvilka i stadsingenjörens förslag synas vara bestämmande för kanalnätets efterhand skeende genomförande. Stadsingenjören säger (å anf. st.): „främst gäller att ymnigare förse de stadsdelar med afloppskanaler, der vattenförbrukningen efter vattenledningens fullbordan antagligen kommer att blifva störst“. Dessa delar äro uppenbart stadens centrala och tätast bebyggda kvarter. Men dessa äro icke ett lämpligt experimentalfält, åtminstone hvad de sanitära resultaten beträffar, hufvudsakligen af det skäl, att helsoförhållandena uti dem redan nu äro allt annat än otillfredsställande. Det är i de från medelpunkten mera aflägsna, företrädesvis af en medellös befolkning bebodda stadsdelarne man har att motse vinsten för *helsoförhållandena* af ifrågavarande förbättringar. Med ett ord, vill man taga de sanitära målen annorlunda, än som blott ett talesätt, bör man följa en annan ordningsföljd för arbetena, än den som antydes i stadsingenjörens förslag och som jemväl af Drätselkammaren förordas.

Det kan icke vara sundhetsnämndens mening att förlägga det ifrågasatta försöksfältet till stadens egentliga utkanter, utan torde en medelväg måhända träffa det rätta. Det synes nämnden som ett område inom fjerde och femte stadsdelarne skulle i sig förena flera omständigheter, hvilka göra detsamma synnerligen lämpligt till en försöksplats för berörda ändamål. Detta område är det vesterom Georgs- och Annegatorna belägna, eller hela fjerde och femte stadsdelen, så när som på de andelar deraf, hvilka ligga mellan sagde gator och Trekantiga torget, Skilnaden och V. Henriksgatan. Detsamma utgör ett helt för sig, det har samma sluttning åt vester och ett gemensamt aflopp i Sandviksbassinen, det eger öfverhufvudtaget inga svåra terräng-

förhållanden och är måttligt tätt bebyggt samt bebos af en blandad befolkning, som dock i öfvervägande tal tillhör de obemedlade klasserna.

Om kanalnätet skulle först komma till utförande inom detta eller ett annat dertill lämpligt befunnet försöksområde, blefve derpå närmast följande åtgärd den att insamla de erfarenhetsrön försöket lemnade, för hvilket ändamål en komité af kompetente personer borde nedsättas, som egde att under tillräckligt lång tid anställa alla nödiga iakttagelser: mätningar af grundvattenståndet, af den genom stamkanalen afbördade vattenquantiteten, kemiska analyser af grundvattnet och kanalvattnet, anteckningar rörande den vid kanalnätet delaktige allmänhetens omdömen och påståenden, statistik öfver de sanitära förhållandena m. m., hvarvid nämnden tillåter sig yrka att i och för det sistnämnda äfven den medicinska vetenskapen borde inom komitén vara representerad. För att utreda samverkan mellan vattenledningen och kanalnätet borde gårdsägarene inom det vidkommande området beviljas så många förmoner och så mycken lättnad som möjligt med afseende å inledandet af vatten.

Den anmärkning anser sundhetsnämnden jemväl icke utan fog få göras mot stadsingenjörens förslag, att tre hela stadsdelar deruti alldeles icke äro upptagne, nemligen den sjette, sjunde och åttonde. Åtminstone de två förstnämnde äro allaredan till en icke ringa del bebyggde och om de terrängsvårigheter, hvilka desamma förete, måhända äro i allmänhet större, än i andra stadsdelar, så äro deremot de flesta gator derstädes ännu oplanerade, och erbjuda sålunda den fördel, att kanaliseringen kunde gå hand i hand med planeringen, såsom det ock i allmänhet icke blott der, utan äfven anorstädes, vore en obestriddig vinst, om vid nya gators byggande framdeles der erforderliga kanaler blefve samtidigt anlagda. I sjette och sjunde stadsdelarne, från hvilka, jemte den femte, den allmänna sjukvårdens skyddslingar främst härstamma, skulle dessutom den så ofta återopade sanitära synpunkten lägga en betydlig vikt i vågskålen. Sundhetsnämnden anser sig därför icke gå för långt, om den yrkar, att ett, om ock mindre kostsamt, kanalnät inom icke alltför lång tid, helst jemte de nya gatornas anläggande, derstädes må införas; dock borde detsamma icke, till fromma för billigheten, blifva så primitivt, att derigenom möjligen just de olägenheter framkallades, hvilkas aflägsnande ett kanalsystem egentligen afser.

Med det anförda har sundhetsnämnden icke haft för afsigt att ifrågasätta det omedelbara behovet af vissa hufvud- och stamkanaler i de äldre, mera centrala delarne af staden, och är nämnden i hufvudsak ense med hvad rörande deras sträckning i förslaget ingår. Ett par anmärkningar må dock i sagde afseende tillåtas från en förenad sanitär och teknisk synpunkt. Det kan synas betänkligt om Gloviken, såsom ett nästan stillastående vatten, ytterligare orenas genom utflödet i densamma af kanalerna under båda Henriksgatorna, isynnerhet som det ej torde erbjuda större tekniska svårigheter att låta dem utmynna uti stamkanalen under Esplanaden. Dessutom borde Glosystemet, innefattande Alexandersgatan, Michaelsgatan, Glogatan m. fl., som i alla händelser måste inrättas med konstgjordt fall, jemväl helst ledas genom Espla-

nadstrakten. Uppförningsverket komme då att anordnas i Mellersta esplanaden i stället för uti närheten af Kaisaniemi park, hvilket skulle blifva i mer än ett afseende fördelaktigt, enär den nödiga drifkraften då kunde hemtas från vattenledningen medelst en billig och lätt skött vattenpelaremaskin, utan att en ångmaskin därför behöfde uppställas, äfvensom de nämnda i stadens medelpunkt belägna gatornas, liksom sjelfva Mellersta esplanadens, dränering och torrläggning då skulle ske på ett vida verksammare och fullständigare sätt, än om centrum för uppförningens verkan förlades bortom Jernvägstorget.

Södra hamnens förmåga att upptaga och oskadliggöra eller bortföra flytande ämnen får emellertid ej heller öfverskattas; äfven om Henriksgatornas och Glosystemets kanaler ej skulle komma att tömma sitt innehåll i nämnde bassin, är likväl sannolikt, att den i alla fall från de tätast bebyggda delarne af staden derstädes samlade orenligheten blefve tillräcklig att försämra både dess vatten och dess botten i så hög grad, att man efter någon tid såge sig nödsakad att tänka på andra utvägar, isynnerhet som dess stränder tjena äfven andra ändamål (man tänke t. ex. på den der bedrifna handeln med lefvande fisk). En sådan utväg skulle finnas i anläggandet af en renvattenskanal från trakten af Varfvet till stamkanalens mynning i Södra hamnen med ett uppförningsverk vid utgångspunkten, hvars ändamål vore att förse sagde mynning med en ymnig ström af icke förorenadt vatten, till ständigt förnyande af det förskämda i bassinens innersta del. Frågans mest radikala, om ock kostsammaste lösning vore tvifvelsutan att stamkanalen alldeles icke finge sluta i Södra hamnen, utan med tillhjälp af lämpligen anbringad uppförningskraft sträcktes längs Vestra kajen, Brunnshusvägen, Park- och Hafsgatorna samt utmynnade omedelbart i öppna hafvet. Behovet af hvardera utvägen är dock framförallt beroende af Södra hamnens förmåga att absorbera orenligheten, hvarom endast en framtida erfarenhet kan lemna säkert vitsord.

Bland kanaler, hvilkas anläggning icke torde länge få uppskjutas, är ock den genom en del af första stadsdelen mellan Marie- och Unionsgatorna samt genom östra delen af Kaisaniemi park, der en delvis mellan de båda sjukhusen fortlöpande djupdalsänkning med ofullständigt aflopp i hög grad bidrager att göra trakten osund.

Sundhetsnämnden kan endast instämma i de grunder, enligt hvilka stadsingeniören uti sitt förslag vill hafva *latrinerna* i staden ordnade. Då dessa grunder innebära sagde inrättningars fullkomliga särskiljande från kanalsystemet, vinnes, såsom ofvan redan påpekades, jemväl den fördel, att de förbättrade latrinerna kunna, oberoende af det sistnämnda, införas äfven der kanalerna tilläfventyrs först längre fram komme att fullständigt utföras.

I fråga om latrinsystemets detaljer önskar sundhetsnämnden blott framställa den anmärkning, att det af stadsingeniören vidhållna skiljandet af de fasta och flytande ämnena troligen skulle medföra omgångar och olägenheter, hvilka mer än motvägde den nytta, som deraf kunde uppstå. Saken blefve mera invecklad, den komme sannolikt

ofta i kollision med befolkningens vanor, vår långa vinter gjorde i alla fall ett gemensamt upptagande nödvändigt under en stor del af året, hvartill ännu kommer att den kalkyl, som (sid. 8) lägges till grund för behöfligheten af det ifrågavarande särskiljandet, icke är riktig, enär endast en bråkdel af de afsöndrade flytande ämnena afgår i latrinerna (något som för öfrigt sid. 20 i förbigående erkännes). Att å andra sidan en mängd fasta ämnen skola i följd af tröghet och liknöjdhet finna sin väg till kanalerna, torde vara lika säkert, och skulle åtgärder att så mycket som möjligt hindra sådant väl vara på sin plats. Särskildt gäller detta om de flerstädes brukliga s. k. waterclosets, hvilka, der tillfälle gifves, afledas i kanalerna.

Att latrinernas tömmande, renhållning och öfvervakande icke bör tillhöra gårds-egarene, utan vara en det allmännas funktion, antingen omedelbart eller medelst der-till genom fast åtagande förbundne personer, får väl anses vara en så sjelffallen sak, att derom ej behöfver ordas. Som en ofullständighet i förslaget må slutligen ännu anmärkas, att afsöndringarne af husdjur, hästar, kor o. s. v., såväl flytande som fasta, alldeles icke äro föremål för några bestämmningar, ehuru de, särdeles i vissa qvarter, torde frambringas uti ingalunda obetydlig mängd. Tvivfelsutan borde en latrinerna motsvarande anordning äfven med afseende å dem träffas.

Sundhetsnämnden anhåller ödmjukast att ännu få i korthet sammanfatta sina i det föregående atgifna yttranden, innebärande dessa:

1:o att det af stadsingeniören uppgjorda kanaliseringsförslaget, till sina grunder fullkomligt riktigt och framställande ett äfven från sanitär synpunkt eftersträfvansvärdt mål, i anseende till de stora kostnader, det skulle taga i anspråk och den våda det vid ett misslyckande, eller ock allenast en ofullständig framgång, i följd deraf skulle medföra, och alldenstund en exakt uttryckt och fullkomligt pålitlig erfarenhet, särdeles hvad de sanitära resultaten beträffar, ej finnes att tillgå, icke måtte i den omfattning, ej heller i den ordning, som i stadsingeniörens utlåtande yrkas, än mindre på ett brådskande sätt eller på en gång, till utförande godkännas, utan

2:o att ett kanalsystem blefve i en begränsad trakt, förslagsvis vissa andelar af fjerde och femte stadsdelarne, så snart som möjligt och i enlighet med de af stadsingeniören framställda grunder, på försök utfördt;

3:o att vid planerandet af gatorna i sjetta och sjunde stadsdelarne kanaler samtidigt blefve anlagde, om ock efter ett mindre kostsamt system;

4:o att, för närmare bestämmande af tekniska och öfriga detaljer vid dessa anläggningar, ett af fackmän bestående utskott blefve tillsatt, deruti det sanitära intresset jemväl vore behörigen representeradt, och att detta eller ett annat på enahanda sätt sammansatt utskott erhöles

i uppdrag att, efter afslutandet af de under 2:o och 3:o nämnda anläggningarne, i en viss följd af år iakttaga resultaten deraf samt framlägga dessa, för att tagas till grund för vidare mera omfattande kanalbyggnader;

5:o att med de sistnämnda tillsvidare måtte få anstå, undantagne likväl vissa stamkanaler i stadens centrala delar, samt att vid anläggning af dessa de alternativa förslag måtte vinna beaktande, hvilka i här afgifna utlåtande finnas antydda, särskildt hvad afledningen till Tölöviken, Gloets och Esplanadens torrläggning och hufvudkanalens utmynnande i Södra hamnen vidkommer; samt

6:o att ombyggandet af latrinerna, hufvudsakligen efter de grunder stadsingenjörens förslag innehåller, dock med vissa i ofvanstående yttrande nämnda modifikationer, blefve så snart som möjligt påbjudet, likväl måhända icke efter alltigenom samma system, utan med fästadt afseende å olikheterna i stadens mer eller mindre befolkade, mer eller mindre tätt bebyggda delar samt andra förekommande omständigheter.

På sundhetsnämndens vägnar

C. Qvist.

Herman Tranberg.

**Utskottsbetänkande, afgifvet till Helsingfors
Stadsfullmäktige med förslag till nytt reglemente för sta-
dens folkskolor.**

Med anledning af en utaf Folkskoldirektionen i staden hos Stadsfullmäktige gjord framställning om behovet af förändrade bestämmingar rörande den lärare och lärarinnor vid stadens folkskolor medgifna rätt till löneförhöjning efter vissa års oförvitlig tjänst, hafva Stadsfullmäktige, som ansett gällande reglemente för folkskolorna i Helsingfors äfven i andra delar tarfva omarbetning, åt undertecknade såsom ett särskildt utskott uppdragit att skrida till revision af nämnda reglemente och uppgöra förslag till nytt sådant.

Sedan omförmälda uppdrag numera af Utskottet fullgjorts, får Utskottet till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemna nedanstående förslag till reglemente för folkskolorna i Helsingfors, hvilket hufvudsakligen i följande stycken afviker från nu gällande reglemente.

§ 3 i nu gällande reglemente har redan förut, genom Stadsfullmäktiges den 10 September 1875 fattade, i högvederbörlig ordning stadfästa beslut, blifvit ändrad derhän, att antalet barn, som i lägre folkskola samtidigt undervisas af samme lärare eller samma lärarinna, ej må öfverstiga fyratio, medan sagda antal enligt paragrafens tidigare affattning kunde uppgå till femtio och ej fick vara mindre än trettio. Denna ändring har jemväl i det nya reglementet blifvit intagen.

Den i § 4 af gällande reglemente uppställda regeln rörande den tid, under hvilken lägre folkskolans kurs bör af eleverna genomgås, har ansetts böra modifieras derhän, att undantag från den samma å ena sidan tillåtas i vidsträktare mån än härintills, men å andra sidan göras beroende af folkskoldirektionens pröfning.

I stället för §§ 5—7 i gällande reglemente har Utskottet infört tvänne paragrafer af delvis förändradt innehåll. — Med afseende å den betydliga årliga tillväxten i kommunens folkmängd och det småningom tilltagande bildningsbehovet torde det böra förutses att de högre folkskolornas antal icke under en längre tid kan bibehålla sig vid någon viss siffra, utan måste efterhand ökas. Jemte det denna öfvertygelse varit bestämmande för affattningen af sistnämnda paragrafer, har — i enlighet med en genom Stadsfullmäktiges ofvan berörda beslut redan förut vidtagen ändring i reglemen-

tet — maximum för antalet elever, som böra på engång af samme lärare undervisas, nedsatts från sextio till femtio. — Då det måste anses önskligt, att dugliga lärare och lärarinnor så vidt möjligt fästas vid folkskolorna såsom ordinarie och sålunda erhålla en mera tryggad ställning, har Utskottet, med särskildt afseende derå, att Stadsfullmäktige genom beslut af den 12 Mars 1878 fastställt lika aflöning för biträdande och ordinarie lärare och lärarinna, dock utan successiv löneförhöjning hvart femte år för de biträdande, i § 6 af sitt förslag infört den bestämning, att med Fullmäktiges begifvande äfven för parallel-afdelning ordinarie lärare eller lärariuna kan tillsättas. Och då det måste anses mindre riktigt att fortfarande såsom *en* skola bibehålla parallel-afdelningar vid skolans alla klasser, har Utskottet föreslagit ett stadgande af innehåll, att, då sådant förhållande inträffat, särskild skola skall bildas.

Emedan det under den tid af tio år, stadens folkskolor varit i verksamhet, visat sig att fyra års kurs icke är tillräcklig att bibringa högre folkskolans elever stadgade insigter i de för sagda skola föreskrifna läroämnena, och att isynnerhet modersmålets behandling i skrift samt den praktiska färdigheten i räkning äfven hos mera begåfvade elever vid utträdet ur skolan varit bristfällig, hvarför såväl från flick- som från goss-skolorna utdimitterade elever anhållit om tillstånd att för vinnande af större säkerhet i sina kunskaper få på fjärde årets afdelning qvarstanna ett år till, har Utskottet funnit nödigt i § 7 af sitt förslag införa stadganden om en femte klass.

I § 8 af sitt förslag har Utskottet förlagt bestämningen om anställande af en för samtliga goss-skolor gemensam sånglärare och en för flickskolorna gemensam sånglärarinna, hvarom beslut af Stadsfullmäktige redan den 10 September 1875 blifvit fattadt.

Till slutet af första kapitlet har öfverflyttats nuvarande § 13, emedan densamma ansetts hafva sin rätta plats derstädes, hvaremot första momentet af sagda paragraf, hvilket befunnits vara af föga praktiskt värde, uteslutits.

I § 12 af gällande reglemente stadgas såsom regelmessigt vilkor för intagning i högre folkskola, att barnet uppnått sitt nionde år och genomgått lägre folkskolans *lärokurs*. Sedan lägre folkskolor numera under flere år och i tillräckligt antal varit i verksamhet i denna stad, anser Utskottet genomgåendet af sådan *skola* böra fastställas såsom vilkor för inträde i högre, dock med bibehållande af nu gällande undantag. — Slutorden i paragrafen hafva, såsom innehållande allenast ett lätt insedt motiv till sjelfva stadgandet, af Utskottet bortlemnats i motsvarande § 14 af dess förslag.

§ 15 i gällande reglemente har med afseende å de af Utskottet föreslagna distrikts-inspektornes i samma syfte gående verksamhet utelemnats.

I § 21 har Utskottet infört en ändring, hvilken påkallas deraf, att den i paragrafen omnämnda stiftarinnan den 7 sistlidne Januari genom skriftligt tillägg till donationsbrevet förklarar «att de hemgifts belopp à femhundra (500) mark, som årligen utlofvas åt fyra de bästa från högre folkskolan för flickor i denna stad efter fulländad

kurs afgående eleverna, få till dem, äfven om de icke ingått gifte, af folkskoldirektionen, efter noggrann pröfning i hvarje särskildt fall, utbetalas, nemligen:

- 1:o) om dessa elever med beröm genomgått folkskolläraryrkesseminarium,
- 2:o) om de på samma sätt genomgått godkänd handelsskola,
- 3:o) om de i tjugu års tid oförvitligen tjenat, helst på samma ställe eller inom samma familj.»

Tredje kapitlet, som innehåller föreskrifter angående undervisningen, har undergått endast få och mindre betydande förändringar, nemligen: i § 23, i det att inlärandet af textorden i Luthers lilla katekes af pedagogiska skäl utesluts ur lägre folkskolans läroprogram, i § 33, som för fullständigats genom bestämning derom, att jemte undervisningen i geografi någon kunskap bör meddelas om fäderneslandets, för utvecklande af sann medborgerlighet så viktiga statsrättsliga förhållanden, i § 40, hvarur några ord ansetts böra utgå och i stället en antydning om sångens betydelse för fosterlandskänslans höjande intagits, samt i § 45 (motsvarande § 46 i Utskottets förslag), som erhållit ett tillägg angående terminsbetygs utfärdande; hvarutom under § 43 i Utskottets förslag upptagits bestämmningar angående läroämnena på ofvan omnämnda femte klass, hvilka ämnen valts med särskild hänsyn till hvad som främst erfordras, för att de afgående eleverna skola vinna reda i egna värf och utsigt till sådana anställningar, der de kunna direkt använda sitt inhemtade vetande.

Beträffande skoldisciplinen har Utskottet vidtagit en ändring af mera genomgripande betydelse, då Utskottet till de i § 47 af gällande reglemente (motsvarande § 48 i Utskottets förslag) uppräknade straffmedlen tillagt förvisning på längre eller kortare tid. Härvid har Utskottet ingalunda förbisett, att förvisning från folkskola utgör ett nog eftertänkligt tillrättavisningsmedel, enär detsamma lätteligen kan hafva till följd, att den felande utestänges från möjligheten af vidare undervisnings inhemtande. Och ehuru Utskottet med afseende härå anser förvisning för alltid icke böra i folkskolan förekomma, utan sagda straffmedels användande tvertom böra i möjligaste måtto begränsas, håller Utskottet likväl före, att detsamma ej kan helt och hållet umbäras. Det har nemligen visat sig, att äfven barn i skolåldern kunna vara till den grad moraliskt förkomna att de, utan att sjelfva draga någon nämnvärd nytta af sin skolgång, endast aflägsnade intill dess sådan förändring hos dem åstadkommits, att skolan kan på dem utföra något inflytande, anser Utskottet vara ej blott skolans rätt, utan äfven dess pligt. Tvifvelsutän är det af sådan orsak, ifrågavarande straff i folkskoleförordningen upptagits bland dem, till hvilka elev i seminarii normalskola och i folkskola på landet kan dömas. Till förebyggande af hvarje missbruk har Utskottet likväl föreslagit, att förvisning må beslutas endast af folkskoldirektionen. — I sammanhang härmed har Utskottet ansett sig böra framhålla nödvändigheten af en anstalt för vanvårdade barn, der, utom andra, äfven de förvilda eleverna kunde underkastas en behöflig sträng behandling och finna ett skydd mot ohjelpligt förfall; och hafva af Utskottets medlem-

mar undertecknade Cleve och Ignatius ansett en sådan anstalt vara ett oeftergiftigt villkor för införande af förvisning såsom straffmedel i stadens folkskolor, hvaremot flertalet utskottsmedlemmar icke velat ställa denna straffart i ovilkorligt beroende af uppkomsten af nämnda anstalt, utan allenast trott sig böra till Stadsfullmäktiges behjertande och åtanke för framtiden bringa denna för kommunens sedliga lif i hvarje fall ytterst viktiga fråga.

I § 49 af Utskottets förslag, hvori de närmare stadgandena om förvisning ingå, har Utskottet dessutom vidtagit den förändring, att arrest ej må utan folkskolinspektorns begifvande användas, emedan äfven detta tillrättavisningsmedel synts Utskottet vara af den allvarsamma art, att dess användande ej borde åt den enskilda lärarens eller lärarinnans godtfinnande öfverlemnas.

Äfven i femte kapitlet, som angår lärares och lärarinnors anställande, deras lönevillkor m. m., har Utskottet föreslagit delvis viktiga förändringar.

Vid granskning af § 52 i gällande reglemente har Utskottet fäst sin uppmärksamhet vid den omständighet, att med utfärdande af stadfästelsebref för folkskol-lärarepersonalen en beskattning är förenad, hvilken i betraktande af de knappa löneförmånerna måste kännas högeligen betungande, nemligen stämpelpappersafgiften, utgående med 4 procent af ett års lön. Då afskaffande eller åtminstone nedsättning af denna pålaga emellertid synes Utskottet påkallad, ej mindre af omtanke för folkskolväsendets allmänna uppblomstring, än billigt afseende å lärarens och lärarinnornas öfverhufvud knappa ekonomiska ställning, har Utskottet ansett sig böra i sammanhang härmed hos Stadsfullmäktige hemställa, huruvida icke skäl förefinnas att i underdånighet fästa Hans Kejsrerliga Majestäts uppmärksamhet å nämnda omständighet och anhålla, det täcktes Hans Majestät så begå, att dylika stadfästelsebref framdeles, så snart ändring häraf i behörig ordning kunde ske, icke måtte behöfva å stämpelpapper utfärdas, eller ock stämpelafgiften för desamma nedsättas.

Enligt § 53 i gällande reglemente kan lärare och lärarinna från tjensten skiljas genom beslut af folkskoldirektionen, hvori tre fjerdedelar af dess i staden varande medlemmar deltagit. En sådan bestämning har synts Utskottet mindre lämplig, emedan det icke sällan, isynnerhet sommartid, torde inträffa att flere af direktionens medlemmar befinna sig utom stadens område. Och jemte det Utskottet med afseende härå ansett det för fattande af beslut i berörda fall nödvändiga antalet medlemmar böra noggrannare bestämmas, har Utskottet funnit föreskriften att fem af direktionens samtliga medlemmar i dylika fall böra vara om åtgärden ense på samma gång utgöra en större garanti och afse en lättare bestämbar del af direktionen, än det nuvarande stadgandet.

I stället för §§ 57—61 och 63 i nu gällande reglemente, som handla om lärares och lärarinnors lönevillkor, har Utskottet, i § 58 af sitt förslag, infört en allmän hänvisning till den förslaget bilagda aflöningsstat, som uppgjorts i enlighet med Stads-

fullmäktiges, på grund af Utskottets betänkande N:o 6 för innevarande år, den 12 Mars 1878 fattade beslut, till hvilket Utskottet beträffande denna del får hänvisa.

Innehållet i § 62 har med en mindre omformulering bibehållits i § 59 af Utskottets förslag, hvarjemte Utskottet i § 60 upptagit de af Stadsfullmäktige på Utskottets förslag den 15 Februari 1877 godkända närmare bestämningar angående beräkning af tjänstetid. — Slutligen har i § 61 införts den för lärarepersonalen ganska viktiga bestämningen, att lönerna utbetalas månatligen, hvilket redan förut, ehuru icke stadgadt, iakttagits vid dessa löner och antagligen framdeles kommer att vinna tillämpning jemväl inom andra aflöningssferer.

Inom sjetten kapitlet hafva högst väsentliga ändringar ansetts vara af nöden, jemte det kapitlets innehåll anordnats så, att bestämningarna fortskrida från det mera allmänna, det högre stående, till det enskilda och lägre.

Främst har Utskottet, i § 62 af sitt förslag, i korthet sammanfattat de funktionärer, som taga befattning med stadens folkskolväsen och för hvilka detaljerade föreskrifter sedan följa.

Bland dessa funktionärer hafva de s. k. distriktsinspektorerne tillkommit, i stället för de nuvarande skolråden, och erfordra en närmare motivering.

§§ 67—70 i gällande reglemente innehålla särskilda stadganden om skolråd. Så vidt Utskottets erfarenhet sträcker sig, hafva dessa skolråd hittills *såsom kollegier* icke uträttat synnerligen mycket. De hafva gemenligen sammanträdt endast en gång hvarje termin, valt ordförande och fördelat folkskoldistriktet bland ledamöterna; hvar efter det fått ankomma på desse, att i mån af tid och intresse, hvar på sitt håll och utan samverkan eller inbördes kontroll, arbeta för folkskolan. En och annan varmt intresserad person bland dem har väl sålunda samvetsgrant bevakat skolans intressen, men öfver hufvud taget torde kunna sägas, att sjelfva skolrådsinstitutionen icke fullt motsvarat afsigten med densamma. I tider, då stadens folkskolväsen i vida högre grad än nu haft att kämpa mot okunnigheten och fördomen, hafva väl enskilda medlemmar i dessa skolråd, stående såsom förmedlare mellan skolan och hemmen samt arbetande endast med öfvertalandets visserligen ädla men ej sällan kraftlösa medel, inlagt förtjänst om folkskolväsendets utveckling; men vid den ståndpunkt, hvartill folkskolväsendet numera hunnit, synes det vara tid att vidtaga någon allvarlig åtgärd att, i nödfall med användande af tvång, tillse, det icke inom staden barn må uppväxa utan insigt i vetandets elementer, läsa, skriva och räkna. I hopp att de enskilda intresserade medlemmarna af skolråden framgent lika som hittills skola, om äfven icke under formen af ett offentligt uppdrag, egna folkskolans sak sitt upplysta och offervilliga intresse, har Utskottet därför trott sig böra föreslå de valda skolrådets ersättande med distriktsinspektorer, till nödigt antal, exempelvis 6 å 8, hvilka borde antagas af folkskoldirektionen, emot arvode, som af Stadsfullmäktige bestämdes, exempelvis 300 mark om året. Det har nemligen syns Utskottet antagligt, att icke få personer borde inom denna stad finnas, hvilka af intresse för folkskolans sak och emot ett måttligt arvode

vore hugade att åtaga sig denna inspektion, som måhända redan nu förefallit en eller annan af de nuvarande skolrådets medlemmar besvärlig eller odiös och, i fall den vunne den utsträckning, som Utskottet ansett nödvändig, säkerligen skulle blifva för de fleste af dem i hög grad motbjudande. På sådana personers arbete kunde helt andra anspråk ställas, och utgiften för den nya institutionen borde icke blifva betungande i jemnbredd med fördelarna deraf, helst folkskoldirektionen och Stadsfullmäktige städse hafva i sin hand, att i mån af behofvet och tillgångarna minska inspektorernes antal. Utskottet, som i öfrigt beträffande dessa distriktsinspektorer får hänvisa till de i Utskottets förslag till reglemente om dem intagna bestämmingar, §§ 71—75, vill i förbigående antyda, hurusom deras verksamhet, särskildt förtecknandet af barn i skolåldern, vid en samtidigt öfver hela staden anordnad inspektion eller så att säga husvisitation, genom begagnande af lämpliga formulärer och tryckta blanketter kunde vinna enhet och nödig fullständighet; hvarom allt de närmare föreskrifterna böra ankomma å folkskoldirektionen och folkskolinspektorn. — Undertecknade Borg och Öhberg kunde dock icke förena sig om de hittills varande skolrådets utbyte emot af Utskottet nu föreslagna skolgångsfiskaler eller s. k. distriktsinspektorer.

I folkskoldirektionens sammansättning, hvarom stadgas i § 63, motsvarande § 71 af gällande reglemente, har den förändring föreslagits, att ordföranden i stadens fattigvårdsdirektion icke vidare vore sjelfskrifven ledamot i folkskoldirektionen. Det synes nemligen icke vara skäl att dermed enligt regeln betunga den person, som har sig öfverinseendet öfver stadens vidtutgrenade fattigvård anförtrödt, helst den samverkan, som i vissa frågor kan erfordras emellan de båda myndigheterna, ingalunda derigenom omöjliggöres. Vidare har det ansetts nyttigt, att, i ordningens intresse, i paragrafen införa föreskrift att val af läraremedlem i direktionen bör ske vid af direktionen utsatt valmöte, samt att uttryckligen antyda de fall, då jäf inom direktionen eger rum.

Den i § 64 (§ 74 i gällande reglemente) omnämnde särskilda kassaförvaltare är numera, sedan en allmän drätselkammare i staden finnes, från kommunens sida umbärlig, ty de mindre summor, som för bestridande af diverse löpande utgifter fortfarande erfordras, kunna lämpligen handhafvas af ekonomen. Men ifall folkskoldirektionen, med stöd af Kejserliga Senatens nyligen gifna utslag i fråga om de till stadens folkskolväsen donerade fonders öfvertagande af kommunen, önskade för framtiden sjelf bibehålla förvaltningen i första hand af dessa medel, så synes en kassaförvaltare äfven framdeles kunna blifva af nöden. Utskottet har därför trott sig böra fakultativt bibehålla denna befattning. — I fråga om arvode för sekreteraren och ekonomen vid folkskoldirektionen har hänvisning skett till bilagda aflöningsstat.

I § 65, som öfrigt motsvarar 73 § i gällande reglemente, har införts uttryckligt stadgande om votum decisivum för ordföranden, hvilket öfverensstämmer med vanligt bruk i dylika fall.

I § 66, motsvarande 74 § i gällande reglemente, har Utskottet för fullständighetens skuld intagit åtskilliga åligganden för folkskoldirektionen, som dels finnas på andra ställen i reglementet antydda, dels åter utan närmare motivering förstås, och af hvilka de flesta redan härförinnan af direktionen iakttagits. — Särskildt vill Utskottet nämna, att det visat sig nödvändigt, att bereda folkskolinspektorn möjlighet att utan svårare omgångar få några dagars tjänstledighet.

I § 67, som bland annat innehåller ett från 52 § i gällande reglemente taget stadgande om underskrift af stadfästelsebref i tjensten för lärarepersonalen, har Utskottet för öfrigt infört några härförinnan icke uttryckligen stadgade föreskrifter om underskrifvande af folkskoldirektionens expeditioner.

Beträffande sedan folkskolinspektorns tillsättande innehåller gällande reglemente ingen annan bestämning, än att nämnde tjänsteman på folkskoldirektionens förslag väljes af kommunen på allmän kommunal- eller kyrkostämma. Då kommunens beslutanderätt numera enligt regeln utöfvas af Stadsfullmäktige, anser Utskottet sjelffallet vara, att jemväl rättigheten att utse folkskolinspektorn åt Fullmäktige uppdrages. Och jemte det § 68 i Utskottets förslag (motsvarande § 64 i gällande reglemente) blifvit i enlighet härmed affattad, hafva några närmare föreskrifter deri ingått rörande kungörelse om inträffad ledighet, ansökningstid och ansökningshandlingarnas öfverlemnande till Fullmäktige, samt tjenstens förenlighet med annan befattning; hvarutom i stället för § 66 i gällande reglemente här, beträffande aflöningen, intagits en hänvisning till den allmänna staten. — Vigten af det åt folkskolinspektorn anförtrordade värf gör det nödvändigt, att denne funktionär icke utöfvar detsamma längre tid, än han i allo motsvarar kommunens förtroende. Detta ändamål har Utskottet ansett kunna vinnas derigenom, att inspektorn, på sätt Utskottet i denna paragraf jemväl föreslagit, väljes på tre år i sender; och har Utskottet vidare i § 70 upptagit föreskrift om huru förfaras bör, ifall folkskolinspektorn under sin tjenstetid försummar sina åligganden eller eljes förverkar kommunens förtroende.

Bland folkskolinspektorns åligganden hafva i § 69 (motsvarande § 65 i gällande reglemente), — hufvudsakligen i öfverensstämmelse med på senare tider iakttagen praxis, — upptagits äfven några andra, än de i nu gällande reglemente uppräknade. Sålunda är bland annat stadgadt, att inspektorn bör med lärarene och lärarinorna vid stadens folkskolor sammanträda till lärarekonferenser, att han bör hålla matrikel, hvori deras namn m. m. införas samt att han, såvidt möjligt är, bör hvarje söcknedag under läseterminerna vara på bestämd timme tillgänglig i folkskolornas kansli. Ändamålsenligheten af dessa föreskrifter torde ej behöfva närmare utläggas, likasom icke heller lämpligheten af bestämningen derom, att folkskolinspektorn bör tillse, det distriktsinspektörerne ordentligen fullgöra sina åligganden.

Deremot har momentet 5:o i nu gällande reglemente uteslutits i följd af skolråds-institutionens upphäfvande.

Momentet 12:o (föret 7:o) är omformuleradt, för att tillförsäkra kommunen en statistisk öfversigt öfver folkskolornas verksamhet, oberoende af den sammanställning, hvilken enligt § 12 i folkskolförordningen bör till Öfverstyrelsen för skolväsendet ingifvas.

§§ 71—75 handla om distriktsinspektorerne och deras åligganden, hvarom Utskottet redan ofvanföre sig närmare utlätit.

§§ 76—78 i gällande reglemente hafva genom den nya kommunalförfattningen förlorat nästan all betydelse; hvarför de till största delen utlemnats och ersatts med en antydning, att äfven räkenskaperna för folkskolornas donerade fonder böra granskas af kommunens revisorer, hvilka påtagligen stå detta uppdrag närmast.

Det af Utskottet sålunda uppgjorda förslaget jemte tillhörande aflöningsstat är af följande lydelse, (hvarvid de af Utskottet föreslagna ändringar och tillägg i reglementet betecknats med kursiv stil):

Förslag till Reglemente

för

Folkskolorna i Helsingfors.

I. Om folkskolornas inrättning och tiden för deras verksamhet.

§ 1. För att bereda alla till Helsingfors stads kommun hörande barn, för vilkas undervisning icke annorlunda sörjdt är, tillfälle att inhemta de kunskaper och färdigheter, som till allmän folkbildning höra, inrättas och underhåller kommunen nödigt antal lägre och högre folkskolor.

§ 2. Lägre folkskolor, finska och svenska, inrättas efter behof i olika delar af staden, och ankommer det på skoldirektionen att bestämma när och hvar sådan skola skall träda i verksamhet.

§ 3. Antalet af barn, som i lägre folkskola *samtidigt* undervisas af en och samma lärarinna, *må icke öfverstiga fyratio*. Äro barnen flere, bör skolan delas eller ock en biträdande lärarinna antagas.

§ 4. Lärotiden är i lägre folkskola beräknad till två år, men kan för sådana elever, som af en eller annan orsak icke under denna tid *medhunnit skolans kurs*, efter skoldirektionens *pröfning utsträckas derutöfver*.

§ 5. Högre folkskolor, finska och svenska, inrättas *skildt för gossar och skildt för flickor*. Undervisningen *handhafves i goss-skolorna företrädesvis af lärare och i flickskolorna företrädesvis af lärarinnor*.

§ 6. Hvarje högre folkskola omfattar *fyra årsafdelningar eller klasser*. Folkskoldirektionen *bestämmer antalet klasser, som af lärare eller lärarinna samtidigt böra undervisas, dock att sammanlagda antalet elever ej må öfverstiga femtio*.

Uppgår i en klass *elevantalet till femtio, tillsättes för densamma ordinarie lärare eller lärarinna*. Blir antalet i klassen *större, inrättas en parallelafdelning, för hvilken en biträdande lärare eller lärarinna anställes; dock kan med Stadsfullmäktiges begifvande äfven för parallelafdelning ordinarie lärare eller lärarinna tillsättas*.

Har i högre folkskola parallelafdelning tillkommit för hvarje klass, bildas af parallelafdelningarna särskild skola.

§ 7. *För elever, som genomgått högre folkskolans fyra afdelningar men för att befästa och utvidga sina derunder förvärfvade kunskaper önska fortsätta sin skolgång, inrättas, i fall minst femton elever dertill anmäla sig, en femte klass, hvarå undervisningen handhafves af timlärare eller timlärarinnor och för hvilken lärotimmar-nas antal bestämmes af folkskoldirektionen.*

§ 8. *För goss-skolorna anställles mot arvode särskild lärare och för flick-skolorna särskild lärarinna i sång.*

§ 9. *Lägre såväl som högre folkskola skall trettiosex veckor om året vara i verksamhet, den förra med fyra och den senare med fem timmars daglig undervisnings-tid, dock att antalet lärotimmar på högre folkskolans femte klass kan efter direktio-nens pröfning minskas. Fördelningen af läseterminerna och timmarna för den dag-liga undervisningen tillhör folkskoldirektionen efter framställning af folkskolinspektorn.*

§ 10. *Försummade barn, hvilka öfverskridit det tionde åldersåret utan att hafva förvärfvat nödig färdighet i läsning, böra särskildt undervisas af lärare eller lärarinna, som på folkskolinspektorns förslag för sådant ändamål af folkskoldirektionen utses, intill dess de blifvit fullständigt förberedda för inträde i högre folkskola.*

II. Om elevernas intagning, skolaafgifter, afgang från skolan m. m.

§ 11. *I lägre såväl som högre folkskola intagas nya elever vid början af läse-året. Dock må äfven under dess fortgång inträde beviljas, der folkskolinspektorn pröf-var sådant utan men för undervisningen kunna ske.*

§ 12. *Anmälan om intagning göres af föräldrar eller målsmän hos skolans föreståndare eller föreståndarinna, till hvilken derjemte, ifall eleven icke är från lägre till högre folkskola med behörigt betyg dimitterad, aflemnas prestbevis upptagande bar-nets ålder samt föräldrarnes namn, stånd och villkor. Är barnet icke i någon af Hel-singfors stads församlingar inskrifvet eller veterligen i staden bosatt, öfverlemnas till skoldirektionen att efter omständigheterna afgöra, huruvida inträde i skolan må det-samma beviljas eller icke.*

§ 13. *För inträde i lägre folkskola fordras ingen förkunskap, endast att bar-net fyllt sju år; skoldirektionen likväl obetaget att på framställning af folkskolinspek-torn bevilja intagning af barn, som befinna sig i det sjunde åldersåret. Men före fyllda sex år må ingen vinna inträde, ej heller den, som öfverskridit det tionde året.*

§ 14. *Villkor för intagning i högre folkskola är, att barnet fyllt åtta år och genomgått lägre folkskola. Dock må äfven sådana barn, som kommit till nio års ålder och i hemmet lärt läsa rent i bok samt förvärfvat någon kristendomskunskap, i högre folkskola vinna inträde.*

§ 15. *Intagen elev inskrifves af föreståndare eller föreståndarinna i skolans för detta ändamål inrättade matrikel, hvari utom elevens namn, födelseår och dag samt*

ort antecknas föräldrarnes namn, stand och yrke, af eleven förut åtnjuten undervisning samt dagen för dess inträde i skolan, äfvensom nödigt utrymme lemnas för vidare anteckning om uppflyttning till annan klass, dimission m. m.

§ 16. I skolafgift erlägges af hvarje elev i lägre folkskola tio och i högre folkskola femton penni i veckan, att uppbäras i den ordning, folkskoldirektionen bestämmer. Från denna afgift äro dock de barn befriade, hvilkas föräldrar af folkskoldirektionen pröfvas sakna utvägar dertill.

§ 17. Fattiga elever kunna dessutom, efter folkskolinspektorns bepröfvande, bispringas med sko- och klädesplagg på bekostnad af folkskolornas genom särskilda donationer bildade beklädnadsfond, eller, der denna visar sig otillräcklig, af stadens fattigvård.

§ 18. Afgår elev före fulländad kurs och önskar skolans intyg öfver uppförande, flit och framsteg, må detta icke förvägras. För sådant betyg ege föreståndare eller föreståndarinna i lösen uppbära femtio penni.

§ 19. Elev, som genomgått lägre folkskolans kurs, dimitteras till motsvarande högre folkskola med betyg, som innehåller vitsord öfver uppförande, flit och uppmärksamhet samt gjorda framsteg; och skall detta betyg, åtföljdt af vederbörligt prestebewis, vid anmälan öfverlemnas till föreståndaren eller föreståndarinnan för den skola, hvari inträde sökes.

§ 20. Har elev behörigen genomgått högre folkskola, erhålle afgångsbetyg med vitsord öfver uppförande, flit och kunskap i de olika lärostyckena. För sådant betyg erlägges ingen afgift.

§ 21. Utom afgångsbetyg, såsom i föregående § sagdt är, erhålla vid års-examen fyra af de flickor, som genomgått högre folkskola samt utmärkt sig genom flit och välförhållande, försäkran om hemgift eller gåfva samt rättighet att årligen uppbära ränta å det härtill bestämda kapitalet till dess det utbetalas; och skall härå till en hvar af dem särskildt bref af folkskoldirektionen utfärdas och den 21 November högtidligen utdelas, allt i öfverensstämmelse med hvad Statsrådinnan Aurora Demidoffs donationsbref af den 21 November 1836 och efteråt i saken gifna tilläggsbestämningar, särskildt af den 7 Januari 1878, närmare bestämma. — Skulle dock så hända, att något år fyra flickor icke funnes, som af sådan utmärkelse gjort sig förtjenta, må direktionen innehålla de hemgifter, hvilka icke med fullt skäl kunna utdelas, för att något följande år, då tillfälle dertill yppas, begåfva flera.

III. Om undervisningen.

a. I lägre folkskola.

§ 22. Undervisningen omfattar: religion, läsning, skrifning, hufvudräkning, teckning, sång och handarbeten; hvarutom eleverna öfvas i gymnastiska lekar och rörelser.

§ 23. Undervisningen i religion har företrädesvis till ändamål att väcka och nära den religiösa känslan samt sålunda bereda väg för den kristna tron och ansluter sig därför till en åskådlig och lättfattlig framställning af de viktigaste tilldragelser ur gamla och nya testamentets bibliska historia. Härjemte inläras bibelspråk och psalmer.

§ 24. Läse- och skriföfningarna gå till en början, enligt öfelig metod, hand i hand, men *böra* senare, för vinnande af större färdighet, förläggas till skilda timmar och företagas hvar för sig.

Vid läseöfningen afses tydligt uttal och ledigt föredrag samt uppmärksam uppfattning af det lästas innehåll.

Skriföfningen åsyftar att grundlägga en god handstil samt väcka sinnet för det ortografiskt riktiga. Eleverna *böra* därför: 1:o skriva efter förebild, 2:o afskriva ur bok och 3:o uppteckna smärre memorerade stycken.

§ 25. Räkneöfningen har till ändamål att bibringa barnen en riktig föreställning om antal och enhet, samt att på grund häraf lära dem i tanken snabbt och säkert lösa sådana uppgifter, som vanligast förekomma i det dagliga lifvet och ej innehålla tal, som öfverstiga 100.

§ 26. Sångöfningen sker efter gehör, och inläras dervid psalmmelodier och sådana enkla sånger, som äro egnade att förädla barnens känsla samt tjena till att höja och lifva deras lekar.

§ 27. Teckningen åsyftar att öfva öga och hand och företages företrädesvis på griffeltafla.

§ 28. Handarbeten hafva till uppgift att hos barnen alstra ett idogt sinnelag och bibringa dem handlag för nyttiga slöjder. För detta ändamål öfvas såväl gossar som flickor i sådana arbeten, som lämpa sig för deras ålder och kunna företagas i skolan.

§ 29. Lekarna och de gymnastiska öfningarna afse i främsta rummet rekreation, men derjemte äfven jemnvigt och ledighet i kroppens hållning och rörelser.

b. I högre folkskola.

§ 30. Undervisningsämnen äro: religion, modersmålet (finska eller svenska), geografi, historie, aritmetik, geometri, naturlära, kalligrafi, teckning, sång och gymnastik. Dessutom öfvas flickorna i qvinliga handarbeten.

§ 31. Undervisningen i religion åsyftar att under bibringandet af den kunskap och insigt, som för konfirmation anses nödig, framkalla och utbilda ett kristligt föreställnings- och tänkesätt. För detta ändamål genomgås bibliska historien med ledning af lämplig lärobok och — så vidt ske kan — sjelfva bibeltexten, jemte det katekesen inläres och förklaras. Dessutom memoreras bibelspråk och psalmer.

§ 32. Undervisningen i modersmålet har till ändamål att lära eleverna, så i

skrift som tal, regelrätt och med ledighet begagna detsamma, samt att derjemte bibringa dem någon bekantskap med litteraturens förnämsta produkter.

Läseöfningen, som med hänsigt till litteraturen utsträcker i mån af elevernas tilltagande fattningsförmåga, åsyftar således ej blott formel färdighet att tydligt och med riktig tonvigt föredraga ur bok, utan äfven förmåga att på grund af en genom grammatikalisk analys vunnen insigt med säkerhet uppfatta och återgifva innehållet af det lästa.

Likaså bör skriföfningen leda derhän, att eleverna ej allenast skriva ortografiskt rätt, utan äfven förmå med reda och sammanhang skriftligen uttrycka sig, åtminstone så vidt det angår bref och andra i allmänna lifvet vanligast förekommande skrivelser.

§ 33. Undervisningen i geografi åsyftar att lemna en åskådlig bild af jorden i dess helhet samt närmare kunskap om fäderneslandets geografiska, statistiska och *statsrättsliga* förhållanden.

§ 34. Undervisningen i historie har hufvudsakligast det egna folket och dess öden till föremål; men på det att dessa må ses och fattas i riktig dager, framställas äfven de viktigaste verldstilldragelser och kulturepoker, så att en öfverblick af den allmänna historien jemväl vinnes.

§ 35. Undervisningen i aritmetik bör leda derhän, att eleverna efter fulländad kurs förmå med säkerhet lösa alla i dagliga lifvet förekommande uppgifter, och detta ej blott på tafla, utan äfven i hufvudet, der de i uppgiften ingående talen icke äro större eller flere, än att de utan svårighet kunna bibehållas i minnet.

§ 36. Undervisningen i geometri åsyftar att bibringa eleverna en riktig uppfattning af den geometriska formen samt derpå grundad förmåga att konstruera, mäta och beräkna de viktigaste plana och solida figurer.

§ 37. Undervisningen i naturlära afser att förnämligast på åskådningens väg, d. ä. genom förevisning och experiment, bibringa eleverna någon bekantskap med naturens trenne riken samt den kännedom af de mekaniska, fysiska och kemiska elementarkrafterna, att de allmännaste naturfenomen och de viktigaste tekniska uppfinningar kunna fattas och förklaras.

§ 38. Undervisningen i kalligrafi har sitt gifna mål i en god handstil.

§ 39. Undervisningen i teckning åsyftar, såsom i lägre folkskola, att öfva öga och hand, samt lämpas i öfrigt efter elevernas fallenhet och framsteg.

§ 40. Undervisningen i sång har till ändamål kännedom af noter och färdighet i enklare körsång, men bör derjemte äfven afse att höja den religiösa och *fosterländska* känslan samt utbilda det estetiska sinnet.

§ 41. Undervisningen i gymnastik betraktas och behandlas ej mindre såsom ett medel att hos eleverna, jemte friskt och raskt sinne, framkalla vana vid ordning och skick, än såsom en öfning för helsans bibehållande och kroppskraftens utbildning.

§ 42. Undervisningen i qvinliga handarbeten har till ändamål att bibringa

färdighet i sticka, sy m. m. samt fostra den omtanke och insigt, hvarförutan qvinnan icke förmår fylla sin bestämmelse i hemmet.

§ 43. *Undervisningen på femte klassen bör förnämligast äsyfta bibringande af insigt och vana i modersmålets skriftliga behandling, färdighet i räkning och kännedom af enklare bokföring.*

c. Gemensamma stadganden.

§ 44. Elever, hvilka icke tillhöra evangelisk-lutherska bekännelsen, äro befriade från deltagande i den ofvan föreskrifna religionsundervisningen. Men förefinnas till större antal elever af annan konfession, eger skoldirektionen, i händelse elevernas målsmän sådant önska, vidtaga åtgärd derom, att de å skilda timmar erhålla religionsundervisning i öfverensstämmelse med den konfession de tillhöra.

§ 45. För den närmare anordningen i öfrigt af undervisningen i såväl lägre som högre folkskola, tillhör det hvarje lärare och lärarinna att före läsårets början uppgöra och till folkskolinspektorn ingifva fullständigt *förslag till* läroprogram för den skola, klass eller klassafdelning, hvilken han eller hon har sig anförtrodd. Dessa program sammanställas af folkskolinspektorn med de ändringar, han finner nödiga, för att föreläggas folkskoldirektionen, på hvilken det ankommer att dem till efterföljd under det stundande läsåret föreskrifva.

§ 46. Vid slutet af hvarje läseår anställas, till utrönande af elevernas derunder gjorda framsteg, i alla folkskolor offentliga examina, i närvaro af folkskoldirektionen och folkskolinspektorn. Tiden för dessa examina, hvarom allmänheten genom kungörelse i kyrkan och stadens tidningar underrättas, bestämmes af folkskoldirektionen. — *Efter afslutad examen äfvensom vid slutet af höstterminen utdelas till eleverna betyg på skolans undervisningsspråk, innehållande vitsord öfver uppförande, flit, uppmärksamhet och framsteg.*

IV. Om disciplin.

§ 47. I folkskola, lägre och högre, skall sträng och ofelbar ordning råda. Det tillhör därför lärare och lärarinna att omsorgsfullt öfvervaka eleverna såväl under fristunderna, som under lärotimmarna, för att sålunda ej blott söka förekomma felsteg, utan äfven hos barnen utbilda god sed samt sinne för det skickliga och passande; och må enhvar härvid ihågkomma, att exempel och förebild i sådant afseende utöfva ett vida starkare inflytande, än varning och straff.

§ 48. Ehuru, såsom i föregående § sagdt är, disciplinens styrka mera bör sökas i ordningens upprätthållande och felstegets förebyggande, än i dess bestraffande, får dock detta, der det visar sig, icke lemnas obeifradt. Låter sig icke elev genom vänlig påminnelse och varning rätta, må något af följande straff användas:

- 1:o tilltal *in för klass*,
- 2:o stående på plats eller vid sidan af klassen,
- 3:o afskiljande från kamrater,
- 4:o qvarsittning efter slutad lektion,
- 5:o arrest *i enrum* under dertill särskildt bestämd tid, *dock endast i högre folkskola*,
- 6:o kroppsaga,
- 7:o *förvisning på kortare eller längre tid.*

§ 49. Af dessa straff kunna de *fyra* första tillämpas af den lärare eller lärarinna, som undervisningen handhafver, under iakttagande att qvarsittande icke utsträckes öfver två timmar samt att eleven dervid icke lemnas utan uppsigt. Arrest, som ej får räcka längre än åtta timmar och hvarunder eleven ej heller må lemnas utan tillsyn, samt kroppsaga må endast med folkskolinspektorns vetskap och uttryckliga begifvande användas. *Förvisning må begagnas endast i det fall, att elevs kvarblifvande i skolan uppenbarligen skulle verka skadligt på andra elever; och eger endast folkskoldirektionen dertill besluta.*

§ 50. Har straff ågått elev, bör detta, jemte förseelsens beskaffenhet, antecknas i den journal, hvarmed hvarje skola bör vara försedd.

V. Om lärares och lärarinnors anställande, deras lönevilkor m. m.

§ 51. Lärare och lärarinnor *vid folkskolorna* anställas af folkskoldirektionen, som jemväl eger dem afskeda.

§ 52. Ledig lärare- eller lärarinnetjenst kungöres i landets officiella tidningar till ansökning hos folkskoldirektionen inom trettio dagar; och eger densamma, sedan ansökningarna inkommit, ifall sådant anses nödigt, inkalla de sökande till afläggande af undervisningsprof, eller ock omedelbarligen skrida till utnämning af den för tjensten mest lämpliga.

§ 53. *Till ordinarie tjenst utnämnd* lärare eller lärarinna eger densamma under ett profår förestå; befinnes han eller hon derefter sitt kall fullt vuxen, erhålle derå öppet stadfästelsebref. I motsatt fall anslås tjensten ånyo till ansökning ledig.

§ 54. Lärare eller lärarinna, som genom bref i tjensten stadfäst är, må ej utan giltigt skäl entledigas. Men visar sig lärare eller lärarinna så förgäten af sin pligt, att ungdomens undervisning och bildning deraf uppenbarligen lida, och låter sig icke af vänlig varning rätta, är skoldirektionen skyldig att honom eller henne från tjensten skilja. *Till beslut härom erfordras likväl att åtminstone fem af direktionens samtliga medlemmar äro om åtgärden ense.*

§ 55. Hvarje vid folkskola anställd lärare eller lärarinna är skyldig att ställa sig folkskolinspektorns föreskrifter till ovilkorlig efterrättelse; men tror sig någon förorättad, eller finner föreskrifven åtgärd mindre lämplig, ege rätt att skriftligen vända

sig till folkskoldirektionen, på hvilken det ankommer att *slutligt förordnande i saken meddela*.

§ 56. Är lärare eller lärarinna i behof af tjenstledighet, anmäla sådant för folkskolinspektorn, som, der det icke gäller mer än fjorton dagar, saken pröfvar och afgör, men, om längre tids ledighet begäres, förelägger ärendet folkskoldirektionen.

§ 57. Är lärare eller lärarinna genom sjukdom urståndsatt att sin tjenst bestrida, eger folkskolinspektorn antaga lämplig vikarie och härom anmäla hos folkskoldirektionen, på hvilken det ankommer att bestämma huruvida dennes arvode *må helt och hållet eller till någon del utgå af skolmedlen*.

§ 58. Lärare och lärarinnor vid stadens folkskolor åtnjuta aflöning *enligt af Stadsfullmäktige fastställd stat*.

§ 59. För hvarje ordinarie lärare och lärarinna, som sin tjenst oförvitligen fullgjort, förhöjes lönen efter hvart femte år med 10 procent af det ursprungliga beloppet, intill dess tillökningen uppgått till 50 procent deraf.

§ 60. Såsom tjenstetid beräknas i afseende å löneförhöjning hela den tid, lärare eller lärarinna såsom vikarie, biträdande eller ordinarie tjenstgjort vid någon af kommunens folkskolor; dock att, der förfall för ordinarie lärare eller lärarinna icke varar längre än två månader, sådan tid hvarken afräknas från den ordinarie lärarens tjenstgöringstid eller beräknas vikarien till godo, hvaremot vid långvarigare förfall och annan ledighet endast vikarien eger räkna tjenstetid.

§ 61. All aflöning utbetalas under läseterminerna månatligen och godkännes af folkskoldirektionen till utanordning.

VI. Om tillsynen öfver folkskolorna, deras ekonomi, m. m.

§ 62. Den allmänna ledningen af folkskolorna och vården om deras angelägenheter handhafvas af en folkskoldirektion, *med biträde af en folkskolinspektör*, hvilken den närmaste tillsynen öfver skolorna och deras verksamhet tillkommer, samt nödigt antal distriktsinspektorer för öfvervakande af barnens skolyång inom skilda delar af staden.

§ 63. Folkskoldirektionen består af sex af Stadsfullmäktige valde ledamöter, hvarjemte i direktionen *ega säte och stämma* såväl folkskolinspektorn som den bland folkskolornas lärare, hvilken, enligt 14 § i Kejs. kungörelsen af den 11 maj 1866, af lärarepersonalen *vid af direktionen utsatt valmöte* dertill kallas; dock deltagar icke ledamot i de ärenden, som honom personligen angå. Af bemälda sex ledamöter afgå årligen två, men äro ånyo valbara, dock med afsägelserätt. Sådan rätt tillkommer deremot icke den, som första gången väljes, derest han icke förebär laga skäl.

§ 64. Folkskoldirektionen väljer i början af hvarje år bland sina af Stadsfullmäktige valda medlemmar en ordförande, en viceordförande och en ekonom samt,

i fall af behof, en kassaförvaltare, äfvensom bland samtliga sina medlemmar en sekreterare. — Sekreteraren och ekonomen uppbära årligt arvode enligt stat.

§ 65. På ordförandens kallelse sammanträder folkskoldirektionen under läse-terminerna hvarje månad, eller oftare ifall ärendenas beskaffenhet sådant påkallar; och eger direktionen, utom i de frågor som i § 54 omförmälas, giltigt beslut fatta, då fyra af dess samtliga medlemmar äro tillstädes. Der olika meningar biträdas af lika antal medlemmar, eger ordföranden afgörande röst.

§ 66. Folkskoldirektionen eger:

1:o) att då folkskolinspektorstjensten blir ledig kungöra densamma till skriftlig ansökning inom trettio dagar hos direktionen samt till Stadsfullmäktige jemte eget utlåtande insända ansökningshandlingarna;

2:o) att, på begäran, bevilja folkskolinspektorn ända till fjorton dagars tjänstledighet, såvida han för sig ställer vikarie, som af direktionen godkännes, samt, i fall folkskolinspektorn är i behof af längre tjänstledighet, derom hos Stadsfullmäktige anmäla;

3:o) att antaga nödigt antal distriktsinspektorer, hos Stadsfullmäktige föreslå deras arvoden och dem emellan fördela stadens område i så vidt möjligt lika distrikt, äfvensom att för dem utfärda behöfliga instruktioner;

4:o) att anställa och i tjensten stadfästa lärare och lärarinnor vid folkskolorna samt jemlikt §§ 51 och 54 dem från tjensten skilja;

5:o) att, på begäran, bevilja lärare och lärarinnor tjänstledighet;

6:o) att antaga och afskeda betjening vid folkskolorna;

7:o) att bestämma läseterminernas början och slut samt tiden för examina;

8:o) att pröfva och godkänna de läroprogram, hvilka jemte förslag till arbetsordning och läroböcker af folkskolinspektorn direktionen föreläggas;

9:o) att genom inspektioner och besök samt närvaro vid examina noga följa undervisningen och vaka öfver disciplinens ändamålsenliga handhavande äfvensom öfver barnens skolgång;

10:o) att tillse, det skolornas lärorum och undervisningsmateriel motsvara sitt ändamål samt i behörigt skick vidmakthållas;

11:o) att vårda skolornas egendom samt antingen sjelf förvalta och inför kommunen redovisa för deras fonder och öfriga enskilda penningemedel, eller öfverlemna dem till förvaltning af stadens drätselkammare;

12:o) att årligen genom tvenne medlemmar inventera folkskolornas arkiv;

13:o) att inom september månad hvarje år uppgöra och till drätselkammaren ingifva folkskolornas budget för nästkommande kalenderår;

14:o) att granska och till utanordning godkänna de aflöningslistor, som af folkskolinspektorn månatligen inlemnas;

15:o) att, jemte eget yttrande, till Stadsfullmäktige insända den statistiska öfversigt och berättelse, som af folkskolinspektorn till direktionen inlemnas;

16:o) att så i ett som annat hänseende söka befrämja folkskolornas verksamhet

samt i öfrigt ställa sig Kejs. kungörelsen af den 11 maj 1866 och detta reglemente till efterrättelse.

§ 67. *Alla folkskoldirektionens expeditioner underskrifvas på direktionens vägnar af ordföranden och kontrasigneras af sekreteraren, utom stadfästelsebref i tjänsten för lärarepersonalen och hemgifts- eller gåfvobref, hvilka underskrifvas af samtliga närvarande ledamöter.*

§ 68. *Folkskolinspektorn tillsättes af Stadsfullmäktige för en tid af tre år i sender, efter det tjänsten af folkskoldirektionen kungjorts ledig att inom trettio dagar hos direktionen skriftligen ansökas. Stadsfullmäktige afgöra jemväl, huruvida tjänsten må med annan ordinarie befattning förenas. — Folkskolinspektorn åtnjuter årlig lön enligt stat.*

§ 69. *Folkskolinspektorn åligger:*

1:o) *att i samråd med vederbörande lärare och lärarinnor emellan de skilda skolorna fördela elever, som till intagning anmälas;*

2:o) *att genom täta besök utöfva uppsigt öfver undervisning, ordning och disciplin i folkskolorna;*

3:o) *att tillhandagå lärare och lärarinnor med upplysningar och råd, med dem sammanträda till lärarekonferenser på lämpliga tider under läseterminerna, samt i alla sådana fall, der reglementariska föreskrifter saknas, gifva dem nödiga anvisningar;*

4:o) *att på grund af förslag, hvilka före hvarje hösttermins början skola af lärare och lärarinnor ingifvas, uppgöra fullständiga läroprogram samt dem jemte förslag till arbetsordning och läroböcker inom första månaden af samma termin till folkskoldirektionens stadfästelse förelägga;*

5:o) *att anordna och öfvervara de årsexamina, hvilka i folkskolorna anställas;*

6:o) *att tillse, det distriktsinspektorerne sina åligganden ordentligen fullgöra;*

7:o) *att på förslag af distriktsinspektorerne bestämma om beklädnadshjelp åt fattiga elever;*

8:o) *att såvidt möjligt hvarje söcknedag under läseterminerna på bestämd timme vara tillgänglig i folkskolornas kansli;*

9:o) *att vid utgången af hvarje månad i afseende å godkännande tillhandahålla direktionen fullständig aflöningslista för folkskolorna;*

10:o) *att vårda folkskolornas arkiv, föra matrikel öfver lärare och lärarinnor, upptagande deras namn och antagningsdag samt inträffade förändringar, äfvensom vaka öfver de skilda skolmatriklarnas och journalernas ordentliga förande samt terminsbetygens utfärdande i behörig form;*

11:o) *att månatligen vid folkskoldirektionens sammanträden afgifva berättelse om folkskolornas tillstånd och verksamhet;*

12:o) *att inom tre månader efter hvarje läseårs utgång uppgöra och till folkskoldirektionen inlemna en statistisk öfversigt och berättelse om folkskolornas verk-*

samhet under sagda år äfvensom till Öfverstyrelsen för skolväsendet afgifva sådan statistisk sammanställning, som i § 12 af Kejs. kungörelsen den 11 maj 1866 omförmäles; 13:o) att i öfrigt ställa sig nyss nämnda kungörelse och detta reglemente till noggran efterföljd.

§ 70. *Finner folkskoldirektionen, att folkskolinspektorn ej fullgjort sina åligganden eller i annat afseende förverkat kommunens förtroende, bör direktionen jemte skriftlig och motiverad anmälan derom oförtöfvadt öfverlemna ärendet till Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande.*

§ 71. *Distriktsinspektorer antagas till nödigt antal af folkskoldirektionen bland i staden bosatte välbetrodde personer, för att vaka deröfver, att inom kommunen icke några barn måtte uppväxa utan undervisning uti läsa, skrifva och räkna, samt för att tillse, det folkskolornas elever ej utan giltig anledning försumma sin skolgång eller undandraga sig därför fastställda afgifter. — Distriktsinspektorerne åtnjuta årligt arvode, som af Stadsfullmäktige på folkskoldirektionens framställning bestämmes.*

§ 72. *Distriktsinspektör åligger:*

1:o) *att årligen, på tid som af folkskoldirektionen bestämmes, genom besök uti hvarje till hans distrikt hörande gård eller bostad skaffa sig kännedom om alla der boende barn emellan 8 och 12 års ålder samt enligt af folkskoldirektionen meddeladt formulär uppgöra fullständig förteckning öfver desamma, upptagande barnens namn och födelseår, föräldrarnes stånd eller yrke, äfvensom den undervisning, som kommer eller kommit barnen till del; finner han dervid något barn vara i saknad af all undervisning, bör han, jemte noggran anteckning om förhållandet, genom vänlig uppmaning och föreställning söka förmå dess föräldrar eller målsmän, att låta barnet besöka folkskola eller annan undervisningsanstalt;*

2:o) *att vid elevs oftare inträffade utevaro från skolan, på anmälan af folkskolinspektorn, genom besök i elevens hem göra sig underrättad om orsaken dertill samt söka åstadkomma rättelse deri;*

3:o) *att tillhandagå med upplysningar om de barn, som böra från skolfgift befrias;*

4:o) *att anmäla fattiga elever till erhållande af beklädnadshjelp;*

5:o) *att för öfrigt ställa sig folkskoldirektionens och folkskolinspektorns föreskrifter till efterrättelse.*

§ 73. *De af distriktsinspektorerne uppgjorda förteckningarna granskas af folkskolinspektorn, hvilken öfverlemnar dem till folkskoldirektionen jemte uppgift på de barn, hvilkas undervisning synes vara vårdslösad.*

§ 74. *Om sina barns undervisning uppenbart försumliga föräldrar eller målsmän, hvilka ej genom vänlig förmaning och öfvertalning låtit sig rätta, eller icke, der folkskoldirektionen pröfvat sådant skäligt, företett giltigt intyg deröfver, att deras barn ega nödig färdighet eller åtnjuta undervisning uti läsa, skrifva och räkna, eger direktionen inför sig kalla, för att allvarligen förhållas och varnas.*

Följer ej rättelse, eller hörsammas ej folkskoldirektionens kallelse, anmälle direktionen derom hos stadens magistrat, som genom föreläggande af lämpligt vite eger förmå bemälda föräldrar eller målsmän, att inom viss af magistraten utsatt tid företaga antingen intyg öfver att ifrågavarande barn blifvit i någon af stadens folkskolor inskrifvet, eller ock af folkskoldirektionen godkändt bevis öfver att barnet på annat sätt erhåller undervisning uti berörda kunskapsstycken.

§ 75. *Distriktsinspektör, som förverkat folkskoldirektionens förtroende, eger direktionen efter folkskolinspektorns hörande från befattningen skilja.*

§ 76. *På Stadsfullmäktige ankommer att granska och godkänna folkskolornas budget samt bevilja medel till deras underhåll.*

§ 77. *Vid förvaltningen af folkskolornas enskilda fonder och medel skall noggrant iakttagas allt, som genom särskilda handlingar med afseende å dem förordnats. — Räkenskaperna för dessa fonder och medel granskas af kommunens revisorer i sammanhang med öfriga stadsräkenskaper.*

§ 78. *Detta reglemente skall tillämpas från och med det läsåår, som ingår närmast efter det reglementet blifvit vederbörligen fastställt.*

Aflöningsstat

för lärarepersonalen och öfrige löntagare vid Helsingfors stads folkskolor:

	Mark	p.
lärare vid högre folkskolor, ordinarie eller biträdande, lön	2,000:	—
lärarinna d:o d:o d:o d:o	1,500:	—
lärarinna vid lägre folkskola, d:o d:o	1,200:	—
lärare eller lärarinna, som af folkskoldirektionen utses att högre folkskola förestå, erhåller utöfver lönen arvode, enligt direktionens bestämmande, från	100:	till 150: —
lärare i sång, arvode för undervisningstimme under hvarje vecka af läsååret	62:	50.
lärarinna i sång, d:o d:o	50:	—
timlärare å femte klassen, arvode per timme		
folkskolinspektorn, lön	4,000:	—
distriktsinspektör, arvode (förslagsvis)	300:	—
sekreteraren, arvode	400:	—
ekonomen, arvode	1,000:	—
vaktmästare, arvode.	1,000:	—

A n m. Lönerna för lärare och lärarinnor förhöjas på grund af tjenstetid, på sätt 59 och 60 §§ i reglementet stadgar.

Utskottet får alltså föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att för sin del godkänna ofvanstående förslag till reglemente och afföningsstat för folkskolorna i Helsingfors samt att i föreskrifven ordning underställa reglementet Öfverstyrelsen för skolväsendet, i hvilket afseende detsamma borde, jemte afföningsstaten och särskild skrifvelse till Öfverstyrelsen, på öfligt sätt till Magistraten för vidare befordran öfversändas; samt

att i till Hans Kejsarliga Majestät stäld underdånig skrifvelse som borde i vanlig ordning genom Magistraten insändas, fästa Hans Majestäts uppmärksamhet på det för lärarepersonalen vid folkskolorna synnerligen betungande i den föreskrifna stämpelpappersafgiften för stadfästelsebref å folkskoltjenst samt anhålla, det täcktes Hans Majestät så begå, att dylika stadfästelsebref framdeles, så snart ändring häraf i behörig ordning kan ske, icke må behöfva å stämpelpapper utfärdas, eller ock stämpelpappersafgiften för dem nedsättes.

Slutligen får Utskottet till Stadsfullmäktiges närmare bepröfvande öfverlemnna frågan om vidtagandet af lämpliga åtgärder för vården af vanartiga och från folkskolan förvisade barn.

Helsingfors, den 28 juni 1878.

Z. J. Cleve.

Carl Gust. Borg.

Viktor Öhberg.

Karl Ferd. Ignatius.

Felix Heikel.

Utlåtanden, afgifna af Folkskoledirektionen och lärarepersonalen vid stadens folkskolor i anledning af förslaget till nytt reglemente för folkskolorna i Helsingfors.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Sedan Herrar Stadsfullmäktige medelst protokollsutdrag af den 23 nästvikne Augusti lemnat Folkskoledirektionen del af sitt samma dag fattade beslut att, innan vidare i ärendet tillgjordes, inhemta Direktionens uttalande öfver ett nämnda protokollsutdrag åtföljande tryckt utskottsbetänkande, innehållande förslag till nytt reglemente för stadens folkskolor, har Direktionen, efter det handlingarne emellan Direktionens ledamöter cirkulerat, vid tre särskilda sammanträden, den 16, 17 och 19 i denna månad, genomgått och granskat omnämnde förslag och dervid funnit anledning förekomma att framställa följande önskningsmål:

1:o. Enligt Direktionens uppfattning af § 6 mom. 3 innebär sagde mom. den bestämning, att skild högre folkskola med ordinarie lärare eller lärarinnor bör inrättas genast, så snart elevantalet i någon dylik skolas samtliga klasser öfverstiger femtio, hvaraf följden blefve att, om summan af elever i tvenne eller ännu flere parallellklasser af dessa sidordnade skolor skulle nedgå under femtio, folkskolornas stat komme att belestas med ett större antal ordinarie lärare eller lärarinnor än af behovet vore påkalladt; och ansåg Direktionen förty att i nämnda moment mellan orden „hvarje klass“ och „bildas“ borde ingå följande tillägg: *och elevantalet i enhvar af dessa uppgår till femtio.*

2:o. I § 9 borde, enligt Direktionens åsigt, den förändring vidtagas, att orden „dock att antalet lärotimmar — — — minskas“ skulle utgå och ersättas genom orden: *dock med undantag af högre folkskolornas femte klass om hvilken i § 7 är särskildt stadgadt*, enär det endast undantagsvis kan blifva fråga om att öka undervisningstiden för den föreslagna femte klassen ända till fyra à fem timmar dagligen.

3:o. Enär § 12 kan tolkas så, som om föräldrar eller målsman till elev, hvilken från lägre folkskola dimitterats till högre, icke vore skyldig att aflemna prestbevis vid sagde elevs anmälan till intagning i högre folkskola, och sålunda skulle stå i strid med § 19, i hvilken tydligen stadgas, att äfven vid anmälan till högre folkskola af elev, som dimitterats från lägre sådan, prestbevis bör presteras, ville Direktionen för sin del föreslå att i § 12 orden: „ifall eleven icke är från lägre till högre folkskola dimitterad“, samt i § 19 orden: „åtföljdt af behörigt prestbevis“ skulle utgå.

4:o. Angående § 14 anmärktes, att de i denna paragraf förekommande orden „fyllt

åtta år“ och „kommit till nio års ålder“ synes angifva antingen att åtta år är den lägsta och nio år den högsta ålder, vid hvilken elev får i högre goss-skola intagas, eller också, att åtta år bör vara regel och nio år undantag. Emellertid framginge af § 13 jemförd med § 4 att elev enligt regeln borde hafva fyllt nio år, när han i högre folkskola intages, och § 10 tycktes gifva vid handen, att barn af till och med tolf år eller deröfver kunde undantagsvis i högre folkskola vinna inträde. För att göra bestämningen tydligare och klarare borde derföre antingen uttrycket „nio års ålder“ utbytes mot: *sagde ålder*, eller ock orden: „genomgått lägre folkskola“ ersättes genom: *genomgått lägre folkskolas kurs*, i hvilket senare fall de följande orden från och med „Dock må etc.“ böra utgå.

5:o. De ändringar, som påkallas af förändrade bestämmningar, borde i § 21 öfverallt införas och således äfven efter ordet „hemgifter“ på tionde raden orden „och gifver“ insättas.

6:o. Ifrån § 33 ansågs ordet: „statsrättsliga“ kunna utgå, enär barn af folkskol-elevs ålder och bildningsgrad enligt regeln icke ega den förståndsmognad, som erfordras för att bilda sig en riktig föreställning om vårt lands statsrättsliga ställning.

7:o. Mot bestämningen i § 48 anmärktes 1:o, att det under mom. 4 upptagna straffet: „qvarsittning efter slutad lektion“, torde böra anses som ett mindre lämpligt tillrättavisningsmedel, sålänge läsningen i alla de lokaler, som begagnas af den högre folkskolan, af brist på utrymme måste fortgå ända till kl. 7 om aftonen; enär vid ett sådant förhållande qvarsittningsstraffet ej kan tillämpas förrän efter nämnda tid eller alltför sentida, isynnerhet om straffet utsträcker till två timmar, samt 2:o, att den i mom. 5 ingående bestämningen: „i enrum“ borde utgå, emedan dylik inspärning ej lämpar sig för barn under fjorton år, och således ej för största delen af folkskolornas elever, hvarutom lämpliga rum för tillämpning af äfven detta straff för närvarande saknas i högre folkskolornas lokaler. Nämnda skolors klassrum, de enda som för detta ändamål kunna användas, äro nemligen upptagna för sitt egentliga ändamål från morgon till qväll alla söckendagar; söndagarne åter, de enda dagar i veckan, då en del rum stå lediga, lämpa sig af lätt insedt skäl mindre väl till straffdagar. Då således qvarsittnings- och arreststraffen i högre folkskolorna icke kunna tillämpas af brist på lämplig tid, och då af samma skäl behöfliga repititionsförhör med försumliga eller af sjukdomsförfall efterblifna elever icke kunna i nämnda skolor anställas, vore det önskligt, att Folkskoledirektionens myndighet genom något under § 66 tillagdt moment kunde utsträckas derhän, att den blefve i tillfälle att, när omständigheterna sådant påkalla, för nyss angifne ändamål, bereda ännämnda skolor ledighet under någon eftermiddag hvarje vecka, äfven om för denna ledighet skulle erfordras undervisningstidens förkortning med par timmar i veckan.

8:o. Med anledning af det i § 49 föreskrifna användandet af förvisningsstraffet ville Direktionen, i likhet med Utskottet, framhålla nödvändigheten af en anstalt för vanvårdade barn, i hvilken från stadens skolor förvisade elever genom för dem lämplig uppfostran och tukt kunde räddas från förfall. Intill dess en dylik anstalt komme till stånd anser Direktionen det nödvändigt, att stadens fattigvårdsstyrelse om hvarje förvisning underrättas, på det nämnda styrelse må kunna genast vidtaga på den möjligen

ankommande vård om det förvista barnet, hvarför i slutet af berörda paragraf efter „besluta“ torde böra tilläggas orden: *samt stadens fattigvårdsstyrelse om ådömd förvisning hvarje gång underrätta.*

9:o. I § 54 anser Direktionen sådan ändring nödig, att biträdande lärare och lärarinna må erhålla samma skydd emot entledigande utan laga skäl, som genom paragrafen blifvit tillerkändt ordinarie lärare samt lärarinna. Orden: „som i tjensten stadfäst är“ torde därför böra utbytas mot: *samt af Direktionen blifvit antagen.*

10:o. Angående § 57 ansågs, att dess slut, för att förebygga möjlig inkonsekvens i tillämpningen, borde ändras sålunda, att orden: „på hvilken det ankommer“ etc. skulle ersättas genom följande bestämda stadgande: *och må i sådant fall vikariens arvode utgå från lärares eller lärarinnas lön med en tredjedel, men det öfriga af skolmedlen.*

11:o. I bestämmingarna i § 64 önskades den förändring, att, enär kassaförvaltarens åligganden äro både besvärligare och ansvarsfullare än att de kunna påläggas någon medlem af Direktionen utan ersättning, paragrafens slut skulle komma att lyda: *Sekreteraren, ekonomen och kassaförvaltaren, i fall en sådan behöfves, uppbära o. s. v.*

12:o. Enligt Direktionens förmenande borde det för fattande af giltigt beslut nödiga minsta antalet af tillstådesvarande medlemmar, hvarom § 65 handlar, bestämmas till fem i stället för „fyra“.

13:o. I § 66 4:o önskades sådant tillägg, att äfven föreståndare och föreståndarinnor för de högre folkskolorna borde af Folkskolektionen utses och föreslogs därför att nämnda moment skulle erhålla följande lydelse: *att anställa och i tjensten stadfästa lärare och lärarinnor vid folkskolorna, äfvensom utse föreståndare och föreståndarinnor för högre dylika, samt o. s. v.*

14:o. Under diskussionen rörande § 68 uttalade pluraliteten den åsigt, att en duglig folkskoleinspektör vida lättare kunde erhållas, om han antoges på obestämd tid, i hvilket fall orden: „för en tid af tre år i sender“ borde utgå. Skulle dock detta förslag ej vinna Herrar Stadsfullmäktiges godkännande, utan inspektorstjensten i öfverensstämmelse med paragrafen blefve bestämd att ledig anslås för viss tid, ville Direktionen uttala sin önskan, att denna tid skulle utsträckas till åtminstone fem år. Då Direktionen äfven hyser den öfvertygelsen, att inspektorstjensten numera, sedan antalet af stadens folkskolor så betydligt ökats, tager sin innehafvares tid och krafter i fullt anspråk, så att densamma icke i något fall bör få med annan tjenst förenas, måste Direktionen för sin del föreslå, att orden: „Stadsfullmäktige afgöra“ o. s. v. till och med „förenas“, utbytas mot: *och må tjensten icke med annan ordinarie tjenst förenas; samt att folkskoleinspektorns årliga lön skulle höjas till det belopp, som nedan under mom. 17 rörande aflöningsstaten finnes upptaget.*

15:o. På det Direktionen skulle kunna kontrollera, när och huru ofta folkskoleinspektorn besökte de under hans uppsigt stående läroanstalterna, ansåg Direktionen det vara nödigt, att i § 69 mom. 2:o skulle efter ordet „folkskolorna“ tilläggas följande stadgande: *och om hvarje besök i skolans diarium göra anteckningar, samt att i mom. 3:o uttrycket „på lämpliga tider“ skulle utbytas mot det bestämmande: minst en gång i månaden.*

16:o. I likhet med ledamöterna i Utskottet Borg och Öhberg ansåg Direktionen

sig ej kunna förorda det af Utskottet föreslagna utbytet af de hittills varande skolråden emot skolgångsfiskaler eller s. k. distriktsinspektorer af förnämligast följande skäl: 1:o införes med och genom dem i stadens folkskolväsende det i vårt land hittills oförsökta och af landets allmänna opinion mindre gynnsamt ansedda *skoltvånget*; 2:o torde det få anses som ganska osäkert, huruvida distriktsinspektorerne, af hvilka en hvar komme att hafva uppsigt öfver alla i skolåldern varande barn i ungefär 150 gårdar, skola kunna bättre öfvervaka dessa barn och noggrannare kontrollera deras skolgång, än skolråden, af hvilka en hvar har blott 20 gårdar vid pass i närheten af sin bostad under sin tillsyn, liksom antagas kan, att dessa distriktsinspektorer icke torde kunna utöfva samma moraliska inflytande på barnens föräldrar, som hittills utöfvats af skolråden; 3:o måste det anses ganska tvifvelaktigt, huruvida de föreslagna distriktsinspektorerne, i fall de samvetsgrannt skola sköta sina åligganden, kunna erhållas för den af Utskottet föreslagna aflöningen, utan torde, om ändamålnat skall vinnas, årliga aflöningen för hvar och en af dem böra beräknas till minst 800 mark, hvilken utgiftspost komme att vålla en ej obetydlig tillökning i stadens budget för folkskolorna. På grund af dessa skäl ville Direktionen föreslå, att §§ 71—73, senare momentet af § 74, § 75 och del af § 62, som angår distriktsinspektorerne, skulle ur förslaget utgå samt ersättas genom §§ 67—70 i nu gällande reglemente, hvaremot förra momentet i § 74 borde bibehållas, dock med följande, efter § 342 i nu gällande kyrkolag formulerade, tillägg: *uteblifva för sådant ändamål kallade föräldrar eller målsmän utan laga förfall; ege Folkskoledirektionen hos stadens magistrat äska handräckning till deras inställande.*

17:o. På grunder, hvilka i det föregående äro angifna, önskades i den i förslaget upptagna aflöningsstaten följande ändringar och tillägg:

att folkskolinspektorns lön skulle höjas till 6000 mark;

att arvodet för enhvar af Distriktsinspektorerne, i fall desse af Herrar Stadsfullmäktige anses behöfliga, skulle höjas till förslagsvis 800 mark;

att för en kassaförvaltare i nämnda stat skulle förslagsvis upptagas ett arvode af 300 mark.

Jemte det Folkskoldirektionen har äran underställa ofvan angifna önskningsmål Herrar Stadsfullmäktiges upplysta pröfning, anser den sig böra på samma gång insända ett här bilagdt, af folkskolornas lärare och lärarinnor inlemnadt skriftligt yttrande, rörande i fråga varande förslag. Helsingfors, den 14 November 1878.

På Folkskoldirektionens vägnar:

Fr. W. G. Hjelt.

H. L. Melander.

Till Direktionen för Folkskolorna i Helsingfors.

Hos Direktionen få undertecknade — med anledning af Direktionens beslut att sätta dem af lärarepersonalen, som sådant önska, i tillfälle att yttra sig om Förslaget till nytt Reglemente för stadens folkskolor — härhos ödmjukast anhålla att få om ifrågavarande förslag afgifva följande utlåtande.

Då elevs qvarstannande i lägre folkskola utöfver den för dessa skolor beräknade lärotid af två år ej torde kunna anses vara af sådan vigt och magtpåliggande natur, att densamma kräfver hela skoldirektionens afgörande, anhålla vi få föreslå sådan förändring af ordalydelsen i § 4 att ordet „Skoldirektionens“ skulle utgå samt ersättas af orden: „Inspektors i samråd med lärarinnas.“

I § 5 anhålla vi få föreslå att orden „företrädesvis“ skulle helt och hållet utgå, alldenstund det torde vara satt utom all fråga, att undervisningen i flickskola lämpligast hadhafves af lärarinna samt i gosskola af lärare. Dock torde till lägsta klassen i högre folkskola för gossar lärarinna kunna antagas.

Under förutsättning att Direktionen ej skall anse det med folkskolornas verksamhet afsedda ändamålet böra ställas i beroende af en för kommunen jemförelsevis alldeles obetydlig finansiell fördel, anhålla vi hos Direktionen få göra framställning om svårigheten af undervisningens ändamålsenliga handhavande under bibehållande af den i § 6 fortfarande upptagna bestämning, att lärare och lärarinna vid högre folkskola är skyldig att samtidigt undervisa till och med 50 elever samt lärarinna vid lägre skola ända till 40 barn. Då Direktionen, såsom varande förtrogen med de förhållanden, under hvilka folkskolorna arbeta, nogsamttorde erkänna, att disciplinen vid dessa skolor och den deraf beroende framgången vid undervisningen i ganska märkbar grad försvåras derigenom, att folkskolornas elever ofta tillhöra mer eller mindre demoraliserade hem, få vi anhålla att Direktionen ville hos Herrar Stadsfullmäktige föreslå sådan förändring af § 6 i förevarande förslag, att högst 40 elever i högre samt 30 i lägre folkskola kunna af lärare eller lärarinnor samtidigt undervisas, och att, der antalet elever i en klass uppgår till högre belopp, en eller flera parallellafdelningar må, efter behof, inrättas. Denna anhållan anse vi så mycket mindre obillig, som maximum af elevantalet vid klass i lärda skolor, hvilkas elever dessutom så i disciplinärt som annat hänseende torde vara jemförelsevis lättare att handleda, endast utgör fyratio, likasom fallet äfven, enligt uppgifter, är i åtskilliga andra städers i landet folkskolor.

Som det visat sig, att vid elevers intagande i högre folkskola nödiga upplysningar om deras ålder äfvensom föräldrars stånd m. m. icke alltid kunnat vinnas, eller dessa upplysningar ej varit fullt tillförlitliga i annat fall, än att eleverna varit försedda med prestbevis, få vi anhålla, att sådan bestämning måtte i förslaget intagas, att alla barn, som anmälas till intagning i högre folkskola, äfven de som genomgått lägre skola, böra vara försedda med prestbevis och att således ur § 12 orden: „*ifall eleven icke är från lägre till högre folkskola med behörigt betyg dimitterad*“ måtte helt och hållet utgå.

I § 27 anse vi ordet „företrädesvis“ lämpligare kunna ersättas af orden: „*till en början*“.

I frågan om de läroämnen, som kunna anses böra ingå i folkskolans lärokurs, anhålla vi få uttala som ett önskningsmål, att, utom de i § 30 uppräknade ämnen, gossarne dessutom öfvas i manlig slöjd likasom flickorna i qvinlig, dock under vilkor att för slöjd-undervisningen vid högre folkskolan för gossar särskild lärare anställles.

Beträffande ordalydelsen i § 42 synes en omarbetning af densamma i mera bestämmande ordalag vara behöflig och få vi derföre föreslå dess omredigerande till följande lydelse: „§ 42. *Undervisningen i såväl manlig som qvinlig slöjd har till ändamål att direkte bibringa dels allmän handfärdighet, dels — och detta såsom hufvudsak — att väcka hos lärjungen håg och lust för arbete, utveckla hans ordnings- och skönhetssinne samt till sist motarbeta håg för sysslolöshet och lättja.*“

Såsom ett tillägg till § 43 anhålla vi få föreslå, att bibelkunskap måtte ingå bland obligatoriska undervisningsämnen på den föreslagna femte klassen.

Genom den i Utskottets förslag (§ 49) med afseende å disciplinens handhavande införda förändring, att arrest kan med folkskoleinspektors vetskap och uttryckliga begifvande användas, har Utskottet uttalat sitt ringa förtroende till lärarepersonalens urskilningsförmåga och humanitet, på samma gång utskottet uppställt ett nytt hinder för framgången af skolans verksamhet. Utan att anse oss berättigade att utlåta oss öfver rättmätigheten af Utskottets uppfattning, få vi anhålla att Direktionen ville föreslå sådan lydelse af § 49, som kan finnas lända skolan och dess verksamhet till största möjliga fördel.

Tvårt emot den uppfattning om betryggande af lärarepersonalens ställning, som innehålles i § 50 af nu gällande reglemente för stadens folkskolor, i hvilken stadgas, att samtliga lärare och lärarinnor anställas af folkskoldirektionen, som ock, „*ifall giltig orsak dertill förekommer*“, eger att dem förafskeda, har utskottet med uteslutande af orden: „*ifall giltig orsak dertill förekommer*“ sökt göra åtminstone de biträdande lärarnes och lärarinnornas ställning i tjensten beroende af skoldirektionens obegränsade godtycke. Då emellertid de biträdande tjänsterna till sin natur äro af sådan art, att desamma, i händelse elevantalet af en eller annan anledning skulle nedgå, kunna indragas, är det svårt att inse, hvarföre Utskottet önskat ställa dessa tjänster på en ännu lösare grund. Utgående från den förutsättning att lärarepersonalens betryggande ej bör vara oförenlig med skolans fördel, få vi anhålla att Direktionen, under erkännande af att lärare och lärarinna i sin tjenst bör åtnjuta åtminstone sådant skydd, som redan legostadgan tillerkänner enskild tjenare, äfven för sin del ville föreslå, att lärare eller lärarinna *ej må utan giltigt skäl från tjensten entledigas.*

Vidare anse vi oss böra framställa anhållan derom, att uti § 54 måtte intagas den med nu gällande reglemente mera öfverensstämmande bestämning, att till beslut om ordinarie lärares eller lärarinnas skiljande från tjensten erfordras att åtminstone *sex* af Direktionens samtliga medlemmar äro om åtgärden ense, samt att den missnöjde, på sätt Hans Kejsarliga Majestäts nådiga Förordning af den 11 Maj 1866 § 136 mom. 2 i afseende å lärare och lärarinnor på landet bestämmer, må ega rätt att, inom trettio dagar efter det skoldirektionens beslut blifvit honom eller henne delgifvet, ingifva besvär till Herrar Stadsfullmäktige, på hvilka det må ankomma att målet slutligen pröfva och afgöra.

Enär § 57 i Utskottets förslag är affattad i ordalag, som icke äro tillräckligt be-

stämda och derföre kunna lemna rum för en nog godtycklig tolkning, få vi anhålla att nämnde § måtte förändras till följande lydelse: „§ 57. *Är ordinarie eller biträdande lärare eller lärarinna genom sjukdom eller af annat laga skäl urständsat att sin tjänst bestrida, eger folkskolinspektorn antaga lämplig vikarie, och må dennes arvode utgå med en tredjedel af lärarens eller lärarinnans lön.*“

Slutligen anse vi det icke oförenligt med rätt och billighet, att kommunen tillerkänner oss samma rättighet i afseende å pension, som enligt Hans Kejserliga Majestäts nådiga Förordning af den 11 Maj 1866 är tillerkänd lärare och lärarinnor på landet, och få vi derföre anhålla, att Direktionen ville till Herrar Stadsfullmäktige hemställa, att i förevarande förslag till reglemente för folkskolorna i Helsingfors stad måtte intagas följande bestämning ur § 135 af ofvan återopade nådiga Förordning: *Önskar ordinarie lärare eller lärarinna, efter trettio års oförvitlig tjänst, afträda, tilldelas dem det ursprungliga lönebeloppet såsom lifstidspension. Men drabbas någon af dem af obotlig sjukdom eller blir annars utan eget förvållande oförmögen att sitt kall längre förestå, huggas den afträdande med ett årligt understöd för lifstiden, uppgående för den, som tjänat i tjugu år, till hela beloppet af den ursprungliga lönen, samt för den, som tjänat i femton år, till trefjerdedelar, för den, som tjänat i tio år, till hälften och för den, som tjänat i fem år, till en fjerdedel af samma lön.*“

Henrik Nylund.
Josua Weisell.
K. J. Flodin.
Betty von Wright.
Elin Lagerblad.
H. Söderström.
Ida Molander.
Ingeborg Molander.
M. Holmberg.
Fredrik Appelroth.
Johan Lapponen.
Joh. Lindén.
A. L. Bergström.
G. Emil Springert.
F. J. Valbäck.
F. E. Fontell.

Ida Hannikainen.
Adèle Roos.
Emelie Selén.
Elin Weckman.
Hanna Appelroth.
E. Heintzie.

Maria Lagus.
A. Lagus.
Hanna Lucander.
Maria Stenberg.
Hilma Genetz.
Alma Hallberg.
Fanny Rosberg.
Alvina Witting.
Helene Aminoff.
Ida Rosqvist.
Ida Wegelius.
Emma Åhman.
Ellen Nervander.
Emilia Homén.

Oskar Dannholm.

Utskottsbetänkande i fråga om uppförande af egen byggnad för den kommunala sjukvårdens behof.

Denna fråga har senast väckts af nyss afgångne direktionen för feberlasarettet, som, i anledning af den växande svårigheten att för nämnda kommunens sjukhus få upphylla enskilda lokaler, äfvensom omöjligheten att behörigen lämpa dylika, till boningar mest för den arbetande klassen afsedda lägenheter efter de fordringar, man på ett sjukhus, och särdeles ett sjukhus för upptagande af smittosamma sjukdomar bör ställa, i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 20 nov. 1875 föreslog uppförandet af en egen lasarettbyggnad på dertill anvisande tomt. Stadsfullmäktige beslöto härå den 11 jan. 1876 att ännu för närmaste tre år, eller intill den 1 juni 1879, försäkra sig om den i gården N:o 42 vid Eriksgatan (N:o 6 vid Abrahamskatan) belägna lokal, hvilken under föregående tre år af lasarettet innehafts, ehuru kontraktets förnyande kunde ernås endast mot en med 700 mark förhöjd, eller till 3,500 mark årligen uppgående hyressumma, äfvensom att anmoda direktionen att inkomma med detaljeradt förslag och kostnadsberäkning rörande de byggnader, hvilka af densamma ansågos för sjukhusets behof erforderliga.

Till efterkommande häraf föreslog lasarettsdirektionen i skrifvelse af d. 3 maj s. år att för ändamålet skulle upplåtas då af staden ännu icke försålda tomten N:o 6 i kvarteret 153 uti IV stadsdelen, och förbehöll sig att, sedan platsen blifvit bestämd, få uppgöra för lokaliteten lämpade ritningar och förslag. Denna framställning hän-skjöts af Stadsfullmäktige den 23 s. m. till utskottet, sammansatt af undertecknade A. Collan och J. A. Estlander äfvensom hr E. A. Bäck, för hvilken sistnämnde, efter hans någon tid derpå timade fränfalle, undert. C. Qvist i utskottet invaldes.

Utskottet, som efter anställd granskning icke trott sig böra tillstyrka den af lasarettsdirektionen förordade tomten, ej heller ett par andra inom Stadsfullmäktige förordade lösningar af frågan, har uti tryckta betänkanden N:o 43 för 1876 och N:o 5 för 1877 till Stadsfullmäktige inkommit med två skilda förslag, af hvilka det senare, gående ut på att ett till villan Lugnet hörande område, mellan de å sagde villa uppförda arbetarebostäder och ryska begravningsplatsen, skulle för ändamålet upplåtas, vid sammanträde den 13 mars 1877 vann Stadsfullmäktiges godkännande, jemte det åt

utskottet öfverlemnades att å den sålunda till sjukhustomt bestämda platsen, anställa ytterligare besigtning med hänsyn till dess i fråga varande användning äfvensom blifvande byggnaders lämpligaste anordning.

Sedan utskottet vid sammanträde den 29 maj s. år hos Stadsfullmäktige anmält att sådan besigtning å platsen försiggått, men att resultatet utan anställd instrumentalundersökning, resp. mätningar och afvägningar icke kunant blifva annat än ofullständigt och mindre pålitligt, ålades utskottet att låta utföra slik undersökning genom t. f. stadsingeniören eller annan lämplig person, samt sedan till Stadsfullmäktige inkomma med derpå grundade, dock icke detaljerade förslag till i fråga kommande byggnader och deras anordning å platsen äfvensom dennas användning i allmänhet.

Med anledning häraf anmodade utskottet arkitekten Flor. Granholm att anställa erforderlig undersökning samt uppgöra situationsplan och eskiss till byggnader äfvensom allmänt kostnadsförslag. Till fullgörande af detta uppdrag aflemnade hr Granholm sistlidne höst den i bifogade teckningar återgifna situationsplan (bladet N:o 1) och dubbla eskiss till sjukhusbyggnad af trä (N:o 2 a, b, c), äfvensom kostnadsförslag, jemväl in duplo. Som emellertid, vid företagen pröfning, utskottet ansåg sig böra vidhålla att en af sten uppförd byggnad skulle i flera afseenden medföra öfvervägande fördelar ej mindre genast, än ock isynnerhet för framtiden, så anmodades hr Granholm att i öfverensstämmelse härmed ytterligare uppgöra ett alternativt förslag med eskiss till sjukhusbyggnad af tegel, jemte tillhörande kostnadsförslag. Sedan detta tredje utkast (bl. N:o 3 a, b, c) jemte dertill hörande något förändrad situationsplan (N:o 4) numera omsider tillkommit, anhåller utskottet vördsamt att få till Stadsfullmäktige öfverlemba omförmälda plan- och eskissteckningar äfvensom dertill hörande allmänna öfverslag af kostnaderna i tre alternativa förslag.

Innan utskottet går att i korthet redogöra för desamma och ehuru saken såväl genom dess allmänna förlopp, som isynnerhet derigenom att Stadsfullmäktige för ändamålet anvisat en särskild, i alla afseenden väl lämpad plats, torde få anses öfverhufvudtaget tillräckligt förberedd, anhåller utskottet likväl att åt frågans tidigare skiften och de allmänna synpunkter den erbjuder, få egna några ord.

Frågan om byggandet af ett eget kommunalsjukhus är icke ny, ty den uppstod samtidigt med det närvarande feberlasarettets inrättande. Dettas uppkomst får föras tillbaka till år 1860, då förslag derom allraförst väcktes inför Magistraten och af borgerskap och gårdsegare en komité för sakens beredning nedsattes. Komitén afgaf d. 6 nov. 1860 yttrande om den synnerliga behöfligheten af i fråga varande lasarett och föreslog »att ett sådant om minst 20 sängar borde inrättas samt att, då en lämplig privat lokal dertill svårligen kunde erhållas, och äfven, om sådant blefve fallet, denna icke skulle kunna fås för mindre än 600 rubel årligen, det vore både bättre och billigare att för ändamålet bygga eget hus». Saken hänskjöts derpå till allmän kyrkostämma, såsom rörande alla stadens invånare, och behandlades vid sådan stämma d.

4 april 1861, då på de af komitén anförda grunder enhälligt beslöts att ofördröjligen uppsätta lasarettet, äfvensom för beslutets verkställande en ny komité utsågs.

Likväl, och sedan ett för ändamålet ansökt lån af statsmedel mött afslag, förblef saken hvilande intill början af år 1866, då under intrycket af för tiden rådande allmän sjuklighet komitén omsider framträdde med sitt förslag, utgående på att »till en början åtminstone ett provisoriskt feberlasarett för 20 sängar skulle uti hyrd lokal inrättas». Detta förslag kom i sjelfva verket oförtöfvadt till utförande genom en derför utsedd (tredje) komité, som sedan jemväl utgjorde lasarettets första direktion, och den 10 mars 1866 vidtog sjukintagningen i den för 2,400, sedermera 2,200 mark årligen hyrda lokalen, gården N:o 19 vid Bergmansgatan, tillhörig fabr. R. Heimberger. Denna lokal var, ehuru uppförd för enskildta ändamål, icke alldeles olämplig; den innehöll 11 till en del större rum, genom en korridor skilda i två afdelningar, förutom 2 kök m. m.

Emellertid ansågs denna placering som endast provisorisk och ansträngningarne att för sjukhuset erhålla en egen, behofvet mera motsvarande lokal fortsattes. Vid kyrkostämman den 18 mars 1868 föreslogs af lasarettsdirektionen inköp af den närmast invid belägna, med ett mindre trähus bebyggda tomten Bergmansgatan N:o 21 till ett pris af 4,500 mark, för att derå uppföra erforderliga byggnader. Förslaget vann afseende och sedan en särskild komité deröfver utlåtits sig, inköptes nämnde tomt på grund af kyrkostämmobeslut af d. 29 april 1868. Enligt erhållet uppdrag inkom lasarettsdirektionen d. 16 december s. år med eskiss till å densamma uppförande sjukhusbyggnader af trä, belöpande sig det bifogade, enligt hvad uttryckligt uppgifves på dåvarande konjunkturpris grundade, kostnadsförslaget till något öfver 50,000 mark. Planen upptog i en hufvudbyggnad 10 sjukrum med tillsammans 30 platser, äfvensom rymliga korridorer, allt på skilda afdelningar för män och kvinnor, vidare 2 rum för sköterskor, 2 badrum, ett mottagningsrum och ett rum för läkaren; i subasementet obduktions- och likrum, vedlider m. m.; uti en särskild (ekonomi-)byggnad, förutom ytterligare 2 separerade sjukrum med 6 platser, rum för kosthållerskan, kök, tvätt- och bagarstuga, drängtrum, samt en desinfektionsinrättning; dessutom uthus uti skild byggnad.

Förslaget öfverlemnades d. 14 april 1869 för ytterligare granskning åt en komité, som d. 2 juni s. år till kyrkostämman inlemnade sina deremot gjorda anmärkningar jemte ett nytt för 24 platser beräknadt och å omkring 30,000 mark lydande förslag. Stämman beslöt att lasarettsdirektionen skulle i sin tur yttra sig öfver detta nya förslag, hvilket jemväl skedde redan d. 30 s. m., då dir. utlät sig ogillande om komiténs förslag såsom i allo otillräckligt och särskildt icke motsvarande hvad i sanitärt afseende af ett sjukhus borde fordras, hemställande dir. derjemte att församlingen, hellre än att godkänna komiténs förslag, borde inköpa den då för lasarettet disponerade gården N:o 19 vid Bergmansgatan samt afyttra tomten N:o 21. Detta projekt öfverlemnades åt direktionen och komitén för att deröfver gemensamt afgifva yttrande, hvilket, framställt d. 9 febr. 1870, lydde att då någon öfverensstämmelse ej kunnat

ernås, ingenting tillsvidare borde i saken tillgöras. En kyrkostämman d. 25 s. m. gaf ock stadfästelse häråt, tillika förkastande ej mindre ett af sjökapt. Brenner gjordt försäljningsanbud om gården N:o 4 vid Hafsgatan, än hr Heimbergers enahanda anbud om merberörde gård N:o 19 vid Bergmansgatan, hvarvid jemväl beslöts att uthyra den å N:o 21 befintliga byggnaden, dock endast på månad, med afseende å möjligen förefallande tillfälligt behof deraf*). Sistnämnda gård försåldes likväl år 1872 och år 1873 blef sjukhuset i anledning af gårdens N:o 19 vid Bergmansg. öfvergång i annan hand flyttadt till den vida mindre ändamålsenliga lokal, som det för närvarande innehar, i gården N:o 6 vid Abrahamsgatan, tillhörande sjökapt. Lönngren och innehållande 13 mindre rum, förutom 2 kök och bagarstuga, af hvilka 7 å 9 varit använda till sjukrum och de öfriga för ekonomien. För denna gård betaltes 1:sta året 2,200, 2:dra året 2,400 och 3:dje året 2,800 mark, men sedan 1876 betingar den, såsom redan nämnts, en årlig hyra af 3,500 mark. Detta kontrakt utgår d. 31 maj 1879 och osäkert är huruvida lokalen skall för ytterligare ett eller några år framåt få hyras ens för sistnämnda summa.

Anförda data från senaste tolf år visa de svårigheter, med hvilka stadens offentliga sjukvård i saknad af egen lasaretsbyggnad haft att kämpa. Desamma äro likväl dermed långtifrån uttömda. Den sjukvård kommunen varit tvungen att erbjuda sina behöfvande medlemmar, har nemligen ganska ofta fått öfverskrida feberlasarettets trånga väggar. Sedan år 1866 ha nästan hvarje år provisionella eller extra-lasarett derjemte varit af staden i anseende till rådande större sjuklighet inrättade. För att påträffa dem behöfver man alls icke hålla sig till tider sådana som den stora farsotsperioden 1866—68, då tidtals ej färre än elfva tillfälliga sjukhus voro upplåtna, visserligen mest för det från landsbygden till hufvudstaden inströmmande nödställda och af sjukdom angripna proletariatet. Äfven efter sagde olycksperiod ha icke många år funnits, då staden kunnat undvara extra-lasarett. Åren 1869 och 70 hörde till de lyckligt lottade. Men redan 1871 var man nödsakad att under flera månader underhålla ett kolerasjukhus; 1872 desslikes; från början af 1873 visade sig smittkoppor, hvilka ända till hösten påföljande år 1874 gjorde ett kopplasarrett behöfligt; 1875 var åter ett gynnsamt år, men 1876 och 77 herrskade recurrensfeber, som erfordrade ett extra-sjukhus vid sidan af feberlasarettet; innevarande år har i anseende till de lyckligtvis icke besannade farhågorna för krig och farsot allaredan tvungit att på förhand anskaffa en extra-lasaretslokal. Den hyra, som af staden erlagts för dessa provisionella lokaler, har varit ganska vexlande och lärer för de tidigare åren näppeligen mera kunna med säkerhet utredas; likväl torde man ej stanna långt från sanningen om man i medeltal därför antager en summa af 900—1,000 mark årligen.

Härmed är dock icke nog. Staden får årligen vidkännas ännu andra utgifter, hvilka, i fall ett eget, rymligare sjukhus funnes, skulle dels bortfalla, dels minskas. I sådant afseende må nämnas den i budgeten upptagna posten af 600 mark, hvarmed

*) Huset begagnades 1871 som koleralasarett under en kortare tid, men vardt snart otillräckligt. Förut hade det någon gång upptagits af koppsjuka.

staden bidrager till upphyrande af en lokal för vaccinations- och besigtningssbyrå, hvilken finge strykas, om staden vore i tillfälle att upplåta mottagningsrummet i sitt sjukhus 1 à 2 timmar dagligen för sagde ändamål. Betydligare är den uti budgeten under rubriken »sjukvård» årligen återkommande och de senaste 3 åren förslagsvis dels till 5,000, dels till 4,000 mark upptagne posten. Den utgöres af de afgifter staden får erlægga till främmande sjukvårdsanstalter, förnämligast Allmänna Sjukhuset, för sådane der intagne patienter, hvilkas vård densamma af en eller annan anledning nödgas bekosta. Denna utgiftspost har enligt räkenskaperna effektivt uppgått år 1875 till 3,487 mk, 1876 till 3,799 mk och 1877 till 2,912 mk. Vore stadens sjukhus rymligare, än det för närvarande är, så skulle åtminstone under vanliga tider, då det icke tages i anspråk för epidemiska sjukdomsfall, största delen af ifrågavarande patienter der finna upptagande och nämnda utgift väl icke faktiskt försvinna, då ju sjukvården ej heller i det egna sjukhuset stod att erhållas gratis, men antagligen icke obetydligt minskas.

Önskligheten af en egen byggnad, som kunde fylla den kommunala sjukvårdens behof, framgår af hvad i det föregående anförts, såsom ock att detta behof varit känt och erkänt redan tidigare, än då frågan senast väcktes. Den år från år stegrade svårigheten att mot någorlunda dräglig hyra erhålla en lokal för det bestående, af staden underhållna lasarettet, de tid efter annan inträffande obehväma flyttningarne, omöjligheten att uti en sådan privatlokal, byggd för helt andra ändamål, åstadkomma en sjukhusinredning, helst litet motsvarande hvad med skäl i sådant afseende får fordras, nödvändigheten att derjemte nästan årligen vara betänkt på extra-lokalers anskaffande i anledning af befarade eller verkligen utbrutna epidemier, en nödvändighet lika brydsam genom de förlägenheter den plägat bereda, som genom de omkostnader den medfört, yttermera vissa ständigt återkommande utgifter för den del af den kommunala sjukvården, som med förhanden varande egna utvägar icke kunnat tillgodoses, och slutligen sannolikheten att samtliga dessa utgifter i den närmaste framtiden fortfarande skola ökas; — alla dessa omständigheter ha redan länge och med stigande eftertryck talat för uppförandet af ett eget, tillräckligt omfångsrikt sjukhus.

De eskissritningar och kostnadsförslag till å platsen inom villan Lugnet uppförande ny sjukhusbyggnad, hvilka utskottet har äran härmed till Stadsfullmäktige öfverlemnade, innehålla, enligt hvad redan nämnts, ej mindre än tre alternativa förslag. Det första (I) framställer ett hus af trä, innehållande källarrum under nästan hela byggnaden, en hufvudvåning och en mindre öfverbyggnad på midtelpartiet, äfvensom ett par uthus. Detsamma bereder rum åt 50 sjuke, förutom tillräckligt utrymme för ekonomien, nödiga mottagningsrum och rum för sköterskor, uppgående kostnadsförslaget till 180,950 mark. Det andra (II) utgör endast en utvidgning af det första genom tillbyggnad af en sidoflygel, innehållande allenast sjukrum, hvarigenom platserna skulle, utan ökande af ekonomiens rum, uppgå till ett antal af 72. Kostnadsförslaget i detta fall 206,300 mark. Det tredje (III) framställer en byggnad af tegel, bestående af källarvåning, första och andra våning, alla af lika vidd och inrymmande, utom enahanda

accessoirer som de föregående, rum för 60 sjuke, belöpande sig kostnadsförslaget här-
för till 258.800 mark.

Om man sammanställer dessa förslag med det ofvan omnämnda tidigare, år 1868 på lasarettsdirektionens föranstaltande tillkomna, så kan man åtminstone uti förslagen I och II icke se annat än en utvidgning af det äldre projektet. Detta var beräknadt för 36 sjuke, det närvarande går i sitt 1:a alternativ till 50, i det 2:a, mera omfattande, till 72, men också ha under senaste årtionde behöfvit väsendtligen andra *). Kostnadsförslagen ha visserligen stigit i ännu större proportion, men märkas bör att det från år 1868 var uppgjort på grund af då rådande undantagsförhållanden i pris såväl för materialier som arbete och hvad de nu uppgjorda förslagen angår, anhåller utskottet att särskildt få fästa Stadsfullmäktiges uppmärksamhet derpå, att desamma, enligt arkitektens uttryckliga uppgift, stödjade sig på pris, hvilka under de senaste åren på icke nedtryckta tider varit gällande, och att de, om beräkningarne gjorts efter den närvarande stundens, skulle utfallit icke obetydligt lägre.

I det utskottet härmed får till Stadsfullmäktiges granskning och afgörande öfverlemna de tre alternativa förslagen, utber sig utskottet att som sin åsigt få uttala, att en sjukhusbyggnad af sten, eller det tredje alternativet, har så öfvervägande förträden, ej mindre hvad sjelfva inrättningens gagn och ändamålsenlighet vidkommer, än ock med hänsyn till den pekuniära fördelen deraf för framtiden, att, derest icke skäl af finansiell art lägga sin afgörande vikt i en annan vågskål, det dyraste förslaget måste anses vara tillika det förmonligaste. Likväl tror utskottet sjelfva saken vara af den vikt och ett snart utförande deraf så behöfligt, att verkställandet enligt hvilken plan som helst vore att föredraga framför ytterligare uppskof, varande utskottet af den öfvertygelse, att i sistnämnda fall frågan med nödvändighet snart åter skulle framställa sig, då måhända under ännu mindre gynnsamma förhållanden, än för det närvarande.

Utskottet anhåller att på grund af förestående motivering få ödmjukast föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta

- a) att en kommunal sjukhusbyggnad skall å den derför bestämda platsen inom villan Lugnets område uppföras
alternativt enligt förslaget (I),
» » (II),
» » (III);
- b) att byggnaden bör vara färdig vid en sådan tidpunkt, att densamma senast d. 1 juni 1881 kan till begagnande upplätas;
- c) att de för byggnadens uppförande behöfliga medlen, så framt de icke kunna genom uttaxering sammanbringas, skola anvisas eventuellt

*) Från år 1868 finnes dessutom en eskissritning till sjukhus delvis af sten i 2 våningar, uppgjord af samme arkitekt (hr Dalström) och förmodligen tillhörande ett af lasarettsdirektionen (enl. prot. för d. 10 sept. s. år) icke antaget förslag; beträffande kostnadsförslag har i handlingarne ej kunnat påträffas.

på det reglerings- och nybyggnadslån, hvars upptagande i närmaste framtid torde förestå;

- d)* att åt sundhetsnämnden lemna i uppdrag att i behörig tid till Stadsfullmäktige inkomma med detaljerade ritningar och kostnadsberäkning för det af ofvan nämnda förslag, som erhåller Stadsfullmäktiges godkännande;
- e)* att den för det blifvande sjukhuset bestämda tomten redan under innevarande år skall förses med inhägnad och att derå befintliga fördjupningar genom poliskammaren anvisas till afstjelpningsställen för lämpliga affall; samt
- f)* att den för lasarettet nu disponerade lokalen skall upphyras för ytterligare två år, eller till den 1 juni 1881.

Slutligen ber utskottet få tillägga att det i anledning af arkitekten Granholms vistelse utrikes nödgas förbehålla sig att framdeles få ingifva hans räkning för den verkställda undersökningen samt de uppgjorda eskisserna och kostnadsförslagen.

Helsingfors den 3 juli 1878.

A. Collan.

J. A. Estlander.

C. Qvist.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1878.

Berättelse

öfver

verkställd afsyning och afprofning af Helsingfors vattenledning.

Sedan den redan länge derförinnan förberedda frågan om en vattenledning för Helsingfors stad vunnit sin lösning i det emellan Helsingfors Magistrat och Handelsassociationen W. A. Abegg från St Petersburg afslutade koncessionsaftalet af den 22 Februari 1871, och koncessionen af Herr Abegg i slutet af samma år ratificerats, men den 3 Juni påföljande år jemte alla med aftalet förenade rättigheter och skyldigheter öfverlåtits till Kontinentalvattenverksaktiebolaget Neptun i Berlin, vidtog bemälda bolag med arbetena å vattenledningen den 1 November 1872 samt fortsatte dermed till våren 1875, då bolaget Neptun, i följd af den uti Tyskland rådande tryckta affärsställningen, såg sig urständssatt att med egna medel slutföra arbetena och erbjöd den till trefjedredelar fullbordade inrättningen åt staden till inlösen mot en köpesumma af två miljoner finska mark. Efter härom förda underhandlingar afslöt Helsingfors stad med bolaget Neptun den 29 Mars 1876 om vattenledningen, i det skick den då var, ett köp, hvarigenom bolaget, jemte det koncessionen af den 22 Februari 1871 skulle öfvergå till staden, förband sig att på sin bekostnad före den 1 Augusti 1877 försätta anläggningen i fullständigt skick, hvarutom vid köpet fästades vissa bestämmningar och för arbetenas slutförande uppgjordes ett biaftal, det s. k. entreprenadkontraktet, samt ett kostnadsförslag för de återstående arbetena, tjenande till ledning för den af staden utsedda Tillsyningsnämnden, som egde att kontrollera och öfvervaka utförandet af sagda arbeten. För den i öfverensstämmelse härmed kompletterade vattenledningen blef köpeskillingen bestämd till en miljon tvåhundratusen finska mark, deraf fyrahundratusen mark omedelbart efter köpebrefvets undertecknande till bolaget Neptun utbetaltes, femhundratusen mark skulle erläggas efter arbetenas återupptagande, ratvis i mon af desammas fortskridande, etthundratusen finge af bolaget lyftas sedan samtliga vattenledningsarbeten slutförts och blifvit till alla delar afsynade, afprofvade samt godkända, och tvåhundratusen mark skulle hos köparen innestå ett år efter arbetets slutförande för att, derest sådana bristfälligheter

och skador, som under driften kunde å eller genom anläggningen uppkomma samt af bolaget icke ofördröjligen afhjelpes, bereda staden tillgång att utan kapitalets ökande eller vidare kostnad, få desamma botade och ersatta.

Enligt nyss berörda entreprenadkontrakt af den 29 Mars 1876 § 3 hade bolaget Neptun åtagit sig att hafva vattenledningsarbetena den 1 Oktober samma år så till vida fulländade, att vattenledningen då kunde sättas i gång, men i följd af särskilda omständigheter, de der försvårade arbetenas fortskridande, blef nämnda åtagande icke fullgjordt inom den bestämda tiden, utan först den 1 December nämnda år, då stadens förseende med vatten, till en början ofiltrerad, påbörjades och sedan dess fortgått.

Den slutliga terminen för ifrågavarande arbetens fulländning bestämdes i entreprenadkontraktet till den 1 Augusti 1877. Men hvarjehanda hinder, såsom den långa och stränga vintern 1876—1877, hvarunder stensprängningsarbetena försvårades och en del af fyra tumsrören i brist på rörelse i vattnet frös, så att vidtomfattande reparationer om våren måste anställas, den regniga derpå följande sommaren m. m. orsakade äfven nu dröjsmål. Af ofullgjorda arbeten återstodo vid nämnda tidpunkt, bland andra, nedläggningen af omkring tusen fot 6-tums rör med tillhörande hydranter (Esträs-, Nikolai- och Konstantinsgatorna), nedläggning af cirka 22,000 fot fyra tuus rör med slider och hydranter (i de flesta delar af staden utom i dess centrum) samt sextusen tvåhundra fot bergssprängning.

Först i sistförflutna Juni månad blef det för bolagets härvarande ombud och entreprenadarbetenas ledare, Ingeniör Robert Huber, möjligt att med bestämdhet uppgifva tiden för sagda arbetens slutförande till utgången af Juli månad detta år, eller ett år senare än i entreprenadaftalet förutsatts.

I anledning af härom inför Stadsfullmäktige gjordt meddelande, hafva desse jemlikt § 6 i ofta berörda entreprenadkontrakt till synemän för vattenledningens afsynande och afprofnig utsett Ingeniören Gustaf Törnudd och undertecknad Ingeniör Theodor Tallqvist, af hvilka likväl den förre afsagt sig uppdraget, hvarför hans suppleant undertecknad Ingeniör Clas Mathias Moring trädt i stället, hvarjemte af bolaget till synemän kallats undertecknade Ingeniörer Endre Lekve och Rudolf Kolster.

Med stöd häraf och då tillförordnade Vattenledningsstyrelsen, hvars funktioner allt sedan November månad 1876 omhänderhafts af Tillsyningsnämnden, i skrifvelse af den 12 nästvikne Juli åt undertecknade E. Lekve och R. Kolster meddelat, att afsyningen omedelbart kunde vidtaga, samt något hinder härför icke mötte, hafva synemännen, som till sin ordförande utsett undertecknad Jurisutriusquekandidat Elias Öhman, efter konstituerande sammanträde, den derpåföljande 15 Juli påbörjat sitt uppdrag samt dermed fortsatt den 22, 23, 25, 26, 29 och 31 i merberörde månad samt den 5, 8 och 13 nyssförlidne Augusti, hvarefter och sedan synemännen den 8 i nästnämnde månad af Tillsyningsnämnden fått erfaras, att de i köpe- och entreprenadkontrakten af den 29 Mars 1876 upptagna arbeten med vissa ändringar i utsträckningen af rörnätet i staden, under inseende af Tillsyningsnämndens kontrollerande Ingeniör Herr Julius Forsman blifvit ut-

förda, utom att för filterbassinerna i Gammelstaden ännu ej anskaffats erforderligt kol, samt att Tillsyningsnämnden för sin del ej funnit skäl till anmärkning förekomma emot de under Nämndens kontroll utförda arbeten, synemännen avslutade sin förrättning den 12 innevarande September.

Vid syngången och afprofnigen hafva bestämmelserna i koncessionsaftalet af den 22 Februari 1871, köpe- och entreprenadkontrakten af den 29 Mars 1876 samt det dermed sammanhängande «kostnadsförslaget öfver återstående arbeten vid Helsingfors vattenledning» tjenat till ledning, hvarutom synemännen rådfrågat de vid Tillsyningsnämnden under dess verksamhet tillkomna protokoll samt i vissa nedan anmärkta delar nödgats följa anvisningar af ej mindre Tillsyningsnämndens kontrollerande Ingeniör Herr Forsman än af bolaget Neptuns ombud Ingeniör Huber. De i denna berättelse uppgifna mått grunda sig, i de delar, der sådant kunnat ske, å mätningar verkställda af synemännen men i öfrigt å uppgifter uti tillgängliga handlingar och vederbörligen fastställda ritningar.

Synemännen började sin verksamhet med

Afsyningen

af

I. Inrättningarna i Gammelstaden.

Dammen.

Dammen, som i plan bildar en mot Wanda ström vänd, på två vederlag stödd både, innehar till den del densamma utgör skifbord en längd af 85 fot och ligger med sin öfverkant dryga 20 fot öfver hafvets lägsta vattenstånd. På åns högra strand fortgår densamma från det ena vederlaget uti rak linje mot stranden till en sträcka af 53 fot och höjer sig likasom äfven landfästet å motsatta sidan af stranden $7\frac{3}{4}$ fot öfver skifbordskanten. I nyssnämnda rakt mot stranden löpande del befinna sig fyra damöppningar med en sammanlagd area af omkring 75 qvadratfot och försedda med träluckor, hvilkas öfre kanter äro i jemn höjd med skifbordskanten. För att skydda luckorna mot isgång och från stockflötning uppkommande skador finnes anbragt en särskild mur, som genom två under vattennivån inrättade öppningar lemnar vattnet fritt tillträde till damluckorna, men på samma gång afhåller flytande is, stock m. m. Den egentliga dammen, hvilken till hela sin längd är byggd på berg samt af dels kilad dels tuktad sten och lagd i bruk, till hälften kalk till andra hälften cement, är på inre sidan reveterad med tegel i cement till en medeltjocklek af 12 tum samt ytterligare med en upp till skifbordskanten nående ältvägg af lera. I följd af detta byggnadssätt och sin tjocklek (inclusive tegelreveteringen, upptill 11 och nedtill 15 fot eller i medeltal 13 fot) är dambyggnaden

den, ett vackert och välgjort arbete, så vattentät att deri finnas endast två mindre läckor, hvilka, äfvensom en mindre läcka i damfästet, synemännen ansågo betydelselösa.

Dambyggnaden, hvilken i anseende till dess höjd och fria utloppsbredd, är inrättad i öfverensstämmelse med bestämmingarna i Guvernörens i Nylands län utslag af den 19 Mars 1873 och Kejserliga Senatens utslag af den 19 December samma år, har till sitt läge blifvit stadfästad genom Guvernörens i länet laga kraft vunna utslag af den 17 November 1875.

Den mindre dammen i lilla Wanda grenen var ursprungligen ämnad att uppföras af granit i cement, men «dels för undvikande af dröjsmålet med utverkande af vederbörligt tillstånd till byggnaden, dels för att kunna i fall af behof genom ett eller flere stockhvarfs borttagande reglera vattenståndet» i ån, beslöt Tillsyningsnämnden den 16 Oktober 1876 att låta provisoriskt uppföra dammen af trä, och befanns densamma äfven deraf byggd mot tröskel och falsar murade af jernbrända tegel i cement.

Vattenrännan.

Vattenrännan, som, tagande sin början vid damluckorna, leder det för turbinernas drifvande afsedda vattnet in i maskinhuset, är byggd af kilad sten murad i cement samt på botten afjemnad med ett betonglager. Densamma innehar en bredd af 16 fot och ligger med sitt botten 4 fot under dammens skifbordskant samt har, i enlighet med Tillsyningsnämndens beslut af den 14 December 1876, blifvit öfverbyggd och täckt med ett golf af plankor. För öfrigt uppförd i öfverensstämmelse med fastställd ritning, afviker rännbyggnaden i så måtto derifrån att de två framför turbinerna befintliga afstängningsluckorna, framför hvilka ett gallerverk för afhållande af is m. m. inrättats, icke kunna lyftas, utan vridas, hvarigenom dock öppnandet och tillslutandet af luckorna lättare försiggår.

Ifrån vattenrännan afgrenar en af tegel hvälfd kanal, som leder förbi pumphuset till qvarnen nedanom och på grund af Tillsyningsnämndens beslut af den 15 Augusti 1876 för dertill anslagna 3321 finska mark uppmurats i stället för en äldre träränna, hvarigenom läckvattnet trängt sig in på och längs efter pumphusets grundvalar samt för desamma kunnat blifva af skadligt inflytande.

I samband med vattenrännan observerades ett från dess botten vertikalt nedåtgående rör, som, i sin motsatta ända förenadt med det från filterbassinerna ledande sugröret, tillåter direkt kommunikation emellan Wanda å samt pumparne, utan att vattnet behöfver passera filterbassinerna. Denna rörsträckning, som ersätter det i § 2 af koncessionsaftalet den 22 Fearuari 1871 föreskrifna, för större vattenbehof vid eldsvådor beräknade reservsugrör, skulle innebära ett betänkligt afsteg från det afsedda ändamålet, om nämnda större vattenbehof genom detsamma icke kunde tillfredsställas. Men med hänseende till ofvan påpekade konstruktion ansågo synemännen ifrågakvarande rör göra samma tjänst som det föreslagna reservsugröret.

Turbin- och Pumphuset.

Turbin- och pumphuset är en på berggrund af gråsten och tegel under asfaltfilt-tak i två våningar uppförd byggnad af enkelt och behagligt yttre samt mäter utvändigt i längd 71 fot 3 tum och i bred 41 fot 9 tum, omfattande således en areal af något öfver 2974 kvadratfot. I fundamentet ligger turbinrummet af 21 fots längd och 16 fots bredd. Rumhöjden är i nedra våningen 11 fot 8 tum och i öfra 15 fot 6 tum. I tjocklek mäta de massiva murarne uti nedra våningen 3 fot och de ihåliga i öfra våningen 2 fot 4 $\frac{1}{2}$ tum. Hvardera våningen inrymmer tre rum af respektive 1505, 456 och 190 kvadratfots golfyta. Det största rummet innehåller i bottenvåningen fundamenten för maskinerna, luftklockan, sugröret från filterbassinerna och tryckröret till reservoiren äfvensom ångröret för värmeledningen samt i öfra våningen pumpmaskinerna. Dernäst största rummet, hvarifrån finnes nedgång till turbinerna, upptages af trappa till öfra våningen, som är försedd med galleri, samt innehåller derjemte axelledningen från turbinerna, den första utvexlingen med koniska kugghjul och regleringsratterna för turbinerna. I det minsta rummets nedra våning inrymmes ångpannan för värmeledningen, hvarremot sagda rum i öfra våningen användes till kontorsrum. Samtliga rum upplysas genom ett tillräckligt antal och efter behovet lämpade fönster, hvartill höra föreskrifvet belopp af innanfönster. Takstolarne utgöra starka hängverk, afsedda ej mindre att uppbära vatten- och mellantaket än äfven att lemna upphängningspunkter för turbinernas och maskindelarnes lyftande vid uppställning och remont.

Från kostnadsförslaget har afvikelse skett i så måtto att, i stället för byggnadens invändiga rappning med kalkbruk, jemlikt Tillsyningsnämndens beslut af den 19 Oktober 1877, väggarne bestrukits med vattenfärg samt att golfvens och takens dubbla målning i olja utbytt mot de senares målade tre gånger och golfvens fernissande en gång.

Utom de i kostnadsförslaget upptagna planeringsarbeten framför pumphuset, hvilka befunnos utförda, har, i stöd af Tillsyningsnämndens beslut af den 14 December sagda år, reglering och planering af platsen nedan om vattenrännan emellan pumphuset och dammen verkstälts för ett extra anslag af sexhundra femtio mark.

Värmeinrättningen.

Värmeinrättningen för pumphuset består af en inmurad ångpanna af smidjernsplåt om 8 fots längd, 2 fot 10 tums diameter samt $3\frac{1}{2}$ tums godstjocklek. Pannan är försedd med nödig armatur och matarepump samt kan afstängas från värmeledningen genom en pådragningsventil. Värmeledningen åter uti pumprummets nedra våning utgöres öfverallt af cirka 200 *) sträckfot, deraf 145 sträckfot 6 tums tackjerns muffrör, tätade i muffarne dels med jernkitt dels med bly och fästade vid väggarne sålunda att

*) Kostnadsförslaget upptager 300 fot, deraf dock blott 200 fot varit af nöden för rummens värmande.

nödig utvidgning och sammandragning möjliggöres, hvarför äfven tackjernsledningen på lämpliga ställen är afbruten och blyexpansionsrör iskarfvade. De i kostnadsförslaget upptagna två kondensationsapparaterna hafva med Tillsyningsnämndens begifvande den 14 December 1876 blifvit ersatta genom rörledningar med ventil och luftkranar, genom hvilka kondensationsvattnet af sig sjelft återgår till ångpannan.

Mot värmeinrättningen, som med nämnda undantag inrättats kontrakts- och föreskriftsenligt, hade synemännen intet annat att anmärka, än att omförmälda blyrör, hvilka ansågos för ifrågavarande ändamål mindre varaktiga, förty icke godkändes.

Turbinerna.

De i pumphuset befintliga två pumpmaskinerna sättas i rörelse genom tvenne Fourneyronska turbiner, för hvilka vattnets fallhöjd under vanliga förhållanden utgör omkring 19 fot och hvilka äro beräknade att med fullständigt öppnade ledskofflar kunna arbeta hvardera med något öfver femtio hästkrafter. Genom ett smidjernsrör af 4,04 fot i diameter strömmar vattnet in uti en på fundament af sten fästad tackjernsreservoir, hvars öfra sida bildar ledskoffvelapparaten. Den sistnämnde kan höjas eller sänkas längs en uti reservoirens midt varande tackjernspelare, hvarigenom vattnets aflopp ökas eller minskas. Turbinhjulet ligger i samma plan som ledskoffvelapparaten, men armarne och nafven ofvanom densamma. Axeln uppbäres af ett lager, hvilket befinner sig jemväl ofvan turbinen. Till sin nedra del styres denna axel utaf ett lager uti den öfra delen af nyssnämnde pelare i tackjernsreservoirens midt, hvilket lager utgöres af en rad uti pelaren införda pockenholtz lister, hvaremot axelns öfra ända styres uti ett lager, som fästats vid väggen på en med det bärande lagret gemensam konsol. Sagda bärlager består af en axeln omslutande tackjernslagerstomme, hvars uppåtvända sida blifvit sferiskt utsvärfvad. I utsvärfningen hvilat en likaledes sferiskt svärfvad lagerskifva af omkring 1,01 fots diameter. Uppå denna skifvas öfre yta, som är fullkomligt plan, ligger en på båda sidorna plansvärfvad stålring, på hvilken turbinens axel hänger med en vid dess ända fästad tackjernsmuff. Beröringsytan mellan den å ena sidan sferiskt svärfvade skifvan och stålringen utgör således den yta, som uppbär hela turbinen. Turbinaxeln af 0,37 fots diameter förlänges genom sammankoppling med en annan axel, hvilken genomgår nära dess öfra ända ett i väggen fästadt lager och bär i yttersta ändan ett koniskt kugghjul, hvarifrån rörelsen sedan meddelas en horisontel axel, som leder till pumpmaskinerna.

De båda turbinerna innehafva en yttre diameter af 5,60 fot och en inre af 3,77 fot hvardera, och utgör skofflarnes höjd vid den invändiga periferin 0,45 samt vid den yttre 0,49 fot.

Regleringen af ledskoffvelapparatens yttre utlopp sker genom dess höjande och sänkande längs den i midten ställda tackjernspelaren samt en uti reservoiren anbragt

häfarm, hvars ena ända kan flyttas i vertikal riktning uppåt eller nedåt med en skruf, som förlänges in i rummet ofvanom turbinerna och derstädes är försedd med en bekvämt åtkomlig ställratt.

Det från turbinerna strömmande vattnet rinner ut genom två under pumphuset af sten byggda kanaler.

Ett i kostnadsförslaget omnämndt differentialblock har, i stöd af Tillsyningsnämndens beslut den 14 December 1876, blifvit ersatt af en ofvanför den ena turbinen i taket upphängd skrufspindel för turbinernas lättning vid inträffande olag.

Pumpmaskinerna.

Pumpmaskinerna, två till antalet, hafva hvardera tvenne dubbeltverkande pumpar, hvilkas kolfvar sättas i gång genom vefvar fästade i rät vinkel till hvarandra på ändarne af en gemensam axel, som drifves medelst ett stort med 88 tråkuggar försedt cylindriskt kugghjul. Detta åter sättes i rörelse af ett mindre hjul om 28 jernkuggar, hvilket är fästadt vid redan nämnde horizontela smidjersaxel, förd af ett koniskt hjul med 72 kuggar på dess ända, tillsammans hvarmed slutligen turbinaxelns koniska hjul om 26 kuggar arbetar.

Maskinerna, som äro beräknade att göra omkring 11 slag i minuten, suga vattnet direkte från filterbassinen genom ett rör af 16 tums diameter, hvilket nära pumparne minskas till 12 tums. I pumphuset fördelar sig sugröret i två med afstängningsventiler och luftblåsor försedda grenar, en för hvardera pumpmaskinen, och yttermera, jemväl för hvardera pumpecylindern, uti två grenar, hvaremot ett hvar af de fyra från pumparne kommande tryckrören har sin luftblåsa tätt intill pumparne. Från hvardera pumpmaskinen gå de sedermera förenade båda tryckrören till stora luftklockan, derur vattnet genom ett tolfthumbsrör ledes till vattenreservoiren.

Pumpkolfvarne hafva en diameter af 0,98 fot och äro till slagets längd af 2,83 fot. Cylindrarne äro af gjutet jern och slätborrade. För vinnande af erfarenhet, hvilken konstruktion vore den lämpligaste, hafva kolfvarne i båda pumparne å samma maskin inrättats olika, den ena kolfvens periferi nemligen slät, endast med insvarfvade spår och den andra kolfven med läder manschetter. Pumpventilerna, af ny konstruktion, äro enhvar sammansatta af tre skilda ventiler, de der ligga på hvarandra sålunda att den öfversta utgöres af en plan skifva, täckande en ring, som, medan den sjelf bildar den andra ventilen, täcker öppningen uti en annan ring af större diameter, hvilken ring åter täcker öppningen uti ventsätet. Vid höjandet af den sålunda sammansatta ventilen lätta sig de tre ventilerna från hvarandra och bilda sålunda trenne genomströmningsöppningar för vattnet. De båda ringarna såväl som öfversta skifvan äro af smidt jern, men på beröringsytorna beklädda med läder, hvilket genom en messingsring fasthållles.

Vid öppnandet af ett ventilhus visade det sig att ventilen kunde lätt framtas äfvensom att båda ventilsätena och lädrets beröringsyta voro blanka och alldeles rostfria.

Hvad sedan vidkommer uppställningen af axelledningen för pumpmaskinernas drifvande, är densamma sådan, att hvardera maskinen under vanliga förhållanden drifves af sin turbin. Men, i fall af behof, kan genom drevets flyttande från den ena axeln till den andra hvilkendera maskinen som helst drifvas af den därför ursprungliga ej afsedda turbinen, för hvilket ändamål äfven två reservdref åtfölja maskinerna.

Uti förut anförda skrifvelse af den 11 December 1876 har bolaget Neptuns härvarande ombud anhållit om och äfven meddelats tillstånd att i stället för det i kostnadsförslaget upptagna hithörande differential block ej mindre anskaffa ett ståndrör jemte en femtio fots $2\frac{1}{2}$ tums hampslang samt två enkla strålrör till hydranten framför pumphuset, än på bolagets bekostnad ombesörja, bland annat, pumparnes målning, och befunns det nu nämnda åtagandet till alla delar fullgjordt.

Filteranläggningen.

Filterna, tre till antalet, ligga på sydöstra hälften af den s. k. Broholmen, tillsammans bildande en cirkelformig yta af 180 fots diameter, och åtskiljas af radiala ryggar. I centrum befinner sig en bassin af 15 fots diameter för filtrerad vatten, omgifven af en annan ringformig bassin för ofiltrerad vatten. Till den senare ledes vattnet från Wanda å ofvanom dammen med eget tryck igenom ett uti jordfyllning längs stranden af ån sträckt 16 tums jernrör och fortgår derifrån genom korta med afstängningsluckor försedda rörstycken till de respektive filterna, hvarefter vattnet, sedan det passerat filterbädden och blifvit renadt, återföres till nyssnämnda centrala bassin, der sugröret från pumphuset inmyunnar. Under samma jordfyllning, som tilloppsröret, ledes sugröret tillbaka genom ån på sådant djup att det icke kan frysa samt fortsättes genom en under vattenrännan anbragt kanal till pumphuset.

Filterbassinernas såväl yttre ringmur, som de radiala skiljeväggarne äro till större delen uppförda på berg, till något mindre omfång på omedelbart å bergat lagd stenfyllning. Yttre ringmuren har en tjocklek af 6 fot, deraf en fot utgöres af en från botten till öfre sandlagrets yta gående inre revetering utaf tegel i cement. Lika högt som denna revetering sträcker sig, är gråstensmuren lagd i kallmur, men der ofvan har stenen murats i bruk, hälften kalk och hälften cement. Nyssnämnda tegelmur är på inre sidan afputsad med en $\frac{3}{4}$ tums cementrappning. De radiala 7 fot tjocka skiljemurarne äro uppförda jemväl af gråsten med revetering af tegel i cement på hvardera sidan. Filternas botten åter hafva först jemnats med ett 6 tum tjockt betonalager, hvarå följer ett hvarf tegel samt ytterst $\frac{3}{4}$ tums cementrappning, likasom också centralbassinen tätgjorts med slik rappning.

Djupet i filterbassinerna är $11\frac{1}{2}$ fot, hvaraf $5\frac{1}{2}$ fot komma på den egentliga filterbädden, som bildas nedtill af stenskärfvor och småningom uppåt af allt finare material till det egentliga filtreringslagret, sand af tre fots djup.

Filterareans storlek är tagen så att vattnet, då filterapparaten är i full verksamhet, genomströmmar filterbädden med en hastighet af 4 fot på tolf timmar.

Till filteranläggningen, hvaromkring särskilda regleringsarbeten blifvit verkställda, leder öfver Wanda å nedanför fallet en mindre gångbro, derifrån väg fortgår till filterbassinerna. Det hela afstänges från grannarnes egoområden genom ett för extra anslag, jemlikt Tillsyningsnämndens beslut den 15 sistvikne Februari, upprest staket af obarkade stockar, spiror och rundspjelor, förbundna med jernband, bult och spik.

Vid afsyndandet af ifrågavarande filteranläggning befanns ingen annan afvikelse från fastställda ritningar och kostnadsförslaget hafva gjorts, än den af Tillsyningsnämnden genom beslut den 14 Juli 1876 medgifna ofvan beskrifna beklädnaden af filterbassinens botten, i stället för ursprungligen afsedda två hvarf tegel i cement uppå betonglagret, hvarjemte observerades, att bolaget Neptun på egen bekostnad å centralbassinen uppfört ett sexkantigt trähus af tio stockhvarf i stället för ett i kostnadsförslaget upptaget enkelt lock å sagda bassin.

Såsom brister hos den för öfrigt i skick varande filteranläggningen måste synemännen anteckna:

att filterbassinen N:o 1 (den sydliga) hvilken, enligt hvad af Tillsyningsnämndens protokoll erfares, två särskilda gånger förut nemligen den 12 Maj och 18 Augusti 1877 befunnits läka, oaktadt mellankomna reparationer fortfarande lider af detta fel; *)

att utaf de 54 kubikfamnar träkol, som enligt beslut af Tillsyningsnämnden den 19 September 1877 delvis utbytits mot 54 kubik fot fin sand, (motsvarande i värde $20\frac{1}{2}$ kubik famnar kol) och jemlikt ett senare beslut af sagde Nämnd den 10 sistvikne Maj bort anskaffas till ett belopp af $33\frac{1}{2}$ kubikfamnars, intet ännu var levererad.

I sammanhang med frågan om inrättningarna i Gammelstaden anse synemännen sig böra erinra derom att genom en Kongl. resolution af den 9 September 1756 samt särskilda derefter tillkomna öfverhetliga bestämmanden, såsom vilkor för egande- och besittningsrätten till vattenfallet i Wanda å blifvit fastställt att qvarndriften derstädes skall vidmakthållas med 8 par stenar. Genom Kejserliga Senatens resolution af den 28 Augusti 1872 tryggades bolaget Neptun vid besittningsrätten till qvarnstället äfven för den händelse att under den torra årstiden, då tillräcklig vattentillgång kunde saknas till drifvande samtidigt såväl af vattenledningen, som af 8 par stenar vid qvarnarna, qvarndriften måste af sådan anledning för någon tid inskränkas eller helt och hållet inställas, likväl med vilkor att, för hvarje gång sådant vore att emotse, anmälan derom

*) Vid synetillfället var bassinen af antydt skäl underkastad undersökning och remont.

borde göras ej mindre hos stadens Magistrat än hos Guvernören i länet. På derom gjord framställning berättigades bolaget Neptun sedermera genom Guvernörens i länet resolution af den 19 Mars 1873, hvilken i detta afseende fastställdes genom Kejserliga Senatens utslag af den 19 December samma år, att med nedläggande af den öfre af de två vid strömfallet befintliga tullmjölqvarnar, i stället uppföra en stenbyggnad af lämpliga dimensioner för inrymmande af vattenledningens pumpverk, med förbehåll dock att inom den nedre af dessa qvarnar i ofvannämndt afseende anbringas 8 par stenar.

Af det anförda framgår att Helsingfors stad, såsom nuvarande innehafvare af qvarnstället, är skyldig att med 8 par stenar derstädes underhålla qvarndriften. Emellertid är det omöjligt att uti den gamla qvarnbyggnaden å stället anbringa flere par stenar än de fyra, som för närvarande äro uppställda uti densamma.

Häraf följer att, i händelse icke högvederbörlig förändring i villkoren för besittandet af qvarnstället kan utverkas, en ny qvarnbyggnad, inrymmande föreskrifvet antal stenar, inom den närmaste framtiden måste å platsen uppföras.

Uti de emellan staden och bolaget Neptun afslutade köpe- och entreprenadkontrakten finnes ingenting direkte stadgadt angående hvilkendera parten skyldigheten tillkommer att uppställa qvarnen i behörigt skick; och då denna fråga således är en ren rättsfråga anse sig synemännen icke heller böra uttala någon bestämd åsigt i saken, utan hafva endast härmedelst velat å densamma fästa veverbörandes uppmärksamhet.

II. Vattenreservoiren vid Djurgården.

Vattenreservoiren, som enligt förut verkställd nivellering befunnits ligga å föreskrifven höjd öfver hafsytan, är i plan rektangulär och omgifves till det yttre af vertikal murar utaf kilad och tuktad sten i kallmur med cementfogstrykning å yttre och inre sidorna. De inre väggytorna dosera inåt samt äro reveterade med fotstjocka murar af jernbrända tegel i cement, hvarutom reveteringen, der den kommer i beröring med vattnet, öfverdragits med en i medeltal $\frac{3}{4}$ tum tjock cement rappning. Sjelfva reservoiren mäter upptill i längd 109 fot 4 tum och i bredd 69 fot 4 tum, samt vid bottnet i längd 99 fot 4 tum och i bredd 59 fot 4 tum, vid hvilket förhållande reservoiren kan inrymma cirka 101,500 kubik fot vatten, eller således något större mängd deraf än det i § 2 af koncessionsaftalet föreskrifna beloppet. Murarne, stärkta genom kontreforter, jemte fyra liksom väggarne rappade tegelpelare om 2×4 fot, uppbära mellantaket och det i tre afdelningar utförda vattentaket. Täckningsmaterialet är asfaltfilt. Reservoirbottnets jemnhet har ernåtts genom betonerings, hvarofvanpå murats två hvarf tegel i cement samt öfverst rappats med samma ämne.

Vid bottnet af reservoiren inmynnar ett 16 tums rör, som förbinder densamma med pumpverket i Gammelstaden och hufvudledningen i Helsingfors. I samband med hvarandra stå äfven öfverfalls- och länsningsrören. Det förre, äfven af 16 tums diameter, är trattformigt utvidgadt vid dess öfre ända samt afsedt för 15 fots vattenstånd i

reservoiren. Aftappningskranen ligger i en sänkning uti reservoires botten, men kan tillika öppnas från mellantaket å byggnaden. För att underlätta rengörandet af reservoiren finnes på botten deraf anbragt ett system utaf murade 6 tums lister eller s. k. hinder. Till vattenreservoires mellantak leder en å reservoires södra sida, inom densamma murad spiraltrappa, från hvars öfversta del en jernstege förmedlar nedstigandet till reservoires botten.

Terrängen omkring reservoiren är delvis reglerad samt står medelst en af bolaget Neptun utförd kortare vägbyggnad i förbindelse med den genom Thölö park ledande vägen.

I öfverensstämmelse med Tillsyningsnämndens beslut af den 16 Oktober 1876 har sågspånsfyllningen å mellantaket blifvit ersatt af ett lager asfaltfilt.

Jemte antecknandet af vattenreservoires till alla delar utmärkta skick må här i förbigående nämnas att den mätare af vattenhöjden, om hvars anskaffande mot extra anslag Tillsyningsnämnden den 9 November 1876 beslutit, icke var anbringad å utsatt ställe, hvaremot vaktstugan invid vattenreservoiren befanns förändrad till boningsrum, jemlikt bemålde Nämnds derom den 11 sistvikne Januari fattade beslut.

III. Rören och rörledningarna med dertill hörande inrättningar.

Rören.

För vattenledningen hafva användts rör af 16, 12, 8, 6 och 4 engelska tums diameter, de två förstnämnda dimensionerna uteslutande för hufvudrörledningen samt de öfriga för distributionsrören. Samtliga rör äro af gjutjern och opreparerade samt hafva i enlighet med koncessionsaftalets 2:dra § blifvit afprovade under ett tryck af femton atmosferer. Beträffande större delen af rören var denna afprofning verkställd redan innan staden köpte vattenledningen, hvaremot senare inkomna rörs hållbarhet på antydt sätt kontrollerats af Tillsyningsnämndens öfvervakande Ingeniör Herr J. Forsman. Under vintern 1876—1877 hafva visserligen åtskilliga 4-tums och några 6-tums rör under Vestra Henriks-, Wladimirs-, Michaels- och Södra Esplanadgatorna söndersprungit, samt under våren sistnämnda år tre rörbrott upptäckts å 8-tums rör, men torde orsaken hertill böra sökas icke i beskaffenheten hos desamma, utan hvad beträffar rörbrotten under sagde vinter, i den stränga kölden, som trängde ända till 7 fot i jorden, samt den ringa konsumtionen vid oförmälda gator och vattnets i följd deraf ringa rörelse uti rören, hvaremot skadan å 8-tums rören antagligen uppkommit af stötar och ovarsam behandling efter afprofningen. För en sådan uppfattning af saken talar äfven den omständighet att allt sedan dessa rörbrott intet dylikt observerats förr än under innevaraade sommar, då ett rör vid Alphyddan i Djurgården sprungit, sannolikt i följd af sättning uti

marken, som å stället, der röret är sträckt, till en del består af berg och till en annan del utaf jord af mindre fast beskaffenhet.

Rörledningen.

Hufvudrörledningen från Gammelstaden till vattenreservoiren består numera utslutande af 13 tums rör, sedan en sträckning af omkring 300 fot invid Gumtäckts allodialsäteri, der till en början 8 tums rör provisoriskt blifvit nedlagda, utbytts mot rör af förstnämnda dimension. Från reservoiren åter till och i staden innehar hufvudröret föreskrifna 16 tums genomskärning, hvarefter rör med aftagande dimensioner förgrena sig i staden till ett kombineradt cirkulations- och förgreningsrörnät.

Enligt bestämningen uti 1:sta § af koncessionsaftalet skulle rörnätets hela längd utgöra minst 79,000 löpande fot, men genom 5:te punkten uti köpekontraktet af den 29 Mars 1876 reducerades detsamma till 63,300 fot. Dock förbehöll sig staden härvid tillika uti § 4 af det sistnämnda dag upprättade entreprenadkontraktet rättighet att göra ändringar uti placeringen af de 4 tums rör, som då ännu icke voro nedlagda, och förband sig bolaget Neptun att, med iakttagande af deri tilläfsventyrs blifvande ändringar, utföra rörnätet äfven till större vidd eller utsträckning än den fastställda planen angifver. Af denna staden medgifna rättighet har Tillsyningsnämnden i vissa afseenden begagnat sig, ity att densamma genom särskilda beslut af den 30 Mars, 10 och 31 Maj samt den 29 Juni innevarande år förändrat rörnätets utsträckning till de delar följande, synemännen meddelade tablå vid handen gifver.

Förkortningar.

	4" slider.	Hydranter.	Kanalsprängning.	4 tums rör.
Elisabetsgatan 1		1 stycke.		200 sträckfot.
Manegegatan 2.		1 »		200 »
Fredsgatan 4			80 sträckfot.	110 »
Regeringsgatan 3—5		2 »	460 »	460 »
Mariegatan 2—4			150 »	375 »
Richardsgatan 1—3		1 »	240 »	300 »
Ludvigsgatan 5—7			180 »	150 »
Högbergsgatan 24—37			300 »	300 »
Trekanten 7—13			197 »	280 »
Södra Magasinsgatan 8		1 »		165 »
Bernhardsgatan 1—7		1 »	355 »	465 »
Georgsgatan 23—25 och 32	1 stycke.		200 »	315 »
Abrahamsgatan 1—5			50 »	475 »
Eriksgatan 30—40		2 »	168 »	585 »
Summa	1 stycke.	9 stycken.	2,380 sträckfot.	4,380 sträckfot.

Förlängningar.

	4" slider.	Hydranter.	Kanalsprängning.	4 tums rör.
Unionsgatan 39—45 . . .		1 stycke.		420 sträckfot.
Estnäsagatan 10. . . .		1 »		
Riddaregatan 6—8 . . .			8 sträckfot.	120 »
Högbergsgatan		2 »		
Kaserngatan	1 stycke.	1 »		200 »
Lilla Robertsgatan . . .	1 »			75 »
Trekanten 7 & Georgsg. 25		2 »		
Skilnaden		1 »		105 »
Lappviksgatan 1—11 . .		1 »	92 »	670 »
Albertsgatan 34—36 . .	1 »			220 »
Summa	3 stycken.	9 stycken.	100 sträckfot.	1,810 sträckfot.
Differens =	— 2 »	0	+ 2,280 »	+ 2,570 »

hvaraf synes att utöfver kostnadsförslaget för rörnätet i staden nedlagts 2 stycken 4 tums slidkranar, hvaremot å detsamma inbesparats 2,280 sträckfot kanalsprängning och 2,570 sträckfot 4 tums rör.

Med undantag af dessa förändringar äro vattenledningsrör numera nedlagda i alla de gator, som å den vid köpe- och entreprenadaftalens ingående upprättade karta finnas utmärkta, och hafva synemännen för att meddela en föreställning om rörnätets nuvarande utsträckning inom staden samt fördelningen af slider och brandposter å detsamma, ansett sig böra här intaga följande i sådant afseende utarbetade öfversigt, deri ock ingår den genom extra anslag utförda rörledningen under Badhusvägen och Bergmansgatan.

Gatan.	Från	Till	16:o.	12:o.	8:o.	6:o.	4:o.	Slider.	Brandposter.
I & II Stadsdelen.									
Östra Henriksgatan .	Verststolpen	Alexandersg.	1260	760				2	3
N. Esplanadgatan .	6" { Ö. Henriksg.	Michaelsg. }				1445	1255	3	9
	{ Fabiansg.	Katrineg. }							
	4" { Michaelsg.	Fabiansg. }							
	{ Katrineg.	Marieg. }							
Sofiegatan							370		1
Katrinegatan							370		1
Helenegatan							370		1
Alexandersgatan . .	Ö. Henriksg.	Senatshuset		2425				2	3
d:o	Nikolaig.	Marieg.			590				2
d:o	Mariegatan	Norra Kajen					200		1

Gatan.	Från	Till	16:o.	12:o.	8:o.	6:o.	4:o.	Släp- poster.	Brand- poster.
Brunnsgatan . . .	Ö. Henriksg.	Hagasundsg.					750	1	3
Hagasundsgatan . . .							505		1
Michaelsgatan . . .							1795	1	6
Wilhelmsgatan . . .	Michaelsg.	Wilhelmsbad.					250		1
Glogatan . . .	N. Esplanadg.	Alexandersg.					375		1
d:o . . .	Alexandersg.	Regeringsg.			230				
Fabiansgatan . . .	d:o.	S. Esplanadg.			660			1	1
d:o . . .	Regeringsg.	Wilhelmsg.					810	1	3
Berggatan . . .	d:o.	Trädgårdsg.					1180	1	3
Trädgårdsgatan . . .	Bergg.	Fabiansg.					235		1
Regeringsgatan . . .	Michaelsg.	Glog.					295		1
d:o . . .	Glog.	Fabiansg.			390				1
d:o . . .	Fabiansg.	Unionsg.				260		1	1
Unionsgatan . . .	Regeringsg.	Fredsg.				580			3
d:o . . .	Fredsg.	Långa bron					1370		4
d:o . . .	N. Esplanadg.	Unions trapp.					570		2
Nikolaigatan . . .	Alexandersg.	Estnäs.				1200		1	4
d:o . . .	Estnäs.	Elisabetsg.					660	1	1
Elisabetsgatan . . .	Unionsg.	Mauritzg.					1520		5
Mariegatan . . .	Alexandersg.	Kyrkog.			700				1
d:o . . .	Kyrkog.	Estnäs.				505		1	1
d:o . . .	Estnäs.	Elisabetsg.					650		
Kyrkogatan . . .	Marieg.	Konstantinsg.				330		1	2
Konstantinsgatan . . .	Kyrkog.	Estnäs.				535			1
d:o . . .	Estnäs.	Winkelg.					855	1	1
Mauritzgatan . . .	Manegeg.	Kronohagsg.					535		1
Norra Kajen . . .	Kyrkog.	Tomt 1 Qv. 15					660		3
Manegegatan . . .	Marieg.	Mauritzg.					565		3
Estnäsatan . . .	Nikolajg.	Konstantinsg.				940		2	1
Fredsgatan . . .	d:o.	Tomt 4 Qv. 10					740		2
Kyrkogatan . . .	d:o.	Riddareg					420		1
d:o . . .	Konstantinsg.	Norra Kajen					240		
Riddaregatan . . .	Kyrkog.	Regeringsg.					265		1
Konstantinsgatan . . .	d:o.	söderut					305		1
III Stadsdelen.									
S. Esplanaden . . .	Ö. Henriksg.	Fabiansg.			1160			1	
d:o . . .	Fabiansg.	Vestra Kajen					495	1	2
Skilnaden . . .							370		2
Högbergsgatan . . .	S. Esplanaden	söderut					600	1	3
d:o . . .	L. Robertsg.	norrut					180		1

Gatan.	Från	Till	16:o.	12:o.	8:o.	6:o.	4:o.	Slider.	Brand- poster.
Ludvigsgatan . . .	Högbergsg.	vesterut					190		1
Trekanten . . .	L. Robertsg.	norrut					245		1
Lilla Robertsgatan .	Trekanten	Kaserng.					700	1	2
Kaserngatan . . .	L. Robertsg.	N. Magasinsg.					515	1	2
d:o . . .	S. Esplanadg.	d:o.			560			1	2
Kaserntorget . . .		diagonal			465				
S. Magasinsgatan .	Fabiansg.	Vestra Kajen			500				1
Fabiansgatan . . .	S. Magasinsg.	Bernhardsg.					440		1
Unionsgatan . . .	N. d:o.	d:o					720		3
d:o . . .	N. d:o.	S. Esplanadg.					535		1
Fabiansgatan . . .	S. d:o.	d:o.					740		3
N. Magasinsgatan .	Kaserng.	Vestra Kajen					830	1	1
IV och V Stadsdelen.									
Boulevardsgatan .	Skilnaden	Fredriksg.			1610			1	4
d:o . . .	Fredriksg.	Sandviken					1550	1	5
Wladimirsgatan .	Ö. Henriksg.	Fredriksg.				1475		2	4
d:o . . .	Fredriksg.	Abrahamsg.					1180	1	5
Fredriksgatan . . .	Boulevardsg.	Wladimirsg.				840		1	
d:o . . .	d:o.	St. Robertsg.					760	1	1
Simonsgatan . . .	Ö. Henriksg.	Anneg.					960	1	4
Eriksgatan . . .	Georgsg.	Albertsg.					1505		6
Lappviksgatan . . .	Eriksg.	vesterut					670		1
Andrégatan . . .	Ö. Henriksg.	Fredriksg.					1460	1	5
d:o . . .	Fredriksg.	vesterut					1435	1	5
Skilnaden . . .	Boulevardsg.	Georgsg.				620		1	1
Nylandsgatan . . .	Georgsg.	Albertsg.					1555		6
Stora Robertsgatan .	d:o.	d:o.					1510		6
Vestra Henriksgatan .	Simonsg.	Boulevardsg.					1390		4
Georgsgatan . . .	d:o.	söderut					325		1
d:o . . .	Wladimirsg.	norrut					170		1
d:o . . .	Nylandsg.	Robertsg.					455		2
Annegatan . . .	Simonsg.	Eriksg.					440	1	
d:o . . .	Nylandsg.	Robertsg.					435		1
Albertsgatan . . .	Eriksg.	Wladimirsg.					220	1	
VII Stadsdelen.									
Badhusvägen . . .	S. Magasinsg.	Bergmansg.				1740		1	3
Bergmansgatan . .	Badhusvägen	vesterut					920	1	1
Summa			1260	3185	6865	10,470	41,615	42	174
<i>Rörledningen utom staden.</i>									
			9313	12458				4	11

Rörens nedläggning och dermed sammanhang egande omständigheter hafva enligt sakens natur icke kunnat blifva föremål för synemännens iakttagelser, men på grund af anteckningar i Tillsyningsnämndens protokoll samt uppgifter meddelade af Nämndens kontrollerande Ingeniör Herr Forsman anse synemännen sig böra i detta afseende framställa en anmärkning af ganska vidt omfattande beskaffenhet.

I koncessionsaftalets 2:dra § stadgas att rören skola vara lagda «så djupt, att deras öfre kant befinner sig åtminstone 6 fot under jordytan.» Detta stadgande synes tyvärr icke till alla delar hafva blifvit iakttaget. Redan då fråga väcktes om vattenledningens inköp för stadens räkning har bolaget Neptuns ombud härstädes Herr Huber för det utskott, som af Stadsfullmäktige utsågs för ärendets förberedande, utvisat två ställen å hufvudrörledningen, der denna föreskrift icke blifvit följd, emedan, enligt uppgift markens beskaffenhet icke medgifvit sådant. Det ena af dessa ställen är beläget emellan den s. k. Tallbacken i Djurgården och vestra chaussén, hvarest en sträcka af cirka 400 fot icke kunnat för mötande jäslera läggas djupare än 4 fot; och å det andra stället, framför Hagasunds villa, der rörledningen löper under chaussén, hafva rören i anseende till svåra bergssprängningar med en längd äfvenledes af omkring 400 fot blifvit nedlagda 4 eller 5 tum för grundt. Dessa afvikelser från koncessionsaftalet hafva Stadsfullmäktiges bemälda utskott, under förutsättning att täckningen af rören skett med omsorg, ansett icke medföra fara för frysning, såvida vattnet uti hufvudröret måste anses vara i ständig strömning, hvarförutom utskottet beträffande förstberörda sträcka erinrat derom att risk härvid kunde undvikas genom rörens betäckande med ett tillräckligt jordlager. Sådant har härintills icke blifvit verkställt, men tillsvidare har icke heller någon olägenhet yppats med anledning af nästanförda förhållande.

Efter det staden blifvit egare af vattenledningen har Ingeniör Forsman vid föresiggångna reparationer å hufvudrörledningen emellertid erfarit att rören i närheten af jernvägsbanken i Djurgården ligga endast 5 fot djupt samt att desamma invid Guntäckt allodialsäteri, till en längd af några hundra alnar, äro nedlagda på ett djup af blott 4 till 5 fot. Vid det förstnämnda af dessa ställen torde, i anseende dertill att vatten under alla tider af dygnet i staden förbrukas och strömningen förty derstädes ständigt är ganska stark, någon frysning i rören icke vara att befara, men å det sistnämnda stället, beläget emellan pumpverket och vattenreservoiren, borde bristen nödvändigtvis afhjelpas genom att medelst fyllning ofvanpå täcka rören med ett tillräckligt jordlager, hvilket, enär rörledningen sträcker sig längs en fördjupning i marken, utan synnerliga svårigheter låter sig göra.

Jemväl rörnätet i staden lider på särskilda ställen af det anmärkta felet. Af Tillsyningsnämndens protokoll för den 16 Augusti 1877 § 5 inhemtas nemligen, «att de år 1873 i André-, Nylands- och Annegatorna nedlagda och för mötande berg då på kortare sträckor afbrutna 4 tums rörledningar icke ligga djupare än 5 till $5\frac{1}{2}$ fot under gatytan,» äfvensom att Nämnden, sedan Ingeniör Huber emellertid förklarat sig icke vilja omlägga desamma, beslöt, att «förena de afbrutna ledningarna till det djup de

hafva, dock så att utsprängningen för dessa förbindningar skulle ske till sådant djup, att rören framdeles kunde nedsänkas till föreskrifna 6 fot under gatytan.» Och har denna sprängning å förbindningsställena, enligt hvad Ingeniör Forsman upplyst, äfven försiggått. Vidare har Ingeniör Forsman under reparationer af rörledningen iakttagit att rören på flere andra ställen i staden icke ligga på stadgadt djup. Så t. ex., å ett ställe vid Glogatan, der djupet mätt 5 fot och 7 tum, smat några ställen vid Wladimirsgatan, hvarest djupet utgjort endast omkring 5 fot

Af allt det anförda framgår att bestämningen uti koncessionsaftalet derom att samtliga rör skola läggas på ett djup af åtminstone 6 fot under jordytan af aktiebolaget Neptun blifvit delvis åsidosatt, utan att synemännen dock kunnat konstatera till huru stor utsträckning sådant skett. Detta gäller likväl endast de rör, som blifvit nedlagda förrän vattenledningen inköptes för stadens räkning, hvaremot all derefter verkställd rörläggning under Ingeniör Forsmans kontroll skett till föreskrifvet djup.

Den större eller mindre remont å rörledningen samt de störingar i dess jemna funktionerande, som af rören för grunda läge kunna förorsakas, är klarligen en omöjlighet för synemännen att förutsäga, och kan så mycket mindre någon maximikostnad härför uträknas, som icke ens ställena, der rören blifvit för grundt nedlagda, äro med någon bestämdhet kända. I samma mån förbrukningen af vatten är större, ökas strömningen i rören och minskas faran att de skola tillfrysa och sprängas. Vid stumt slutande förgreningsrör är den största faran förhanden.

I sammanhang med frågan om rörledningen hafva synemännen i anledning af förspord klagan deröfver att åtskillige gårdsegares i staden gatuandelar, efter deri verkställda vattenledningsarbeten och oaktadt deremot framställda påminnelser lemnats i oskick, icke kunnat undgå att här framhålla nödvändigheten för bolaget Neptun att, innan vattenledningen definitivt till staden öfverlemnas, tillfredsställa ifrågavarande gårdsegares fordringar i omförmäldt afseende.

Brandposternas antal inom staden utgör för det närvarande, såsom af ofvan meddelade öfversigt framgår, öfverallt 174. Emot desammas placering hafva synemännen intet att anmärka enär de, på sätt § 13 uti koncessionsaftalet bestämmer äro uppställda på i medeltal 60 famnars afstånd från hvarandra, men vid verkställd undersökning af sjelfva brandposterna anmärktes såsom brister att för stängandet af ventilen vid en del brandposter muttern i den allt för korta ventilstången måste nedskrufvas så lågt att den endast med omkring halfannan gänga qvarhänger vid skrufspindeln för ventilens öppnande och stängande, i stället för att spindeln i detta läge borde räcka genom hela den med fyra gängor försedda muttern, hvarutom packningen i flera vattenposter läkte och täckningsluckorna på några ställen voro i olag.

I § 14 af koncessionsaftalet den 22 Februari 1871 bestämmes att vattenposter vid några ändpunkter af vattenledningen borde för gratisfördelning åt fattige personer utaf koncessionären i samråd med stadsstyrelsen inrättas. Sedermera har Tillsyningsnämnden förstärkt med ledamöter från stadsstyrelsen och dåvarande t. f. Stadsingeniör

ren den 26 September 1876 beslutit att slika vattenposter eller s. k. fribrunnar skulle uppsättas vid hörnet af Boulevards- och Albertsgatorna, Trekantiga torgets södra hörn, hörnet af Eriks- och Fredriksgatorna samt hörnet af Elisabets- och Mauritzgatorna. Genom beslut af den 10 nästvikne Maj har Tillsyningsnämnden dock föreskrifvit att i stället för de tvenne sistnämnde gratisvattenposterna dylika skulle förläggas, den ena till hörnet emellan Alberts- och Lappviksgatorna och den andra vid hörnet af Konstantins- och Winkelgatorna. Alla dessa fribrunnar äro uppställda och i skick samt gratisvattenposten vid trekantiga torget, jemlikt Tillsyningsnämndens beslut för den 11 Januari innevarande år, försedd med afloppsledning.

För extra anslag hafva, utom förenämnda vattenposter, tvenne brunnar för gratisvattnande af hästar utförts, den ena vid Arkadiateatern och den andra invid stadens kokhus.

Afprofningen.

Pumpinrättningen.

Enligt hvad Tillsyningsnämndens protokoll utvisar har den 27 November 1876 i närvaro af bemälda Nämnd och tillkallade sakkunnige personer med vattenledningens pumpverk blifvit anställdt ett prof, hvilket varade två timmar fyratiofem minuter och hvarvid erfors att pumparne, under en hastighet af 9 till 10 slag i minuten och ett tryck af $6\frac{3}{4}$ atmosferer, levererade 23,181 kubikfot vatten eller under 12 timmar 101,153 kubikfot, d. v. s. 1,153 kubikfot vatten mera än i koncessionsaftalet bestämts, deri inberäknadt en vattenförlust, uppskattad till 495 kubikfot, som vållats genom två läckor i rörledningen. Tillika antecknades att vattenståndet i reservoiren vid försökets början var 7,722 fot och steg under berörda 2 timmar 45 minuter med 3,219 fot.

Det nu af synemännen anställda prof, som börjades med samtliga pumpars i gång sättande klockan 11 och 18 minuter före middagen och varade till samma tid om aftonen, utvisade att pumpmaskinerna, arbetande, den ena med 10 och den andra med 11 slag i minuten under ett tryck af nära 8 atmosferer, hvartill detsamma kort efter igångsättandet stigit, hade till vattenreservoiren inom 5 timmar uppbringat en vattenmassa af i det allra närmaste 47,840 kubikfot, hvilket beräknadt för 12 timmar skulle utgöra nära 115,000 kubikfot. Under berörda 5 timmar steg vattnet i reservoiren från 3 till 10,15 fot eller med 7,15 fot.

Maskineriet besitter således större kraft än koncessionsaftalet föreskrifver, för såvidt det förmår till vattenreservoiren uppbringa omkring 15 procent mera vatten än enligt sagda aftal erfordras.

Under profningen arbetade maskinerna tyst och jemt, utom vid gångsättningen då å den ena i det koniska hjulparet förmärktes en mindre periodiskt återkommande stöt, hvilken dock, så snart maskineriet uppnått normal hastighet, försvann, hvarefter

det arbetade tyst ända till och med afstannandet. Såväl denna omständighet som en å luftklockan iakttagen mindre läcka i föreningen delarne emellan anse synemännen icke föranleda till någon anmärkning.

Medan afprofnigen fortgick undersöktes rörsträckan emellan Gammelstaden och vattenreservoiren utan att synemännen kunde sluta till någon läcka eller annat fel i ledningen.

Värmeinrättningen

befanns motsvara sitt ändamål och eljes i skick utom att något ånga strömmade ur fogningarna emellan jern- och blyrören hvilket orsakades af otäthet i packningen.

Vid öfvervägande af hvad sålunda vid syneförrättningen förelupit hafva synemännen jemte erkännande af den omsorg och ordentlighet, hvarmed vattenledningsarbetena i allmänhet blifvit utförda, icke kunnat undgå att såsom brister eller fel hos vattenledningen anteckna följande:

- 1:o att filterbassinen N:o 1 (den sydliga) icke är i fullgildt skick;
- 2:o att träkol till filtern saknas till ett belopp af $33\frac{1}{2}$ kubikfamnar;
- 3:o att delar såväl af hufvudrörledningen som af distributionsrören icke äro nedlagda på det i koncessionsaftalet bestämda djup;
- 4:o att rörföreningarna i värmeledningen äro otäta, äfvensom blyrören i densamma mindre varaktiga, samt
- 5:o att åtskilliga brandposter äro mer eller mindre i olag.

Utom dessa bristfälligheter i vattenledningen med dertill hörande inrättningar, hafva synemännen ansett sig böra framhålla:

- 6:o att bolaget Neptun efter slutförda arbeten icke öfverallt försatt gatorna i staden i deras förra skick.

På grund af det anförda få synemännen såsom slutpåstående framställa:

att synemännen godkänna vattenledningen förutom till de delar, hvarom i ofvanstående sex punkter anmärkningar blifvit gjorda.

Helsingfors den 12 September 1878.

E. Öhman.

K. Moring.

Rud. Kolster.

Th. Tallqvist.

E. Lekve.

T. J. Aminoff.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1878.

**Till Stadsfullmäktiges utskott för afgifvande af utlåtande rörande
de åtgärder från Stadsfullmäktiges sida, hvartill berättelsen
öfver verkställd afsyning och aprofning af stadens vatten-
ledning kan gifva anledning;**

från Tillsyningsnämnden för vattenlednings-arbetena.

Jemlikt Stadsfullmäktiges beslut af den 8 innevarande oktober får Tillsyningsnämnden till utskottet öfversända nedan stående yttrande med anledning af berättelsen om verkställd afsyning och aprofning af vattenledningen, åtföljdt af en af bolaget Neptun till Tillsyningsnämnden ingifven skrifvelse i samma ämne.

I fråga varande högst sakrika och upplysande berättelse afslutas med sex särskilda anmärkningspunkter emot vattenledningen:

1:o) anmärkes, „att filterbassinen N:o 1 (den sydliga) icke är i fullgildt skick.”

Denna väsentliga bristfällighet har, på sätt af berättelsen jemväl framgår, ingalunda varit Tillsyningsnämnden och bolaget Neptun obekant. Felet torde hafva berott på den i kostnadsförslaget för vattenledningsarbetenas slutförande alltför knappt uppförda cementquantiteten för bottnets rappning. Sedan bristen emellertid numera, på sätt bolagets närslutna skrifvelse vid handen ger, blifvit fullständigt afhjelpat, har Tillsyningsnämnden under denna dag beslutat föreslå Stadsfullmäktige och bolaget Neptun, att anmoda synemännen att så fort sig göra läte skrida till förnyad afsyning af denna bassin, på det att detta hinder för vattenledningens definitiva godkännande måtte bortfalla.

2:o) anmärkes, „att träkol till filtern saknas till ett belopp af 33½ kubikfamnar.”

Då bolaget Neptun med Tillsyningsnämndens begifvande ända till utgången af senaste vinter underlätit anskaffande af berörda kolquantitet, som ingalunda är absolut nödvändig för en verksam filtering, och då en kolens värde motsvarande del af entreprenadsumman blifvit för ändamålet innehållen, så att staden genom den anmärkta saknaden i sjelfva verket icke lidit någon förlust, — torde anmärkningen, som visserligen är formelt riktig, likväl icke böra utgöra något hinder för vattenledningens definitiva godkännande.

3:o) anmärkes, „att delar såväl af hufvudrörledningen som af distributionsrören icke äro nedlagda på det i koncessionsaftalet bestämda djup.”

Med anledning af synemännens i fråga varande anmärkning synes bolaget Nep-

tun, som emellertid icke kunnat bestrida anmärkningens faktiska riktighet, i sin bilagda skrift vilja göra gällande en sådan uppfattning af koncessionsaftalet och köpekontraktet om vattenledningen, att staden redan *före* inköpet varit *skyldig* att kontrollera arbetet och genast framkomma med de anmärkningar, hvartill anledning kunde gifvas, samt att dylika anmärkningar sedan anläggningen utan något förbehåll härutinnan öfvergått till staden numera komma försent. — Emot detta påtagligen allenast „på försök“ framkastade argument ser Tillsyningsnämnden sig föranlåten att påminna om de i saken gällande urkunder och fakta: I 2 § af koncessionsaftalet stadgas, bland annat, att „*rören skola läggas så djupt, att deras öfra kant befinner sig åtminstone 6 fot under jordytan*“, och § 21 innehåller, att „*stadsstyrelsen eger under fortgången af vattenledningsanläggningen, om så nödigt pröfvas, genom dertill utsedd sakkunnig person förvisa sig derom, huruvida de uti § 2 fastställda bestämmningarne af koncessionären behörigen fullgöras*“, äfvensom „*före vattenledningens öppnande afsynas densamma slutligen genom dertill af stadsstyrelsen förordnade personer*“; hvarutom 22 § innehåller, att „*anmärkningar mot vattenledningen skola ofördröjligen föranleda till undersökning om förhållandet, och der så nödigt pröfvas hänskjutas till handläggning af kompromissarier*“, — — — tredskas koncessionären att *afhjelpa fel, som bevisligen förefinnes, är stadsstyrelsen berättigad att derom besörja, på koncessionärens bekostnad.*“ — Det framgår häraf tydligt: att staden enligt koncessionsaftalet har *ovilkorlig* rätt att fordra, att *alla* rör skola ligga minst 6 fot under jordytan; att staden likaledes var *ovilkorligen* berättigad att slutligen afsyna anläggningen och att fordra afhjelpande af *alla bevisliga* fel; att staden deremot *icke var skyldig* att egna vattenledningsarbetena en fortlöpande kontroll, men väl dertill berättigad, i händelse *staden* ansåg sådant nödigt för att förekomma felen eller *konstatera* dem. Hvad särskildt rörläggningens djup angår, är det tydligt, att afvikelser från koncessionsaftalet vid afsyningen *vida lättare skulle kunna bevisas*, om en noggrann kontroll vid sjelfva nedläggningen från stadens sida egt rum; men oberoende deraf egde staden full rätt att på hvilket annat sätt som helst leda dessa afvikelser i bevis och fordra felens afhjelpande. — Genom inköpet af vattenledningen och det dermed sammanhängande entreprenadaftalet med bolaget Neptun har ingen verklig förändring i dessa på koncessionen grundade rättsförhållanden emellan staden och bolaget inträdt; endast att stadens intresse för anläggningen och detaljerna af dess utförande naturligtvis i hög grad ökats. I den emellan bolaget Neptun och staden förda skriftvexling angående inköp af vattenledningen förekommer nemligen icke någon antydning från bolagets sida om så beskaffade afvikelser från en af koncessionsaftalets viktigaste bestämmingar, än mindre något förbehåll af bolaget att i detta afseende varda frikallad från ansvarighet och efterräkningar; och dock är det uppenbart, att det tillhört *bolaget*, icke staden, att göra ett dylikt förbehåll. Tvärtom stadgar sjelfva köpekontraktet i 5:te punkten uttryckligen „*skyldighet för bolaget Neptun att för den betingade köpeskillingen och utan stadens betungande med vidare utgifter försätta vattenledningen i sådant skick, som koncessionen af den 22 februari 1871 bestämmer*“; och enligt hvad Stadsfullmäktiges för frågans beredning tillsatta utskott å sid. 30 i sitt deröfver afgifna betänkande (N:o 21 år 1875) förmåler, uppgaf bolagets ombud Herr Huber inför utskottet, att föreskriften om rörens nedläggande minst 6 fot under jordytan „*iakttagits öfverallt utom på tvenne ställen, der markens beskaffenhet icke medgifvit sådant*“, nemligen de af

synemännen jemväl omförmälda sträckningarna emellan Tallbacken i Djurgården och vestra chaussén samt framför Hagasunds villa. — Tryggande sig vid koncessionsaftalet och de med bolaget uppgjorda köpe- och entreprenadkontrakten, kan således staden, som i sitt förhållande till bolaget icke är bunden af några andra urkunder eller förbehåll, med full rätt fordra, att *alla* vattenledningsrör skola ligga minst 6 fot under jorden och, der så ej är fallet, låta på bolagets bekostnad upptaga och till föreskrifvet djup ånyo nedlägga rören; — härifrån icke ens undantagna nyss berörda tvenne rörsträckningar, enär intet förbehåll derom i *sjelfva kontraktet* gjorts. Tillsyningsnämnden har dock för sin del tänkt sig följande, för bolaget Neptun lindrigare lösning af frågan i dess särskilda delar:

a) Omförmälda tvenne rörsträckningar vid Tallbacken och Hagasund, om hvilkas grunda läge bolaget under köpeunderhandlingarna öppet underrättat staden, synas, med afseende å denna omständighet och då såväl Stadsfullmäktiges ofvan bemälda utskott som synemännen ansett någon fara för frysning i dessa delar icke föreligga, kunna och billigtvis äfven böra godkännas.

b) De jemlikt syneberättelsen invid Guntäckt allodialsätter, på en längd af några hundra alnar, till ett djup af blott 4 å 5 fot nedlagda rören borde, på sätt synemännen föreslagit och bolaget Neptun genom Herr Huber i dag inför Tillsyningsnämndens protokoll jemväl förklarar sig villigt, genom bolagets försorg oförtöfvadt täckas med jord till den höjd, att föreskrifvet djup under jordytan för rörledningen vinnes; och borde förty vattenledningen i denna del icke ännu anses definitivt godkänd, utan efter nämnda arbetes utförande underkastas ytterligare afsyning, med förbehåll för staden att, i händelse arbetet icke af bolaget nöjaktigt verkställes, å den sista betalningsposten för vattenledningen 200,000 mark afdraga ett kostnaden därför motsvarande belopp, — så att liqviden för de vid vattenledningens godkännande förfallande 100,000 mark häraf icke behöfde uppehållas.

c) Den af synemännen vidare gjorda anmärkning, att rören i närheten af jernvägsbanken i Djurgården ligga endast 5 fot djupt, samt att jemväl det före vattenledningsköpet nedlagda rörnätet i staden på särskilda ställen och bl. a. under delar af André-, Nylands- och Annegatorna icke ligger på föreskrifvit djup, har Tillsyningsnämnden nogsamt förutsett; men då Tillsyningsnämndens uppdrag gällt öfvervakandet allenast af *entreprenadarbetenas* ordentliga utförande, och då bolaget Neptun icke på Nämndens uppmaning velat afhjelpa de till Nämndens vetskap komna, *tidigare* begångna afvikelserna från koncessionsaftalets föreskrifter i denna del, har Tillsyningsnämnden funnit sig föranlåten att lemna dessa avvikelser beroende på den i kontraktet föreskrifna definitiva afsyningen af inrättningen och i sådant afseende allenast antecknat förhållandet i sitt protokoll, de blifvande synemännen till upplysning. I sakens nuvarande skick får Tillsyningsnämnden såsom sin åsigt uttala, att i fråga varande avvikelser *icke* äro af det för vattenledningens framtid vådliga slag, att en undersökning af alla de före vattenledningsköpet nedlagda rörsträckningarna och omläggning af de för grundt liggande rören *ovilkorligen* borde ega rum. — Hvad först angår den anmärkta rörsträckningen vid jernvägsbanken i Djurgården, så anser, i likhet med synemännen, Tillsyningsnämnden rören der icke vara utsatta för frysning, dels emedan vattencirkulationen i dem måste antagas på denna punkt vara beständig, dels

emedan sjelfva platsen under vintern plågar vara täckt med rikliga snölager. En påfyllning af marken, såsom ofvan för rörsträckningen invid Gumtäckat föreslagits, synes äfven vara förenad med betydliga olägenheter, enär i fråga varande rörledning löper under den jernvägsbanken korsande vägen till Alppaviljongen; och anser sig Tillsyningsnämnden vid sådant förhållande icke böra tillstyrka någon särskild åtgärd till det anmärkta felets afhjelpande. — Af ojemförligt mycket större vikt är deremot anmärkningen beträffande rörnätet inom staden, deraf icke mindre än 25,295 sträckfot (engelskt mått) före vattenledningsköpet voro lagda. Ehuru Tillsyningsnämnden, såsom ofvan sagts, för sin del icke kan tillstyrka en så radikal åtgärd, som en fullständig undersökning och dermed förenad betydlig uppgräfning af hela detta rörnät samt omläggande af den del deraf, som befundes icke ligga på föreskrifvet djup, har det dock synts vara skäl att söka beräkna den ungefärliga kostnaden för ett sådant arbete, för att sålunda vinna åtminstone någon ledning för bestämmande af de andra åtgärder, som kunna komma i fråga. En sådan kalkyl måste naturligtvis bli högst vanskelig, men *någon* beräkning, utvisande åtminstone en *approximativ maximikostnad*, kan med skäl i saken fordras. — En omedelbar omläggning af ofvan berörda 25,295 sträckfot rörledning skulle efter enhetspriserna i det för entreprenaden om vattenledningens slutförande uppgjorda kostnadsförslag medföra följande kostnader:

1) upptagning, nedläggning, igenfyllning och gatläggning:

[illegible]

2) enligt den i bolaget Neptuns bilagda skrifvelse gjorda beräkning, den Tillsyningsnämnden funnit såsom sådan vara till siffran riktig, belöper sig sprängningskostnaden för hvarje sträckfot efter vattenledningsköpet utförd rörläggning till i medeltal 4: 37, motsvarande för hvarje fot af det föreskrifna djupet för rörledningen, beräknadt till 7 fot från rörens nedra yta, 62³/₇ p.; om nu det tidigare lagda röret i medeltal ligger 1 fot för grundt, blefve efter samma beräkningsgrund — utan afseende likväl å den jämförelsevis drygare kostnaden för sprängning å större djup — medelsprängningskostnaden för hvarje af ofvannämnda 25,995 sträckfot lika med berörda 62³/₇ p., eller för hela sträckan en kostnad af . 15,791: 66. således för omläggningen af hela nätet en totalkostnad af Summa S:rum 50,175: 16. eller — om bolaget Neptuns affärsvinst på de till grund för beräkningen lagda enhetspriserna i entreprenadkostnadsförslaget beräknas till 10 procent — en verklig utgift för staden, eller egentligen för bolaget, af ungefär 45,000: —

Nu är det emellertid uppenbart och genom försiggångna partiella reparationer, anslutningar m. m. för Tillsyningsnämndens kontrollerande ingenjör till och med känt, att icke hela det tidigare lagda rörnätet ligger för grundt. För att sålunda med ledning af ofvan stående beräkningsgrund vinna en siffra, som helst nöjaktigt motsva-

rade kostnaden för omläggning af den del af detta rörnät, som *verkligen* ligger för grundt, erfordrades icke desto mindre en fullständig undersökning; men en sådan blefve högst kostsam för staden, och tidsödande, enär den icke kunde med noggrannhet utföras utan en nog vidsträckt uppgräfning af den öfver rören liggande jorden. Det visar sig därför nödvändigt för staden, att söka på något annat, om än mindre exakt, sätt bestämma utsträckningen af dessa afvikelser från det föreskrifna rördjupet och sålunda vinna ett mått för stadens förlust genom deraf förorsakad minskning i hela anläggningens värde; — ty att bolaget Neptun icke godvilligt skall bifalla eller ens af kompromiss skäligen kunna åläggas ett så stort afdrag, som hela ofvan berörda kostnad för total omläggning af rörnätet, 45,000 mark, torde få tagas för gifvit. Det kan härvid icke gerna antagas, att i fråga varande afvikelser skulle försiggått ens vid större delen af de tidigare rörsträckningarna, utan endast der berg eller vattensjuk mark mött, samt intresset att undvika kostsamma sprängnings- eller andra arbeten sålunda förefunnits. Likaså utvisa särskilda omständigheter och bland annat de vid fulländningen af rörnätet under André-, Nylands- och Annegatorna inlupna fakta, att de tidigare rörledningarna företrädesvis verkstälts på sådana ställen, der bergsprängning icke erfordrats, så att till och med ledningarna på kortare sträckor afbrutits för mötande berg; — vare sig sedan att sådant berott af brist på sprängningskrafter, eller af andra orsaker. Om således det är sannolikt, att de före vattenledningsköpet nedlagda rören under vissa gator företrädesvis lagts der berg icke varit i vägen, och att bolagets ekonomiska intresse af en afvikelse från det föreskrifna rördjupet endast der sprängning eller arbete i vattensjuk mark förestått varit nämnvärdt, så synes man kunna antaga, att en relativt ringa del af detta rörnät i sjelfva verket lider af sådana afvikelser. Stäld framför nödvändigheten att på något sätt fixera denna del, har Tillsyningsnämnden stannat vid antagandet att *en fjerdedel* af ofta nämnda rörnät läge för grundt, motsvarande, efter ofvan gjorda kalkyl och då i betraktande tages det relativt större sprängningsarbetet för denna fjerdedel, en omlägningskostnad af omkr. 12,000 mark. Om staden således af köpeskillingen för vattenledningen innehölle denna summa, 12,000 mark, skulle staden, förutsatt att de för grundt lagda rörsträckningarna vore till läget kända, kunna „utan att betungas med vidare utgifter“, försätta vattenledningen i detta afseende i fullt koncessionsmässigt skick. Härtill komme visserligen, ifall arbetet verkligen skulle utföras, kostnaden för utrönandet af hvilka sträckningar, som erfordra omläggning; men denna kostnad skulle drabba staden äfven i det fall, att afdraget icke sålunda bestämdes approximativt, utan först efter en undersökning i detalj. Och just med afseende härå synes det äfven vara skäl att icke bestämma i fråga varande afdragssumma så högt, att bolaget Neptun kan finna det med sin fördel förenligt, att afslå denna enklare utväg och föredraga att antingen sjelft utföra eller låta staden å bolagets bekostnad verkställa hela omlägningsarbetet och sålunda nödvändiggöra den för staden alltid kostsamma och olägliga detaljundersökningen af hela det tidigare rörnätet. Ifall denna Tillsyningsnämndens åsigt om lämpligheten af ett afdrag vunne bifall, kan det nemligen icke gerna bli fråga om att omedelbart använda dessa 12,000 mark till afhjelpande af ofta nämnda afvikelser. Ty då erfarenheten af faran för vattenledningsrörens frysning hos oss ännu är ganska ringa, och någon absolut säkerhet ingalunda genom det föreskrifna 6 fots

djupet vunnas, utan frysningen i främsta rummet beror på de omgifvande jordlagrens beskaffenhet och konsumtionens liflighet, synes det Tillsyningsnämnden icke vara skäl att nu, till icke ringa afbräck i den allmänna vattenkonsumtionen, företaga en måhända onödig omläggning, utan fastmer att betrakta dessa medel såsom en genom räntor årligen tillväxande reservfond för bekostande af tilläfsventyrs i framtiden nödiga reparationer å i fråga varande afvikande sträckningar af rörnätet. — En annan utväg antyder väl bolaget Neptun i sin bilagda skrifvelse, nemligen att frågan icke nu skulle afgöras, utan instundande vinters erfarenhet först afvaktas, dervid påminnande huruom i fråga varande rör redan under två vintrar varit i bruk utan nämnvärd skada genom frysning; och skulle de ett år efter vattenledningens godkännande inestående 200,000 mark af köpeskillingen äfven i detta afseende utgöra en tillräcklig garanti för staden. En försöks- och garantitid af ett år, — hvilket redan sjelfva köpekontraktet för hvarje händelse föreskrifver —, är dock för denna felaktiga del af arbetet uppenbarligen alltför kort, och i allmänhet måste hvarje temporär garanti för en anläggning som är beräknad för sekler anses mindre lämplig; beträffande åter den hittills vunna erfarenheten måste Tillsyningsnämnden emot uppgifterna i bolagets skrifvelse anmärka, att endast en mindre del af ofta nämnda rör varit i bruk under den stränga vintern 1876—77, då vattenledningen ännu icke var öppnad. Skulle emellertid något slags *garanti* från bolagets sida anses för staden med föra större trygghet, än ofvan föreslagna afdrag, så har Tillsyningsnämnden tänkt sig en garantitid af minst fem år efter det stadens säkerhet uti de inestående 200,000 mark upphört; d. v. s. staden skulle nu reservationsvis godkänna rörledningen, men af nyssberörda 200,000 mark under sagda tid af fem år innehålla en viss summa, för att dermed bekosta afhjelpande af de under samma tid inträffande fel å sådana delar af rörnätet, som ligga på mindre djup, än det i koncessionen föreskrifna. Denna garantisumma, af hvilken bolaget, för så vidt icke densamma toges i anspråk för reparationer, naturligtvis finge åtnjuta årlig ränta äfvensom vid garantitidens slut lyfta återstoden, borde dock, dels med afseende derå, dels med hänsyn till garantitidens korthet och den större omlägningskostnaden då sjelfva rören genom frysning sprungit, bestämmas åtminstone dubbelt så högt, som det ofvan föreslagna afdraget, och således till *minst 24,000 mark*. — I denna viktiga fråga synes det sålunda Tillsyningsnämnden vara skäl att förelägga bolaget Neptun valet emellan följande tvenne lösningar i godo, neml.:

Altern. I. antingen ett afdrag af 12,000 mark i ett för allt, att utgå från de ett år efter vattenledningens godkännande till betalning förfallande 200,000 mark, — såsom en ersättning för den skada och risk, staden måste ansess hafva lidit och vara underkastad derigenom, att vattenledningsrören i närheten af jernvägsbanken i Djurgården äfvensom delar af det före vattenledningsköpet inom staden nedlagda rörnätet icke ligga på det koncessions- och kontraktensligt föreskrifna djupet af minst 6 fot under jordytan;

eller *Altern. II.* en garantisumma af 24,000 mark, att innehållas af ofvan berörda 200,000 mark, för att under en tid af fem år derefter användas till afhjelpande af inträffande fel å de i fråga varande delarna af rörnätet, — af hvilken summa bolaget emellertid finge åtnjuta ränta och vid garantidens slut uppbära återstoden, för så vidt icke kapitalet toges i anspråk för sagda ändamål.

Skulle deremot bolaget icke åtnöja sig med någotdera af dessa i allo billiga alternativ, utan vilja underkasta frågan kompromissariers afgörande, synes staden icke annat kunna och böra, än strängt hålla på sin rätt och efter verkställd undersökning af hela det tidigare lagda rörnätet ovilkorligen fordra omläggning af alla de delar deraf, som icke ligga på det föreskrifna djupet; i hvilken händelse åter vattenledningen i sin helhet icke skulle kunna nu godkännas, och sålunda äfven liqviden och de vid afsynandet och godkännandet förfallande 100,000 mark komme att för så lång tid uppskjutas, som för berörda undersökningars och arbetens verkställande erfordrades, — i stället för att samma liqvid enligt begge ofvan stående alternativ kunde, utan afdrag för denna anmärkningspunkt, nu försiggå.

4:o) anmärkes, „att rörföreningarna i värmeledningen äro otäta, äfvensom blyrören i densamma mindre varaktiga“; och

5:o) „att åtskilliga brandposter äro mer eller mindre i olag“.

Dessa brister dels äro, dels komma att snart blifva afhjelpa, enligt hvad bolaget Neptun i dess bilagda skrifvelse förmäler; och torde anmärkningarna förty vid en förnyad afsyning, hvarom särskild åtgärd i ofvan omförmäld måtto vidtagits, komma att bortfalla. Ihågkommas bör dock äfven, att bolaget Neptun, oberoende af det nu förestående godkännandet af vattenledningen i dess helhet, är skyldigt att under sin förestående ett års garantitid på egen bekostnad afhjelpa såväl anmärkta, som tilläfsventyrs ännu andra sig yppande brister å särskilda delar af inrättningen.

6:o) anmärkes, „att bolaget Neptun efter slutförda arbeten icke öfverallt försatt gatorna i staden i deras förra skick.“

Då detta enligt koncessionsaftalet ostridigt är en skyldighet för koncessionären, d. v. s. numera staden, och då anspråk härutinnan kunna inom tio år efter arbetenas utförande emot staden väckas, är denna anmärkning af icke ringa vikt; och har Tillsyningsnämnden tänkt sig följande utväg att i möjligaste måtto i detta afseende betrygga staden för efterräkningar. — Magistraten skulle af Stadsfullmäktige anmodas, att så fort sig göra läte till sammankomst inför sig offentligen uppkalla alla de gårdsegare i staden, som anse sig ega skäl till anmärkningar eller talan i denna fråga, äfvensom bolaget Neptuns härvarande ombud. Hvarje gårdsegares anspråk skulle vid sammanträdet framläggas och förtecknas, hvarefter gårdsegarene och bolaget borde uppmanas att på hvardera sidan utse två gode män, hvilka jemte en af Magistratens ledamöter egde med afgörande rätt pröfva och bestämma ej mindre de gatuandelar, som borde iståndsättas, än äfven den närmare beskaffenheten af det gatornas „förra skick“, hvori de skola återförsättas, äfvensom, i fall sådant påkallades, efter arbetets utförande granska samt godkänna eller kassera detsamma; — emot hvilken pröfning besvär eller vidare talan ej finge ega rum. För så vidt emellertid vederbörande gårdsegare icke ville underkasta sig denna extra-judiciela pröfning, eller måhända icke alls hörsammade Magistratens för dem i en dylik sak icke ovilkorligen bindande kallelse, torde staden och bolaget Neptun hvardera böra utse tvenne gode män, som jemte en af dem gemensamt vald ordförande skulle efter en noggrann lokalundersökning af sådana gårdsegares gatuandelar definitivt bestämma, hvilka gator som borde af bolaget iståndsättas äfvensom, i fall sådant ej verkställdes, den penningegodtgörelse, som staden i dylik händelse måste fordra, för att kunna utan förlust möta tilläfsventyrs framdeles

uppstående anspråk härutinnan. Alla dessa arbeten skulle bolaget förbindas att utföra så vidt årstiden medger i höst, men i öfrigt nästa vår. — Genom denna, af Ingeniör Huber å bolagets vägnar inför Tillsyningsnämnden i dag accepterade utväg synes staden i afseende å föreliggande anmärkning beredas en så godt som fullkomlig trygghet för framtiden: ty i det fall, då hvarken gårdsegaren sjelf på gifven anledning framställt några anspråk, ej heller de af staden och bolaget utsedde synemännen vid lokalinspektion funnit en gatuandel af i fråga varande orsak vara i bristfälligt skick, lär staden lugnt kunna bära risken af en *möjligen* inträffande rättegång, helst bevisningen från gårdsegarens sida om gatans skadande genom vattenledningsarbetena är från år blir svårare, under det åter ofvan berörda af staden föranstaltade generella afsyning eger full beviskraft. — Äfven denna anmärkning anser Tillsyningsnämnden således icke hindra vattenledningens snara godkännande, likväl med antydda reservation och förbehåll om regress till de inestående 200,000 mark i fall af bristande fullgörelse från bolagets sida.

Hvad bolaget Neptun i sin skrifvelse anför om afdraget för de inbesparade sprängningskostnaderna har Tillsyningsnämnden icke ansett sig böra bemöta, då Stadsfullmäktige allaredan beslutat till innehållande af motsvarande del af de efter vattenledningens godkännande till betalning förfallande 100,000 mark, och frågan derjemte på bolagets yrkande hänskjutits till afgörande genom kompromiss. — Deremot, och med åberopande af hvad Tillsyningsnämnden ofvan anført beträffande de af synemännen framställda särskilda anmärkningspunkterna, — af hvilka vattenledningens godkännande naturligtvis direkt beror —, anser Tillsyningsnämnden sig med anledning af den sista delen af bolagets skrifvelse böra hemställa, huruvida icke, sedan de under punkterna 1, 4 och 5 anmärkta bristerna blifvit utan väsentlig anmärkning ånyo afsynade, vattenledningen borde, med ofvan föreslagna reservationer i öfriga delar, i sin helhet godkännas och en preliminär liquid beträffande de vid godkännandet förfallande 100,000 mark omedelbart ske, med afdrag allenast af nyssberörda inbesparade sprängningskostnader 33,447 m. 60 p. Att med denna liquid uppskjuta ända till dess hvarje större eller mindre anmärkningspunkt emot vattenledningen blifvit definitivt löst, och alla tvistefrågor af vederbörande kompromisser afgjorts, samt sålunda bl. a. betaga bolaget ränta å medlen, synes nemligen icke vara billigt, då vattenledningsarbetena dock i hufvudsak af synemännen vitsordats såsom verkligen omsorgsfullt och ordentligt utförda, ej heller fullt försigtigt från stadens sida, då bolaget derigenom, till följd af sin betrykta ställning, möjligen kunde tillskyndas svåra obehag och förluster. — Helsingfors, den 18 Oktober 1878.

Tillsyningsnämnden för vattenlednings-arbetena:

Aug. H. Bade.

A. V. Lagerborg.

G. U. Sandberg.

Preliminärt utskottsytttrande i fråga om de åtgärder från Stadsfullmäktiges sida, hvar till berättelsen öfver verkställd afsyning och afprofning af stadens vattenledning borde föranleda.

Sedan Stadsfullmäktige den 8 innevarande Oktober till undertecknade såsom ett särskildt utskott remitterat ofvan nämnda berättelse, har utskottet, jemlikt Stadsfullmäktiges tillika fattade beslut, fått från Tillsyningsnämnden för vattenledningsarbetena emottaga dess i anledning af berättelsen afgifna yttrande, hvilket genom utskottets försorg blifvit tryckt och redan bland Stadsfullmäktige utdelats. Innan dock utskottet går att fullgöra detta uppdrag och till Stadsfullmäktige afgifva slutligt utlåtande öfver frågan i hela dess vidd, ser utskottet sig föranlåtet, att till vinnande af tid och grund för sina vidare arbeten, nu vända sig till fullmäktige med följande preliminära förfrågan.

Hufvudanmärkningen i föreliggande berättelse gäller, på sätt Stadsfullmäktige nogsamt uppmärksammat, den (under p. 3 upptagna) omständigheten, „att delar såväl af hufvudrörledningen som af distributionsrören icke äro nedlagda på det i koncessionsaftalet bestämda djup”. I denna punkt har Tillsyningsnämnden för vattenledningsarbetena i sitt ofvan åberopade yttrande, under fullt erkännande af anmärkningens stora vikt synnerligast hvad beträffar de före vattenledningsköpet *inom staden* nedlagda 25,295 sträckfot rörnät, likväl icke ansett sig böra direkte tillstyrka en undersökning i syfte att uppdaga dessa afvikelser från koncessionen, och en derpå följande omläggning af samtliga för grundt liggande rör; utan har Tillsyningsnämnden föreslagit frågans lösning

antingen genom ett afdrag från vattenledningspriset till ett i skrifvelsen närmare kalkyleradt belopp af 12,000 mark, eller ock genom en 5 års extra garanti från bolagets sida. Utskottet, som visserligen medger att den först nämnda af dessa utvägar vore både enkel och ledande till en snar lösning af anmärkningsfrågan, har härvid likväl funnit den af Tillsyningsnämnden uppställda afdragssiffran, på sätt äfven Nämnden sjelf framhåller, nog otillförlitlig; och då det synes vara omöjligt, att med den utredning, som nu i frågan står till buds, komma till en verkliga förhållandet helst något så när motsvarande afdragssiffra, samt utskottet jemväl förmodar, att många bland Stadsfullmäktige icke skola kunna undertrycka den tanken, att stadens intresse i denna sak ovillkorligen fordrar en snar omläggning af åtminstone de delar af rörnätet, som *inom staden* ligga för grundt, — hvarigenom åter en undersökning af de före vattenledningsköpet i staden nedlagda rörsträckningarna i hvarje händelse blefve erforderlig — har utskottet trott sig böra till Stadsfullmäktiges eget omedelbara afgörande hemställa frågan om vidtagande af en sådan undersökning. Skulle nemligen Stadsfullmäktige vid frågans slutliga afgörande besluta sig för att fordra omläggning af alla för grundt liggande rörledningar, så borde den därför nödiga undersökningen oförtöfvadt försiggå, dels för att icke försvåras eller afbrytas af den annalkande vintern, dels och framför allt för att icke det formliga godkännandet af vattenledningen måtte genom stadens förvållande fördröjas mera än oundgängligt är, och den deraf beroende, af bolaget Neptun med otålighet emotsedda liqviden allt vidare uppskjutas.

I likhet med Tillsyningsnämnden finner äfven utskottet det ovedersägligen vara stadens rätt att af bolaget Neptun fordra det koncessionsstridiga rörnätets omläggning, eller ock att, i händelse af bolagets vägran, sjelf låta utföra arbetet och af innestående medel afdraga kostnaden därför; men skall en så beskaffad fordran af staden framställas, måste staden äfven vara beredd att styrka den talan staden i sådant afseende vill utföra, hvilket åter ej synes kunna ske annorlunda, än genom den undersökning, hvarom fråga här blifvit väckt. Full anledning till en dylik åtgärd finnes ock genom hvad angående rörnätets läge redan blifvit ådagalagdt. Hvem kostnaderna för undersökningen kan komma att drabba, derom anser utskottet det icke tillkomma sig att nu ingå i bedömande. Emellertid åligger det *staden* att bevisa i hvilka delar vattenledningen icke är i koncessions- och kontraktsenligt skick, och i fall staden icke begagnat sig af sin rätt att under arbetenas lopp öfvertyga sig om rörens

läge eller öfriga i jorden liggande delars beskaffenhet, synes sådant sedermera måsta ske efter stadens initiativ och verkställas genom dess försorg, helst staden icke utan en utredning härutinnan med fog kunde vägra att godkänna en i öfriga delar vid föreskrifven afsyning i antagligt skick befunden anläggning. Utskottet har härvid endast trott sig böra söka att åtminstone ungefärligen beräkna kostnaden för en sådan undersökning.

Enligt utskottets uppfattning skulle undersökningen lämpligast verkställas under Tillsyningsnämndens inseende af dess kontrollerande ingenjör, sedan bolaget Neptun erhållit bevislig tillsägelse att dervid närvara. Sjelfva arbetet torde böra bedrivas så att man ställvis med mellanrum af t. ex. 50 eller 100 fot, beroende på terräng- och grundförhållandena, uppgräfdé jorden ofvanom rörledningen, i fall af behof ända till röret, men eljes endast till den djuplek att rörets läge må kunna med tillhjälp af en nedstucken jernborr utrönas. För undersökning af hela det före vattenledningsköpet i staden lagda rörnätet, 25,295 fot, skulle sålunda fordras högst 500 undersökningsgropar eller nedgräfningar, hvilka, efter beräkning af en kostnad om 4 mark i ett för allt för hvarje, skulle medföra *en utgift af högst 2000 mark*, och med en arbetsstyrka af 30 till 40 man slutföras på omkring 10 dagar.

Förbehållande sig att, sedan resultatet af denna undersökning inkommit och utskottet delgifvits, till Stadsfullmäktige skyndsamt aflemna definitivt utlåtande öfver föreliggande fråga i hela dess vidd, får utskottet i enlighet med ofvanstående nu allenast föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att, med föranledande af anmärkningspunkten 3 i berättelsen om afsyning af stadens vattenledning, en tillförlitlig undersökning af rördjupet i de före vattenledningsköpet lagda delarna af rörnätet inom staden omedelbarligen skall ske; samt

att anmoda Tillsyningsnämnden för vattenledningsarbetena att oförtöfvadt låta, på lämpligt sätt och efter derom gjordt meddelande till bolaget Neptun, verkställa berörda undersökning och om resultatet deraf så fort som möjligt tillkännagifva hos Stadsfullmäktiges för frågan nedsatta utskott.

Om hvilka beslut, de der borde utan afvaktan å protokollets justering expedieras, Stadsfullmäktige torde underrätta Magistraten och Drätselkammaren, med uppmaning till kammaren att i sinom tid utanordna de för undersökningarna jemlikt Tillsy-

ningsnämndens uppgift nödiga medel. — Helsingfors den 29
Oktober 1878.

S. Calamnius. L. Lindelöf. Edvin Bergroth.

V. M. von Born. O. W. Margelin.

*Utskottsbetänkande med förslag till de åtgärder från
Stadsfullmäktiges sida, hvartill berättelsen öfver verkställd afsynig
och afprofning af stadens vattenledning borde föranleda.*

Vid behandlingen af föreliggande af Stadsfullmäktige den 8 oktober 1878 till undertecknade såsom ett särskildt utskott remitterade fråga, har utskottet, — förutom ofvan nämnda berättelse och de om vattenledningen uppgjorda kontrakt, — förfogat öfver följande material:

1:o Tillsyningsnämndens för vattenledningsarbetena, jemlikt Stadsfullmäktiges beslut, till utskottet aflåtna, sedermera tryckta och till Fullmäktige utdelade, yttrande af den 18 oktober 1878.

2:o En till utskottet från Tillsyningsnämnden aflåten så lydande skrifvelse:

„Till Stadsfullmäktiges vattenlednings-utskott.

Jemlikt Stadsfullmäktiges den 7 november 1878 fattade beslut får Tillsyningsnämnden för vattenledningsarbetena härmed äran till utskottet öfversända närslutna instrument och fyra profilritningar, utgörande resultatet af den utaf Tillsyningsnämnden föranstaltade undersökning af rördjupet i de före vattenledningsköpet lagda delarna af rörnätet inom staden; och jemte det Tillsyningsnämnden upplysningsvis får meddela, att totalkostnaden för dessa undersökningar uppgått allenast till 1,484 m. 60 p., anser Tillsyningsnämnden sig jämväl böra antyda, hurusom längden af de nu undersökta rörsträckningarna, uppmätt enligt gällande stadsplan, stiger till 26,390 fot, eller omkring 1,100 fot mera, än vid köpunderhandlingarne af bolaget Neptun uppgifvits såsom derförinnan lagda, — hvilken differens möjligen kan bero på mindre korrekthet i affattningen af berörda stadsplan. Helsingfors, den 2 december 1878.

På Tillsyningsnämndens vägnar:

C. G. SANMARK.

V. M. von Born.”

hvilken skrifvelse åtföljdes af en detaljerad, med Ingeniör Hubers å bolaget Neptuns vägnar gjorda erkännande försedd, öfversigt af omförmälda undersökningar samt fyra deröfver upprättade profilritningar och ett sammandrag af följande innehåll:

Sammandrag af resultatene från profilritningarne öfver läget af de före vattenledningens inköp i Helsingfors stad nedlagda vattenledningsrör.

Gatan's namn.	6 fot och djupare.	5' 10" till 6 fot.	5' 8" till 5' 10".	5' 6" till 5' 8".	5' 3" till 5' 6".	5 fot till 5' 3".	mindre än 5 fot	Summa sträckfot.
Östra Henriks	400	560	135	540	690	—	—	2,325
Boulevards	715	890	660	485	200	—	—	2,950
Alexanders	95	175	1,190	935	500	125	200	3,220
Norra Esplanad	695	655	375	505	450	40	—	2,720
Södra Esplanad	1,000	75	55	40	15	—	—	1,185
Kaserngatan och torget	180	265	160	250	65	—	—	920
Fabians	200	270	255	150	25	—	—	900
Glo	—	75	190	35	—	—	—	300
Regerings	85	195	70	—	—	—	—	350
Marie	10	185	100	295	110	—	—	700
Kyrko	—	25	260	80	—	—	—	365
Fredriks	320	145	150	245	215	230	125	1,430
Vestra Henriks	55	245	20	120	105	40	70	655
Nylands	—	205	225	260	445	125	—	1,260
Georgs	—	—	295	100	—	—	—	395
Anne	—	65	95	100	35	25	70	390
Andræ	525	850	110	115	65	20	20	1,705
Wladimirs	—	35	170	295	120	130	50	800
Brunns & Hagasunds . .	210	785	230	—	—	—	—	1,225
Michaels	410	85	200	200	—	—	—	895
Berg	—	30	180	—	—	—	—	210
Unions	210	140	10	20	—	—	—	380
Sofie	250	30	80	10	—	—	—	370
Katrine	215	145	5	5	—	—	—	370
Helene	70	50	145	105	—	—	—	370
Summa S.rum	5,645	6,180	5,365	4,890	3,040	735	535	26,390
Error i Ö. Henriks- och Wladimirsgatorna					+ 55	— 85	+ 30	
					3,095	650	565	

JULIUS FORSMAN.

3:o) En på utskottets anhållan, genom Tillsyningsnämndens försorg uppgjord kalkyl, så lydande:

Ungefärlig beräkning af kostnaden för omläggning till 6 fots djup af alla de rör, som före vattenledningens inköp blifvit inom staden grundare nedlagda, eller alternatift, af endast de grundare än 5 fot 10 tum liggande rören.

		Grundare än 5 fot 10 tum ligga:						Grundare än 6 fot ligga:					
		Sträckfot.	Enhetspris.	Fmf.	pi.	Fmf.	pi.	Sträckfot.	Enhetspris.	Fmf.	pi.	Fmf.	pi.
Uppgräfning, löstagning, omläggning, igenfyllning och gatläggning, incl. bly, garn och verktyg.	16 tums rör	1,300	4: 50 pr fot	5,850	—			1,300	4: 50 pr fot	5,850	—		
	12 " "	2,250	3: 40 "	7,650	—			2,780	3: 40 "	9,452	—		
	8 " "	2,675	2: 50 "	6,687	50			4,195	2: 50 "	10,487	50		
	6 " "	2,615	1: 90 "	4,968	50			3,085	1: 90 "	5,861	50		
	4 " "	5,725	1: 40 "	8,015	—	33,171	—	9,385	1: 40 "	13,139	—	44,790	—
Summa		14,565	—	—	—			20,745	—	—	—		
Erforderliga nya rör, beräknade till cirka 5 procent af de sträckor, som skola omläggas.	16 tums rör	65	19: 50 "	1,267	50			65	19: 50 "	1,267	50		
	12 " "	110	11: 60 "	1,276	—			140	11: 60 "	1,624	—		
	8 " "	135	6: 75 "	911	25			210	6: 75 "	1,417	50		
	6 " "	130	4: 25 "	552	50			150	4: 25 "	637	50		
	4 " "	290	2: 60 "	754	—	4,761	25	470	2: 60 "	1,222	—	6,168	50
Summa		730	—	—	—			1,035	—	—	—		
Bergsprängning, ungefär		1,500	4: 50 "	—	—	6,750	—	1,600	4: 50 "	—	—	7,200	—
Arbetsledning eller eftersyn		—	—	—	—	1,800	—	—	—	—	—	2,400	—
Förlust genom afbruten konsumtion under arbetstiden		—	—	—	—	3,000	—	—	—	—	—	4,000	—
Summa Summarum						49,482	25					64,558	50

I ofvanstående enhetspriser för omläggning ingå äfven kostnaden för de ändringar, som drabba en del af husanslutningarna inom staden. Möjlig sänkning af en del rör genom undergräfning och nedvägning, utan löstagning, är i ofvanstående förslag icke tagen i beräkning.

4:o) En till Tillsyningsnämnden inkommen och derifrån till utskottet öfverlemnad skrifvelse från bolaget Neptun, af följande innehåll:

„Till t. f. Vattenledningsstyrelsen i Helsingfors:

Sedan de på grund af Herrar Stadsfullmäktiges beslut verkställda undersökningarne angående konstaterandet af rördjupet af de före vattenledningens inköp nedlagda rör visat, att en del rör ej ligga på det i koncessionen föreskrifna djupet, får undertecknad, såsom bolaget Neptuns ombud, ödmjukast anföra såsom förklaring af detta förhållande, att vid tiden för utläggandet af nämnda rörsträckor äfven arbetet i Gammelstaden med full fart pågick samt att dervarande svåra byggnadsföretag, af hvilka särskilt damm- och filterbyggnaden samt reservoiren i Tölö kräfde ständig påpasslighet, upptogo undertecknads tid så fullständigt, att rörläggningen i staden måste stå tillbaka.

Undertecknad kunde så mycket hellre förfara på detta sätt, som jag personligen kände de rörläggare, hvilka från utlandet hitskickades, såsom tillförlitliga och vana arbetare.

Att dessa rörläggare hade ordres, att lägga rören på 6 fots djup, bevisas bäst deraf, att största delen af de undersökta rören ligga på eller nära till 6 fot. Att vidare undertecknads mening var, att lägga rören på 6 fots djup, framgår ytterligare af ännu förhandenvarande sprängningsjournaler, der entreprenören hade sig ålagdt, att spränga för 12 tums rör på ett djup af $7\frac{1}{2}$ fot; detta bevisas också af de bågge sprängställena, vid hörnet af Södra Esplanad- och Högbergsgatan samt hörnet af Norra Esplanad- och Helenegatan, jemväl utsprängda af entreprenören, hvaruti röret befanns ligga på fullt djup. Det är möjligt att rörläggarna sedermera försökt öfverbjuda hvarandra i att utföra mycket arbete, samt för den skull ej voro så nogräknade i afseende å djupet, helst någon vidare kontroll från stadens sida ej syntes till.

I sjelfva saken tillåter sig undertecknad, att ödmjukast anmärka, att åtminstone rören i Boulevardsgatan ursprungligen blifvit lagda på 6 fots djup, emedan detta var det första rörlägningsarbete här i staden och hvilket af undertecknad mycket noga öfvervakades.

Om dessa rör numera ej ligga på 6 fots djup, så måste skulden härtill sökas i den sedermera företagna omplaneringen af sagde gata.

Såsom nemligen af vidfogade kopia af en å stadens byggnadskontor befinthlig profilritning framgår, blef gatan vid omläggningen just ofvanför vattenledningsröret i och för den nya rännstenen så fördjupad, att rörets läge för den skull blef betydligt grundare än det var före omläggningen.

Norra Esplanadgatan har jemväl blifvit omlagd sedan vattenledningsrören under densamma blifvit utsträckta; om ock här ej samma förhållande egt rum som i Boulevardsgatan, med afseende å rännstenen, så påminner sig undertecknad dock tydligt, att locket af brandposten i hörnet af Norra Esplanad- och Glogatorna med anledning

af sagde omlägningsarbete måste sänkas med några tum. Denna omständighet tror undertecknad sig kunna styrka genom vittne.

Troligtvis hafva äfven brandpostlockena uti Boulevardsgatan blifvit jemkade under omlägningsarbetenas fortgång, men med afseende å brandposten utanför stenhuset i gården N:o 28 synes ej någon ändring blifvit företagen, då dennas lock är befintligt på toppen af en enkom för honom, af stenläggarene skapad kulle; detta är således bevis på riktigheten af undertecknads påstående om gatans sänkning längs rörtracen. Helsingfors den 11 December 1878.

ROB. HUBER."

Vid genomgående af i fråga varande berättelse har utskottet naturligtvis främst egt att yttra sig beträffande de i berättelsens slut sammanfattade sex särskilda anmärkningspunkterna.

I afseende å anmärkningspunkterna *N:ris 1, 2, 4 och 5* har utskottet, på de af Tillsyningsnämnden i dessa delar anförda skäl och sedan Stadsfullmäktige uppmanat afsyningsmännen att så fort sig göra läte skrida till den af Tillsyningsnämnden föreslagna förnyade afsyning af de såsom bristfälliga anmärkta delarne, jemväl för sin del funnit dessa anmärkningar icke böra föranleda till någon vidare åtgärd; utan torde, sedan slik afsyning (som till följd af opåräknadt dröjsmål vid de anmärkta bristernas afhjelpande enligt hvad utskottet inhemtat ännu icke kunnat försiggå) blifvit utan anmärkning verkställd, något hinder för hela vattenledningens definitiva godkännande i dessa delar icke föreligga.

Vidkommande åter anmärkningspunkten *N:o 3* har, genom den i enlighet med utskottets tidigare gjorda förslag af Stadsfullmäktige beslutna undersökningen af det före vattenledningsköpet inom staden lagda rörnätet, frågan inträdt i ett väsentligen förändradt, för mången kanske nog öfverraskande läge. Af ofvan stående i denna del af ämnet tillkomna handlingar framgår nemligen bl. a.:

att icke mindre än 78 procent af de före vattenledningsköpet lagda rören ligga på mindre djup, än det i koncessionen föreskrifna af 6 fot, deribland dock 23 procent emellan 5 fot 10 tum och 6 fot samt således allenast obetydligt för grundt, medan det jemförelsevis ringa beloppet af omkr. 2 procent ligga grundare än 5 fot;

att detta förhållande endast till en mindre del, eller beträffande delar af rörledningen under Boulevardsgatan och möjligen Norra Esplanadgatan kan antagas härröra af senare verkställd omplanering eller omläggning af stadens gator; samt

att, äfven om man med afseende å nyss berörda förhållande ville på hela den före vattenledningsköpet lagda rörsträckan godkänna en diferens af ända till 2 tum af det föreskrifna djupet, kostnaden för en omedelbar omläggning af den återstående delen af de för grundt liggande rörsträckningarna komme att uppgå till den betydliga siffran af nära 50,000 mark.

Detta nu uppdagade beklagliga förhållande berättigar utan tvifvel, på sätt Till-

syningsnämnden redan i sitt ofvan omförmälda yttrande utförligen utvecklat, staden att vägra godkännandet af vattenledningen i dess nuvarande skick. Den rättsliga befogetheten af en sådan vägran och den deraf direkt härflytande konsekvensen att för inrättningens godkännande ovilkorligen fordra omläggning af alla de delar af rörnätet, som sålunda befunnits ligga för grundt, äro så uppenbara, att för denna sida af saken någon vidare utläggning icke synes erforderlig. Men, i likhet med Tillsyningsnämnden, har äfven utskottet, ehuru delvis på nya, i sakens nuvarande skick tillkomna grunder, funnit utvägen att för bolaget Neptun uppställa alternativet af en skadeersättning böra tagas i öfvervägande.

I denna punkt har visserligen, beträffande användandet af en sådan skadeersättning, inom utskottet uttalats olika åsikter, i ty att en del af utskottets ledamöter i likhet med Tillsyningsnämnden icke ansett ersättningssumman böra omedelbart användas för en allmänare omläggning af de för grundt liggande delarne af rörnätet, utan fastmer under afvaktan å större erfarenhet i fråga om faran för frysning i rören böra bibehållas såsom en reservfond för härmed sammanhängande reparationer, — andra af utskotts-ledamöterna åter ansett risken af en underlåtenhet att genast omlägga största delen af dessa rör vara alltför stor, för att någon inbesparing af de tilläfventyrs onödige kostnaderna härutinnan borde komma i fråga. Deri hafva dock utskottets ledamöter varit ense, att, om en omedelbar omläggning anses böra ske, det, med afsnende å önskvärd noggrannhet vid detta ömtåliga arbetes utförande och särskildt för att bereda staden lämplig utväg att i fall af behof genom djupare nedläggning än till 6 fot eller omsorgsfullare ombäddning af rören och jordpåfyllning vinna ännu större garantier mot frysning, vore vida lämpligare att staden sjelf utförde omläggningen, än att bolaget, låt vara under nödig kontroll, verkstälde densamma. Fördelen häraf har syntts utskottet så stor, att utskottet icke tvekat, att, för vinnande af detta ändamål, föreslå en så måttlig skadeersättningssumma, att bolaget i sitt eget intresse — det enda, som i denna för bolaget nog graverande sak kan påräknas — skall föredraga att utbetala, d. v. s. låta staden af inestående medel innehålla, denna summa, framför att nödgas sjelf verkställa hela den i fråga satta omläggningen.

Det har nemligen syntts utskottet att, jemte det utskottet för sin del icke kunnat jäfva den allmänna riktigheten af ofvan intagna ungefärliga kostnadsberäkning, vid bestämmandet af ersättningsbeloppet borde komma i betraktande nedannämnda omständigheter, hvilka kunde gifva Stadsfullmäktige anledning att såsom alternativ förelägga bolaget en något lägre siffra, än nämnda kostnadsberäknings slutsumma.

Såsom ofvan antydts, hafva Boulevards- och N. Esplanadgatorna efter vattenrörens nedläggande undergått en omplanering, som kunnat i någon mån förändra det ursprungliga rördjupet. Måhända hafva äfven delar af andra gator, der i fråga varande rörsträckningar framgå, efteråt undergått sådan omläggning, att rördjupet i någon ringa mån derigenom förminskats. Med afseende härå kunde staden, i händelse af en uppgörelse i godo, bevilja bolaget sådan eftergift, att omläggning skulle fordras endast af de rör, hvilkas öfre yta icke ligger åtminstone 5 fot 10 tum under

jordytan. Derigenom blefve skadeersättningsanspråket nedbragt till det i beräkningens förra del kalkylerade lägre beloppet 49,482 m. 25 p.

Om nu bolaget tvingades till en omläggning i enlighet med sist nämnda beräkning, så skulle detta i icke ringa mån för bolaget minska risken af att jemlikt 6 punkten i köpekontraktet om vattenledningen möta under bolagets ett år efter vattenledningens godkännande fortfarande förvaltnings- och garantitid på egen bekostnad afhjelpa alla å anläggningen uppkommande skador, såsom rörbrott till följd af frysning m. m. I fall nu bolaget, — som för sin del såväl i ord som gerning visat sig icke tillmäta ofta nämnda rördjupsdifferens någon synnerlig våda för vattenledningen — ville, jemte det staden tillerkändes en viss skadeersättningssumma, oberoende af om denna summa genast användes till omläggning af rörnätet eller icke, oförändradt underkasta sig denna garanti jemväl beträffande de bevisligen för grundt liggande delarne af rörnätet, så synes en ytterligare nedsättning af den såsom skadeersättning beräknade omläggningskostnaden kunna ske; ty staden vore då i tillfälle att under ytterligare en vinter, utom denna, utan egen risk eller kostnad inhemta erfarenhet om i hvilken utsträckning en sådan omläggning blir nödvändig och kunde tilläfventyrs framdeles få en större eller mindre del af arbetet billigare eller bättre utförd. Läger man härtill, att bolaget Neptun genom i fråga varande för bolaget nog olycksbringande afvikelser från vattenledningskoncessionen i sjelfva verket icke för egen del inbesparat mera än en ganska obetydlig del af den nu kalkylerade omläggningskostnaden, kanske 10,000 mark, så har det synts utskottet, äfven af billighetsskäl, lämpligt att såsom skadeersättningssumma å förlikningsväg för bolaget uppställa en siffra af 35,000 eller 30,000 mark.

Men skulle detta förslag icke af bolaget accepteras, då kan och bör icke annat i fråga komma, än en ovillkorlig fordran på omläggning af hela det för grundt liggande rörnätet.

I sitt ofta nämnda yttrande kommer Tillsyningsnämnden till ett analogt förslag, endast att skadeersättnings- eller afdragssumman i sakens d. v. outredda skick beräknats vida lägre, och att densamma förlagits att utgå först från de ett år efter vattenledningens godkännande till betalning förfallande 200,000 mark. Äfven utskottet finner väl sistnämnda garantisumma vara så stor, att den utan ekonomisk risk för staden kunde med samma afdrag belastas, — hvarigenom bolaget vunne den säkerligen icke oväsentliga fördelen af en jämförelsevis större utbetalning nu vid vattenledningens godkännande —; men då köpekontraktet om vattenledningen tydligen innehåller, att 100,000 mark skola utbetalas vid vattenledningens slutförande och godkännande samt 200,000 ett år derefter, så skulle ett beslut att afdraga skadeersättningen från berörda 200,000 mark, ehuru uppenbarligen vidtaget i bolagets eget intresse, måhända kunna betraktas såsom en formel afvikelse från kontraktet och framkalla oväntade förvecklingar från bolaget, som kunde anse sig, sedan staden engång emottagit vattenledningen, oberoende af några på sidan om vattenledningskontrakten gjorda öfverenskommelser, vara ovillkorligen berättigadt att jemlikt kontrakt utbekomma ofvan nämnda

garantisumma oafkortad. Utskottet har därför trott det vara försigtigast från stadens sida, att icke förelägga bolaget i fråga varande skadeersättningsalternativ under andra villkor, än såsom ett afdrag från de vid godkännandet förfallande 100,000 mark; och må det bero på bolaget att, i händelse denna omständighet vore för bolaget särskildt ömmande, föreslå staden en modifikation i antydt syfte, hvilken då synes böra ske genom en *formlig* ändring af kontrakten, vidtagen i samma ordning, som sjelfva dessa kontrakt tillkommit.

På sätt Tillsyningsnämnden i sitt yttrande framställt innefattar föreliggande anmärkningspunkt egentligen tre delar.

I afseende å den första delen a), *rörsträckningarna vid Tallbacken och Hagasund*, anser äfven utskottet desamma kunna af staden gonkännas.

Beträffande delen b), *rörsträckningen vid Gumtåckt*, är utskottet ense med det af Tillsyningsnämnden gjorda förslag, likväl med den, ofvan motiverade, ändring, att det afdrag, som i händelse af bristande fullgörelse från bolagets sida kunde komma i fråga, borde innehållas från de vid vattenledningens godkännande förfallande 100,000 mark.

Vidkommande åter delen c), *rörsträckningen i närheten af jernvägsbanken i Djurgården och särskilda delar af rörnätet inom staden*, anser utskottet i likhet med Tillsyningsnämnden, alla dessa sträckningar lämpligast böra ställas i samma kategori, så att vattenledningen jemväl i afseende å först nämnda sträckning icke skulle betraktas såsom fulländad och godkänd, utan bolaget antingen förpligtas att upptaga och koncessionsenligt omlägga denna sträckning, eller ock i sammanhang med skadeersättningen för rörnätet inom staden vidkännas ett afdrag, som i dylik händelse lämpligast torde kunna inberäknas i ofvan föreslagna ersättningssumma 30 å 35,000 mark. — Någon egentlig fara förfrysning anser dock icke heller utskottet vid denna sträckning förefinnas.

I fråga om den sista anmärkningspunkten i afsyningsberättelsen, N:o 6, föreslår Tillsyningsnämnden en lösning genom kompromiss, eller egentligen tvenne särskilda kompromisser, utsedda, den ena af gårdsegarene och bolaget Neptun, och den andra, eventuellt af staden och bolaget. Bolaget har väl för sin del bifallit detta förslag. Förslaget synes dock utskottet vara något kompliceradt samt framför allt egnadt att genom direkt vädjande till hvarje gårdsegare framkalla småaktiga och obefogade anspråk. Utskottet har därför, med fullkomligt godkännande af den i senare delen af Tillsyningsnämndens förslag framställda motivering, ansett sig böra föreslå Stadsfullmäktige tillsättandet af allenast *en* kompromiss, d. v. s. den af Tillsyningsnämnden såsom N:o 2, i enlighet med vattenledningskontraktets föreskrifter, föreslagna; — hvilken kompromiss egde att genom lokalundersökningar bestämma ej allenast hvilka gatuandelar böra af bolaget omläggas och till hvilket skick de skola försättas, utan äfven efter arbetets verkställande granska och godkänna desamma. Genom denna utväg skulle väl staden ikläda sig all risk gentemot de enskilda gårdsegarenes framtida anspråk i dessa delar; men under förutsättning att kompromissen samvetsgrant fullgör

sitt uppdrag, torde staden i detta afseende, lika som i så många andra viktigare delar af vattenledningsaffären, måsta och äfven lugnt kunna bära konsekvensen af den gjorda öfverlåtelsen. — Naturligt är, att omförmälda undersökning och deraf beroende gatuomläggningar icke kunna ske förr än nästa vår, och att således äfven denna anmärkningspunkt t. v. måste anses utgöra ett hinder för vattenledningens godkännande; men som ofvan omförmälda öfriga hinder icke heller torde dessförinnan hinna undanrödjas — enkannerligen den beslutade förnyade afsyningen af anmärkta brister i anläggningen försiggå, — torde frågan om ett eventuellt godkännande särskildt i denna del, åtminstone i sakens nu varande skick, icke behöfva framkastas.

Öfriga delar af afsyningsberättelsen, med undantag af frågan om vidmakthållande af qvarndriften i Gammelstadens strömfall, hvilken allaredan af Stadsfullmäktige till Drätselkammarens närmare behandling hänskjutits, — hafva icke gifvit utskottet anledning att framställa förslag till några särskilda åtgärder från stadens sida. Dock har det synts utskottet vara skäl att vid vattenledningens förestående definitiva godkännande uttryckligen reservera staden rättighet att, i fall staden så för godt finner, före den sista betalningspostens utgifvande upptaga frågan om de kostnader och förluster, staden genom dröjsmålet med vattenledningens slutförande åsamkats, — bland hvilka utgifter arvudet för den förlängda kontrollen af vattenledningsarbetena redan förut af Stadsfullmäktige (den 18 sept. 1877) endast reservationsvis beviljats.

I enlighet med ofvanstående får utskottet alltså föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1:o att med anledning af de i afsyningsberättelsen sammanfattade sex anmärkningspunkterna emot vattenledningen icke godkänna denna inrättning i dess nuvarande skick, samt härom underrätta bolaget Neptun, med tillkännagifvande att vid sådant förhållande någon utbetalning af de vid anläggningens godkännande till betalning förfallande 100,000 mark jemlikt köpekontraktet om vattenledningen icke kan försiggå;

2:o) att derjämte uppmana bolaget, att för vinnande af slikt godkännande, så fort sig lämpligen göra låta

a) ej allenast iståndsätta och till ny afsyning anmäla de i anmärkningspunkterna 1, 2, 4 och 5 äfvensom under punkten 3 beträffande rörledningen invid Gومتäckte påpekade brister i vattenledningen;

b) utan ock beträffande de under punkten 3 gjorda anmärkningarna att rörledningen inom staden, till en genom sedermera verkställd undersökning utredd längd af öfver 20,000 sträckfot, samt rörledningen i närheten af jernvägsbanken i Djurgården icke låge på det i koncessionsaftalet bestämda djup af 6 fot under jordytan, — antingen, efter anmälan hos Tillsyningsnämnden för vattenledningsarbe-

tena, upptaga och koncessionsenligt omlägga samtliga berörda för grundt liggande rör, eller ock till Stadsfullmäktige inkomma med förklaring att bolaget är villigt att såsom skadeersättning för dessa afvikelser erbjuda staden *30,000 mark, eller alternativt 35,000 mark*, utan skyldighet för staden att omedelbart använda denna summa för slik omläggning, men med åliggande för bolaget att i hvarje fall under den i vattenledningskontrakten bestämda förvaltnings- och garanti-tiden af ett år efter inrättningens godkännande, med deri nämnda undantag, på egen bekostnad afhjelpa och bota alla skador jemväl å eller genom dessa delar af vattenledningen; — hvilken ersättnings-summa skulle genom afdrag å de vid vattenledningens godkännande till betalning förfallande 100,000 mark liqvideras;

c) äfvensom, vidkommande anmärkningspunkten 6, utse tvenne kompromissarier, som jemte tvenne af staden valda och en gemensamt utsedd ordförande, jemlikt vattenledningskontrakten, egde vid skeende noggranna lokalundersökningar ej mindre bestämma de af vattenledningsarbetena berörda gatuandelar, som borde af bolaget försättas i deras förra skick, och den närmare beskaffenheten af detta tidigare skick, än äfven efter verkställandet häraf granska och godkänna samtliga dessa gatläggningsarbeten; samt

3:o) att jemväl meddela bolaget, att Stadsfullmäktige i hvarje händelse måste vid vattenledningens förestående definitiva godkännande reservera staden rättighet, att, i fall staden så för godt finner, före utbetalningen af den sista köpeskillings posten 200,000 mark emot bolaget väcka anspråk om godtgörelse för de kostnader och förluster, staden genom dröjsmålet med vattenledningens follbordande fått vidkännas;

4:o) att å stadens vägnar utse tvenne kompromissarier för afgörande af alla stridigheter beträffande ofvan omförmälda gatuandelars försättande i deras förra skick; och slutligen

5:o) att om samtliga dessa beslut och utgången af nyss berörda val i vanlig ordning underrätta Magistraten och Tillsyningsnämndens för vattenledningsarbetena.

Helsingfors den 31 december 1878.

S. CALAMNIUS.

L. LINDELÖF.

V. M. VON BORN.

EDVIN BERGROTH.

OTTO MARGELIN.

Utskottsbetänkande i frågan om uppförandet af en kommunal sjukhusbyggnad.

Sedan Förstärkte Stadsfullmäktige åt utskottet anvisat detta ärende till ny beredning, dervid utskottet egde att, så vidt görligt vore, med den skyndsamhet att det samma ännu inom detta år kunde till slutlig åtgärd företagas, låta uppgöra dubbla kostnadsförslag till en sjukhusbyggnad å den därför bestämda platsen inom villan Lugnets område, hvilka förslag icke finge öfverskrida, alternativt, 60 till 70,000 mark samt 110 till 112,000 mark, skolande dock största sparsamhet dervid iakttagas, äfvensom desamma borde lemna möjlighet att, i händelse af behof, uti en framtid utvidga sjukhuset, hvarjemte utskottet tillika skulle förskaffa utredning derom, huruvida och i hvilken mån det nya lasarettet vid arbets- och fattiggården kunde betjena kommunens allmänna sjukvård, så har utskottet, till efterkommande häraf, låtit uppgöra tre särskilda utkast, bestående hvar af eskissritningar och kostnadsberäkning samt i det följande under hvar sin nummer i korthet beskrifna, sålunda att N:o 1 & N:o 2 motsvara den lägre utsatta kostnadssumman om 60 å 70,000 mark och N:o 3 den högre om 110 å 112,000 mark, hvarförutom det vid Förstärkte Stadsfullmäktiges sammanträde den 29 sistlidne November ingifna, till nästnämnda belopp stigande förslaget anföres under N:o 4, äfvensom slutligen ett senare inlemnadt, jemväl af ritning och kostnadsförslag åtföljdt utkast upptages under N:o 5.

N:o 1 (af arkit. F. Granholm). Byggnad i 2 våningar, deraf källarvåningen af sten innehåller kök, tvätt- och bagarstuga, badrum, ved-, hushålls- och iskällare samt 5 rum för tjenstepersonalen; hufvudvåningen af trä 7 sjukrum, korridor, 1 rum för sjuksköterskor samt kanslirum. Byggnadens areal 1,650 □ alnar, sjukplatsernas antal 30, som i nödfall kan ökas till 38, sjukrummens rymd 1,400 kub. fot per säng, ventilation afsedd genom sugskorsten. Kostnadssumman, inclus. planering närmast omkring byggnaden äfvensom 1 lider af bräder derinvid, 70,000 mark.

N:o 2 (af arkit. Th. Höijer). Byggnad i 3 våningar, deraf källarvåningen af sten inrymmer en större köksafdelning, rum för kosthållerska och dreng, badrum samt

ved-, hushålls- och iskällare; 1:sta våningen af trä innehåller 3 sjukrum, korridor, 1 rum för sjuksköterskor, kansli- och mottagningsrum; 2:dra våningen 4 sjukrum, korridor och rum för föreståndarinnan (ekonomen). Byggnadens areal 790 □ alnar, sjukplatsernas antal 30, dock kunna vid förefallande behof uppställas ända till 48 sängar i sjukrummen, hvilkas innehåll är 1,400 kubik fot per patient; luftvexling åstadkommes medelst ventilationsugnar. Kostnadssumman, inberäknad nödvändig planering samt 1 mindre lider af resvirke och bräder 70,000 mark.

N:o 3 (af arkit. F. Granholm). Byggnad i 3 våningar, deraf källarvåningen af sten innehåller kök, tvätt- och bagarstuga, ved-, hushålls- och iskällare samt drengrum; 1:a våningen af trä 5 sjukrum, korridor, badrum, kansli- och 5 rum för tjenstepersonal och sjuksköterskor; 2:dra våningen 7 sjukrum, korridor och 1 rum för sjuksköterska. Byggnadens areal utgör 1,774 □ alnar, sjukplatsernas antal är 47, men kan vid behof ökas till 60, sjukrummen hålla 1,400 kub. fot per säng, ventilation vidmakthålles medelst 2 sugskorstenar. Kostnadssumman, deri ingående behöfzig planering och 1 brädiskjul (lider), 98,000 mark.

Af dessa byggnader äro N:o 1 & 2 afsedda att uppföras å den enligt de äldre, i utskottsbetänkandet N:o 17 åberopade, eskisserna till södra flygeln hörande platsen, N:o 3 deremot å platsen för midtelpartiet enligt samma eskisser. Förslaget N:o 2 åtföljes för öfrigt af ny situationsplan. En framtida utvidgning kan i hvar och ett af fallen lättast vinnas genom tillbyggnad i riktning mot vester, för N:o 1 & 2 i form af skilda paviljonger, för N:o 3 genom flyglar i omedelbar fortsättning, och äro i hvarje händelse de nu föreslagna ekonomirummen tillräckliga åtminstone för en dubbel tillökning af sjukrummen.

N:o 4 (af arkit. E. A. Lagerspetz). Öfverensstämmer med det i utskottsbetänkandet N:o 17 sub (I) föreslagna alternativet, så när som på 2:dra våningen öfver en del af midtelpartiet samt 1 uthusbyggnad, hvilka nu äro bortlemnade. Källarvåningen af sten innehåller tvätt- och bagarstuga, nödiga källare och förvaringsrum, rum för föreståndarinnan (ekonomen) och kosthållerskan samt drengrum; hufvudvåningen af trä, i ett midtelparti och en flygel, 6 sjukrum, korridor, 2 badrum, kansli-, undersöknings- och väntrum samt kök och serveringsrum. Byggnadens areal är 2,200 □ alnar, sjukplatsernas antal 36, som kan ökas till 48, sjukrummens innehåll 1,500 kub. fot per säng, ventilation medelst en sugskorsten. Kostnadssumman inclus. planering och 1 uthusbyggnad 112,347 mark (enligt en annan beräkning 110,000 mark).

N:o 5. Byggnad af sten, bestående af ett mindre subasement med tvätt- och förrådsrum; 1:sta våningen innehållande 1 sjukrum, korridor, badrum, mottagnings- och

kanslirum, kök ochh ushållsrum, rum för föreståndarinnan (ekonomen) och kosthållerskan samt sjuksköterskor; 2:dra våningen 4 sjukrum, korridor, 1 rum för sjuksköterska samt drogkök. Byggnadens areal är 1,008 □ alnar, sjukplatsernas antal 32, som vid behof kan ökas till 40, sjukrummen hålla 1,400 à 1,500 kub. fot per säng. Tilläfventyrs ifrågakommande utvidgning i framtiden genom en anslutande vinkelbyggnad. Kostnads-summan 80,000 mark.

Vidkommande lämpligheten af den i förening med arbets- och fattiggården uppförda lasarettbyggnadens användning för den allmänna kommunala sjukvården har utskottet inhämtat att i densamma, som innehåller 4 större och 2 mindre sjukrum med tillsammans 45 sjuksängar, samt dessutom 2 badrum och 2 rum för betjening, för närvarande ligga 30 sjuke af de uti inrättningen upptagne fattighjonen, nästan uteslutande med långvariga, till större delen obotliga åkommor behäftade, mer eller mindre ålderstigne personer, och att sjuksiffran under de 7 månader lasarettet sedan dess i ständsättande, dock med ett några veckors afbrott under sommaren, begagnats, hållit sig mellan 25 och 30. Då hela antalet å fattiggården herbergerade hjon plägar vara 120 à 140, torde man ock, med betraktande af dessa individers skröplighet i gemen, med skäl få antaga ofvannämnda siffra äfven för en tid framåt blifva den för sjukantalet uti ifrågavarande lasarett normala. Om med hänsyn härtill ett antal af omkring 15 sjukplatser skulle derstädes komma att vara utöfver fattiggårdens eget behof disponibelt, så torde likväl någon användning af desamma för akuta (hastigt förloppande, febrila) sjukdomsfall icke lämpligen kunna ifrågakomma, ej mindre i anseende till stället af lägsenhet från sjelfva staden och de deraf följande svårigheterna såväl för de sjukas transporterande som för samfärdseln med lasarettet öfverhufvudtaget, än ock fördenskull att för akuta sjukdomsfall en mera ständig och omedelbar läkaretillsyn, äfvensom en särskild ekonomi (spisordning m. m.), är af behofvet ovilkorligen påkallad. Deremot synas fattiggårdslasarettets tilläfventyrs öfverskjutande platser kunna med fördel anvisas för flertalet af de kroniska (långvariga), särdeles obotliga sjuke af den fattiga befolkningen, hvilka dels af humanitetsskäl icke kunna från sjukhusen oupphörligt tillbakavisas, dels redan åtnjuta understöd af fattigvården, ehuru icke upptagne å fattiggården. Till dessa höra t. ex. också sådane stillsamme sinnessjuke, hvilka nu äro hos enskilde personer inackorderade eller till dårvårdsanstalt öfverlemnade, men som i sjelfva verket ej behöfva annat än en fristad, sådan lasarettet vid fattiggården erbjuder. Sjuke af här berörda kategorier tarfva icke daglig läkarebehandling, ej heller den ständiga vård, lika litet den efter sjukdomens vexlingar lämpade kost, som akut (febrilt) insjuknade. Likväl vore äfven vid en sådan utvidgad användning af fattiggårds-

lasarettet, som här antydts, önskligt att detsamma, hvad sjukvården vidkommer, ställes under omedelbar uppsigt af sundhetsnämnden, som bland annat egde vaka deröfver att läkarebesöken der skedde minst två gånger i veckan och att sjukskötseln ombetroddes dertill egnade personer. Sådant blefve så mycket mera nödvändigt, om i följd af antagandet af ett bland de mindre ofvanstående sjukhusförslagen fattiggårdslasarettet med visshet komme att för här antydt ändamål tagas i anspråk.

Med ledning af hvad i det föregående anförts har utskottet äran föreslå att Förstärkte Stadsfullmäktige ville besluta

uppförandet af ett sjukhus, hufvudsakligen afsedt för vårdandet af akuta, särdeles epidemiska och smittosamma sjukdomsfall, å den derför genom föregående beslut af Stadsfullmäktige bestämda platsen, enligt ett af de ofvan framställda alternativen.

Helsingfors den 11 December 1878.

A. Collan.

J. A. Estlander.

C. Qvist.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 25 Oktober 1878.

N:o 270.

Till Magistraten i Helsingfors.

Till ledning för uppgörande af det förslag öfver Helsingfors stadskommuns utgifter och inkomster, som enligt 58 § i Kejserliga förordningen, angående kommunalförvaltning i stad, gifven den 8 December 1873, på Magistraten ankommer, har Drätselkammaren, i följd af föreskriften derom i sagde § äfvensom 19 § i det för Kammaren gällande reglemente af den 13 Oktober 1876, äran till Magistraten insända upplysningar i ämnet, sammanställda i närslutne förslag, vid hvars uppgörande Drätselkammaren följt den uppställning, som vid 1878 års budget blifvit iakttagen, hvarjemte Kammaren får bifoga ej mindre af stadsingeniören aflemnade specialförslag, ritningar och utlåtande angående de allmänna arbeten, som i förslaget omförmälas, än öfriga till saken hörande bilagor. Och jemte det Drätselkammaren i öfrigt hänvisar till de motiver nämnda bilagor innehålla, utber sig Drätselkammaren äran få beträffande de i förslaget upptagna utgifter och inkomster i korthet framhålla följande:

I.

Under denna utgiftstitel har Drätselkammaren tillagt förslagsvis fem procents ränta å det lån, stort 350,000 mark, Stadsfullmäktige den 31 December 1877 beslutit upptaga till betäckande af en del utaf innevarande års utgifter, hvilket lån borde inom detta år erhållas.

II.

Sedan justitieborgmästaretjensten i staden numera blifvit besatt, har Drätselkammaren här utfört det dyrtids tillägg, justitieborgmästaren tillkommer, med 2,000 mark; och som translatoren för finska språket vid Magistraten med öfversättningsarbete jemväl biträdt Kammaren emot ett arvode af 100 mark om året, har Kammaren här upptagit detta arvode, för att i sammanhang med translatorns öfriga aflöning observeras.

III.

Vidkommande utgifterna för Drätselkammaren, har Kammaren icke kunnat undgå att något höja de för Kammaren anslagna expenser, emedan från desamma

bestridas, utom de löpande expensutgifterna, af hvilka särskildt annonskostnaderna för året stiga till ansevärt belopp, icke allenast aflöningen för kanslibiträde och vaktmästare, utan äfven kostnaden i anledning af de rättegångar och administrativa mål, i hvilka staden är part.

Då den upphyrda lokalen i gården N:o 22 vid Alexandersgatan disponeras af Kammaren, Inqvarteringsnämnden och fattigvården, har Kammaren ansett skäl förefinnas att fördela hyran för lokalen, utgörande 5,000 mark, sålunda att 2,500 mark påfördes utgifterna för Kammaren, 2,000 mark för inqvarteringen och 500 mark för fattigvården.

Anslaget för Drätselkammarens kontor är upptaget lika som i fjol, utom att arvodet åt Kamrerarebiträdet beräknats för ett helt år. Vål torde utgifterna för kontoret under nästinstundande år komma att utgå med något högre belopp än för närvarande i händelse Stadsfullmäktige skulle bifalla till den framställning om kontorets organisation, hvarmed Kammaren ännu under detta år ämnar till Fullmäktige ingå; men som denna förhöjning i alla fall blefve obetydlig, har Kammaren ansett sig icke böra härutinnan vidtaga någon vidare ändring.

Med anledning deraf att vågmästarebefattningen vid utrikes inkommande expeditionen af tolagskammaren genom senaste innehafvarens deraf skedda utnämning till annan tjänst blifvit ledig, har Drätselkammaren ansett en förändring i grunderna för den befattningen åtföljande aflöning påkallad, i så måtto att ersättningen för såkallade vågattester framdeles bortfölla, samt ett deremot svarande tillskott i lönen annorledes åstadkommes. Tidigare utfärdades nemligen särskilda attester till vederbörande trafikant, för att till tullkammaren ingifvas, och erlades derför en afgift af 60 penni per attest. Numera utfärdar vågmästare icke något skildt dylikt bevis, utan verifierar blott, tillika med vederbörande tulltjänsteman, den inlaga som till tullkammaren inlemnas; men afgiften har dock fortfarande debiterats vid inkommande expeditionen, hvar emot vid utgående expeditionen debitering af dylik afgift, som der uppgått till ringa belopp, ej vidare egt rum. I sammanhang med tolags- och trafikmedlen har denna afgift sedan uppburits till stadskassan, hvarifrån ett de debiterade attestafgifterna motsvarande belopp derefter till vågmästaren utbetalts i ersättning för ifrågavarande sportel, hvilken ersättning jemte debetsedelsafgifterna uppgått till omkring 3,600 mark om året och jemväl observerats förslagsvis i utgiftsstaten för innevarande år. Då emellertid anmärkning emot fortfarande debitering af dessa attestafgifter försports, och någon skälig grund, enligt Drätselkammarens tanke, icke förefinnes för deras erläggande i de fall, då särskilda vägbevis ej begäras, har Drätselkammaren redan härförinnan hos

Stadsfullmäktige framställt om icke denna debitering vid omförmälda förhållande borde upphöra och vågmästaren i stället erhålla godtgörelse efter annan grund. I detta afseende har kammaren föreslagit att, jemte det den för tjensten å stat upptagna lönen 3,600 mark samt arvudet för räkenskapernas behöriga aflemnande, 400 mark, oförändrade skulle kvarstå, vågmästaren borde i stället för vågattestafgiften tillgodonjuta en viss procent å de vid inkommande expeditionen till stadskassan debiterade medel, hvarigenom hos vågmästaren uppstode ett särskildt intresse vid att uppbringa dessa medel och hvilket intresse äfven komme staden till godo, helst debiteringsposterna äro små och lätt kunde genom mindre sorgfällighet förbises. De uppdebiterade tolags- m. fl. medlen vid inkommande expeditionen hafva utgjort:

1873	<i>My.</i> 193,848: 04.
1874	» 230,821: 83.
1875	» 243,374: 79.
1876	» 188,395: 61.
1877	» 173,367: 19.;

och med ledning af den erfarenhet, under innevarande år med tillämpning af den nya trafiktaxan vunnits, har beräknats att vid inkommande expeditionen skulle under år 1879 uppdebiteras omkring 160,000 mark. Med hänsyn till dessa siffror har Drätselkammaren hos Stadsfullmäktige föreslagit, att det procenttal af de uppdebiterade medlen, förslagsvis 160,000 mark, hvarefter i ofvan omförmäldt afseende tillskott i lönen skulle tilläggas vågmästaren vid merberörda expedition, blefve bestämdt till två procent, hvarigenom de nämnda tjenst åtföljande löneförmåner komme sammanlagdt att utgöra 7,200 mark. I öfverensstämmelse med förberörda hemställan har ock i nu föreliggande förslag vågmästarens vid inkommande expeditionen aflöning upptagits.

För öfrigt har Drätselkammaren ansett biträdande tolagsbokhållare vid inkommande expeditionen äfven under instundande år böra för en tid af åtta månader anställas.

Staten för hamnkontoret är eventuellt upptagen sådan Stadsfullmäktige under den 28 sistlidne Maj godkänt densamma att gälla från den tid, då den föreslagna nya hamnordningen för Helsingfors hunnit blifva högvederbörligen stadfästad och träd i verksamhet, intill dess den tillämnade nya, stadens samtliga löntagare omfattande stat kunde varda fastställd; dock har Kammaren beräknat aflöningen för den blifvande hamnmästaren i Sörnäs endast för åtta månader, emedan anställandet af denne tjensteman ej torde förr än i Maj månad ifrågakomma. Derjemte hafva upptagits arvoden i enlighet med innevarande års stat för 2:ne packare och vräkare samt en parmmäta-

reålderman, hvarutom särskildt observerats de dryga kostnader, beräknade till 900 mark, hvarmed rengöringen vintertid af isarne i stadens hamnar och sommartid af båtbasinerna i södra hamnen och broarne i Sörnäs är förenad. Den nu tillkomna förhöjningen i utgiftsstaten för hamnkotoret motsvaras i någon mån af påökning jemväl å inkomstsidan af samma titel.

Å byggnadskontorets stat har Drätselkammaren jemväl för instundande år upptagit en biträdande ingenjör, hvars vidare anställande äfven stadsingenjören föreslagit; och i enlighet med Stadsfullmäktiges skrifvelse för den 30 April innevarande år är hyran för kontorets lokal med 650 mark observerad.

Emedan några större mätningar af stadens villamarker under nästa år icke borde ifrågakomma, har anslaget härför upptagits till omkring en tredjedel af den kostnad, som dertill under innevarande år åtgått; hvaremot anslaget för biträde vid nya gators utstakning och förslagers uppgörande något ökats, i följd af påtänkt ändring i vissa delar af stadsplanen.

IV.

Gaslågornas antal har ökats med 31 nemligen: de 13 lyktor, hvilka Stadsfullmäktige under den 20 September 1877 beslutit till anbringande å Högbergs-, Richards-, Ludvigs-, Anne-, Fredriks-, Alberts- och Andrægatorna; 12 lyktor, som enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 23 Augusti 1878 anbringas å vägen till det nya barnbörds-huset; 2 lyktor utmed Brunnsgatan emellan jernvägens stationshus och Michaelsgatan, hvartill Stadsfullmäktige den 28 sistlidne Maj beslutit; de 3 å gaskandelabern på jernvägstorget; äfvensom 1 lykta å Nikolaigatan, hvilken härförinnan under någon tid till följd af byggnadsföretag i närheten af stället icke varit tänd*). Terpentinlyktornas antal har Drätselkammaren minskat från 188 till 181, men ansett sistnämnde siffra icke vidare kunna nedbringas; ty de terpentinlyktor, som genom gaslysningens utsträckande till barnbördshuset blifva disponibla, borde anbringas på andra ställen, der gatubelysning hittills saknats, men oundgängligen erfordras.

Enligt bestämmande från äldre tid har dessutom belysning med 9 terpentinlyktor i Sörnäs under seglationstiden egt rum och under innevarande år derför utbetalts 1,087 mark 56 penni; Och har Drätselkammaren för denna belysning nu upptagit en förslagssumma af 1,000 mark.

*) Rätteligen 1 lykta vid Wilhelmsgatan i närheten af jernvägens godsmagasin, hvilken uppsatts under antagande att ofvannämnde lykta icke förefanns.

V.

Den betydliga minskningen uti denna utgiftstitel emot i fjol härrör dels deraf, att någon uttaxering för gäldande af priset för ångsprutan icke vidare eger rum, dels i följd af de nuvarande låga priserna å hö och hafra.

VI.

Utgifterna för polis- och fångvård äro upptagna lika som i fjol, utom att ett af Poliskammaren för renskrifning af expeditionen på ryska språket, jemlikt äldre förordnande af den 5 November 1873, requireradt anslag här tillagts med 400 mark, och att vid fångvården observerats den ersättning, Stadsfullmäktige den 12 Mars innevarande år tillagt Rådhusvaktmästaren Bäckström för kosthållning vid stadshäktet med 120 mark.

VII.

Emedan distriktsläkarenes tillsättande är beroende deraf, att det tillämnade sjukvårdsreglementet derförinnan blifvit antaget och stadfästadt, hafva berörda läkareplatser upptagits såsom först den 1 Juli 1879 ordinariter besatta. Beträffande öfriga under denna titel föreslagna löner och arvoden, så har arvodet för sekreteraren vid Sundhetsnämnden, enligt Nämndens framställning, nedsatts till 800 mark, hvaremot, jemlikt Stadsfullmäktiges beslut af den 28 sistlidne Juni, ekonomens vid sjukhuset arvode upptagits till 1,200 mark. De arvoden för tvenne sjuksköterskor, hvilka Stadsfullmäktige genom nämnda beslut beviljat att efter 40 mark i månaden utgå intill innevarande års slut, hafva bibehållits, dock att, i öfverensstämmelse med Sundhetsnämndens hos Drätselkammaren derom gjorda förslag, arvodet för den ena af dessa sköterskor, hvilken komme att ansvara för sjukskötseln i dess helhet vid sjukhuset, ansetts böra höjas till 45 mark i månaden. Ehuru den ena barnmorsketjensten tillvidare blifver obesatt, har arvodet därför fortfarande i förslaget upptagits. Drengens vid sjukhuset lön är i förslaget upptagen till 530 mark; deri ingår utom samma penningelön för honom som förut, eller 240 mark, äfven hans kost, hvilken härförinnan varit upptagen bland sjukkosten.

Hyran för sjukhuset i gården N:o 6 vid Abrahamsgatan, som för innevarande hyresår intill den 1 Juni 1879 utgör 3,500 mark, har för derpåföljande hyresår, sedan gårdsegaren Kofferdikaptenen Lönnngren gjort anspråk på en förhöjning deraf till 4,000 mark, icke kunnat af Drätselkammaren nedbringas till lägre belopp än 3,800 mark, hvadan nämnda utgiftspost kommer för år 1879 att belöpa sig till 3,650 mark.

Bland sjukvårdskostnaderna har sjukkosten upptagits till den förhöjda siffran 7,300 mark. Och beror denna förhöjning af den, på grund af Stadsfullmäktiges merberörda beslut, med sjukhuset vidtagna utvidgning och patienternas derstädes ansenligt ökade antal. Med afseende härå skulle, enligt den förut därför följda beräkningsgrunden, förevarande post uppgå till ännu högre belopp, men har emellertid upptagits till den anförda siffran på grund af ordförandens i Sundhetsnämnden meddelade upplysning derom att denna summa vore tillräcklig för bestridande af kosthållet för ett dagligt medeltal af 25 sjuke. På enahanda grund har ock oaktadt det ökade sjukantalet, anslaget för medicin bibehållits oförändradt, hvaremot anslaget för ved och lysningsämnen i någon mån ökats. För tvätt och vatten har, i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad Stadsfullmäktiges under förenämnde dag den 28 sistlidne Juni på Sundhetsnämndens framställning godkänt för innevarande år, upptagits en post af 800 mark, hvarjemte för anskaffande af nya inventarier samt remont af förhandenvarande sådana, för hvilket ändamål Stadsfullmäktige jemväl under sagde dag hade för innevarande år anslagit 1,732 mark, ett ytterligare anslag för nästa år af 1,000 mark ansetts böra här upptagas. Slutligen har för bestridande af Sundhetsnämndens expenser samt aflönande af för nämnden behöflig vaktmästare en post af 1,000 mark jemväl införts.

Totala utgiftssiffran för sundhets- och sjukvården komme sålunda för år 1879 att utgöra 34,400 mark, oberäknadt arvudet 600 mark för en veterinärläkare.

Beträffande de i enlighet med Fattigvårdsdirektionens framställning föreslagna utgifterna för fattigvården har Drätselkammaren nöjet kunna endast framhålla, att desamma nu understiga fjolårets enahanda utgifter med 7,020 mark.

VIII.

Anslag till ved för Navigationsskolan har härförinnan icke varit å stat upptaget; men som kostnaden därför af staden måst bestridas, har denna kostnad här uppförts förslagsvis med 400 mark.

Hyran för realskolans lokal utgår numera, enligt kontrakt af den 3 sistlidne Januari, med här angifne belopp. Anslagen till eldning och belysning äfvensom till inventarier och diverse hafva blifvit efter bepröfvande nedsatta.

Under den 12 sistlidne Mars hafva Stadsfullmäktige beslutit: att lärarepersonalens vid stadens folkskolor aflöning skulle förhöjas, för lärare vid högre folkskola till 2,000 mark, för lärarinna vid dylik skola till 1,500 mark och för lärarinna vid lägre folkskola till 1,200 mark, i ett för allt, lika för ordinarie och biträdande, samt med förhöjning på grund af tjenstetid såsom i § 62 i reglementet för folkskolorna stadgas:

att arvoden för sågundervisningen vid dessa skolor skulle med 62 mark 50 penni för lärare och 50 mark för lärarinna per timme under hvarje vecka af läsåret utbetalas, samt att arvodet för Folkskoledirektionens ekonom skulle ökas till 1,000 mark och för Direktionens sekreterare till 400 mark. Ifrågavarande löner och arvoden hafva förty i förslaget beräknats i öfverensstämmelse härmed samt på grund af ifrån Folkskoledirektionen erhållna uppgifter om vederbörandes tjenstetid, enligt hvilka uppgifter nedannämnde lärare och lärarinnor under år 1879 uppbära löneförhöjning:

Hrr Lindén och Nylund 5 års förhöjning;

Hr Weisell 5 års förhöjning för 11 månader;

Fru Heintsie 10 års förhöjning under de åtta första månaderna och derefter 15 års förhöjning;

Fröknarna Lagus, Lukander, Weckman och Åhman 5 års förhöjning;

Fröknarna Homén, Ingeborg Molander och von Wright 10 års förhöjning;

Fröken Rosberg 5 års förhöjning under de 10 första månaderna och 10 års under de 2 sista;

Fröken Appelroth 5 års förhöjning;

Fröknarna C. Runeberg och M. Runeberg åtnjuta, på grund af 63 § i folkskolereglementet, löner såsom f. d. lärarinnor vid Wexelundervisningsskolan;

Fröken Ida Molander uppbär 5 års förhöjning, men afstår af sin lön 400 mark såsom hyra för bostad i gården N:o 18 vid Nikolaigatan.

Rörande öfriga under förevarande titel upptagna utgiftsposter märkes, att som Folkskoledirektionen förmålt sig vara betänkt på att förlägga till villan Surutoin två lägre folkskolor, en svensk och en finsk, för det stora antal barn, för närvarande 81, som från trakterna utanför långa bron besöka stadens lägre folkskolor, har, i enlighet med Direktionens framställning, för upphyrande af lokal för ändamålet å villan Surutoin och dess inredande upptagits hyra 400 mark, skolmöbel 750 mark samt underhållskostnader 800 mark.

Uti den af Folkskoledirektionen hos Stadsfullmäktige väckta frågan om uppförande af ett nytt skolhus å tomterna N:ris 2 och 4 vid Malmgatan har Drätselkammaren särskildt afgifvit till Fullmäktige yttrande.

I afseende å de för folkbiblioteket föreslagna utgifterna torde få framhållas att, jemfördt med motsvarande poster i innevarande års budget, kostnaden för värme och belysning blifvit höjd, den förra utgiftsposten med 100 mark och den senare med 60 mark, hvilken förhöjning föranledts deraf, att för folkbiblioteket och läsesalen erhållits, ehuru hyran förblifvit oförändrad, en rymligare lokal. För öfrigt har Bestyrelsen för

biblioteket föreslagit en ny utgiftspost, bestående af ett till 600 mark beräknadt arvode för ett biträde vid utlåningen. Men som den nuvarande bibliotekarien först nyligen blifvit till sin befattning utnämnd, har Kammaren ansett frågan om detta arvode kunna tillsvidare bero.

IX.

Utgiftsposterna härunder äro upptagna i enlighet med af Inqvarteringsnämnden afgifvet förslag, som uppgjorts med ledning af de från Kommendanten härstädes till Nämnden ingångna requisitioner, samt af den utaf Stadsfullmäktige fastställda tariff för under innevarande hyresår utgående ersättningar för rum in natura. Leveranserna af ved och ljus hafva af Drätselkammaren upplåtits på entreprenad för tiden från den 1 Juni innevarande år till samma dag 1879, till de i förslaget angifna priser. Det för ordföranden i Inqvarteringsnämnden upptagna arvode samt förhöjningen i lönen för Nämndens sekreterare grunda sig å Stadsfullmäktiges beslut. Utgifterna under denna titel äro väl högre än under innevarande år, men å andra sidan bör observeras, att kronan deltagar i dessa utgifter med två tredjedelar.

X.

De under N:ris 1—6 samt 9 och 10 här förekommande remontarbeten har Drätselkammaren, på de af stadsingeniören i ofvanberörda utlåtande framhållna skäl, upptagit i enlighet med hans förslag, med undantag af den ifrågasatta ombyggnaden af globrunnen, hvarmed Kammaren ansett kunna anstå åtminstone ett år.

Med anledning af det i början af innevarande år hos Stadsfullmäktige framställda förslaget om påfyllning och omplanering af den s. k. mellersta esplanaden emellan Fabians- och Högbergsgatorna, hafva Fullmäktige under den 28 sistlidne Maj, jemte det Fullmäktige beslutit att då icke ingå i slutlig pröfning af nämnda förslag, uppmanat Kammaren att ej mindre i stadens inkomst- och utgiftsförslag för nästkommande år förslagsvis upptaga anslag för berörda arbete, än låta genom stadsingeniören undersöka, huruvida grunden i esplanaden vore tillräckligt fast, för att utan föregående pålning eller annan särskild åtgärd kunna bära afsedd fyllning. Till följd häraf har stadsingeniören, som af Kammaren anmodats att verkställa nämnda undersökning, anmält, att grunden derstädes bär den ifrågasatta fyllningen. Beträffande åter sättet för esplanadens påfyllning, har t. f. trädgårdsmästaren uti en derefter till Kammaren ingifven skrift ytterligare anslutit sig till det förut framställda förslaget om en stödmurs uppförande mot trottoiren till norra esplanadgatan, med förmålan, bland annat,

att om en ifrågasatt dosering af marken begynte på tre alnars afstånd från det nuvarande staketet mot sagde gata, borde trädraden flyttas åtminstone sex alnar inåt från detsamma, för att trädens rötter må kunna tillfyllest med jord betäckas, samt att doseringen komme att sönderskäras af regn och den lösa mulden på trottoiren derigenom nedslammas. — Då emellertid den påtänkta djupare fyllningen af mellersta esplanaden, derest någon stödjemur icke kommer i fråga, står i nära samband med höjandet af sjelfva norra esplanadgatan, men sådant icke på länge och innan nya byggnader vid denna gata uppföras torde ske, har Kammaren, med afseende härå och enär någon plan för esplanadens anordning i dess helhet icke heller ännu är fastställd, trott arbetet beträffande denna esplanad böra tillsvidare inskränkas derhän att, i stället för de döda och döende träden derstädes, planterades sådana träd, som äro mindre ömma för den vattensjuka terrängen, hvarutom buskväxter skulle på lämpliga ställen i esplanaden anordnas, samt att marken något påhöjdes med erforderlig växtmylla. Och har Kammaren därför icke heller upptagit något skildt anslag för denna esplanads påfyllning och planering, utan endast bibehållit samma anslag för stadens planteringar under nästkommande år, som i år varit erforderligt, under förutsättning att från detta anslag äfven antydda remontarbete i änberörda esplanad kunde bestridas. Deremot har Kammaren här uppfört ett skildt anslag för uppmuddring af den större dammen i Kajsaniemi park. Enligt uppgift af t. f. trädgårdsmästaren uppgår gytjtjan på dess botten till 3 à 4 fot och tilltager åt Wilhelmsbads sidan i sådan grad, att gytjelagret i denna del af dammen går ända till 8 fot innan lerbottnet träffas, hvarigenom icke allenast omgifvande luft kännas osund, utan äfven vattnet erhåller en oren färg. För detta muddringsarbete, som Kammaren för sin del anser alldeles oundgängligt, är en förslagssumma af 3,000 mark upptagen.

Stadsingeniören har väl föreslagit ett jernstakett på stensockel emot Kaisaniemi park utmed Trädgårdsgatan; men då Stadsfullmäktige den 30 sistlidne April vid behandlingen af den då väckta frågan om ett dylikt stakett, stannat i sådant beslut, att det nuvarande trästaketet borde tillsvidare bibehållas, har Kammaren endast för tillfälliga reparationer af stadens hägnader upptagit förslagsvis 1,500 mark.

Med åberopande af de utaf stadsingeniören i hans förenämnda utlåtande upptagna skäl, har Drätselkammaren ansett samtliga de af stadsingeniören föreslagna gator böra under instundande år planeras, och derföre samt med hänsyn jemväl dertill, att arrendetomter vid flertalet af desamma kunna försäljas, upptagit samma gator i förslaget, med undantag endast af Sandviks- och Repslagaregatorna, hvilkas planering väl äfvenledes är af behovet påkallad, men dock torde kunna anstå till ett annat år,

äfvensom af en tvärgata emellan Fabians- och Kaserngatorna norrom nya gardesmanegen, hvarom Kammaren hos Stadsfullmäktige särskildt yttrat sig.

Enligt nya stadsplanen kommer Bangatan att ledas öfver en del af de derinvid belägna tomterna N:ris 19 och 18, tillhörige, den förra Fabrikanten J. W. Alander och den senare Bokbindaremästaren B. E. Laurent; Kammaren har förty, efter öfverenskommelse med bemälda tomtegare, föranstaltat om uppskattning af den ersättning, som staden komme att till tomtegarene erlægga för mark, som borde till staden afträdas, och för byggnader, hvilka måste derförinnan undanflyttas. Vid denna förrättning har Fabrikanten Alander tillerkänts i ersättning ett belopp af 1,576 mark och Bokbindaremästaren Laurent tillagts i enahanda afseende en godtgörelse af 8,348 mark. Emot dessa ersättningar, med hvilka Alander och Laurent samt stadens ombud förklarat sig nöjde, har Kammaren för sin del ej heller något att påminna.

Å tomten N:o 16 befinnes ett boningshus af träd, som med ett hörn under 10 fots längd skjuter in på den blifvande Bangatan från 0 till $6\frac{1}{4}$ fot. Då vid förrättningen utrönts, att något synnerligt mehn af detta hörn vid gatans trafikering ej förekomme, men husets inlösen medförde för staden en större kostnad, har vid förrättningen öfverenskommit, att huset skulle få stå orubbadt tills det komme att förfalla; och anser Drätselkammaren att vid denna öfverenskommelse borde förblifva.

Sedan Drätselkammaren hos Kejserliga Senaten för Finland i underdånighet framställt, om icke stenläggningen af jernvägstorget under innevarande år kunde inskränkas till torgets fyllande med grus och förseende med två körbanor af sten, har Magistraten uti skrifvelse för den 15 sistförlidne Juni meddelat Kammaren, att Kejserliga Senaten till Kammarens framställning sålunda bifallit att, jemte det de nämnda tvänne körbanorna borde inom detta år anbringas, med stenläggningen i öfrigt af samma torg finge anstå intill utgången af år 1880. Vid anförda förhållande har Kammaren icke heller upptagit något anslag för torgets stenläggning under nästkommande år.

Fortsatt gatuplanering å Skatudden år 1879 har stadsingeniören icke föreslagit; och har Kammaren, med afseende å de påtänkta förändringarne i planen för denna stadsdel, låtit dervid bero.

Efter det åtgärd af Drätselkammaren numera vidtagits derhän, att några af de blifvande djurgårdsvillorna snart komma att på offentlig auktion utbjudas, har Kammaren, som af Stadsfullmäktige den 11 December 1877 blifvit anmodad att låta under ledning af stadsingeniören verkställa planering och grundning af den nya körvägen längs Thölövikens norra strand och i öfrigt foga anstalt om planering jemväl af marken emellan denna väg och stranden, ansett tidpunkten vara inne att påbörja dessa

arbeten; och som Kammaren egde att till Fullmäktige inkomma med förslag till arbetens gradvisa utförande och fortsättande, har Kammaren velat i sammanhang härmed uttala, att ett visst anslag för ändamålet tillsvidare årligen borde upptagas å stat. I öfverensstämmelse härmed är för nästkommande år här uppförd en förslagssumma af 6,000 mark.

För fortsättandet af vägen utmed rån till Guntäckt säteri fram till villorna Sofielund, Guntäckt och Backas, hvilken väg redan för länge sedan blifvit besluten till byggande, är upptaget ett anslag af 1,800 mark. I afseende å det föreslagna anslaget för planeringen och stenläggningen af vägen till tvättbryggan vid den s. k. Långa bron, får Kammaren åberopa Magistratens skrivelse i ämnet af den 30 sistlidne September.

Samtliga de af stadsingenjören föreslagna kanaler, såsom dels särskildt påbjudna dels eljest oundgängliga, har Kammaren här upptagit och för sin del godkänt att byggas dels af tegel, enligt typerne B. och C. i det förslag till kanalisering af stadens gator, som af Kammaren härförrinnan till Stadsfullmäktige insändts, dels af glacerade lerrör, med hvilka sistnämnde redan innevarande år gjorts försök vid anläggandet af kanalen under Manégegatan.

Väl har Fattigvårdsdirektionen fäst Drätselkammarens uppmärksamhet å behöfligheten af vattenledningens utsträckning till arbets- och fattiggården, men af finansiella skäl har Kammaren trott dermed ännu böra anstå åtminstone nästkommande år.

Med anledning deraf att stadsingenjören, som af Stadsfullmäktige affordrats utlåtande rörande innevarande års arbeten och sådant afgifvit, utom hvad beträffar mudder- och fyllningsarbetet i Sörnäs hamn, hos Kammaren tillkännagifvit, det han komme att afgifva yttrande rörande nästnämnda arbete i sammanhang med förslagen till allmänna arbeten under nästinstundande år, har Kammaren derom särskildt hos Fullmäktige anmält; och angående det här upptagna anslag för anläggning af en kaj i Sörnäs, får Kammaren hänvisa till hvad stadsingenjören härom i förberörda, nu afgifna utlåtande framställt.

Till följd af Stadsfullmäktiges beslut för den 14 sistvikne Maj om anbringande af en två tons lyftkran i södra hamnen, hvilken kran borde göras rörlig, har Kammaren härför upptagit en förslagssumma af 6,000 mark.

Uppförandet af de här föreslagna tjugu stycken såkallade narinkbodas vid Simonsgatan grundar sig på Stadsfullmäktiges förordnande af den 28 sistförvikne Maj; och är arbetet afsedt att utföras i öfverensstämmelse med en af Fullmäktige då godkänd situationsplan.

Med föranledande deraf att staden enligt nu gällande polisordning åligger bekosta offentliga anslagstaflor, har i Drätselkammaren, enär vanliga anslagstaflor blefve synnerligen vanprydande, fråga uppstått om tjenligaste sättet för desammas inrättande. I sådant afseende kunde, i enlighet med bilagda ritning, på lämpliga ställen i staden uppföras fem stycken s. k. kiosker, å hvilka offentliga anslag skulle anbringas; och anser Drätselkammaren, i likhet med stadsingenjören, dessa kiosker kunna med fördel uthyras till försäljningsstånd för hvarjehanda småsaker.

Med uppförande af den tillämnade hamnkontorsbyggnaden i Sörnäs har Drätselkammaren för sin del ansett ännu under instundande år kunna anstå, ehuru väl förslag i sådant afseende dock finnes af stadsingenjören uppgjort. Deremot har Kammaren infört ett anslag för kok- och beckhuset derstädes.

Slutligen har Kammaren härunder upptagit anslag för 3 st. pissoirer af jern.

XI.

Posterna under denna titel äro upptagna i enlighet med t. f. vattenledningsstyrelsens förslag.

XII.

Härvid torde Drätselkammaren böra särskildt framhålla att afkortningen i uttaxeringsmedlen ansetts till följd af närvarande förhållanden böra höjas med 10,000 mark.

Å inkomstsidan af förslaget har Drätselkammaren vid beräkning af de disponibla tillgångarne vid nästkommande års början antagit, att det af Stadsfullmäktige beslutna lån, stort 350,000 mark, inom detta år erhöles.

I afseende å inkomsterna i öfrigt må bemärkas, att de flesta till sin natur äro förslagssummor. Tolags-, trafik- och hamnafgifterna äro beräknade med ledning af vederbörande våg- och hamnmästares förslager. Inkomsterna vid tolagskammaren hafva visat tendens att nedgå emot hvad under de föregående åren genom tolagskammaren influtit, hvarföre hänsyn till denna omständighet härvid jemväl tagits. Den af t. f. vattenledningsstyrelsen beräknade inkomst från vattenledningen har Kammaren, med afseende å hvad derifrån hitintills till stadskassan influtit, nedsatt med femtusen mark. Under förväntan på den nya näringslagen hafva de deraf beroende afgifter förslagsvis blifvit minskade.

På sätt af det utaf Drätselkammaren nu sammanställda förslag framgår, skulle det belopp, som till betäckande af stadens utgifter under nästkommande år ytterligare erfordras, utgöra 721,117 mark 36 penni.

För sin del ville Drätselkammaren föreslå att, i anseende till de nuvarande mindre gynsamma penningeförhållandena, uttaxerades endast omkring 500,000 mark, samt att återstoden betäcktes medelst det nybyggnads- och regleringslån, om hvars upptagande Drätselkammaren haft äran redan tidigare uttala sig.

Slutligen får Drätselkammaren anhålla, att närlagde förteckning öfver de arrendetomter, som af Kammaren föreslås att till inlösen upplåtas under år 1879, blefve jemte öfriga till detta ärende hörande handlingar till Stadsfullmäktige öfverlemnad.

På Drätselkammarens vägnar:

Theod. Bergelund.

Lars Homén.

t. f.

*Utlåtande i anledning af «Förslag till utgifter vid Helsingfors
stads byggnadskontor under år 1879.»*

Samtliga utgifter äro klassificerade under 3:ne rubriker: Aflöningar, Remontarbeten och Nybyggnader.

Aflöningar:

För kontorets ordinarie personal äro de oförändrade.

Biträdande ingenjören är behöflig äfven för nästa år under den förutsättning att nybyggnadsarbetena skola bedrivas i något större omfång.

För biträde vid mätning af stadens marker är upptaget endast omkring tredjedelen af härför under innevarande år åtgångna kostnader, emedan några större mätningar af stadens villamarker under nästa år ej böra förekomma.

För biträde vid utstakning af nya gator och tomter samt projekters uppgörande är förslags-summan deremot beräknad 500 mark högre än detta års anslag, emedan under nästa år större mätningar, i och för stadsplanens ändring i vissa delar, torde blifva nödiga.

Remontarbeten.

De äro i hufvudsak de vanliga, årligen återkommande.

1:o För underhållet af stadens hus har förslagsvis beräknats 10,000 mark, emedan detta års anslag visat sig otillräckligt och säkert kommer att före årets slut uppgå till denna summa. Stadens hus äro ej synnerligen omsorgsfullt underhållna.

2:o I underhållet af gator, kanaler och kajer ingå såsom detaljposter omläggning af stadens andelar i Gen- och Winkelgatorna, hvilka arbeten blifvit af Magistraten anbefallda. Osannolikt är ej heller att under nästa år dessutom komma att omläggas Alexanders-, Unions-, Fabians- och Södra Esplanadgatorna, men hafva härför några kostnader icke upptagits, emedan definitivt beslut af Magistraten ännu icke blifvit delgifvet. Med tillkomsten af nya gator och kanaler ökas äfven underhållet af desamma. Vid nya kanaler kommer dock förnämligast rensning af slambrunnarne i fråga. De gamla kanalerna äro öfverhufvud ytterst skrala och gatorna hafva tillåtits

betydligt förfalla. Ett tillskott af 3,000 mark utöfver innevarande års anslag förefaller mig derföre icke för högt.

3:o I underhållet af brunnar, vattenuppfodringsverk m. m. (kostnader för brandverket) äro upptagna, utöfver det vanliga, ombyggnad af Globrunnen och täckning af brandposterna i vattenledningen, hvilka under vintern visa benägenhet att tillfrysas och sålunda för tillfället göras oandvändbara samt mer eller mindre förderfvas.

4:o Af samma orsak som vid stadens gator och kanaler är äfven förslagssumman för underhållet af stadens allmänna vägar ökad med 500 mark.

5:o Vid kostnaderna för underhållet af Forsby hemmans vägalott bör anmärkas, det derför årligen anslagna 800 mark icke varit tillräckliga ens till aflöning af den fast anställda personen, ännu mindre till vägens underhåll, hvarföre anslaget hvarje år betydligt öfverskridits.

6:o Vid beräkning för underhållet af stadens chausséer har afseende blifvit fast derå, att körbanan å den s. k. östra chausséen under en längd af 4,500 fot till den grad fått förfalla, att grundstenarne äro i dagen och hela chausséen snarligen förstöres, om en grundligare remont ej mellankommer. För nästa år är blott halfva denna sträcka eller 2,250 fot föreslagna till reparation. En detaljpost under chausséernas underhåll är äfven upptagen för utförande af en nödig ansedd trumma under östra chausséen, der den löper genom villan Berghäll.

7:o För underhållet af stadens planteringar och trädskola är upptaget 2,000 mark mindre än under innevarande år. Då Drätselkammaren omedelbart eller med förbigående af byggnadskontoret åtagit sig omsorgen om stadens planteringar, såväl till underhåll som ny anläggning, samt trädgårdsmästaren upphört att vara stadsingenjörens biträde, har jag ej heller ansett mig böra utarbета några detaljerade projekt i denna del.

8:o Vid hägnader kring stadens planteringar är att observera, att med ombyggnaden af stakettet mot Kaisaniemi park vid Trädgårdsgatan ej längre kan anstå, antingen detta efter råd och lägenhet sedan göres af sten, jern eller träd.

9:o Angående underhållet af vägar inom staden, tvättbryggor, bojar, lyktstolpar, vedmått m. m. diverse utgifter må endast nämnas att detta för i år redan uppgått till mera än 10,000 mark.

10:o Allmänna latriner och pissoirer blefve något billigare att renhålla, om det vanliga okynnet att på ett oanständigt sätt begagna dem kunde stäffas. Enligt min åsigt vore det ej omöjligt, blott ett lämpligt vite härför stadgades och stadens polis egnade dem större uppmärksamhet.

Nybyggnaderna äro i allmänhet af art och beskaffenhet att kunna till större eller mindre del utföras — ja helt och hållet uppskjutas, beroende af stadens tillgång på nödiga penningemedel. Som nybyggnaderna emellertid i mer än ett afseende bidra till stadens utveckling och således äfven till höjande af stadens inkomster och detta icke allenast indirekte utan äfven direkt, genom att till ex. möjliggöra försäljning af tomter, borde desamma icke försummas. Speciellt borde den omständighet beaktas, att under kommande år för de öfverhufvud tryckta konjunkturernas skull enligt all sannolikhet alla byggnadsmaterialier blifva billiga och arbetslönerna låga. I hvarje händelse torde dock icke blifva fråga om utförande af nybyggnader till större kostnadsbelopp än som skett under innevarande år, hvarföre jag icke heller för större summa utarbetat projekter. De utarbetade torde förslå också till urval, för den händelse de icke alla kunna bifallas till utförande.

A. Planering af gator.

Hvad öfverhufvud planering af gator vidkommer, anser jag att sådana oplanerade gator, vid hvilka man redan byggt — ja hela stadsqvarter uppstått, böra erhålla företräde framför nya tillämnade stadsdelar. Det är äfven vid de förra, som arrendetomterna äro belägna, hvilka genast efter gatans planering kunna af staden försälgas och hvilkas försäljningsvärden vanligen mångfalt öfverstiga kostnaderna för gatans planering. Billigheten, rättvisan, moralen och allmänna sundheten fordra äfven detta; ty man behöfver ej vara synnerligen förtrogen med lefnadsförhållandena i antydda stadsdelar, för att inse att det osedliga och osnygga lif som här föres, till icke oväsentlig del har sin orsak i de dåliga kommunikationerna, som äro sämre än i den eländigaste bondby. Inom denna grupp af gator faller främst Sjömansgatan och Jägarregatan, vidare Ban-, Rödbergs-, och Smedsgatorna. I sammanhang med dessa gator planeras äfven lämpligast förlängningen af Stora Robertsgatan samt en liten tvärgata, emellan sistnämnda gata och Rödbergsgatan nedanom berget, som ligger i linien för Albertsgatan, hvilken gata den kommer att ersätta.

Som genom planering under innevarande år af Malm-, Eriks- och Gräsviksgatorna samt delar af Sandviks- och Abrahamsgatorna 30 nya tomter beredts, men endast 3 tills dato blifvit försålda, så synes här finnas för närmaste framtid en riklig tillgång på byggnadsplatser. Alla dessa äro äfven genom redan planerade gator från en eller annan sida tillgängliga, men som vid denna gatukomplex dock återstår planering af Sandviksgatan emellan Eriks- och Gräsviksgatorna samt Repslagaregatan mellan Gräsviks- och Wladimirsgatorna, så äro de upptagna till utförande under kommande år och

i sammanhang med den sänkningen af Sandviks- och Fredriksgatorna emellan Wladimirs- och Eriksgatorna, hvilka dels för sin branta lutning göra den nya stadsdelen svår åtkomlig med större lass dels förhindra vattenafloppet, så att vattnet å Wladimirsgatan samlar sig till stora gölar.

Till fortsatt gatuplanering å Skatudden under nästkommande år anser jag deremot något skäl icke förekomma. I denna stadsdel få endast stenhus uppföras och efterfrågan å tomter derstädes är ytterst liten, så att ett nytt hus härintills uppstått endast i decenniet, och ehuru detta förhållande väl icke torde komma att synnerligen länge fortfara, står emellertid mera än nog byggnads-tomter för närvarande också här till buds. Å Skatudden återstående gator kunna dessutom icke vidare lämpligen planeras annorlunda än i ett sammanhang, då den sten, som å en gata lösspränges, kan å en annan till fyllning uppläggas. Viken, som skall bebyggas, får ingalunda med annat material än sand utfyllas, så att lättare hus kunna derå direkte grundas och för de tyngre lemnas möjlighet till pålning.

Såsom allmän anmärkning vid gatuplaneringarne må slutligen anföras, att det blir billigare att i ett sammanhang planera flere närliggande gator än en i sänder, emedan dels uppsigten och ledningen af arbetet kan blifva gemensam, dels det material, sten eller jord, som å en gata blir öfverflödigt, genast kan till sin rätta plats å en annan gata utsläpas.

Planeringen af Gengatan är upptagen på grund af Drätselkammarens protokolls utdrag af den 18 Januari 1878 § 6 och tvärgatan emellan Kasern- och Fabiansgatorna norr om Finska gardets manége, emedan fråga derom synes hafva förekommit inom Stadsfullmäktige.

B. Planering af vägar.

Under denna rubrik upptagna arbetena N:ris 1 och 2 grunda sig på påbud och N:o 3 dels på gatuskifte emellan staden och tomten N:o 1 vid Unionsgatan dels på det bedröfliga skick, hvori nedfarten till klappbryggan vid långa bron befinner sig.

C. Anläggning af kanaler.

Den allmänna anmärkning, att jag vid alla kanalförslag följt det af mig genom skildt yttrande i kanalfrågan förordade system, torde knappast behöfva göras.

Vid bestämmande åter af omfånget för kanalarbetena under nästkommande år har jag äfven vidhållit min tidigare uttalade åsigt, att staden under en följd af 20 år, detta inberäknadt, och med ett årligt anslag af ungefär 65,000 mark borde fullständigt

kanaliseras. Hvad ungefärligen under 65,000 mark i år icke nedlagts i kanaler, är därför upptaget för nästa år och uppgår bland annat af denna orsak totalsumman till 95,550 mark.

De föreslagna kanaldelarne äro för resten till stor del sådana, om hvilkas utförande i en eller annan riktning redan i innevarande års förslag till allmänna arbeten varit fråga, d. v. s. de ifrigast påyrkade. Sådana äro N:ris 1, 2 och 3 hvilka endast utgöra förlängning och förgrening af som bäst under arbete varande sammelkanalen under Östra Henriksgatan; N:o 4 är sänkning af en gammal kanal å Andregatan, som ej gör tjänst, N:ris 6 och 7, de under Nylands- och Annægatorna af Magistraten och Stadsfullmäktige till utförande bestämda kanalerna. Vid de tvenne sistnämnda är dock att anmärka, att jag föreslagit dem i en något förändrad riktning. Enligt Ingeniör Reuters projekt skulle ifrågavarande kanaler utgöra endast *en*, som toge sin början vid Georgsgatan och under Nylands- och Annægatorna löpte in i kanalen under Stora Robertsgatan, hvilken kanal under Fredriksgatan återvänder till Nylandsgatan. Vattnet från Trekantiga torget och början af Nylandsgatan komme således att i en omväg löpa ikring kvarteret N:o 89. Detta projekt har troligen till orsak undvikande af den bergsprängning, som blir nödvändig på Nylandsgatan under sträckan emellan Annæ- och Fredriksgatorna och som derigenom blir något större, att en mindre backe härå förefinnas, men å andra sidan minskas äfven fallet och kommer kanalen att under hela sin längd ligga enligt min mening för grundt. Jag har därför ej dragit i betänkande att leda kanalen rakt från Georgsgatan längs Nylandsgatan ända till Fredriksgatan. Härigenom ökas visserligen kostnaderna, men upphör äfven faran af ett förfeladt arbete, utom att 9 tomter mera erhålla möjlighet till afledande af vatten i gatukanal. På Annægatan erfordras i sådant fall visserligen ock en kanal, men endast till halfva längden emellan Nylands- och Stora Robertsgatorna, emedan hvarje gård då har tillgång till allmän kanal utanför sin tomt, antingen å Nylands- eller Annægatorne. Kanalen N:o 5 afser att bortleda det vatten, som nu öfver Lappviksgatan kommer ned från Kampmalmen och delvis löper längs Eriksgatan, hvarföre denna gatas planering icke heller i år kunnat slutföras, samt i öfrigt kanalisering af de gatuandelar, kanalen följer. Också för denna kanal hade klarligen andra gator kunnat väljas, men som man af den kanal, som löper under Abrahamsgatan och vidare snedt öfver Sandvikstorget dock ej kan betjena sig utan kanalens fullkomliga ombyggnad, dels emedan den ligger så grundt att den årligen tillfryser och att aflopp till densamma icke erhålles förrän å Sandvikstorget dels emedan den är af alldeles för liten genomskärning, så har jag beslutit mig för den i förslaget upptagna sträckningen. Hvad slutligen vid-

kommer kanalen genom Kaisaniemi park, så är den från många håll och af flere skäl påyrkad, hvilka ej äro Drätselkammaren okända, och som jag om denna kanal tidigare i en skrifvelse till Drätselkammaren haft äran uttala mina åsikter, anser jag det så mycket mindre nödigt att nu upprepa dem, endast tilläggande att en tillämnad kanalisering af hela kvarteret N:o 17 äfven påskyndar kanalens utförande.

D. Anläggning af en vattenledning till Stadens fattig- och arbetshus

anser jag af synnerlig vikt, emedan större delen af året intet vatten kan å stället erhållas och faran för de många kostsamma trädhusens plötsliga förstöring genom eld derföre är öfverhängande.

E. Anläggningen af kajen i Sörnäs

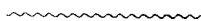
framför den nuvarande strandskoningen eller bålverket derstädes är motiverad af tvenne skäl. Det ena att åtminstone 3 fot djupare vatten vid stranden kunde erhållas och större utrymme för in- och utlastningar vinnas, det andra emedan bålverket visar sig för svagt att kunna motstå det bakom varande jordstycket, så att största fara är för handen, att då jordfyllningen genom mera utlossad ballast och uppmuddrad jord uppnår full höjd, detsamma fullkomligt brister, fyllningen utrasar och uppgrundar farleden. Kajen bygges såsom en sänkkista af träd, sådana jag föreslagit äfven för kajbyggnaderna å Skatudden. Härvid vill jag dock icke lemna oanmärkt, att som vid undersökning af grunden för sänkkistan å Sörnäs, i motsats mot hvad å Skatudden var fallet, något absolut fast botten ännu på 50 fots djup icke kunde uppnås, utan för pligtstången fortfarande kändes ett i seghet tilltagande lerlager, så är äfven kostnadsberäkningen för ifrågavarande arbete något vansklig.

F. Husbyggnader.

I förslaget ingående husbyggnader äro redan tidigare antingen tillernade eller beslutna, hvarföre det är öfverflödigt att vidare motivera desamma. Endast angående 5 st. kiosker för offentliga anslag i stället för anslagstaflor, hvilka blefve synnerligen vanprydande, må nämnas, att som dessa kiosker kunna uthyras till försäljningsstånd för otaliga småsaker, borde de ej blifva för staden någon dålig affär.

Helsingfors stads byggnadskontor den 16 Oktober 1878.

Th. Tallqvist.

MAGISTRATEN

HELSINGFORS,

den 25 November 1878.

N:o 210.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Jemligt 59 § i Kejsarliga förordningen den 8 December 1873, angående kommunalförvaltning i stad, får Magistraten äran tillsända Herrar Stadsfullmäktige förslag öfver Helsingfors stadskommuns utgifter och inkomster för nästkommande år 1879. Enligt 58 § i åberopade förordning har Magistraten att med ledning af de från Drätselkammaren infordrade upplysningar samt de af staden för särskilda förvaltningsgrenar tillsatta bestyrelser och personers till Magistraten ingifna specialförslag öfver utgifter och inkomster årligen uppgöra ett enda utgifts- och inkomstförslag genom att ur sagda upplysningar och specialförslag upptaga: i det förra: skulder, beslutade och derutöfver för kommunens gemensamma behof erforderliga utgifter äfvensom penningebelopp för oförutsedda behof, samt i det senare eller inkomstförslaget: det löpande årets behållning, beviljade anslag, öfriga påräknade inkomster och slutligen det belopp, som ytterligare erfordras, jemte förslag till anskaffande af detta belopp. Sedan har Magistraten att öfverlemnade de sålunda uppgjorda utgifts- och inkomstförslagen till Herrar Stadsfullmäktige i afseende å granskning af Drätselkammarens samt de af staden tillsatta bestyrelser och personers i dessa förslag upptagna upplysningar och specialuppgifter i allmänhet samt särskildt i afseende å öfverläggning och beslut rörande de af Drätselkammaren samt bemälda styrelser och personer till beviljande föreslagna utgifter. Så har ock skett under de begge första åren efter kommunalförvaltnings införande i staden. Drätselkontoret, som handhade den omedelbara förvaltningen af stadskassan, inlemnade, enligt då ännu gällande reglemente för stadens drätselverk, inom Oktober månad ett summariskt förslag öfver det följande årets inkomster och utgifter. Detta jemte öfriga bestyrelser enahanda förslag samt stadsingenjörens förslag till allmänna arbeten insändes till och granskades af Herrar Stadsfullmäktige. Men förlidet år ville Magistraten rörande de till Herrar Stadsfullmäktige insända förslagen af såväl de särskilda bestyrelserna och personerna öfver till deras verksamhet hörande utgifter och inkomster som af Drätselkammaren öfver kommunens samtliga inkomster och utgifter tillika utlåta sig genom att vid sammanfattandet af förslagen derifrån utesluta poster, dem Magistraten ansåg vara obehöfliga eller icke verkliga, samt minska eller höja andra och införa nya sådana. Detta Magistratens förfarande sistlidet år hade dock icke

bort tydas, så, som skulle Magistraten å ort och ställe sjelf uppsamlat materialet till sitt förslag och åtagit sig garanti för uppgifternas i förslaget fullständighet och verklighet, enär ju Drätselkammarens upplysningar och vederbörandes specialförslag vid sådant förhållande varit alldeles öfverflödiga och intet betydande. Än mindre hade sagda förfarande, om man tänkt rätt, bort föranleda till beskyllningar att Magistraten icke lagt i öppen dag för Herrar Stadsfullmäktige, utan följaktligen förhembeligt förhållanden, om hvilka Magistraten dock icke egt kännedom och icke haft anledning att eller icke hunnit, i anseende till den korta tid, som för förslagets uppgörande var öfrig, taga notis hos Drätselkammarens ordförande och i Drätselkontoret, men om hvilka förhållanden Drätselkammaren deremot, som det ålåg att »i enlighet med gifna föreskrifter föra stadens räkenskaper och dem för hvarje år afsluta», ingalunda kunnat vara okunnig och dock underlåtit att lemna upplysning. Då så likväl var fallet, anser Magistraten sig nu böra uttryckligen förklara, att Magistratens i afsigt att med Herrar Stadsfullmäktige samverka i kommunens angelägenheter nu vidtagna åtgärd i fråga om budgetförslaget för nästa år utöfver det föreskrifna sammanfattandet af upplysningarne och specialförslagen till ett enda helt icke får betraktas så, som skulle Magistraten ens denna gång direkte samlat uppgifter ur vederbörandes räkenskaper och handlingar, och förhemligade något, som, emedan vederbörande icke lagt det i öppen dag för Magistraten, från förslaget uteblifvit och af en eller annan efter förfrågan hos den eller dem, som med upplysningen innehållit, skulle händelsevis till kommunens välfärd upptäckas. Vid genomgåendet af de utaf Herrar Stadsfullmäktiges förtroendemän i Drätselkammaren nu, likasom tillföre, i form af ett fullständigt budgetförslag aflemnade upplysningar har Magistraten dock denna gång fäst sig vid ett lika beklagligt förhållande som sistlidet år af största vikt, hvarom Drätselkammaren, oaktadt dess enahanda undanhållande af upplysning förlidet år framkallade ofvanantydta beskyllning, icke ens nu, då Kammarens förslag är utförligt motiveradt, ansett sig böra lemna upplysning eller ens någon nämnvärd antydning och hvilket Magistraten nu till först går att för Herrar Stadsfullmäktige framlägga. I följd af den utaf Herrar Stadsfullmäktige uttalade åsigten, att kommunallagen för städerna icke kände till några fonder eller kassor för särskilda behof, utan endast bestämde att ett gemensamt inkomst- och utgiftsförslag skall finnas samt att följaktligen de på Magistratens och stadens äldstes förslag af Hans Kejserliga Majestät för särskilda ändamål i näder bestämda fonder i stadskassan icke behöfde bibehållas, utan alla medel finge sammanslås till en enda kassa, torde nemligen Drätselkontoret år 1876 trott sig kunna, utan Magistratens vetskap och Herrar Stadsfullmäktiges begifvande, taga ifrån den del af de, enligt förstärkte Stadsfullmäktiges af

Kejsärliga Senaten fastställda beslut, enkom för vattenledningen upplånade medel, som under sagda år måste lyftas och, för att vara lagligen användbar till bestridande af kostnaden för vattenledningens fullbordande, deponerats uti bank i större och mindre poster mot låg ränta, åtminstone lån till bestridande af sådana utgifter, för hvilka medel samma år uttaxerats, men ännu icke kunnat uppbäras och indrifvas, eller för hvilka Herrar Stadsfullmäktige bemyndigat att upptaga lån på kortare tid, eller ock för hvilka medel icke anvisats. Men liqvid emellan vattenledningsfonden och stadskassans öfriga fonder egde icke rum, på sätt likväl ske bort, då 1876 års räkenskaper under våren 1877 afslutades, utan ansågos stadskassans behållning ultimo December 1876 samt dess i hvalfvet förvarade tillgångar och under 1877 års första månader, då hvarken arrendemedel eller allmän uppbörd skedde, influtna inkomster äfvensom i bank deponerade medel till ett sammanräknadt belopp af vidpass 650,000 mark utgörande stadskassans behållna egendom och användes till bestridande af 1877 års och möjligen något litet äfven 1876 års ännu icke guldna utgifter, hvaremot den tillfälligtvis under år 1876 upplånade summan ur vattenledningsmedlen betraktades såsom anlitad för stadskassans löpande utgifter år 1876. Då nu upplysningarna till 1877 års budget i Oktober månad föregående år aflemnades af en, i anseende till dess kort förut skedda tillträde till befattningen, med förhållandena ännu litet förtrogen person, som dertill ännu den tiden stod utan bokförarebiträde, blef Magistraten icke upplyst om detta anlitande af vattenledningsmedlen, påtagligen derföre att meningen var att framdeles uppgöra liqvid af omförmäld beskaffenhet. Som Magistraten icke heller hade skäl att förmoda det stadens inkomster för år 1876 icke skulle räcka till att bestrida samma års utgifter, enär ju äfven under den äldre stadsförvaltningens dagar hopades stora behållningar att öfverföras till den nya, och dertill kommer att icke ens t. f. vattenledningsstyrelsen — genom att, på sätt nu är fallet, aflemna specialförslag, upplysande huru mycket af vattenledningsmedlen redan utgifvits och måste före årets utgång utbetalas och huru mycket af desamma återstode oanvända — gjorde Magistraten uppmärksam på detta anlitande af sagda medel, kom förty icke i budgetförslaget för år 1877 att ingå anmälan om differans i 1876 års utgifter och inkomster att betäckas påföljande år i ändamål att betala lån ur vattenledningsfonden. Och, hvad som besynnerligast är, icke en gång det utskott, som sammanslog alla fonder och lemnade så värdefulla upplysningar rörande stadens finanser samt för första gången lät utgifterna för vattenledningen, hvilken borde anses ingå i stadens öfriga ekonomi, få plats inom kolumn, »emedan detta förhållande för denna gång» eller år 1876 i December »icke verkade höjande på uttaxeringssiffran, såsom af jemförelse med inkomstsidan framginge», upp-

täckte att vattenledningsmedel anlåtats för stadens löpande utgifter. Vid sådant förhållande och då omförmälda liqvid icke skedde vid 1876 års räkenskapers afslutande 1877, utan stadskassans följaktligen illusoriska behållning från 1876 och under påföljande år först influtna inkomster användes för sistsagda års utgifter, samt då en del af vattenledningsmedlen under samma år ytterligare anlåtades, hade Drätselkammaren bort lemna upplysning om förhållandet, i stället för att i det färdiga budgetförslaget, som Magistraten i anseende till den korta tid af några dagar, som för ändamålet var öfrig, om någon budget skulle af Herrar Stadsfullmäktige under året 1877 granskas och fastställas, hann blott låta renskrifva med utelemnande af några och införande af andra poster, upplysa om en behållning, derifrån icke ens aflidna Folkskollärarinnan Klara Wilhelmina Törmäläs donation var afräknad, och hvilken behållning åter var fullkomligt illusorisk. Till verklig lycka upptäcktes dock i stadskassan en brist, den man hoppades kunna under nästföljande gysammare år så småningom utjemna. Det beslöts då att ett bristen motsvarande belopp skulle under innevarande år uttaxeras och uppbäras. Så har ock skett. Men som det lån, stort 350,000 mark, som skulle upptagas till bestridande af kostnaden för en del af de under innevarande år redan utförda allmänna arbeten, ännu icke erhållits, torde åter, utan särskildt bemyndigande, tillgripits palliativet att för stadens löpande utgifter använda medel, som varit uttaxerade och ämnade för vattenledningsaffären. Ty hvarken under utgiftstiteln »vattenledningen» eller annorstädes i Drätselkammarens budget finnes antecknadt, att någon del af medlen stode oanvända, utan tvärtom upptages bland »behållningen» från detta år ifrågavarande lånesumma 350,000 mark såsom tillfallande stadskassan ännu under innevarande år, för att utgöra en motvigt mot återstoden af vattenledningsmedlen samt de icke ens nu i allo och till fullt belopp uppgifna donerade fonderna. Följden af detta förfarande blefve naturligtvis att, då sista afbetalningen af bolaget »Neptuns» tillgodohafvande under nästkommande år förfölle till betalning, icke ens en penni funnes kvar af hela vattenledningslånet en och en half million mark, utan anskaffande af nytt lån eller uttaxering måste ega rum. Magistraten har ansett nödigt lemna Herrar Stadsfullmäktige ofvanstående sanningsenliga framställning om detta anlåtande af vattenledningsmedlen, för att derigenom ådagalägga vådan af att icke känna till några fonder eller kassor för sörskilda behof, utan sammanslå alla medel Drätselverket har om händer till en enda kassa, derifrån utbetalningar ske, utan afseende derå om medel, anvisade för ett visst ändamål, användas för ett annat, för hvilket anslagna belopp icke räcka till. Skulle hela den summa, som enligt budgetförslagen årligen uttaxerats, influtit, skulle medel ståtts till drätselverkets förfogande lika ofta som beslut om nya utgifter

under budgetåret fattats och skulle nu senast det lån å 350,000 mark, hvarmed en stor del af innevarande års allmänna arbeten bort bekostas, erhållits, hade detta anlitan-
 af den fond eller kassa för särskildt behof, som dock undantagsvis skall bibehållas, icke ifrågakommit. Men då så icke skett, kan med rätta icke ens en smärtsam förvåning
 uttalas deröfver att Drätselverket, i stället för att inställa sina betalningar, hvilket
 skulle i högsta grad ogillats, tillgripit ett det onda för tillfället lindrande, men icke
 häfvande medel, att anlita vattenledningsfonden. För att nu bringa saken på redig
 fot har Magistraten måst utan några konsiderationer i budgetförslaget bland utgifter
 främst upptaga ett de för vattenledningen icke använda men dock anlidade återstående
 medlen 215,484 mark 63 penni motsvarande belopp såsom brist från år 1878 att be-
 täckas nästkommande år.

De till de fattige i denna kommun donerade trettiotvå fonder, hvilka år 1876
 utgjorde i kapital och upplupen ränta tillsammans 158,171 mark 69 penni, hafva sagda
 år upplånats för stadens behof. Men som tillstånd till lånets upptagande på längre
 återbetalningstid än redan förflutna två år icke utverkats, på sätt 74 § i kommunallag-
 en för städerna i landet föreskrifver, måste lånesumman till fullt belopp återställas
 under instundande år. Ifrågavarande skuld är följaktligen i utgiftsförslaget införd så-
 som förfallande till betalning, hvarjemte Magistraten, som anser de under kommunens
 förvaltning befintliga donerade medlen böra vårdas och förkofras med samma helgd
 och ansvar som förmyndaremedel, dem förmyndare ju icke får för egen räkning och
 nytta låna och använda mot af honom godtyckligt och egennyttigt bestämmande ränta,
 upptagit å fondens medel den ränta, som nu och under år 1879 obestriddligen erhålles,
 för den händelse Herrar Stadsfullmäktige ville bibehålla lånet och Kejsrerliga Senatens
 bifall dertill erhöles. Likaså måste den af fattigvårdsdirektionen förut förvaltade, men
 i stadens gemensamma kassa inkomna Arnellska testamentsfonden, hvilken år 1876 ut-
 gjorde 18,963 mark 42 penni, återställas till sitt kapital, jemte det sex procents ränta
 derå erlægges. Ehuru Magistraten vid uppgörandet af budgetförslaget af förbiseende
 icke kom att upptaga denna fond i förslaget, bör den dock anses såsom deri införd.
 Och då utgiftssidan dermed belastas, ökas följaktligen ock det belopp, som ytterligare
 erfordras med motsvarande summa. Den donerade fonden för läsesalen, utgörande den
 31 December innevarande år 68,794 mark 24 penni, hvilken åtminstone till någon del
 anlåtats för kommunens behof, måste ock återställas till hela beloppet. Denna summa
 är förty äfven införd bland utgifterna såsom förfallande till betalning år 1879, hvarutom
 fem procents ränta derå för samma år upptagits. En donerad fond, om hvilken Drät-
 selkammaren alldeles icke lemnat någon upplysning, är afidna Folkskollärarinnan Klara

Wilhelmina Törmäläs fond till anskaffande af »hem för trogna ålderstigna tjänarinnor i Helsingfors». Denna fond, som i September månad 1877 inlevererades till Drätselverket med 15,568 mark 32 penni och påtagligen till någon del åtminstone ingått i den gemensamma kassan för stadens behof, bör år 1879 återställas till kapitalbeloppet jemte sex procents ränta derå från den 1 Oktober 1877 till och med den 31 December 1878. Följaktligen är en summa af 16,735 mark 94 penni införd bland utgifterna, jemte det ränta för nästkommande år upptagits å fonden, hvilken derförutan svårigen skulle tillvexa. Enligt Herrar Stadsfullmäktiges beslut den 14 Augusti 1877 skulle denna fond af Drätselkammaren förvaltas och förräntas, intill dess gifvarinnans afsigt kunde varda realiserad, och för densamma borde Drätselkammaren redovisa på samma gång som för stadskassan. Drätselkammaren egde ock i början af hvarje år hos Herrar Stadsfullmäktige anmäla om fondens ställning. En sådan anmälan har Magistraten härmed gjort för innevarande år, på det att äfven fondens ställning må varda lagd i öppen dag.

Nu kunde mot Magistratens utgiftsförslag, såvidt angår förberörde donerade fonder, invändas, att tjuguen af de till de fattige donerade fonderna äro gifna utan angifvande af bestämdt ändamål och att de följaktligen tillhöra kommunen samt att den i inkomstförslaget upptagna behållning motsvarade sammanlagda beloppet af de öfrige elfva för uppgifne ändamål donerade fonderna äfvensom af alla andra under kommunens förvaltning dragna donationer och att fonderna följaktligen icke bort upptagas bland stadens skulder såsom förfallande till betalning under år 1879, utan, på sätt Drätselkammaren gjort, uppräknas på inkomstsidan, der genom en enkel subtraktion kunnat visas att behållningen öfverstege fondernas kapitalbelopp. Men redan den omständigheten, att ifrågavarande tjuguen donationer bokförts och förvaltats af fattigvårdsdirektionen såsom särskilda fonder samt att de blott i afseende å räntan, men icke till kapitalet användts at stadens förra fattigvårdssamhälle, ehuru en synnerlig lättnad i uttaxeringen för fattigvården kunnat, särdeles under nödåren, beredas de skattskyldige genom att låta de undfångna gåfvorna uppsväljas af utgifterna för de fattige, bevisar bäst att dessa fonder icke ansetts och icke heller nu efter införande af kommunalförvaltning i stad få anses vara gifna åt dem, som äro pliktige att underhålla de fattige, blott för att lindra de förres lagenliga skattskyldighet. Uppenbarligen hafva donatorerne icke heller afsett att understödja Helsingfors kommun, enär den ju äfven eljest är pliktig att bestrida sina förefallande utgifter. Åtminstone hafva gifvarene icke velat understödja de skattdragande under något visst år, genom att låta desse använda kapitalet och lemna åt dem, som derefter äro skattskyldige, att sammanbringa allt, som

för utgifternas bestridande erfordras, utan har gifvarenes afsigt varit den att låta räntan å det gifna årligen komma de fattige till del och sålunda bispringa samhället. Fattigvårdsdirektionen egde väl, jemlikt derom i fattigvårdsreglementet ingående bestämmingar, fritt förfoga öfver de till de fattige donerade fonderna. Dock finge kapitalet ej minskas. Om ock städernas kommunallag icke kände till några fonder för särskilda behof, uppenbarligen emedan den icke heller innehåller andra detaljstadganden, har denna lag dock ej magt att bryta en testamentsgifvares vilja och förordnande. Att icke återbetala lånet eller med andra ord att lemna efterkommande utan allt arf från förra tider, vore att kränka gifvarenes vilja och minne, att handla ovärdigt och lagstridigt.

Å andra sidan åter motsvarar den uppgifna behållningen icke ens de för vissa ändamål donerade medlen, äfven om fonden för dygdigt tjenstefolks belönande icke räknades bland dem. (Tiden har icke medgifvit att taga reda på huru många af skuldsedlarne och öfriga värdepappren höra till den ena eller andra fonden, eller, med andra ord, uträkna huru stor dividend, som af behållningen belöpte sig å hvarje fond). Magistraten har derföre måst utan några konsiderationer lägga i öppen dag äfven detta anlitande af andras medel, detta palliativ att för tillfället invagga kommunens skattskyldige medlemmar i finansiellt lugn, ja i den tron att hvad hos dem uttaxerats samt med svårighet erlagts eller utmätts under de senaste åren ändå räckt till att betäcka de utgifter kommunen haft. Ty förr eller senare skall väl en byggnad för ett folkbibliothek och en läsesal uppföras, förr eller senare skall väl dygdigt tjenstefolk belönas förr eller senare skall väl ett hem för trogna ålderstigna tjenarinnor skapas. Men hvar vore då de för dessa välgörande ändamål donerade fonders ursprungliga och genom ränta på ränta förkofrade egendom? Man skulle vakna upp med en ohjelpig balans för ögonen. Sådant kan ej annorlunda förekommas än att alla åt kommunens vård anförtrodda medel årligen upptagas till deras kapitalbelopp vid årets utgång jemte ränta derå under följande år uti de årligen upprättande utgiftsförslagen.

Emedan vattenledningslånet är en affär för sig och fullbordandet af vattenledningen en annan, har Magistraten upptagit detta lån likasom stadens öfriga skulder under första utgiftstiteln och der infört nästa års ränta såsom förfallande till betalning. Magistraten har nemligen icke lyckats finna fördelen af att upptaga vattenledningslånet och derpå utgående ränta bland utgifterna för vattenledningens fullbordande, utan att tillika införa chaussélånet jemte räntan derå och å obligationerna bland underhållskostnaden för stadens chausséer o. s. v. Genom att upptaga så den ena som

den andra skulden på ett ställe visas dessutom bäst hvari stadens tilltagande skulder bestå och hvad de kosta årligen.

För att utgiftsförslaget må utvisa hvad som för särskilda ändamål utgifves äro några förändringar i förra uppställningen vidtagna. Som tvenne af de nu lediga trenne justitierådmanstjänsterna antagligen i början af nästa år komma att besättas, hafva dyrtidstillägg förslagsvis för nio månader upptagits för hvardera tjänsten. Den elfte af de i 1869 års stat upptagne stadsbetjente uppassar i drätselkontoret, hvarföre hans löneförmoner äro införda bland kontorets utgifter, rörande hvilka i öfrigt meddelas den nödvändiga upplysningen, att den i 1869 års stat upptagna kontorsskrifvarebefattningen bestrides af tvänne fruntimmer, utan att sjelfva lönen förändrats annorlunda än att Herrar Stadsfullmäktige dertill lagt ett dyrtidstillägg. Då Herrar Stadsfullmäktiges sekreterare och notarie årligen måste ombedjas qvarstanna å sina platser, äro de för dem upptagna arvoden naturligtvis blott förslagsposter, beroende derpå om sekreteraren och notarien med dessa belopp åtnöjas eller icke. Som Herrar Stadsfullmäktiges vaktmästare tillika utgör Drätselkammarens vaktbetjening, torde det arvode åttahundra mark, som han uppburit för uppassningen hos Herrar Stadsfullmäktige, vara nästan öfverflödigt stor. Då det förhöjdes till det nuvarande beloppet, sammanträdde Herrar Stadsfullmäktige vanligen en gång i veckan. Han hade följaktligen täta kallelser att verkställa och flitiga besök hos Herrar Stadsfullmäktiges ordförande och sekreterare samt utskottsmedlemmar att göra. Nu tycks bemälde vaktmästare hinna derjemte och tillfyllest betjena Drätselkammaren, som efter sagda arvodesförhöjning tillkommit. Med femhundra mark i arvode å hvardera stället eller således med inalles ettusen mark torde ännämnde gemensamma vaktmästare vara skäligen aflönad. Stadsbetjenterne, som hafva att inkalla och inställa en massa personer, angifna för brott, och hvilka följaktligen äro utsatta för otidigheter och misshandling, åtnjuta ju blott omkring åttahundra mark i årlig lön. Sedan Herrar Stadsfullmäktige innevarande år förkastat vederbörande revisorers anspråk på arvode för deras under tre månader hafda mödosamma arbete med granskningen af stadens vidlyftiga räkenskaper, på den grund att kommunallagen icke innehåller något om arvoden för revisionen eller andra analoga uppdrag för kommunens räkning, har Magistraten trott Herrar Stadsfullmäktige dermed äfven hafva uttalat, att Drätselkammarens ledamöter, hvilkas »verksamhet», på sätt Herrar Stadsfullmäktiges utskott för drätselreglementets uppgörande yttrade sig, »ej är aflönad», icke heller borde erhålla arvoden, utan åtnjuta blott fri skjuts efter räkning för färder i och för syneförrättningar, med mera. — För vinnande af större reda och för att visa hvari kostnaden för hvarje inrättning består äro arvoden åt ett kanslibi-

träde och ett biträde för finsk öfversättning vid Drätselkammaren samt expenser för Kammaren, Drätselkontoret, Tolagskontoret och Hamnkontoret upptagna. Bland drätselkontorets utgifter är på Drätselkammarens förslag införd en beständig post, lön åt ett kamrerarebiträde. Behöfligheten af ett biträde lär icke kunna ifrågasättas, men Herrar Stadsfullmäktige torde dock något pröfva aflönings belopp.

Enligt Herrar Stadsfullmäktiges nyligen fattade beslut kommer den lediga vågmästarebefattningen att tillsvidare bestridas af vikarie med åtnjutande af inalles 4,000 mark. Förslaget upptager derföre blott denna löneförmon under tvenne titlar.

Den af Herrar Stadsfullmäktige senast beslutade ståt för hamnkontoret är införd i förslaget, enär den nya hamnordningen under nästa år antagligen fastställles. Intill dess utgå dock sjelffallet lönerna efter den äldre staten.

Byggnadskontorets utgifter äro införda efter det förslag Stadsingeniören, som ju bäst förstår hvad inom hans verksamhetsområde behöfs, aflemnad.

Rörande utgifterna för gatubelysningen, brandverket samt polis- och fängvården yttrar sig drätselkammaren i sin skrifvelse, hvilken härjemte biläggas.

Hyran för provisionela sjukhuslokalen intill den 1 Juni 1879 är jemväl upptagen bland utgifterna för sjukvården. I öfrigt åberopas Drätselkammarens skrifvelse rörande utgifterna för sundhets-, sjuk- och fattigvården.

Ibland utgifterna för folkskolorna är införd förslagsvis kostnaden för en ny folkskolebyggnad å tomterna N:ris 2 och 4 vid Malmgatan. Enligt Herrar Stadsfullmäktiges beslut äro ock söndagsskolans utgifter och inkomster införda i budgeten. Vidare utredning i fråga om undervisningsväsendet inhämtas ur Drätselkammarens skrifvelse.

Beträffande de staden åliggande allmänna onera lemnar Drätselkammaren i sin skrifvelse särskilda upplysningar och förklaringar.

Under utgiftstiteln byggnader och allmänna arbeten har Magistraten nödgats införa, förutom den af Stadsingeniören föreslagna omläggningen af Gen- och Vinkelgatorna, äfven den af honom på Magistratens begäran uppgifna kostnaden för omläggningen af stadens andel i Alexanders-, Södra esplanad-, Fabians- och Unionsgatorna samt Östra Skilnaden, emedan jemväl dessa gator vid senast hållna gatusyn ansetts böra omläggas. De vid slik syn anmärkta brister böra nemligen, enligt § 65 i Byggnadsordningen, afhjelpas senast innan den 1 påföljande September, eller skall, i motsatt fall, om förhindret hos Guvernören anmälas. Magistraten har hos Guvernören gjort sådan anmälan beträffande sagde gator och uppgifvit, att åtgärd rörande dem komme att vidtagas i så god tid, att omläggningen kunde ske under förra hälften af somma-

ren nästkommande år. Omläggningen kan således icke undvikas, helst enahanda anmärkning vidkommande samma gator redan tidigare gjorts och anstånd med omläggningen beviljats blott derföre att vattenledningsarbetet pågick.

Vidare har Magistraten upptagit den af Stadsingeniören föreslagna, men af Drätselkammaren underkända posten tvåtusén mark för ombyggnad af globrunnen. Den är en af de få brunnar i staden, i hvilka ännu ganska godt vatten finnes. Från denna brunn hemtas vatten till nästan alla delar af den egentliga staden. I fall brunnen, såsom meningen vore, gjordes ännu djupare, komme densamma att äfven under större torka uppsamla tillräckligt vatten. Öfverbyggnaden är dessutom så vanprydande, att den måste med ny tidsenligare ersättas.

Deremot synes den af Stadsingeniören icke föreslagna och utan hans hörande af Drätselkammaren påtänkta uppmodringen af den större dammen i Kaisaniemi park kunna uppskjutas till ett annat år.

Bland nybyggnader har Magistraten icke kunnat underlåta att upptaga den för anläggande af en kaj och fiskhamn vid Skatuddens södra strand i tiden beräknade kostnad 120,000 mark, emedan Kejserliga Senaten den 30 Januari 1877 förordnat, att denna hamn skall inom de tvenne närmast derpåföljande åren inrättas och ålagt Magistraten att vaka deröfver att sagde föreskrift fullgjordes. I fall Herrar Stadsfullmäktige önskade vinna ändring i stadsplanen, såvidt angår fiskhamnen invid Skatudden, är således nödigt att utverka anstånd med anläggandet af nedannämnde hamn.

Af de utaf Stadsingeniören till undergående af planering föreslagna gator anser Magistraten Rödbergsgatan, tvärgatan emellan Stora Roberts- och nämnde gata, vestra delen af Stora Robertsgatan samt Fredriksgatan emellan Wladimirs- och Eriksgatorna kunna tillsvidare förblifva oplanerade: Rödbergsgatan kan efter någon mindre iståndsättning begagnas sådan den är ännu några år framåt. Ifrågavarande tvärgata och gatudelar äro tillsvidare mindre behöfliga för samfärdseln. Den för merberörde gators och gatudelars planering beräknade kostnad af några och trettiotusen mark må derföre inbesparas, åtminstone under år 1879.

I anledning af Senatörn Palméns, Professorn von Beckers, Universitetskamreren, Kollegiassessorn Westermarcks och Folkskoleinspektorn Öhbergs hos Magistraten ånyo framställda yrkande att kanal under Andregatan från närheten af Annegatan till Vestra Henriksgatan måtte, enär sådan, oaktadt deras år 1877 gjorda enahanda anhållan och det utredda förhållandet att trakten i fråga svårligen besväras af grundvatten, icke ens ännu anlagts, åtminstone under nästkommande år byggas, har Magistraten, i stöd af utaf sökandene åberopade 65 och 68 §§ i Byggnadsordningen, genom

utslag den 18 innevarande November förklarar det skall den af Stadsingeniören bland andra allmänna arbeten för 1879 till anläggande föreslagna kanalen under sagde del af Andrégatan byggas på stadens bekostnad, såsnart den af honom tillika förordade sammelkanalen under vestra Henriksgatan från Andrégatan till hörnet af Alexanders- och Östra Henriksgatorna blifvit anlagd och förty aflopp för den af bemälda sökande påyrkade kanalen erhållits.

Stadsingeniören föreslår att en kanal under nästkommande år anlägges under Lappviks- Eriks- Alberts- och Wladimirsgatorna för en kostnad af 38,000 mark. Magistraten har infört i förslaget en summa af 15,000 mark att under sagda år användas till byggande af en del af kanalen. Arbetet kan, enligt hvad Stadsingeniören uppgifvit, fördelas på flera år.

I öfrigt åberopar Magistraten hvad Drätselkammaren i sin skrifvelse anför rörande allmänna arbetena för år 1879.

Vidkommande vattenledningen och diverse utgifter lemnar Drätselkammaren jemväl upplysning.

Bland *inkomsterna* förekommer efter Drätselkammarens aflemnande upplysning eller, efter hvad Drätselkammaren för Magistraten lagt i öppen dag, främst hvad af förberörda donerade fonder ännu finnes i behåll uti skuldsedlar, hypoteksföreningsobligationer och aktier, utgörande tillsammans inemot 93,000 mark, äfvensom chausséobligationer och påräknad kontant behållning. Som det beslutade lånet 350,000 mark icke kan hinna före årets utgång erhållas, har det icke heller upptagits såsom tillgång vid nästa års början.

Om stadens inkomster är, utöfver hvad Drätselkammaren om dem meddelar i sin skrifvelse, intet annat att säga, än att de nedgå årligen i samma mån utgifterna ökas. En inkomst, som, på sätt Kammarerna äfven antyder, alldeles utsinar, är bura- och antagningsafgiften, såframt den nya näringslagen varder fastställd.

Bland diverse inkomster äro upptagne jemväl elevernes i söndagsskolan afgifter, äfvensom hyra för provisionela sjukhusets för kommunen obehöfliga lokal införts förslagsvis till enahanda belopp, som staden för lokalen utgifver.

En ny inkomst, som bort upptagas ibland diverse andra, ifall den icke redan till största delen influtit i år och allaredan användts, är hundskatten. Hvad deraf återstår att under nästkommande år debitera och uppbära, är så ringa, att beloppet deraf icke ens förslagsvis upptagits. Enligt 3 § i Kejserliga Förordningen den 20 Maj 1878 om utgörande af skatt för hundar, skall Magistraten vid årets utgång till Herrar Stadsfullmäktige aflemba förteckning öfver de under innevarande år inom denna kom-

mun till beskattning anmälda hundar och förestå till hvilket kommunala ändamål skatten må användas.

Utom andra statsbidrag ingår i förslaget äfven bidraget till stadens söndagsskola.

För vattenförbrukning är förslagsvis införd en inkomst af 35,000 mark. Dertill stiger dock denna inkomst antagligen icke. — Såsom motvigt mot den första utgiftssumman i förslaget har Magistraten ibland inkomster under rubriken «vattenledningen» införd en anvisning å denna summa, emedan för vattenledningen under nästa år ju icke erfordras mera än under utgiftstiteln «vattenledningen» upptagits. Ifall under detta år hade uttaxerats, i stället för hela det vid 1877 års utgång återstående, oanvända beloppet 524,000 mark af anslaget för stadens vattenledning, blott såmycket, som enligt Magistratens budgetförslag för året 1878 erfordrats, skulle man i nästa år behöft uttaxera återstoden af anslaget och bragt saken på redig fot, dock utan att behöfva tala om en kassabrist två gånger och till fyllande af samma brist uttaxera medel två gånger.

Det belopp, som ytterligare erfordras, utgör, förutom den Arnellska testamentsfonden, som från förslaget uteglömts, 1,322,460 mark 35 penni och tillsammans med den 1,341,423 mark 77 penni. Orsaken till denna höga summa och det deraf beroende höga uttaxeringsbeloppet måste, på sätt i det föregående redan antydts, sökas deruti att, genom en oförklarlig blunder af vederbörande, såväl de medel som under innevarande år uttaxerats för att vara äfven under nästkommande år lagligen användbara för vattenledningen, som större delen af de donerade medlen användts för betäckande af detta års löpande utgifter, hvarföre en motsvarande summa, sedan detta abnormalt förfaringssätt, som dock icke berott af felaktig bokföring, af Magistraten uppdragats, nu måste upptagas för att fylla bristen i stadskassan och ersätta vattenlednings- och de donerade fonderna deras försträckta medel. — Om det af Herrar Stadsfullmäktige ansökta lån ur Statsverkets fonder erhålles, minskas det «erforderliga beloppet» med 350,000 mark

Upplånas ytterligare på ett håll eller i smärre poster, inclu-

sive lånet ur de under folkskoledirektionens förvaltning
stående fonder, sextiotusen mark, hvarom beslut nyli-

gen fattats, inalles 419,000 »

så skulle återstå att uttaxeras 572,423 » 77 penni.

Summa 1,341,423 » 77 penni.

Denna uttaxeringssumma kommer väl att kännas tung under dessa, ännu mer än i fjol betryckta tider, men någon utväg torde icke finnas att undgå denna taxering.

Lånet å 350,000 mark är att anses såsom upptaget för innevarande års gatu-planeringsarbeten och kanalbyggnader. Af kostnaden för nästkommande års allmänna arbeten 555,500 mark belöper sig inemot 340,000 mark på enahanda och andra sådana arbeten, hvilka under kommande år antingen bereda stadens inkomst eller frigata blifvande skattskyldige medlemmar i kommunen från eljest oundvikliga kostnader för samma arbeten, derest de skulle uppskjutas.

I fall deremot anstånd med kajbyggnaden och inrättande af fiskhamn vid Skattuddens sydvästra strand utverkades, minskades det «erforderliga beloppet» med 120,000. Och om tillstånd vidare söktes och erhöles att på längre återbetalningstid få upplåna de af Fattigvårdsdirektionen förut bevarade 33 särskilda donerade fonder, minskades nämnde summa ytterligare med 177,135 mark 11 penni. Efter afdrag jemväl af omförmälda tvenne lån å 350,000 mark och å 60,000 mark från det «erforderliga beloppet» skulle dock återstå att uttaxeras 634,288 mark 66 penni.

Utom Drätselkammarens ofvanåberopade skrifvelse bifogas härjemte kammarens aflemnade upplysningar, förteckning öfver arrendetomter, som af kammaren föreslås att till inlösen upplåtas under instundande år, tvenne sammandragna och förseglade samlingar af specialförslag, ett kostnadsförslag till omläggning af Alexanders- med flere gator, äfvensom ritningar och projekter, hörande till de föreslagna allmänna arbetena för 1879.

På Magistratens vägnar:

Oskar Palmgren.

Edvard Loo.

F:d.

F ö r s l a g

öfver

Helsingfors stadskommuns utgifter och inkomster

år 1879,

upprättadt med ledning af Drätselkammarens för sådant ändamål aflemnade upplysningar. samt de af staden tillsatta särskilda styrelser och personers i enahanda afseende ingifna specialförslag, på sätt 58 § i Kejserliga förordningen den 8 December 1873, angående kommunalförvaltning i stad, och 19 § i det för Drätselkammaren den 13 Oktober 1876 fastställda reglemente föreskrifva.

Utgifter.

I. Skulder.

1:o. Brist från år 1878 att betäckas.

Emedan det lån å 350,000 mark, som till bestridande af kostnaden för särskilda under sagda år utförda allmänna arbeten skulle upptagas, ännu icke erhållits samt af de medel, 1,500,000 mark, som, enligt förstärkte Stadsfullmäktiges af Kejserliga Senaten fastställda beslut, enkom för bestridande af de med vattenledningens inlösande förenade utgifter upplånats och af hvilka intill 1877 års utgång för vattenledningen m. m. utgifvits 974,982: 65 och under år 1878 torde ytterligare åtgå 309,532: 72 återstoden eller 215,484: 63 anlåtats för de behof, för hvilka förstsagda lån var ämnadt, förefinnes alltså i stadskassan en brist, som, för att vattenledningsmedlen må vara lagligen användbara under år 1879, måste genom uttaxering eller anskaffande af nytt lån betäckas med 215,484: 63.

2:o. Å lånet för *stadens reglering*, utgörande den 31 December 1878 i återstående kapital 89,448 mark, erlägges till Finlands Statskontor den 15 Januari 1879 i amortering 2 % å det ursprungliga skuldbeloppet 264,400 mark med 5,288: —

3:o. Å lånet för *rådhusbyggnaden*, uppgående sedan den 1 Oktober 1878 i återstående kapital till 22,564 mark, inbetalas till Statskontoret den 1

Oktober 1879 i amortering 2 % å det ursprungliga skuldbeloppet 125,714 mark med			2,516: —	
och ränta 4 % å förestående oguldna belopp			902: 56.	3,418: 56.
4:o. Å lånet för chausséerna, utgörande sedan den 1 Maj 1878 i återstående kapital 69,964 mark 60 penni, inbetalas till Statskontoret den 1 Maj 1879 en annuitet af 5 ¹ / ₂ % å skuldens ursprungliga belopp 100,000 mark, eller ränta å 4 % å det oguldna beloppet med				
			2,798: 58.	
och återstoden af annuiteten i amortering			2,701: 42.	5,500: —
5:o. Å chausséobligationerna, uppgående sedan den 1 Februari 1875 till 140,000 mark, erlägges årligen i amortering och 3,6 % ränta				
				7,650: —
6:o. De till kommunens fattige donerade trettiotvå fonder, som år 1876 utgjorde tillsammans 158,171 mark 69 penni och hvilka samma år upplånats till bestridande af kommunens utgifter, böra, enär tillstånd till lånets upptagande på längre återbetalningstid än redan förflutna två år icke utverkats, till kapitalbeloppet återställas med				
			158,171: 69.	
hvarutom ett års ränta å 6 % bör erläggas å sagde summa med			9,490: 30.	167,661: 99.
7:o. De till anskaffande af eget hus för folkbiblioteket och läsesalen donerade medel, hvilka, uppgående den 31 December 1878 till 68,794 mark 24 penni, användts till betäckande af kommunens utgifter, måste af enahanda skäl som nästnämnda fonder jemväl återställas till kapitalet med				
			68,794: 24.	
hvarjemte ett års ränta derå å 5 % bör erläggas med			3,439: 71.	72,233: 95.
8:o. De af affidna Folkskollärarinnan Klara Wilhelmina Törmälä till en fond för ett blifvande "hem för trogna ålderstigna tjänarinnor i Helsingfors" donerade och till stadskassan i September månad år 1877 inlevererade medel, utgörande 15,568 mark 32 penni, de der åtminstone till en del äfven användts till bestridande af kommunens behof, böra på samma grund som de under mom. 6 och 7 upptagna skulder till kapitalet återställas jemte 6 % ränta derå från den 1 Oktober 1877 till och med den 31 December 1878 med				
			16,735: 94.	
hvarutom ränta derå å 6 % erläggas skall under år 1879 med			1,004: 16.	17,740: 10.
9:o. Å fonden för dugligt tjenstefolks belönande, hvilken, uppgående den 31 December 1878 till 7,332 mark 51 penni, "från 1875 års början				

och för framtiden deremot utgör en Helsingfors kommuns tillhörighet", upptages här ränta å 5 % för år 1879 med	366: 63.
10:o. Å vattenledningslånet 1,500,000 mark, hvarå amorteringen vidtager först år 1887, erlägges ränta den 1 Maj och 1 November 1879 med in- alles	75,000: —
11:o. Å ett kassakreditivlån å 200,000 mark, som under år 1879 tilläfvventyrs måste upptagas, erlägges i provision 1½ % med	3,000: —
och ränta förslagsvis	<u>4,000: —</u> 7,000: —

II. Stadens embetsverk.

Magistraten.

1 politieborgmästare, lön	7,000: —	
hyresmedel	<u>2,000: —</u>	9,000: —
1 justitierådman, lön	3,500: —	
dyrtidstillägg	1,000: —	
viceordförandearvode	<u>1,000: —</u>	5,500: —
1 politierådman, lön		3,500: —
1 d:o d:o d:o	3,200: —	
dyrtidstillägg	<u>1,000: —</u>	4,200: —
1 d:o (vakant), lön		3,200: —
Anm. Under ledigheten tillfaller sistsagde lön, med afdrag af vikariens arvode 200 mark i månaden, civilstatens enke- och pupillkassa.		
2 notarier, lön	<u>1,600: —</u>	<u>3,200: —</u> 28,600: —

Rådstufvurätten.

1 justitieborgmästare, lön	7,000: —	
dyrtidstillägg	<u>2,000: —</u>	9,000: —
3 justitierådman, lön	3,800: —	
dyrtidstillägg	<u>1,000: —</u>	14,400: —
1 justitierådman (vakant), lön	3,500: —	
dyrtidstillägg, förslagsvis för 9 månader	<u>750: —</u>	4,250: —
2 justitierådman (vakanta), lön	3,200: —	
dyrtidstillägg åt den ena förslagsvis för 9 månader	<u>750: —</u>	7,150: —
Arvode åt 2:ne afdelningsordförande	<u>1,000: —</u>	2,000: —
Anm. De löner, som äro förenade med de tre lediga justi- tierådmanstjänsterna, tillfalla under ledigheten civilsta-		

tens enke- och pupillkassa, med afdrag af vikariernes arvoden å 200 mark i månaden.

4 notarier för civil. prot., lön	1,600:—	6,400:—	
4 d:o för kriminal prot., lön	2,000:—	8,000:—	51,200:—

Magistratens och Rådstufvurättens

a) gemensamma biträden:

1 magistratssekreterare och notarius publicus, lön	1,600:—		
1 aktuarie, lön	2,000:—		
dyrtidstillägg	500:—	2,500:—	
1 kanslist, lön		1,200:—	
1 translator för ryska språket, arvode		1,000:—	
1 d:o för finska d:o d:o		400:—	
2 stadsfiskaler, lön	2,000:—		
dyrtidstillägg	500:—	5,000:—	11,700:—

b) betjening:

3 stadsfogdar, lön	1,200:—		
dyrtidstillägg	400:—	4,800:—	
2 biträdande, arvoden förslagsvis under 9 månader	1,200:—	2,400:—	
3 exekutionsbetjente, lön	600:—		
dyrtidstillägg	200:—	2,400:—	
10 stadsbetjente, lön	600:—		
beklädnadshjelp	28: 56		
dyrtidstillägg	200:—	8,285: 60.	
1 rådhusvaktmästare, lön	400:—		
dyrtidstillägg	400:—	800:—	
1 rådhusdrenge, lön	360:—		
dyrtidstillägg	120:—	480:—	19,165: 60.

Anm. De begge sistnämnde åtnjuta dessutom fri bostad och ved.

och c) expenser 4,000:—

Pensioner åt i stadens tjänst aflidne personers enkor

och barn:

Åt Lagmansdottren A. S. Mattens	200:—
» Rådmansekan J. S. T. Decker	400:—
» Magistratssekreteraredottren M. K. Bergenklinga	280:—
» d:o M. K. Wirzenius	266: 67.
» Stadsfiskalsenkan J. C. Winter och hennes barn	300:—
» Rådmandöttrarna F. C. och H. S. Bergholm	340:—

Åt Kämnersrättsordföranden F. Backmanssons son A. F. Back-		
mansson och dotter I. E. Backmansson	300: —	
» Rådmannen Crohns tre barn	600: —	
» Hofrättsassessorn C. A. Öhrnbergs tvenne barn	<u>1,200: —</u>	3,886: 67.

III. Kommunalförvaltningen.

Stadsfullmäktige.

1 sekreterare, arvode	2,800: —	
1 notarie, d:o	2,800: —	
1 vaktmästare, d:o	500: —	
Expenser	<u>3,600: —</u>	9,700: —

Drätselkammaren.

1 ordförande, arvode	5,000: —	
1 sekreterare, lön	4,000: —	
1 kanslibiträde, arvode	1,200: —	
1 vaktmästare, d:o	500: —	
Arvode åt en finsk translator	100: —	
Expenser	2,000: —	
Hyra för Drätselkammarens lokal	<u>2,500: —</u>	15,300: —

Drätselkontoret.

1 stadskamrer, lön	6,000: —	
arvode för räkenskapernas behö-		
riga aflemnande	<u>400: —</u>	6,400: —
1 kamrerarebiträde		4,800: —
1 stadskassör, lön	3,800: —	
misräkningspenningar	<u>800: —</u>	4,600: —
1 stadsbokhållare, lön		3,000: —
2 kontorsskrifvare, d:o tillsammans	1,200: —	
dyrtidstillägg d:o	<u>400: —</u>	1,600: —
1 vaktmästare (den 11:te af de i 1869		
års stat upptagne stadsbetjente), lön	600: —	
beklädnadshjelp	28: 56	
dyrtidstillägg	<u>200: —</u>	828: 56
Expenser	<u>1,200: —</u>	22,428: 56.

Tolagskontoret.

1 vågmästare för inkommande expeditionen, (sysslan vakant), lön	3,600: —	
arvode för räkenskapernas behöriga aflemnande	400: —	4,000: —
1 vågmästare för utgående expeditionen, lön	2,200: —	
arvode för räkenskapernas behöriga aflemnande	200: —	2,400: —
1 biträde vid inkommande expeditionen, förslagsvis för 8 månader, å	200: —	1,600: —
Ersättning åt vågmästarene för debetsedlar, förslagsvis		400: —
1 vaktmästare, lön	600: —	
beklädnadshjelp	28: 56	
dyrtidstillägg	200: —	828: 56
Arvode för erhållande af dagliga uppgifter från Tullkammaren		500: —
Arvode för kringbärande af debetsedlar		350: —
Mätarearvode		3,000: —
Hyra för tull- och packhusmagasiner		4,440: —
Expenser	800: —	18,318: 56.

Hamnkontoret.

1 hamnkapten, lön	3,000: —	
4 % af uppbörden, förslagsvis	3,296: —	6,296: —
1 hamnmästare i Sörnäs, förslagsvis 8 månader, lön	1,333: 33	
hyresmedel	400: —	1,733: 33
1 hamnkontorsbokhållare, lön	2,500: —	
2 % af uppbörden, förslagsvis	1,648: —	4,148: —
1 äldre vaktmästare, lön	900: —	
beklädnadshjelp	100: —	1,000: —
1 yngre vaktmästare, lön	800: —	
beklädnadshjelp	100: —	900: —
6 hamnkonstaplar, lön	650: —	
beklädnadshjelp	100: —	4,500: —
2 packare och vräkare, lön	400: —	800: —

1 parmmätareälderman	200: —	
Rengöring af hamnar, kajer m. m.	900: —	
Expenser förslagsvis	<u>600: —</u>	21,077: 33.

Byggnadskontoret.

1 stadsingenjör, lön	7,000: —	
resemedel	<u>600: —</u>	7,600: —
1 biträdande ingenjör för år 1879, arvode	3,600: —	
1 bokhållare, lön	2,000: —	
1 trädgårdsmästare, lön	1,200: —	
dyrtidstillägg	<u>600: —</u>	1,800: —
1 parkvakt, lön	720: —	
1 skogsvakt, lön	720: —	
Biträde vid mätningar af stadens marker och kar-		
tors uppgörande	1,000: —	
Biträde vid utstakning af nya gator och tomter		
samt projekters uppgörande	3,000: —	
Hyra för byggnadskontorets lokal i gården N:o 18		
vid Fabiansgatan	650: —	
Expenser	<u>500: —</u>	21,590: — 108,414: 45.

IV. Gatubelysning.

73 gaslyktor af 1:a och 2:a klassen,		
lysande enhvar 2,894 timm.		
50 min.	211,322 50'	
206 dito af 3:e klassen, lysande en-		
hvar 1,170 timm. 30 min.	241,123	
218 dito af 4:e klassen, lysande en-		
hvar 2,146 timm. 30 min.	<u>467,937</u>	
497 lyktor	timmar 920,382 50'	
å 4 penni per timme, mark	36,815: 31	
Garanterad ersättning åt gaslysningsbolaget för		
nyuppsatte 13 stycken lyktor	1,073: —	
Dito dito för 12 st. lyktor å vägen till accouche-		
mentsinrättningen, med hvilka uppsättning		
pågår, förslagsvis	948: 60	
Enligt §§ 31 och 32 i gaslysningskontraktet till-		
kommer en utgift af förslagsvis	4,495: 88	
1 gaskontrollör, arvode	<u>1,000: —</u>	44,332: 79.
181 terpentinelyktor å 120 mk	21,720: —	

Tillskottsafgift för 20 lyktor, som lysa 1 timme

längre, à 10 mk	200: —		
Belysning i Sörnäs, förelagsvis	<u>1,000: —</u>	<u>22,920: —</u>	67,252: 79.

V. Brandverk.

a) Byggnader och hyror:

Underhåll af brunnar och vattenuppföringsverk	2,500: —		
Hyra för brandmanskapet vid norra brandtornet	2,500: —		
Dito för dito vid södra brandtornet	<u>4,400: —</u>	9,400: —	

b) Eldning och lysning:

40 famnar björkved, entreprenad à 20 m.	800: —		
100 famnar barrved, entreprenad à 16 m.	1,600: —		
Ljus och olja	<u>1,200: —</u>	3,600: —	

c) Redskapens underhåll		2,500: —	
-----------------------------------	--	----------	--

d) Aflöningar och andra förmoner:

1 brandmästare, lön	3,200: —		
hyresmedel	<u>600: —</u>	3,800: —	
1 underbrandmästare, lön	1,000: —		
1 sekreterare vid Brandkommissionen	600: —		
1 sprutmästare, äldre, lön	560: —		
dyrtidstillägg	100: —		
beklädnadsmedel	60: —		
skrifvarehjelp	<u>40: —</u>	760: —	
1 sprutmästare, yngre, lön	480: —		
dyrtidstillägg	100: —		
beklädnadsmedel	60: —		
skrifvarehjelp	<u>40: —</u>	680: —	
2 maskinister, lön à 300 mk	600: —		
2 eldare, lön à 720 mk	1,440: —		
1 vaktmästare, lön	200: —		
2 kosthållerskor, lön à 240 mk	480: —		
60 brandkonstaplar, lön	240: —		
beklädnadsmedel	40: —		
dyrtidstillägg	<u>60: —</u>	20,400: —	
Arvode för vården af brandverkets telegrafinrätt- ning	<u>150: —</u>	30,110: —	

e) Stall för 12 hästar:

4,380 lispund hö, entreprenad à 43 p.	1,883: 40		
73 tunnor hafre, d:o à 9: 99	729: 27		

Skoning	480: —		
Medicin	50: —		
Underhåll af seldon m. m.	200: —	3,342: 67.	
f) Gratifikationer, vatten till eldsvådor m. m.	3,000: —		51,952: 67.

VI. Polis och fångvård.

Polisinrättningen.

1 polismästare, lön	6,000: —		
hyresmedel	1,500: —		
underhåll af hästar och åkdon	1,500: —	9,000: —	
1 underpolismästare, lön	4,000: —		
hyresmedel	1,200: —		
underhåll af häst och åkdon	800: —	6,000: —	
2 ledamöter i poliskammaren, arvode à 600		1,200: —	
1 sekreterare, lön	1,400: —		
hyresmedel	600: —	2,000: —	
2 notarier, lön à 1,200		2,400: —	
2 kanslisters, arvode à 1,000		2,000: —	

Ordningspolisen.

2 kommissarier, lön	1,500: —		
hyresmedel	600: —		
tjenstgöringsarvode	300: —	4,800: —	
8 öfverkonstaplar, lön	750: —		
tjenstgöringsarvode	750: —	12,000: —	
30 äldre konstaplar, lön	500: —		
tjenstgöringsarvode	400: —		
beklädnadsmedel	200: —	33,000: —	
32 yngre konstaplar, lön	400: —		
tjenstgöringsarvode	400: —		
beklädnadsmedel	200: —	32,000: —	

Detektiva polisen.

1 kommissarie, lön	1,500: —		
hyresmedel	800: —		
tjenstgöringsarvode	500: —	2,800: —	
1 öfverkonstapel, lön	1,000: —		
tjenstgöringsarvode	800: —	1,800: —	

6 konstaplar, lön	500: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	
beklädnadsmedel	<u>200: —</u>	7,200: —
Expenser		740: —
Läkarearvode		600: —
Till ersättning af oförskyld skada ådragen i tjen-		
sten å kläder samt till gratifikation		1,000: —
Hyra för 2:a polisvaktkontoret	<u>2,400: —</u>	120,940: —

Stadshäktet.

1 fängelsevaktmästare, lön	300: —	
arvode för kosthållning	<u>120: —</u>	420: —
6 fängknektar, lön	500: —	
dyrtidstillägg	<u>100: —</u>	3,600: —
1 vaktqvinna		300: —
2 politikaflar, å 360 mk		720: —
Religiös vård		600: —
Förnödenheter, förslagsvis	<u>1,000: —</u>	<u>6,640: —</u> 127,580: —

VII. Sundhets-, sjuk- och fattigvård.

a) Sundhetsnämnden och hvad derunder lyder:

1 stadsläkare, lön	5,400: —	
hyresmedel	<u>1,600: —</u>	7,000: —
2 distriktsläkare, tjenstförrättande		
under 1/2 år å 1,200	2,400: —	
ordinarie 1/2 år å 1,500	<u>3,000: —</u>	5,400: —
1 sekreterare		800: —
2 barnmorskor, lön å 300		600: —
1 vaktmästare, arvode		400: —
Expenser		600: —
Hyra för vaccinations- och besigtningabyrån		600: —
D:o för ordinarie sjukhuset		3,650: —
D:o för provisionela d:o 1/2 år		1,500: —
1 ekonom		1,200: —
1 föreståndarinna		500: —
1 sjuksköterska å 45 mk per månad		540: —
1 dito å 40 mk per månad		480: —
1 dreng, lön	240: —	
kostpenningar	<u>290: —</u>	530: —

Kost för 25 sjuka, förslagsvis à 80 p:i	7,300: —		
Läkemedel	1,200: —		
Tvätt och vatten	800: —		
Ved och belysning	1,100: —		
Nya inventarier samt remont af lasarettspersedlar	1,000: —		
Diverse	700: —	35,900: —	
b) 1 veterinärläkare, arvode		600: —	
c) Fattigvårdsdirektionen och hvad derunder lyder:			
1 ordförande, lön	1,600: —		
dyrtidstillägg	1,400: —	3,000: —	
1 sekreterare, lön	1,200: —		
arvode	400: —	1,600: —	
1 vaktmästare, lön		400: —	
1 fattighusinspektör, lön	2,000: —		
extra arvode	500: —	2,500: —	
1 predikant		1,000: —	
1 sjuksköterska för fattiggården		360: —	
1 d:o för å sjukhuset intagna personer		360: —	
Hyra för direktionens lokal	500: —		
Städning af densamma	60: —	560: —	
Understöd åt de fattiga, ständiga	40,000: —		
tillfälliga	4,000: —	44,000: —	
Beklädnad för de fattiga å fattiggården samt medellösa folkskolebarn	2,600: —		
Kost för de fattiga å fattiggården	18,500: —		
Sjukvård	3,000: —		
Kostnad för sinnesrubbade personer, intagna å Lappvikens och Sjählö sjukhus	6,000: —		
Läkemedel	2,500: —		
Inventarier	600: —		
Ved	4,500: —		
Foder för 2 hästar	500: —		
Brandstodsafgifter	800: —		
Pension åt f. d. fattighusinspektören Eklund	500: —		
För oförutsedda behof och diverse	5,000: —	98,280: —	134,780: —

VIII. Undervisningsväsen.

a) Navigationsskolan, hyra	2,400: —		
Ved inklusive huggning	470: —	2,870: —	

b) Realskolan:

Hyra för skollokalen	6,000: —	
Ved och belysning	850: —	
Inventarier och diverse	1,000: —	
Hyresmedel åt rektor	1,200. —	
D:o åt 3 lärare à 900 mk	2,700: —	
Aflöning åt 1 vaktmästare	400: —	12,150: —

c) Slöjdskolans anslag 5,000: —

d) Folkskolorna:

Löner åt 2 lärare à 2,200	4,400: —	
» åt 1 d:o	2,183: 33.	
» åt 2 d:o à 2,000	4,000: —	
» åt 1 lärarinna	1,850: —	
» åt 4 d:o à 1,650	6,600: —	
» åt 3 d:o à 1,440	4,320: —	
» åt 1 d:o	1,340: —	
» åt 1 d:o	1,320: —	
» åt 1 d:o	1,296: —	
» åt 3 d:o à 1,200	3,600: —	
» åt 1 d:o	920: —	
» åt 1 d:o	900: —	
» åt 1 inspektor	4,000: —	
» åt 1 sekreterare	400: —	
» åt 1 ekonom	1,000: —	
» åt 1 vaktmästare	1,000: —	
Arvoden åt 6 biträdande lärare à 2,000	12,000: —	
» åt 1 sånglärare	1,500: —	
» åt 8 biträdande lärarinnor vid högre skola à 1,500	12,000: —	
» åt 1 sånglärarinna	1,200: —	
» åt 5 extra lärarinnor vid lägre skolor à 1,200	6,000: —	
» åt 4 timlärarinnor à 600	2,400: —	
Vikariatervoden, förslagsvis	2,500: —	
Hyrer för skollokaler	3,100: —	
Undervisningsmaterial, förslagsvis	2,500: —	
Material för handarbeten	1,000: —	
Skolmöbel och reparation af sådana, förslagsvis	1,500: —	
Belysning, förslagsvis	2,500: —	
Ved, förslagsvis	3,600: —	

Underhållskostnader för skolhus samt diverse, förslagsvis	4,120: 67		
För två lägre folkskolor i upphyrd lokal å villan "Surutoin":			
hyra	400: —		
skolmöbel	750: —		
diverse	800: —	1,950: —	97,000: —
Uppförandet af nytt folkskolehus, förslagsvis		60,000: —	
e) Söndagsskolan:			
Aflöningar	5,210: —		
Diverse utgifter	400: —	5,610. —	
f) Folkbibliotheket:			
Hyra	2,000: —		
Ved, 11 famn, inkl. huggning å 25 m.	275: —		
Belysning	375: —		
Böcker, tidskrifter och inbindning	1,000: —		
1 bibliotekarie, arvode	1,200: —		
1 vaktmästare, arvode	120: —		
Diverse och oförutsedda utgifter	230: —	5,200: —	187,830: —

IX. Staden åliggande allmänna onera.

a) Skjutshållning, entreprenad 12 hästar å 675	8,100: —		
b) Kronoutlagor:			
Båtsmansvakansafgift för år 1878	576: —		
Utsädespenningar och boskapsafgift	53: 4	629: 4.	
c) Inqvartering:			
Ersättning i penningar i stället för rum och öfriga förnödenheter å			
6 gifta generalmajorer å 3,302	19,812: —		
2 gifta stabsofficerare med regementschefsrättigheter å 2,939	5,878: —		
1 ogift dito med dito	2,513: —		
29 gifta dito utan förenämnde rättigheter å 2,040	59,160: —		
5 ogifta dito dito å 1,634	8,170: —		
21 gifta kaptener och stabskaptener å 1,548: 50	32,518: 50		
33 ogifta dito dito å 1,142: 50	37,702: 50		
6 gifta löjtnanter å 1,142: 50	6,855: —		
49 ogifta löjtnanter å 736: 50	36,088: 50		
3 gifta skrifvare med familjer	741: 60		

3 ogifta dito	185: 40	
Gensd'arnes styrelsens kansli	1,200: —	
4 kanslirum à 240	960: —	
Stallrum för 35 st. förenämnde officerare tillhörige hästar	2,100: —	
Hyra för kvarteret för resande militär	5,000: —	
För öfriga upphyrda lokaler	80,874: —	
30 parmar halm, förslagsvis à 15 mk	450: —	
460 famnar björkved à 22: 20	10,212: —	
240 famnar barrved à 16: 40	3,936: —	
1,600 skålpund ljus under 4 månader à 51 pi	816: —	
1,200 skålpund ljus under 3 månader à 60 pi	720: —	1,536: —

Inkvarteringsnämnden.

1 ordförande, arvode	2,000: —	
1 kvartermästare, lön	2,000: —	
1 sekreterare, lön	1,000: —	
1 translator, lön	400: —	
1 vaktmästare, lön	800: —	6,200: —
Hyra för nämndens lokal	2,000: —	
För oförutsedda behof och extra inkvartering, för- slagsvis	20,000: —	
Afkortning å uttaxeringsmedlen, förslagsvis	2,000: —	346,092: 50. 354,821: 54.

X. Byggnader och allmänna arbeten.

Underhåll af

1:o. Staden tillhöriga hus och byggnader	10,000: —	
2:o. Gator, kanaler och kajer:		
Omläggning af stadens andel i Gengatan, 200 qv. famnar à 7 m.	1,400: —	
Dito af Vinkelgatan, 63 qv. famnar à 7 mk	441: —	
Dito af stadens andel i Alexandersgatan	9,000: —	
Dito af Södra Esplanadgatan	24,300: —	
Dito af Fabiansgatan	8,000: —	
Dito af Unionsgatan	6,500: —	
Dito af Östra Skilnaden	3,000: —	
Öfrigt underhåll	12,000: —	64,641: —

3:o. Brunnar, vattenuppfodringsverk m. m. för brandväsendet:		
Ombyggnad af Globrunnen	2,000: —	
Täckning af 70 brandposter à 10 mk	700: —	
Diverse arbeten	<u>2,000: —</u>	4,700: —
4:o. Stadens allmänna landsvägar		3,000: —
5:o. Forsby hemmans vägalott:		
Lön för en fast anställd person	900: —	
Reparation af körbana, trummor, handräken och broar	<u>2,400: —</u>	3,300: —
6:o. Stadens chausséer:		
Lön för 2 fast anställda personer	1,800: —	
Grundlig reparation af 2,250 löp. fot körbana å östra chaussén à 5 mk	11,250: —	
Tillfällig reparation af körbanorna	3,000: —	
Dito dito af hus	300: —	
Dito dito af handräken	600: —	
Uppförande af en ny afloppstrumma under östra chaussén å villan N:o 37, 60 löp. fot af 3 qv. fot genomskärning à 14 m.	840: —	
Diverse	<u>210: —</u>	18,000: —
7:o. Stadens planteringar och trädskola	12,000: —	
8:o. Uppmuddring af större dammen i Kaisaniemi	3,000: —	
9:o. Reparation af hägnader kring stadens planteringar	1,500: —	
10:o. Vägar inom staden, tvättbryggor, bojar, lyktstolpar, vedmått, arbetsredskap, materialvaktens aflöning och diverse	10,000: —	
11:o. Allmänna latriner och pissoirer, förnämligast ren- hållning	2,000: —	
Nybyggnader:		
Anläggning af södra kajen och fiskarhamnen vid Skatudden	120,000: —	
Planering af gator enligt detaljförslag:		
1:o. Jägaregatan	14,350: —	
2:o. Smedsgatan	4,550: —	
3:o. Bangatan	24,300: —	
Expropriationslösen åt egaren af gården N:o 19 vid samma gata, Fabrikö- ren Alander		
	1,576: —	
Dito åt egaren af gården N:o 18 vid samma gata, Bokbindaren Laurent	<u>8,348: —</u>	34,224: —

4:o.	Sjömansgatan	50,800: —	
5:o.	Gengatan	<u>12,100: —</u>	140,324: —
Planering af vägar:			
1:o.	Vägen till djurgårdsvillorna längs Thölö vikens norra strand, år 1879 för	4,000: —	
2:o.	Fortsättning af vägen utmed Guntäckts rå, till villorna Sofielund, Guntäckt och Backas, 900 löp. fot à 2 mk	1,800: —	
3:o.	Planering och stenläggning af vägen till tvättbryggan vid "Långa bron" enl. detaljförslag	<u>1,800: —</u>	7,600: —
Anläggning af kanaler enl. detaljförslag:			
1:o.	Under vestra Henriks- och Alexandersgatorna från Andrægatan till hörnet emellan Alexanders- och Östra Henriksgatorna	8,500: —	
2:o.	Under Wladimirsgatan från Georgsgatan till Vestra Henriksgatan	3,000: —	
3:o.	Under Andrægatan från närheten af Annegatan till Vestra Henriksgatan	4,900: —	
4:o.	Under Andrægatan i trakten af Albertsgatan	3,000: —	
5:o.	Under Lappviks-, Eriks-, Alberts- och Wladimirsgatorna, under 1879, för	15,000: —	
6:o.	Under Nylandsgatan från Georgs- till Fredriksgatan	15,100: —	
7:o.	Under Annegatan från midten af kvarteren 88 & 89 till Stora Robertsgatan	2,650: —	
8:o.	Kanal från Nikolaigatan genom kvarteren 44 & 42, Kaisaniemi park och botaniska trädgården, oberäknadt Medicinalstyrelsen påförde 2,400 mk	<u>20,400: —</u>	72,550: —
Anläggning af kaj af sänkkistor i Sörnäs, 50 fot framför nuvarande strandskoningen, totallängd 650 fot à 80 mk 52,000 mk, fördeladt på 2 år			
			26,000: —
För en lyftkran, förslagsvis			6,000: —
Husbyggnader:			
1:o.	20 st. mångleribodar med veranda jemte platsens inhägnad och stenläggning enligt detaljförslag	27,195: —	
Jemte de sistnämnda torde ett afträde tillika få uppföras.			
2:o.	5 st. kiosker för offentliga anslag à 400 mk	2,000: —	

3:o. Ett kokhus i Sörnäs, byggnaden af tegel, utgörande i golftyta 675 qv. fot, inrymmande 4 spisar	5,000: —	
4:o. Ett beckhus i Sörnäs, byggnaden af tegel, golftyta 300 qv. fot	2,000: —	
5:o. 3 st. pissoirer af jern, inklusive uppställning och vattenledning å 900 mk	<u>2,700: —</u>	38,895: —
Renhållning af:		
Stadens allmänna platser och gatuandelar, entreprenad	<u>12,000: —</u>	555,510: —

XI. Stadens vattenledning.

Återstoden af köpeskillingen för vattenledningen förfaller antagligen under året till utbetalning med	200,000: —	
För rörledningsanslutningar till enskildes gårdar, förslagsvis	2,500: —	
Driftkostnad för vattenledningen å 2,700 mk i månaden	32,400: —	
Aflöning åt vattenledningsstyrelsens ingenjör å 300 mark i månaden	3,600: —	
Arvode åt en sekreterare å 40 mk i månaden	480: —	
För oförutsedda behof, förslagsvis	<u>1,000: —</u>	239,980: —

XII. Diverse.

Eldnings- och lysningsämnen	3,500: —	
Anslag för signalering af middagstimmen	300: —	
För stormvarningstelegram, förslagsvis	250: —	
Oförutsedda och diverse utgifter	10,000: —	
Afkortning å uttaxerade medlen, utom inqvarteringen	<u>25,000: —</u>	39,050: —
		Summa <i>Fmy.</i> 2,563,067: 58.

Inkomster.

I. Beräknad behållning från 1878.

Skuldsedlar	65,500: —	
Chausséeobligationer	57,900: —	
Hypoteksföreningsobligationer	5,170: —	
En premie obligation	38: —	
Aktier	32,000: —	
Kontant den 31 December 1878, cirka	<u>20,000: —</u>	180,608: —

II. Räntor.

Å bankdepositioner, förslagsvis	1,800: —	
Å obligationer	250: —	
Å skuldsedlar, förslagsvis	3,000: —	
Å Elgska donationen	2,042: 76.	
Dividend å aktier, förslagsvis	<u>2,800: —</u>	9,892: 76.

III. Tomtlösen.

För odisponerade tomter	20,000: —	
För arrendetomter	<u>20,000: —</u>	40,000: —

IV. Stadens fasta egendom.

a) Donerade hemmansräntor, förslagsvis	2,900: —	
b) Arrenden för jord med eller utan hus samt för vårdshus, förlagsvis	70,000: —	
c) Arrenden för tomter	7,000: —	
d) Hyra för narinkbodas, förslagsvis	10,000: —	
e) Qvarnränta	200: —	
f) Chausséarrende, förslagsvis	15,150: —	
g) Simhusavgifter, dito	300: —	
h) För hötägten i Thölö park m. fl. ställen, dito	1,000: —	
i) Fiskevattens afgifter	<u>700: —</u>	107,250: —

V. Tomtören 1,612: 20.

VI. Inkomstgifvande rättigheter.

a) Tolag: ordinarie	51,000: —	
inqvarterings	<u>25,500: —</u>	76,500: —
b) Trafikavgift		125,000: —
c) Mättningsavgift		4,500: —
d) Transito magasinshyra		120: —
e) Hamnavgift		76,000: —
f) Broavgift		2,600: —
g) Barlastavgift		1,000: —
h) Vägningsavgift		1,100: —
i) Kokhusavgift		300: —
k) Marknadsavgift		700: —
l) Auktionsprovision		600: —
m) Bura- och antagningsavgifter		1,000: —

n) Hyrkuskafgift, 150 hästar à 24 mk	3,600: —	
o) Grönsaksförsäljningsavgifter	300: —	
p) Gerningsören	400: —	
q) Mångleriafgifter	2,000: —	
r) Biljardavgifter	270: —	
s) Afgifter för tillställningar emot entrée	4,000: —	
t) Afgifter af i Ryssland vistande personer	1,500: —	
u) Månatliga avgifter af utländingar	800: —	
v) Bouppteckningsprocenter	3,500: —	
x) Kollektmedel	300: —	
y) Sakören: stadens andel	1,000: —	
kronans d:o, donerad till staden	3,100: —	
de fattiges	1,100: —	5,200: —
		311,290: —

VII. Diverse.

För sjukvård å feberlasarettet	500: —	
» fattighjons arbeten	700: —	
Jordafkastning från fattiggården	700: —	
Ersättning för underhåll af fattiga	2,200: —	
Elevers i folkskolan avgifter	2,200: —	
D:o i söndagsskolan	1,200: —	
D:o handarbeten	750: —	
Boklån	500: —	
Hyra för en del af 2:a polisvaktkontorets lokal	400: —	
D:o för provisionela sjukhuset	1,500: —	10,650: —

VIII. Statsbidrag.

a) Till folkskolorna	26,000: —	
b) Till söndagsskolan	2,400: —	
c) Till polisinnrättningen	73,280: —	
d) Till inqvarteringen, förslagsvis	212,395: —	
e) Till gatubelysningen	10,000: —	
f) Stadens andel i bränvinsskatten för år 1877	4,744: 64.	328,819: 64.

Vattenledningen.

För vattenförbrukning, förslagsvis	35,000: —	
Återstoden af vattenledningslånet	215,484: 63.	250,484: 63.
Det belopp, som ytterligare erfordras	1,322,460: 35.	
	<i>Samt</i> 2,563,067: 58.	

Emedan ett lån ur Statsverkets fonder å <i>Fm.</i>	350,000: —
redan ansökt hos Kejsarliga Senaten samt beslut af Stadsfullmäktige jemväl fattats att ur de under Folkskoledirektionens förvaltning stående fonder på högst två år upplåna	60,000: —
föreslås att ytterligare upplånas	340,000: —
som motsvarar hvad af kostnaden för de i förslaget upptagna allmänna arbeten 555,510: mark ungefärligen belöper sig å gatuplaneringar, kanalbyggnader och andra sådana arbeten, hvilkas utförande bereder staden inkomst i framtiden eller fritager blifvande skattskyldige medlemmar i kommunen från eljest oundvikliga kostnader för samma arbeten, derest de uppskjutas, äfvensom att återstoden uttaxeras med .	572,460: 35.
Summa	1,322,460: 35.
eller att anstånd sökes med kajbyggnadens och fiskhamnens inrättande vid Skatuddens sydvestra strand, hvarför kostnaden i förslaget upptagits till	120,000: —
samt tillstånd utverkas att på längre återbetalningstid upplåna samtliga till de fattige donerade fonder, utgörande	158,171: 69.
äfvensom att återstoden uttaxeras med	634,288: 66.
ofvanstående tvenne lån	410,000: —
Summa	1,322,460: 35.

Helsingfors rådhus den 25 November 1878.

Magistraten.

HELSINGFORS,

J. Simelii arfvingars tryckeri, 1878.

Utskottsbetänkande angående det af Magistraten uppgjorda förslag öfver Helsingfors stadskommuns utgifter och inkomster år 1879.

Sedan Stadsfullmäktige den 19 sistlidne November åt undertecknade uppdragit att, så snart Magistraten hunne aflemna sitt förslag rörande stadens inkomster och utgifter under år 1879, skrida till granskning af detsamma och i sinom tid med betänkande i ämnet till Stadsfullmäktige inkomma, har utskottet den 3 innevarande December fått emottaga berörda förslag jemte dertill hörande handlingar, af hvilka ej mindre inkomst- och utgiftsförslaget än Magistratens och Drätselkammarens skrivelser i ämnet äfvensom Stadsingenjörens motivering af Byggnadskontorets förslag rörande de allmänna arbetena under instundande år allaredan blifvit till tryck befordrade och bland Stadsfullmäktige utdelade.

Till utskottet hafva Stadsfullmäktige vidare den 29 November remitterat

1:o) t. f. stadsträdgårdsmästaren Jernströms ansökning om löneförhöjning, och

2:o) en af Drätselkammaren insänd skriftelse från Universitetets ekonomiedivision angående en i budgetförslaget under X:de utgiftstiteln intagen post: »kanal från Nikolaigatan genom kvarteren 44 & 42, Kaisaniemi park och botaniska trädgården»; Och skall utskottet till dessa ärenden i det följande återkomma.

Vid granskning af Magistratens nu ifrågavarande budgetförslag har utgiftstiteln I. gifvit utskottet anledning till följande erinringar.

Punkten 1:o. Under denna punkt har Magistraten såsom »brist från år 1878» upptagit den återstod af vattenledningslånet, som för bestridande af 1879 års utgifter för vattenledningen borde förefinnas disponibla i stadskassan och hvilken återstod Magistraten, under antagande att utgiften 1878 skulle stiga till *Finf.* 309,532: 72, beräknat uppgå till *Finf.* 215,484: 63.

Utskottet vill härvid först anmärka att Magistraten, som sannolikt hemtat sina siffror från . Vattenledningsstyrelsens specialförslag, der brutto utgiften för 1878

verkligen upptagits till 309,532: 72, icke fästade afseende dervid att t. f. Vattenledningsstyrelsen i det följande från sagda summa afdragit kalkylerade inkomsten under 1878 eller *Smk.* 35,000: — (deraf omkr. 9,000: — egentligen 1877 års inkomster, ehuru först under detta år inflyttna och i böckerna observerade) — hvadan *nettoutgiften* för vattenledningen för år 1878 beräknats till 274,532: 72 och behållningen af vattenledningsmedlen ult. december således till omkring 250,000: — Hithörande siffror i Magistratens förslag torde i hvarje fall sålunda rättas. Utskottet anser emellertid för sin del lämpligast att hela denna punkt utgår. Magistraten synes utgått från den uppfattning att i Drätselkammarens förslag till budgetens för 1879 uppställning förelegat enahanda brist, som i Magistratens budgetförslag för år 1878 och har i sin skrifvelse framlagt denna uppfattning. Förhållandet med budgeten för innevarande år 1878 var emellertid ett alldeles annat. Då gällde det att i stadskassan återställa ej blott den del af vattenledningslånet, hvilken under år 1878 beräknades komma att för vattenledningen utgifvas och hvilken summa under utgiftstiteln XII blifvit af Magistraten såsom utgift observerad, utan derutöver den del af samma lån, som vid utgången af 1878 borde i stadskassan förefinnas. Och denna sistnämnda summa eller *Smk.* 235,920: (= skilnaden mellan bland utgifter upptagna posten *Smk.* 524,000: — och inkomstposten *Smk.* 288,080) hvarmed utgiftssumman i förhållande till inkomstsumman af Stadsfullmäktige på budgetsutskottets tillstyrkan då höjdes, den hade den allvarliga betydelse att taxeringssumman måste med motsvarande belopp ökas. Nu är förhållandet ett annat. Drätselkammaren hade redan i sitt förslag såsom utgift för vattenledningen observerat räntan å vattenledningslånet *Smk.* 75,000: äfvensom öfrige utgifter, tills. 239,980: och såsom inkomst beräknat *Smk.* 35,000:. Nettoutgiften skulle i enlighet härmed uppgå till *Smk.* 279,980: —, d. ä. uppsluka behållningen å vattenledningslånet, och någon sådan post som denna: »behållning af vattenledningslånet vid 1879 års utgång» behöfde således ej utöfver nämnda summor bland utgifterna i budgetförslaget för 1879 ingå. Detta är också orsaken, hvarför den summa, stor 215,484: 63, som Magistraten, utöfver de af Drätselkammaren allaredan observerade utgiftsposter för vattenledningen, infört under punkten 1:o under förklaring att densamma måste »genom uttaxering eller anskaffande af nytt lån betäckas» kunnat utan dylika åtgärder till samma belopp bland inkomsterna observeras, till följd hvaraf den ifrågavarande punkten icke i minsta mon verkat på budgetsförslagets slutresultat. Denna punkt har vid sådant förhållande ej annan betydelse än möjligen att visa huru vattenledningslänkontot vid detta års slut sannolikt kommer att ställa sig; men då sådan upplysning icke behöfver lemnas inom kolumn, har utskottet efter utgiftstiteln XI tillagt en not om huru mycket af vattenledningslånet vid ingången af år

1879 kan antagas återstå oanvändt, jemte det utskottet, såsom sagdt, föreslår att punkten 1:o bland utgifter, likasom äfven motsvarande post bland inkomsterna måtte utgå.

Utskottet må i sammanhang härmed tillägga att väl vid 1878 års utgång en brist i stadskassan kommer att förefinnas. Men tillvaron af denna brist beror ej, såsom Magistraten synes antaga, på att de förra fonderna blifvit sammanslagna till en stadskassa, ej heller kan förklaringen dertill sökas uti hvad Magistraten i slutet af sin skrifvelse kallar »en oförklarlig blunder af vederbörande», utan den beror helt enkelt på det faktum, att det lån, stort *Fmk*: 350,000, som Stadsfullmäktige uti budgeten för innevarande år bland inkomster upptagit, ännu ej erhållits. Så vidt utskottet varit i tillfälle att taga notis om huru utgifterna och inkomsterna under året i verkligheten gestaltat sig, hafva kalkylerna i budgeten för innevarande år visat sig öfverhufvudtaget hållbara.

2:o) Återstående kapitalet å detta lån nedgår först efter antydda afbetalning den 15 Januari 1879 till det i budgetförslaget upptagna belopp *Fmk*: 89,448: och bör derför nästnämnda summa i budgetförslagens text förändras till *Fmk*: 94,736: —

6:o Äfven om Magistratens framställning beträffande denna punkt i hufvudsak af Stadsfullmäktige godkändes, måste följande oriktigheter i densamma rättas:

De till kommunens fattigvård donerade 32 fonder utgöra i kapital inalles *Fmk*: 155,397: 10, deraf *Fmk*: 94,750: 80 för vissa ändamål och efter gifna föreskrifter skola handhafvas, och återstående *Fmk*: 60,646: 30 äro utan närmare bestämmande dels för de fattiges underhåll och dels såsom fond för fattigvårdsinrättningen till fattigvårdssamhället öfverlemnade. Magistratens siffror torde grunda sig på ett Stadsfullmäktiges utskotts betänkande N:o 20 för år 1876, der de för vissa ändamål donerade fonderne uppgifvas uppgå till *Fmk*: 96,763:24, och öfriga donationer till *Fmk*: 61,408: 45; men, på sätt i en not till samma betänkande angifves, ingå i dessa siffror för tiden upplupna räntor.

Magistraten har vidare såsom utgift upptagit 6 % ränta å samtliga fonder, men icke å inkomstsidan observerat den del af dessa räntor, som få användas till fattigunderstöd. Om således under denna punkt 6 % ränta å hela det i förestående måtto ändrade kapitalbeloppet utfördes med *Fmk*: 9,323: 83, borde bland inkomster under titeln II upptagas en sådan post: »å till de fattige donerade fonder *Fmk*: 3,638: 78.»

Utskottet kan emellertid icke annat än sätta i fråga hållbarheten af Magistratens framställning och förslag beträffande ifrågavarande fonder och ber att till utredning i saken få framlägga följande fakta.

Den 1 Juni 1876 beslöto Stadsfullmäktige, vid föredragning af betänkandena

N:ris 20 och 26 för samma år, att till Magistraten aflåta följande i nödiga delar in-tagna skrifvelse:

«Till Magistratens kännedom samt för att vederbörande förständigas få Stadsf. äran meddela, att Stadsf., vid behandlingen af frågan om anvisande af medel för den beslutna tillbyggnaden vid stadens fattig- och arbetsgård samt för uppförandet af ett folkskolehus å tomterna N:ris 8 och 10 vid Röddbergsgatan, stannat i det beslut att för ändamålet anlita de, härintills af Fattigvårds- och Folkskoledirektionerna förvaltade, donerade fonder, af hvilka endast räntorna skola för de af donatorerna uppgifna ändamål användas. Och emedan enligt det af Stadsf. nyligen antagna förslag till reglemente för stadens drätselkammare, hvilket i denna del grundar sig på föreskrifterna i kejsrerliga förordningen, angående kommunalförvaltning i stad, gifven den 8 December 1873, dessa tillgångar i sin helhet skola ingå i stadens allmänna förvaltning, hafva Stadsf. funnit godt att redan nu, i sammanhang med ifrågakomne disposition, förordna, att samtliga under Fattigvårds- och Folkskoledirektionernas förvaltning stående fonders tillgångar må till stadens drätselverk öfverlemnas, för att af detsamma förvaltas i öfverensstämmelse med donationsurkundernas föreskrifter samt i öfrigt med iakttagande af följande omständigheter, nemligen: att de respektive fonderna bokföras särskildt, att dessa fonder godtgöres årlig ränta, som till sitt belopp för hvarje år vid budgetens fastställande bestämmes och hvarmed budgetens utgift belastas, samt att fondernas tillgångar i värdepapper skola, efterhand som de realiseras, bokföras till de pris, desamma vid realisationen kunnat betinga sig. — — — — —

Öfver detta Stadsfullmäktiges beslut besvärade sig Folkskoledirektionen till Guvernören; och Magistraten för dess del vägrade att till verkställighet befordra det-samma «af orsak att ifrågavarande donerade medel, de der icke vore staden tillhöriga, komme att såsom lån användas för kommunens behof utan att någon tid, inom hvilken medlen borde återbetalas, af Stadsfullmäktige bestämts». Öfver denna Magistratens vägran besvärade sig åter Stadsfullmäktige till Guvernören, som i utslag af den 6 Juni 1877 i anledning af Stadsfullmäktiges besvär yttrade sig derhän, att «emedan det jemlikt § 51 i kommunalförfattningen tillkommer stadens drätselkammare att förvalta stadens penningeväsende samt 12 § i drätselreglementet till stadens egendom hänförde de för folkskolorna och fattigvården anvisade medel, ty pröfvade Guvernören rättvist att, med upphäfvande af Magistratens öfverklagade beslut, ålägga Magistraten att till verkställighet befordra Stadsfullmäktiges ofvanberörda beslut». Tillika förkastade Guvernören på enahanda skäl i särskildt utslag af samma dag Folkskoledirektionens besvär.

Medan, med anledning häraf, Magistraten genom protokollsutdrag för den 16 Juni 1877 uppmanade Drätselkammaren «att fullgöra Stadsfullmäktiges beslut af den 1 Juni år 1876», sökte Folkskoledirektionen i Kejs. Senaten ändring i Guvernörens utslag öfver direktionens hos honom anförda besvär och Kejs. Senaten pröfvade rättvist att, i utslag af den 8 Februari 1878, «med upphäfvande af Guvernörens ifrågavarande utslag (detta utslag gälde uteslutande de under Folkskoledirektionens förvaltning stående fonder), förklara Folkskoledirektionen berättigad att fortfarande förvalta och i enlighet med vederbörande donatorers uttalade önskingar disponera de medel, hvilka genom uttryckligt förordnande i donationsurkunderna i sådant afseende anförtratts Folkskoledirektionen, likväl med öppen lemnad rätt för oftanämpde direktion att öfverlemna medlens förvarande och förvaltning till stadens drätselkammare, med skyldighet för denna att för förvaltningen årligen till folkskoledirektionen redovisa.»

Hvad angår de förut under Fattigvårdsdirektionens förvaltning stående fonder har Guvernörens utslag af den 6 Juni 1877 fått vinna laga kraft. Stadsfullmäktiges genom detta utslag fastställda beslut af den 1 Juni 1876 bör således lända till efterrättelse, man må sedan hafva hvilken åsigt som helst om dess riktighet; särskildt har invändningen att beslutet innebure ett upplånande af fondernas tillgångar för stadens behof på längre tid än två år redan blifvit af Magistraten framställd och af Guvernören pröfvad, hvarför densamma numera, sedan Guvernörens utslag vunnit laga kraft, icke lämpligen torde göras gällande. Frågan inskränker sig till en tolkning af Stadsfullmäktiges förberörda beslut; och att detta beslut icke innebär att ifrågavarande fonder lånats för stadens räkning för att efter två år återbetalas till någon annan, utan att de skola stanna under stadens förvaltning, dervid de enl. beslutet skola bokföras särskildt och godtgöras ränta, «som till sitt belopp för hvarje år vid budgetens fastställande bestämmes och hvarmed budgetens utgift belastas», synes vara tydligt. Utskottet har med afseende härå för ifrågavarande punkt ansett sig böra förorda sådan förändrad lydelse:

Ränta å 6 % å till de fattige donerade fonder:

a) å de för vissa ändamål donerade fonderna utgörande

i kapital *Frk* 94,750: 80 5,685: 05

b) å de utan närmare bestämmande till fattigvårdssam-

hället öfverlemnade fonder, kapital *Frk* 60,646: 30 3,638: 78 9,323: 83.

hvarutom utskottet under inkomsttiteln II Räntor upptagit en så lydande post:

Å för underhåll af fattige donerade fonder 3,638: 78.

Lika som förberörda, under vissa förbehåll om räntans användande, till de fattige donerade fonder bör den s. k. Arnellska fonden behandlas; ty Stadsfullmäktiges

beslut af den 1 Juni 1876 gällde äfven denna, förut under Fattigvårdsdirektionens förvaltning stående fond. Arnellska fonden utgjorde, enligt Drätselkontorets böcker, ultimo December 1877 f. mk 18,996 och räntan för år 1878 är enligt donationsurkundernas föreskrift disponerad. Då utskottet såsom fondens kapital ultimo Dec. 1878 upptagit samma kapitalbelopp som vid utgången af år 1877, har detta emellertid skett med reservation, ty de till fonden hörande donations obligationerna hafva under detta år realiserats till priser, som understiga deras bokförda värde, och enligt stadsfullmäktiges merberörda beslut af 1 Juni 1876, att »fondernas tillgångar i värdepapper skola bokföras till de pris, desamma vid realisationen betinga sig» bör kursskilnaden drabba fonden. För år 1879 föreslås 6 % räntegodtgörelse å fondens kapitalbelopp.

Hvad angår de under punkterna 7:o och 8:o i Magistratens budgetförslag omförmälda fonder, så synes det riktigare att bland utgifter upptaga endast räntorna för nästkommande år å resp. fonders kapitalbelopp, sådana desamma ställa sig ultimo December 1878, och att deremot observera kapitalbeloppen vid beräkningen — under inkomstiteln I — af behållningen vid detta års slut, sålunda nemligen, att, på sätt Drätselkammaren beträffande fonden för folkbiblioteket och läsesalen i sitt budgetförslag gjort, dessa poster utom kolumn afdragas från totalbehållningen och endast återstoden såsom behållning utföres inom kolumn.

Hvad angår den ränta, som borde dessa fonder godtgöras, så har fonden för folkbiblioteket och läsesalen äfven härförrinnan godtgjorts 5 % ränta. För Folkskolelärarynnan Törmäläs fond har Magistraten påyrkat 6 % ränta, men som största delen af fondens tillgångar eller *Smk* 14,000 består af en skuldsedel, som löper med 5 % ränta, kan utskottet svårligen förorda annat än att äfven denna fond godtgöres 5 %.

Punkterna N:ris 9, 10 och 11 har utskottet trott sig böra föreslå till godkännande.

Innan utskottet går vidare, bör utskottet framhålla:

att i senaste budgetförslag, vid beräkning af behållningen vid 1877 års utgång, medel reserverats bl. annat för de under vissa förbehåll till de fattige donerade fondernas kapital *Smk* 94,750: 80 och för fonden till dygdigt tjenstefolks belönande, utgörande i kapital och för tiden upplupna räntor *Smk* 6,733: 63;

att deremot, om Stadsfullmäktige godkänna hvad utskottet ofvan, vid fråga om punkten 6:o, beträffande de till de fattigedonerade fonder, och Magistraten, uti punkten 9:o; beträffande fonden till dygdigt tjenstefolks belönande föreslagit, sagda fonder icke mera med sina resp. kapital, utan endast med räntorna komma att belasta budgeten, och att

härigenom en motsvarande lättnad till förmön för nästkommande års uttaxering uppstår.

Härpå beror äfven till största delen att, oaktadt utgifterna för nästa års allmänna arbeten enligt utskottets förslag komme att uppgå till omkr. *Smk* 400,000, deraf *Smk* 250,000, likasom äfven under utgiftstiteln VIII upptagna kostnaden för en folkskolebyggnad, äro utgifter för nybyggnads- och regleringsarbeten, staden, på sätt här nedan framgår, för nästa år kan komma till rätta utan annat lån än det om 60,000 *Smk*, som Stadsfullmäktige för nästberörda byggnads företag beslutit upptaga ur folkskolornas fonder. (Det hos statsverket ansökta lånet å *Smk* 350,000 afser nemligen att betäcka innevarande, ej nästkommande års utgifter).

Hvad öfriga utgiftstitlar angå, utber sig utskottet att här nedan få framställer de erinringar och förslag, utskottet beträffande dem trott sig ega anledning till.

II. Skälen till den förändrade uppställningen af denna och följande utgiftstitel finnas i Magistratens skrifvelse antydda.

Utgiften för «2 biträdande stadsfogdar», den enda, hvilken icke återfinnes i budgeten för innevarande år, grundar sig på Stadsfullmäktiges beslut af 16 April 1878.

III. De till samma belopp som förut upptagna arvodena för Stadsfullmäktiges sekreterare och notarie, hvilka poster endast äro förslagsposter, enär nämnde funktionärer antagas på ett år i sender, räknadt från den 1 Februari, föreslår utskottet till godkännande äfven för år 1879.

Magistraten har föreslagit, att Stadsfullmäktiges vaktmästares arvode skulle nedsättas till 500 mark af skäl att innehafvaren af befattningen på samma gång hin- ner betjena Drätselkammaren, der han åtnjuter ett arvode af 500 mark äfvensom fri bostad. Då emellertid någon väsendtlig minskning i vaktmästarens hos Stadsfullmäktige åligganden ej torde vara att emotse och han hittills behörigen fullgjort sina skyldigheter, synes det utskottet ej vara skäl att blott af sådan orsak nedsätta de honom vid hans antagande utlofvade löneförmoner, att han innehar tjänst äfven på annat håll.

Arvodet för ordföranden i Drätselkammaren anser utskottet böra till samma belopp som härintills utgå.

Att den af Magistraten förfäktade åsigten att ledamöterna i Drätselkammaren icke borde åtnjuta aflöning öfverensstämmer med kommunalförfattningens anda vill utskottet icke bestrida; men som det för kommunen är af synnerlig vigt att ledamöterna i Drätselkammaren beredes möjlighet att verkligen egna tid och arbete åt sina ifrågavarande befattningar, så och på de skäl, som i öfrigt framhållits uti betändandet ang. budgeten för

innevarande år, har utskottet trott sig böra förorda beviljande af anslag till enahanda belopp som senaste år, att bland ledamöterna i Kammaren fördelas.

Magistraten har icke antydtt skälen, hvarför den nedsatt det belopp, 4,000 mark, som Drätselkammaren för kanslibiträde och vaktbetjening samt expenser ansett erforderligt, och har utskottet vid sådant förhållande icke kunnat annat än att i denna del föreslå godkännande af Drätselkammarens framställning, så mycket hellre som posten är en förslagspost, den der endast i mon af verkligt behof och emot redovisning skall användas.

Med afseende derå att Drätselkammaren, enligt dess uppgift, ännu inom detta år skall till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till organisation af Drätselkontoret, och att behöfligheten af utgifterna för kontoret då komma under närmare ompröfning, torde budgetförslaget i denna del kunna tillsvidare godkännas.

Om anställandet äfven under instundande år af en biträdande tolagsbokhållare vid inkommande expeditionen, hvilket Drätselkammaren ansett behöfligt, bör särskildt beslut af Stadsfullmäktige fattas.

Beträffande utgifterna för hamnkontoret får utskottet endast återropa Drätselkammarens och Magistratens skrifvelse.

I sammanhang med frågan om utgifterna för byggnadskontoret torde utskottet böra yttra sig om t. f. stadsträdgårdsmästaren A. L. Jernströms ansökning derom, att hans nuvarande löneförmoner, tills. 1,800 mark, måtte förhöjas till 3,600 mark om året. Sökanden anför såsom skäl att, »den nuvarande lönen visserligen kunnat vara nog så länge befattningen varit en bisysselsättning med hufvudsaklig uppgift att hålla parker och promenader rena,» men att numera, då såsom påtänkt och nödvändigt är, en mera positiv omvårdnad måste egnas dem och med det ansvar och de anspråk, som tjensteinstruktionen ställer på stadsträdgårdsmästaren, densamma vore alltför liten på en så dyr ort som Helsingfors. Drätselkammaren utlåter sig på följande sätt i anledning af ansökningen: »Med den aflöning, som nu enligt stat är med trädgårdsmästarebefattningen förenad, kan någon i sitt yrke skicklig trädgårdsmästare icke i stadens tjenst fästas, helst trädgårdsmästarens göromål icke lemna honom någon nämnvärd tid öfrig till biförtjenst.» Att åter lemna vårderna af stadens planteringar såsom bisysselsättning åt någon icke uteslutande i stadens tjenst anställd trädgårdsmästare torde, enligt tidigare vunnen erfarenhet, icke böra ifrågakomma; och synes frågan sålunda gestalta sig derhän, huruvida staden skall hafva en egen trädgårdsmästare eller icke. Men med afseende å den betydelse, planteringar i staden ej allenast ur trefnads utan ock från sanitär synpunkt hafva, och till förekommande af det afsigkomna utseende, staden lätt kunde få, i händelse en tillbörlig omsorg åt desamma icke egnas.

des, har kammaren för sin del ansett en trädgårdsmästare med ordentlig aflöning böra anställas. Och med hänsyn till den omfattning, trädgårdsmästarens göromål, enligt 6 § i den för stadens byggnadskontor gällande instruktion, ega, kan Kammaren icke heller undgå att förorda den af t. f. trädgårdsmästaren Jernström begärda aflöningen.»

Äfven utskottet anser att staden svårigen skall för de löneförmåner, som t. f. stadsträdgårdsmästaren för närvarande åtnjuter, kunna i sin tjänst fästa en person, som motsvarar de anspråk, som enligt instruktionen för byggnadskontoret på denna funktionär ställas. Utskottet håller dessutom före, att, derest, såsom i berörda instruktion förutsättes, trädgårdsmästaren verkligen är ett stadsingenjörens »biträde» d. ä. kan af stadsingenjören anlitas för arbeten, som i § 6 af instruktionen för byggnadskontoret antydas, väsentliga inbesparingar kunna ske i anslagen för anlitage af extra biträde. Af Stadsingenjörens utlåtande angående förslaget till allmänna arbeten för nästkommande år framgår emellertid att t. f. stadsträdgårdsmästarens ställning ej blifvit på antydt sätt af Drätselkammaren uppfattad, utan att han direkte och med förbigående af byggnadskontorets chef af Kammaren anlitats. Följden af ett sådant förfarande, der det fortdro att ega rum, blefve naturligtvis att Stadsingenjören icke kunde påräkna något biträde af trädgårdsmästaren, då han ej visste, när den sistnämnde är för Drätselkammarens uppdrag upptagen. Utskottet skulle derför, jemte det utskottet, med någon nedsättning af t. f. stadsträdgårdsmästarens anspråk, förordar

1:o att Stadsfullmäktige måtte besluta att t. f. Stadsträdgårdsmästaren A. L. Jernströms löneförmåner från och med början af år 1879 och intill dess derom kan varda annorlunda förordnad, skola utgå med inalles tretusen mark om året,

föreslå:

2:o att Stadsfullmäktige i sammanhang härmed måtte rikta till Drätselkammaren en vänlig uppmaning att Kammaren framdeles icke måtte anförtro utförandet af några stadens allmänna arbeten direkte åt t. f. stadsträdgårdsmästaren utan endast åt byggnadskontorets chef stadsingenjören, som i främsta rummet eger för utförandet af dessa arbeten ansvara.

Hvad öfriga å staten för byggnadskontoret upptagna poster angår, så tillstyrker utskottet, på de af Stadsingenjören anförda skäl, godkännande af desamma, blott med sådant tillägg, att arvudet för den andra parkvakt, till hvars anställande Stadsfullmäktige vid handläggning af budgeten för år 1878 beslutat, och hvilket arvode af förbiseende af Stadsingenjören i hans specialförslag uteglömts, här införes med 720 mark.

IV. Utgiften för belysning i Sörnäs under seglationstiden grundar sig på sta-

dens Äldstes och Magistratens beslut af den 27 Juli 1874 och har äfven härförinnan utgått, ehuru den icke förut blifvit i budgetförslaget observerad.

V. Den första posten under denna titel: «Underhåll af brunnar och vattenuppfodringsverk» är upptagen på tvenne ställen i budgetförslaget; den återfinnes nemligen under X:de utgiftstiteln, på sistnämnda ställe dock blott till belopp af 2,000 mark. Differensen i summor beror derpå, att i sistnämnda post ej ingår det arvode, stort 155 mark i qvartalet, som af anslaget å brandverkets stat härtills utgifvits till en af Brandkommissionen särskildt för vården om pumparne vid brunnarne anställd och under Brandkommissionen subordinerande person. Utskottet föreslår derföre att en summa, motsvarande detta arvode, under V:te utgiftstiteln bibehålles, men att öfriga utgifter för underhåll af brunnar och vattenuppfodringsverk upptagas under X:de utgiftstiteln.

Uti budgeten för innevarande år är för underhåll af redskap samt skötsel och servering af ångsprutorna (kejs. senatens och stadens) upptaget ett anslag af 4,000 mark. Nu äro för enahanda ändamål upptagna följ. poster:

Redskapens underhåll	2,500: —
2 maskinister, lön à 300 mark	600: —
2 eldare, lön à 720 mark	1,440: —

Summa utgift för ändamålet är således 540 mark högre än föregående år, hvilket, enligt af Brandmästaren lemnad upplysning, beror derpå att under nästa år nya slangar till stadens sprutor böra anskaffas.

Posten «gratifikationer, vatten till eldsvådor m. m.» har utskottet trott sig kunna nedsätta till 2,000 mark, med afseende derå att vattenledningen numera är i gång. För innevarande år har till utgången af November å denna post utanordnats endast 1,751 mark 44 penni.

VI. Magistraten har uteslutit det anslag, stort 400 mark, för renskrifning af Poliskammarens expeditioner å ryska språket, som Drätselkammaren upptagit af skäl, såsom i kammarens skrifvelse framhålles, att utgiften skulle grunda sig på ett äldre förordnande. Då detta förordnande emellertid torde förlorat sin giltighet, sedan den nya staten för polisinrättningen blifvit i behörig ordning stadfästad, har Magistraten otvifvelaktigt haft all anledning till ifrågavarande uteslutning. För att förekomma att Drätselkammaren, i tro att staden åläge några skyldigheter uti ifrågavarande afseende, utanordnade medel för ändamålet, föreslår utskottet,

3:o att Stadsfullmäktige uti särskild skrifvelse måtte förståndiga Drätselkammaren att icke för ifrågavarande ändamål utanordna några medel.

Det under denna titel förekommande «läkarearvode f. m. 600:» — är upptaget i enlighet med den för polisinnrättningen fastställda stat. Utskottet kan dock icke underlåta att uttala den mening att, då i stadens tjänst äro fast anstälde icke färre än tre läkare, läkarevården vid ifrågakvarande kommunala inrättning borde kunna af någon utaf desse ombesörjas, utan att staden för ändamålet behöfde med vidare utgifter betungas.

VII. I förbigående vill utskottet påpeka lämpligheten deraf att utgifterna för sundhets- samt sjukvården å ena och de för fattigvården å den andra sidan framdeles i budgeten upptagas hvardera under sin skilda hufvudtitel.

På sätt Drätselkammarens skrifvelse antyder och stadsläkaren muntligen hos utskottet bekräftat, kommer den ena barnmorskebefattningen att äfven under nästkommande år lemnas obesatt; och tillstyrker utskottet af sådan anledning, att arvode för endast en barnmorska i budgeten för år 1879 upptages.

Då upplyst blifvit, att särskild vaktmästare för Sundhetsnämnden icke är antagen, utan att vaktmästaregöromålen kunna bestridas af drengen vid feberlasarettet emot en mindre godtgörelse, har utskottet sammanslagit posterna «1 vaktmästare, arvode f. m. 400:» — och den påföljande «Expenser f. mk 600: —» till en så lydande post: «Expenser och betjening förslagsvis f. mk. 800.

Utgifterna för feberlasarettet uppgå, sådana de äro föreslagna och oberäknadt hyran för det provisionela sjukhuset, till inalles f. mk 19,000: —, medan desamma i budgeten för innevarande år voro kalkylerade till endast f. mk 12,000: — Denna betydliga tillökning i utgifter beror hufvudsakligen derpå, att Sundhetsnämnden i sitt förslag synes beräknat att äfven de nytilkomna sjukplatser i lasarettet, till hvilkas inrättande Stadsfullmäktige, med afseende å befarad epidemi, den 28 Juni 1878 beslutat, skulle komma att hela nästa år vara upptagna; enligt hvad stadsläkaren i utskottet upplyst, kan nemligen i ett sjukhus med 32 sjuksängar, sådant feberlasarettet efter utvidningen (förut 20 sjuksängar) är, lämpligen i medeltal inrymmas endast 25 sjuke och just för detta högsta medeltal har kosten i budgetförslaget beräknats. Som Stadsfullmäktige emellertid med senaste utvidgning af feberlasarettet endast afsågo att kunna, utanupphyrande af särskilda provisoriska sjukhuslokaler, möta utbrott af epidemier, men detta syftemål skulle alldeles motverkas, om sjukhuset under normala helsoförhållanden fylldes med patienter, hvilka icke vore med smittosam sjukdom behäftade, synes det vara utskottet nödvändigt,

4:o att Stadsfullmäktige, derest de vilja i budgeten upptaga kost för ett medeltal af 25 sjuke, i afsigt att sålunda reservera medel för händelse af mindre normala helsoförhållanden, emellertid måtte uti skrif-

velse till Sundhetsnämnden uttryckligen betona, att sjukhuset är afsedt för smittosamme febersjuka, de der icke utan våda för allmänna helse-tillståndet kunna i hemmen vårdas, och att Stadsfullmäktige därför, ehuru de af antydd orsak i budgeten upptagit kost för ett medeltal af 25 sjuka om dagen, emotse att detta medelantal under normala helseförhållanden skall ställa sig vida lägre.

Enligt stadsläkarens uppgift torde utgiften för kosten, som är upptagen till 80 penni per person, i verkligheten i medeltal icke ställa sig högre än 70 penni, hvarför ifrågavarande post i sådant afseende af utskottet blifvit nedsatt. — Sedan numera en vattenpost inrättats just invid feberlasarettet, torde någon kostnad för vattensläpning icke vidare ifrågakomma, hvarföre posten «tvätt och vatten f. mk 800: —» ansetts kunna förändras till «tvätt f. mk 400: —». — Posten «ved och belysning f. mk 1,100: —» har af utskottet nedsatts till f. mk 1,000: — med afseende derå att veden är billigare än under de närmast föregående åren. — De nästföljande posterna har utskottet slutligen sammanslagit till en enda, så lydande, «remont af lasarettspersedlar och diverse f. mk 1,000: —»; och har utskottet trott sig ega anledning härtill, enär Stadsfullmäktige den 28 sistlidne Juni för fullständigande af feberlasarettets inventarier på en gång beviljat en summa stor f. mk 1,732 och det obetydliga, som nu vidare behöfves, bör kunna af det föreslagna anslaget för diverse bestridas.

Hvad utgifterna för fattigvården beträffar, kan utskottet endast, i likhet med Drätselkammaren, med nöje intyga att de äro i stadigt nedåtgående.

VIII. a) I fråga om stadens bidrag till navigationsskolan har utskottet inhemtat: att stadens borgerskap och Magistrat genom Guvernörens i länet resolution af den 27 December 1872 affordrats yttrande, huruvida icke staden, med anledning af väckt fråga om förhöjning af härvarande navigationsskolas stat, ville, utöfver hvad af staden förut i sådant afseende utgifvits, särskildt förbinda sig att för framtiden bestrida alla kostnader för ved och ljus samt erforderliga inventarier till skolrummen äfvensom vaktmästarens aflöning; att stadens borgerskap med anledning häraf vid Magistratens sammanträde den 16 April 1873, dervid upplystes att stadens bidrag till navigations-skolans stat, förut utgått med omkring 2,000 mark, «funno skäligt förhöja nämnda anslag till ofvanomförmälda behof i ett för allt till 2,500 mark om året»; samt att Magistraten den 28 i samma månad beslutit godkänna det af borgerskapet i förestående måtto beviljade anslag. Då stadens bidrag till navigationsskolan således är fixerad till 2,500 mark i ett för allt, har utskottet, så mycket hellre som någon framställning från Styrelsens sida om förhöjandet af detta anslag icke gjorts, i antydt afseende ändrat hithörande post i budgetförslaget och föreslår dessutom

5:o att Stadsfullmäktige, derest utskottets tillgörande härutinnan godkännes, måtte i särskild skrifvelse om motiverna till denna ändring i budgetsförslaget underrätta Magistraten, till dess kännedom och i afseende å Drätselkammarens förständigande. *)

e) Utgifterna för söndagsskolan äro upptagne i budgeten enligt Stadsfullmäktiges begäran. Med anledning af en från skolans direktion ingången anmälan att skolans utgifter för nästkommande år icke kunde med statsbidraget och inflytande elevavgifter bestridas, utan att en brist af 2010 mark komme att uppstå, hade Stadsfullmäktige hos Kejs. Senaten hemställt om ökad anslag för skolinrättningen, men tillika velat hafva skolans inkomster och utgifter i budgetsförslaget observerade, för att, derest tillskottsbidrag af staten icke beviljades, i sammanhang med frågan om budgeten taga under förnyad ompröfning, huruvida kommunen borde för söndagsskolan ikläda sig några andra kostnader än de hittillsvarande, d. ä. att förse skolan med lokal, värme och belysning. Nu har emellertid Kejs. Senaten, enligt hvad utskottet inhemtat, till följd af Stadsfullmäktiges förberörda framställning, för nästkommande år beviljat söndagsskolan ett tillskottsbidrag af 2,000 mark, till följd hvaraf hvarje fråga om bidrag af kommunen förfaller. Vid sådant förhållande och då söndagsskolan är en statsinrättning, anser utskottet att samtliga poster angående söndagsskolan böra ur budgeten utgå.

f) Posten «ved för folkbiblioteket» har utskottet trott kunna nedsättas till 231 f. mk, motsvarande ett pris af 21 f. mk för famnen. Deremot har utskottet ansett sig böra i budgeten upptaga ett förslags anslag om 600 mark för ett biträde vid utlåningen, derom bestyrelsen för folkbiblioteket i sitt specialförslag väckt förslag, men hvilket Drätselkammaren för sin del tills vidare afstyrkt. Skälen till utskottets tillgörande äro i korthet att, enligt hvad i utskottet upplyst blifvit, utlåningen vid biblioteket varit i ständigt stigande — under November utlånades 2,080 nummer eller i medeltal omkring 70 om dagen —, samt att bibliotekarien med anledning häraf af sitt arvode f. mk 1,200: —, hvilket icke är stort om man betänker att han tre timmar hvarje dag under minst nio månader om året för sin befattning strängt upptages, faktiskt nödgats sedan Oktober månad aflöna biträde.

X. Anslaget för underhållet af stadens hus och byggnader är på skäl, som anförts i Stadsingenjörens utlåtande, upptaget 4,500 f. mk högre än i innevarande års budget. Faktiska utgiften under detta år torde intill utgången af November uppgått till inemot 16,000 f. mk.

Omläggningen af stadens andelar i Gen- och Vinkelgatorna är genom utslag af

*) Se dock «tillägg» i slutet af betänkandet.

Magistraten föreskrifven. Hvad deremot angår omläggningen af öfriga uppräknade gator och gatuandelar, har något utslag af Magistraten ännu icke meddelats; och som det icke kan ligga i stadens intresse att dessa omläggningar i förslaget omfång bedrivas, innan arbetena å vattenledningen verkligen slutförts och särskildt den anmärkta bristen att rören äro för grundt nedlagda, blifvit afhjelpat, har utskottet i stället för de uppräknade anslagen för omläggning af stadens andel i Alexandersgatan, af Södra Esplanad-, Fabians- och Unionsgatan, samt Östra Skilnaden äfvensom för «öfrigt underhåll», uppgående tillsammans till icke mindre än f. mk 62,800: —, för nästa år uppfört ett enda anslag å f. mk 25,000: —, dermed de oundvikligaste omläggningarne kunde bestridas.

Den af Stadsingeniören såsom nödvändig påyrkade ombyggnad af Globrunnen har utskottet, i likhet med Magistraten, ansett böra i budgeten för nästkommande år observeras. Den i Magistratens skrifvelse ingående uppgiften att afsigten vore att nu jemväl fördjupa brunnen bör emellertid rättas; enligt hvad Stadsingeniören i utskottet upplyst, räcker anslaget endast till att rensa brunnen och ersätta den nuvarande bofälliga öfverbyggnaden med en ny.

Den af Drätselkammaren föreslagna uppmuddringen af större dammen i Kaisaniemi har utskottet ansett kunna tillsvidare bero. —

Stadsingeniören har i sitt utlåtande framhållit önskligheten deraf att ett lämpligt vite stadgades för det vanliga okynnet att nedsmutsa stadens allmänna latriner och pissoirer. Då utskottet härutinnan är ense med stadsingeniören, föreslår utskottet:

6:o att Stadsfullmäktige i särskild skrifvelse måtte uppmana Magistraten att hos Guvernören i länet söka utverka tillägg till gällande polisordning i antydt syfte.

Bland nybyggnader har Magistraten främst upptagit kostnaden för anläggande af en kaj och fiskhamn vid Skatuddens södra strand, emedan Kejs. Senaten den 30 Januari 1877 förordnat, att denna hamn skall inom de tvenne närmast derpåföljande åren inrättas. Som emellertid detaljeradt kostnadsförslag angående detta arbete icke föreligger och fråga dessutom är väckt att söka ändring i stadsplanen i sådant syfte att fiskhamnen blefve förlagd till annan plats, der den med mindre kostnad kunde anläggas, föreslår utskottet

7:o att Stadsfullmäktige måtte besluta att hos Kejs. Senaten anhålla om anstånd tillsvidare med anläggandet af förenämnda kaj och fiskhamn.

Under förutsättning att detta utskottets förslag bifalles, torde ifrågavarande anslag kunna ur budgeten utgå.

Af de gator, hvilka Drätselkammaren föreslagit till planering under nästkommande år, har Magistraten uteslutit, bland andra, Rödbergsgatan, tvärgatan mellan denna och Stora Robertsgatan äfvensom vestra delen af sistnämnda gata. *) Som emellertid dessa gator och gatuandelar varit afsedda att planeras i ett sammanhang med Jägare-, Smeds-, Ban- och Sjömansgatorna, samt Stadsingeniören uttryckligen i utskottet förklarat att kostnadsförslagen för de enskilda gatorna vore hållbara endast ifall alla förenämnda gator på en gång planerades, hvarigenom uppsigten och ledningen af arbetet kunde blifva gemensam och det material, sten eller jord, som å en gata blefve öfverflödigt, genast kunde till sin rätta plats å en annan gata utsläpas, har utskottet beträffande ifrågavarande gator trott sig böra förorda Drätselkammarens förslag. Utskottet har så mycket mera anledning härtill, som Drätselkammaren föreslagit att icke färre än 19 arrendetomter vid Rödbergsgatan, värderade till f. mk 79,777: 50, skulle till inlösen upplåtas under nästkommande år. Deremot har utskottet ansett att med planeringen af den ännu oplanerade delen af Gengatan kunde bero till något annat år, då andra arbeten i denna del af staden förestå och till följd deraf den sten, som vid planeringen af gatan måste bortsprängas, kan finna sin användning på närmare håll.

För planeringen af vägen till djurgårdsvillorna hade Drätselkammaren för nästkommande år upptagit ett något högre anslag än hvad Magistraten i enlighet med Stadsingeniörens specialförslag i sitt budgetförslag observerat. Då detta arbete kan på flere år fördelas, torde Magistratens förslag i denna del godkännas.

De under punkterna 1—7 till anläggning föreslagna kanaler har utskottet ansett sig böra förorda. Hvad beträffar den under sista punkten föreslagna kanalen från Nikolaigatan genom kvarteren 44 & 42, Kajsaniemi park och botaniska trädgården, synes deremot definitivt beslut ej böra fattas, innan staden förvissat sig derom att de inrättningar, genom hvilkas områden kanalen komme att ledas, vilja uti kostnaden för densamma deltaga. Utskottet föreslår därför

8:o att i budgeten må för ifrågavarande kanalanläggning upptagas endast en förslagssumma, motsvarande hälften af den beräknade anläggningskostnaden; samt

9:o att Stadsfullmäktige i öfrigt måtte besluta att genom Magistraten uppmana Drätselkammaren att ej mindre hos Medicinalstyrelsen än Universitetet och Styrelsen för ryska krigshospitalet göra förfrå-

*) Härvid må anmärkas ett summeringsfel i Magistratens budgetförslag nederst å sid. 15, hvilket med f. mk 24,300 verkat på slutsummorna och således äfven på det uttaxeringsbelopp, hvartill Magistraten kommit.

gan huruvida och med hvilket belopp de vore villige att uti kostnaden för kanalens anläggning deltaga, samt att, sedan svar från bemälda myndigheter ingått, hos Stadsfullmäktige anmäla ärendet till vidare åtgärd.

Stadsingenjören har i sitt utlåtande lagt synnerlig vikt vid att vattenledningen blefve utsträckt till stadens fattig- och arbetsgård, för hvilken under större delen af året intet vatten kan å platsen erhållas. Då kostnaden för detta arbete, enligt Ingenjören Hubers kostnadsförslag, emellertid komme att uppgå till den betydliga summan af 24,000 f. mk, kan utskottet, lika litet som Drätselkammaren och Magistraten, förorda dess utförande. Men emedan de skäl, Stadsingenjören för vattenledningens utsträckande till fattiggården förebragt, icke synas kunna lemnas utan allt beaktande, och mycket redan vunnas, om en vattenpost inrättades någonstades i närheten af Kammio bränneri, dit vattenledningen redan är införd, har utskottet, som för öfrigt eger anledning tro att bränneriegarene och innehafvaren af Kammio villoområde emot någon mindre godtgörelse skola medge antydda anordning, för ändamålet i budgeten infört en förslagspost af 2,000 f. mk, jemte det utskottet föreslår:

10:o att Stadsfullmäktige måtte i särskild skrifvelse uppmana Drätselkammaren att, efter vidare underhandling med förbemälda personer, till Stadsfullmäktige med närmare förslag i antydt syfte inkomma.

Af de kiosker för offentliga anslag, som Stadsingenjören föreslagit, synes till en början endast ett mindre antal böra uppföras. Befinnas de ändamålsenliga, kunna ju framdeles flere sådana uppställas.

Då Stadsfullmäktige sistlidne vår handlade frågan om en ny hamnordning för staden, beslöto Stadsfullmäktige i sammanhang dermed, att på lämplig plats å Sörnäs borde *så fort sig göra låter* uppföras en hamnkontorsbyggnad af trä, innehållande ett kontorsrum och ett vaktrum, så stäld och inrättad, att den framdeles lämpligen kunde utvidgas med boningslokaler för hamnmästaren och hamnbetjeningen. Då med uppförandet af denna byggnad i intet fall kan länge anstå och de närvarande byggnadskonjunkturerna äro fördelaktiga, har utskottet icke tvekat att i budgetförslaget för nästkommande år uppföra kostnaden för en hamnkontorsbyggnad, innehållande lokaler jemväl för hamnmästaren och hamnbetjeningen. Kostnaden för en byggnad i detta omfång jemte uthus stiger visserligen till den betydliga summan af 18,000 f. mk, men skall hamnpolisen med någon framgång kunna uppehålla ordning å Sörnäs, är det nödvändigt att den har sin bostad på platsen och alla tider på dygnet kan derstädes påräknas. Utskottet håller för öfrigt före att de utgifter, staden till fromma för trafiken vidkännes skola ersättas genom ökade intrader.

XII. Under denna utgiftstitel har utskottet på skäl, som längre fram skola anföras, uppfört ett anslag af 2,000 mk, att, såsom arvode för revisionen, fördelas mellan revisorerne af 1878 års räkenskaper.

Inkomster.

I. Vid uppställningen af denna inkomstitel har utskottet af skäl, som redan framhållits, förfarit sålunda att utom kolumn från den i Magistratens förslag upptagna behållning afdragits kapitalbeloppen, per ultimo December 1878, för fonderna till läsesalen och folkbiblioteket äfvensom Klara Wilhelmina Törmäläs fond, samt endast återstoden inom kolumn såsom behållning observerats. Till förebyggande af hvarje slags missförstånd må vidare meddelas att utöfver den kontanta behållning från 1878 eller 20,000 mk, som i budgetförslaget upptagits, finnas disponibla de 100,000 mark, hvilka i budgeten för år 1878 beräknats komma att i afbetalning å vattenledningspriset under sagda år utbetalas, men ännu icke utgifvits.

II. Af skäl, som förut anförts, har här tillagts en post: »ränta å till de fattige donerade fonder».

IV. För rättigheten att uppbära chausséavgifterna under nästkommande år har utförts det vid auktionen erbjudna arrendet 18,002 mk.

VI. Hvad angår hundskatten, hvilken väl annars bort bland inkomster under denna titel observeras, så har Magistraten antydt, att under nästkommande år endast en obetydlighet komme att å denna skatt inflyta. Utskottet förmodar att Magistraten tänkt sig att den hundskatt, som sistlidne Augusti och September i staden uppburits, skulle betraktas gälla ej blott återstående delen af år 1878 utan äfven hela året 1879 och att först derefter denna skatt skulle, i enlighet med författningen, på samma gång som de kommunala utskylderna per kalenderår uppbäras.

VII. Såsom inkomst har deremot under denna titel upptagits en förslagssumma af mk 1,000 för vakansbesparingar å polisstaten.

Posten »hyra för provisionela sjukhuset» har nedsatts till mk 500: — emedan enligt hvad Drätselkammarens ordförande upplyst, det visat sig förenadt med svårigheter att uthyra lokalen.

Posten »elevers i söndagsskolan afgifter», har uteslutits af skäl som vid fråga om utgifterna för söndagsskolan anförts.

VIII. Af nästnämnda anledning har jemväl posten b) under denna titel utgått.

Slutligen har posten »Återstoden af vattenledningslånet uteslutits af skäl, som under punkten 1:o af utgiftstiteln I äro anförda, hvaremot införts följande poster neml.:

Lån ansökt hos statsverket för bestridande af 1878 års regleringsarbeten 350,000: —
och

Lån för uppförande af folkskolehus å tomterna N:ris 2 och 4 vid Malmgatan, enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 19 November 1878. . . . 60,000: —

Under förutsättning att de af utskottet föreslagna ändringar i Magistratens budgetförslag af Stadsfullmäktige godkännas, kommer posten »det belopp, som ytterligare erfordras» att nedgå till mk 588,790: 73, hvilken summa, understigande uttaxeringssumman för innevarande år med mk 15,420: 19, utskottet föreslår att hos kommunens medlemmar uttaxeras.

Innan utskottet avslutar sin granskning af Magistratens budgetförslag, utber sig utskottet att få återkomma till en allmän anmärkning, som redan senaste års budgetsutskott framstälde, den nemligen att icke vid en mängd utgiftsposter genom tillägget »förslagsvis» utmärkts, att anslagen äro approximativa och endast i mon af behof samt emot redovisning kunna användas. Utskottet har för öfrigt denna gång i Magistratens förslag saknat de af Magistraten i dess senaste budgetförslag uti marginalen införda antydningar, om hvilka poster förut äro till sina belopp fastställda och hvilka först i budgetförslaget till beviljande föreslås. Synnerligen önskligt vore det vidare att, beträffande de utgifter, hvilka förut äro till sina belopp fastställda, en antydning om de aflöningsstater, reglementen eller beslut af Stadsfullmäktige eller andra myndigheter, hvarpå utgifterna grunda sig, i Magistratens förslag inginge. Samlandet af dessa uppgifter kunde visserligen första året medföra något mera besvär, men påföljande år inskränkte sig detsamma till att med någon kontroll afskrifva anteckningarna i det föregående årets förslag samt göra tillägg beträffande de poster, hvilka sedan uppgörandet af detsamma tillkommit. Allt detta kan svårligen af budgetsutskottet göras sedan en gång Magistratens budgetförslag till tryck befordrats, och att omtrycka förslaget med ifrågavarande tillägg medförde alltför betydlig kostnad; den tid, som står budgetsutskottet för dess arbeten till buds, är för öfrigt nog knappt tillmätt.

Utskottet föreslår alltså

1::o att Stadsfullmäktige måtte hos Magistraten anhålla att Magistraten framdeles benäget ville, vid uppgörande af sina budgetsförslag, i desamma införa alla de antydningar och uppgifter, som ofvan omförmäls.

Särskildt med afseende å ofvanberörda »förslagsposter att emot redovisning användas» har utskottet ej kunnat undgå att reflektera öfver vigten deraf att kommunen och särskildt dess förtroendemän, Stadsfullmäktige, hvilka vid budgetens fastställande fixera dessa poster, försättas i tillfälle att på ett öfverskådligt sätt vinna

kännedom, huru vidt dessa förslagsposter i sjelfva verket blifva använda eller — med huru mycket de öfverskridas. I sådant afseende vore det önskligt att revisorerne af stadens räkenskaper i sin öfversigt öfver huru utgifter och inkomster under det år, hvars räkenskaper de granskat, i verkligheten ställt sig, måtte noggrannt följa den för samma år fastställda budgetens uppställning; och någon omöjlighet för revisorerne att sammanställa sådan öfversigt, föreligger ej, enär bokföringen vid stadens drätselkontor numera är ordnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med budgeten.

Utskottet skulle alltså föreslå

12:o att Stadsfullmäktige måtte i skrifvelse till Magistraten anhålla, det Magistraten framdeles, då Magistraten till resp. revisorer öfverlemnar stadens räkenskaper för det år, revisionen skall omfatta, ville till revisorerne framföra Stadsfullmäktiges uppmaning, att desamme måtte i sin revisionsberättelse meddela sådan öfversigt af stadens inkomster och utgifter under året i fråga att deraf tydligen framgår, hvad å de i budgeten för samma år upptagna poster verkligen åtgått eller influtit.

I sammanhang härmed har utskottet, så mycket hellre som nästberörda förslag till beslut afser att åhvälfva revisorerne en särskild tunga, ansett sig böra ånyo upptaga den en gång hos Stadsfullmäktige väckta, men då förfallna frågan om att tilldela revisorerne af stadens räkenskaper någon ersättning för deras verkligen mödosamma uppdrag. Utskottet håller nemligen före att synnerlig vikt ligger derå, att stadens revisorer beredes möjlighet att egna nog tid och möda åt sitt ansvarsfulla värf, för att verkligen kunna ingå i ompröfning ej blott af utgifternas riktighet till siffran utan äfven af deras behörighet; och det är af sådan anledning utskottet ej mindre under utgiftstiteln XII upptagit ett anslag af 2,000 mark att mellan revisorerne af 1878 års räkenskaper fördelas, än nu föreslår:

13:o att revisorerne af stadens räkenskaper framdeles och tills derom kan varda annorlunda förordnad, skola af stadskassan för revisionen uppbära ett arvode af 2,000 mark i ett för allt, att mellan revisorerne enligt deras inbördes öfverenskommelse fördelas; derom Magistraten borde underrättas i afseende å vederbörandes förståndigande.

I hufvudsaken får utskottet, i enlighet med hvad ofvan anfördt blifvit, föreslå:

14:o att Stadsfullmäktige måtte fastställa och till Magistraten i afseende å verkställighet öfversända det af Magistraten uppgjorda förslag till utgifter och inkomster för år 1879 med följande af utskottet deri föreslagna ändringar och tillägg, nemligen:

	Post, enligt utskottets förslag.		Utgifter, som bortlemnats och inkomster, som införts.		Utgifter, som införts och inkomster, som bortlemnats.	
Utgifter.						
I. 1:o. Utgår			215,484	63		
I. 2:o. Siffran 89,448: — i texten utom kolumn förändras till 94,736.						
I. 6:o, bör lyda: »Ränta å 6 % för år 1879,						
a) å de med vissa föreskrifter till de fattige donerade fonder, kapital mk 94,750: 80. —						
5,685: 05.						
b) å de utan närmare bestämmande till fattigvårdssamhället donerade fonder, kapital mk 60,646: 30.	9,323	83	158,338	16		
3,638: 78						
I. 6:o. Ränta å 6 % för år 1879 å den s. k. Arnellska fonden, kapital mk 18,996: —	1,139	76			1,139	76
I. 7:o. Ränta å 5 % för år 1879 å fonden för folkbiblioteket och läsesalen, kapital ultimo Dec. 1878 mk 68,794: 24	3,439	71	68,794	24		
I. 8:o. Ränta å 5 % för år 1879 å Klara Wilhelmina Törmäläs fond, hvars bokförda kapital ultimo Dec. 1877 utgjorde <i>Fm.</i> 15,951: 16 och jemte tillägg af ett års ränta derå å 5 % vid utgången af detta år kommer att uppgå till mk 16,748: 72	837	44	16,902	66		
III. Stadsfullmäktige: 1 vaktmästare, arvode	800	—			300	—
III. Drätselkammaren: (efter 1 ordf.), 5 ledamöter, ersättningar och arvoden . .	4,000	—			4,000	—
II.D :o. Posterna »1 kanslibiträde», »1 vaktmästare» och »expenser» utgå och i st. införes en så lydande post: »kanslibiträde och vaktbetjening, förslagsvis»	4,000	—			300	—
III. Byggnadskontoret: 1 trädgårdsmästare, arvode	3,000	—			1,200	—
2 parkvakter, lön.	1,440	—			720	—
V. a) (Främsta posten) arvode åt en fast anställd person för vården om brunnarne	620	—	1,880	—		
Transport			461,399	69	7,659	76

	Transport		461,399	69	7,659	76
V. f)	Gratifikationer, vatten till eldsvådor m. m.	2,000	—	1,000	—	—
VII. 1	(i st. för 2) barnmorska, lön	300	—	300	—	—
VII.	Posterna »1 vaktmästare, arvode» och »expenser» sammanslås till en post: »Expenser och betjening förslagsvis	800	—	200	—	—
VII.	Kost för 25 sjuke, förslagsvis å 70 (i st. för 80) 74.	6,387	50	912	50	—
VII.	Tvätt (i st. för »tvätt och vatten»)	400	—	400	—	—
VII.	Ved och belysning	1,000	—	100	—	—
VII.	De två derpå följande posterna sammanslås till en, så lydande: »Remont af lasarettspersedlar och diverse»	1,000	—	700	—	—
VIII. a)	Navigationsskolan, stadens bidrag i ett för allt	2,500	—	370	—	—
VIII. e)	utgår	5,610	—	5,610	—	—
VIII. f)	Ved, 11 famn. inkl. huggning å 21 mk (i st. för 25 mk)	231	—	44	—	—
VIII. f)	(näst efter 1 bibl.) För biträde vid utlåningen, förslagsvis	600	—	—	600	—
X.	Underhåll 2:o. Gator, kanaler och kajer: Omläggning af stadens andel i Gengatan, 200 qv. famnar å 7 mk. 1,400: — D:o af Vinkelgatan, 63 qv. famnar å 7 mk 441: — Öfrigt underhåll 25,000: —	26,841	—	37,800	—	—
X.	Underhåll 8:o utgår.	—	—	3,000	—	—
X.	Nybyggnader. Posten »Anläggning af södra kajen och fiskhamnen vid Skatudden» utgår	—	—	120,000	—	—
X.	Nybyggnader Planering af gator enligt detaljförslag 1:o Jägaregatan 14,350: — 2:o Smedsgatan 4,550: — 3:o Bangatan 24,300: — Expropriationslösen åt egaren af gården n:o 19 vid samma gata, Fabrikören Alander 1,576: — D:o åt egaren af gården n:o 18, Bokbind. Laurent 8,348: — 34,224: —	—	—	—	—	—
	Transport		631,836	19	8,259	76

	Transport		631,836	19	8,259	76
4:o. Rödbergsgatan	20,800: —					
5:o. Tvärgatan emellan Stora Roberts- och Rödbergsgatorna	4,200: —					
6:o. Stora Robertsgatan, västra delen	970: —					
7:o. Sjömansgatan	50,800: —	129,894	10,430	—		
X. <i>Anläggning af kanaler.</i>						
8:o. Kanal från Nikolaigatan genom qv. 44 & 42, Kajsaniemi park och Botaniska trädgården, beroende på vidare beslut		11,400	9,000	—		
X. (näst före posten »För en lyftkran»). För anbringande af vattenpost i närheten af fattig- och arbetsgården, förslagsvis		2,000			2,000	—
X. <i>Husbyggnader</i> 3 st. kiosker för offentliga anslag à 400 mk		1,200	800	—		
X. D:o. Näst efter föregående post införes en så lydande post: 1 Hamnkontorsbyggnad af stock i Sörnäs, 2,400 qv. fot och inrymmande 1 kontorsrum, 4 boningsrum, och en bagarstuga, äfvensom uthus		18,000			18,000	—
XI. Näst efter denna titel införes följande. <i>Anm.</i> Af vattenledningslånemedlen torde vid 1878 års utgång återstå oanvända omkr. 250,000 mk.						
XII. (främst) arvode för revisionen af stadens räkenskaper för 1878		2,000			2,000	—
I n k o m s t e r.						
I. Skuldsedlar	65,500: —					
Chausséobligationer	57,900: —					
Hypoteksföreningsobligationer	5,170: —					
En premieobligation	38: —					
Aktier	32,000: —					
Kontant den 31 Dec. 1878, cirka	20,000: —					
	180,608: —					
eller, då derifrån afräknas fonden för folkbiblioteket och läsesalen, kapital 18 $\frac{1}{2}$ 78 . 68,794: 24.						
	Transport		652,066	19	30,259	76

	Transport			652,066	19	30,259	76
Klara Wilhelmina Törmäläs fond, kapital 18½78 16,748: 72. 85,542: 96	95,065	04				85,542	96
II. Näst före posten »Å Elgska donatio- nen» införes följ. post: »Å för underhåll af fattige donerade fonder»	3,638	78	3,638	78			
IV. f) Chausséarrende	18,002	—	2,852	—			
VII. (främst) Vakansbesparing å polisstaten	1,000	—	1,000	—			
VII. Posten: »Elevens i söndagsskolan af- gifter» utgår						1,200	—
VII. Hyra för provisionela sjukhuset . . .	500					1,000	—
VIII. Posten b) utgår						2,400	—
Posten »Återstoden af vattenlednings- lån» utgår						215,484	63
I stället införes: Lån, ansökt hos Statsverket för be- stridande af 1878 års nybyggnads- och regleringsarbeten	350,000	—	350,000	—			
Lån af folkskolefonderna för folksko- lebyggnaden å tomterna n:ris 2 och 4 vid Malmgatan, enl. Stadsfullmäktiges beslut af 19 November 1878	60,000	—	60,000	—			
Det belopp, som ytterligare erfordras och hvilket skall hos kommunens skatt- skyldige medlemmar <i>uttaxeras</i>	588,790	73				733,669	62
Summa			1,069,556	97	1,069,556	97	

Slutligen torde Stadsfullmäktige besluta

15:o att godkänna bilagda förslag öfver de arrendetomter, hvilka böra till inlösen upplåtas år 1879.

Helsingfors, den 14 December 1878.

Wilh. Brummer.

N. Chr. Westermarck.

And. Joh. Malmgren.

Felix Heikel.

Emil Hjelt.

J. Lindfors.

F. W. Grönqvist.

Tillägg: Sedan betänkandet redan lemnats till tryckning, har utskottet inhemtat att Stadsfullmäktige den 10 Febr. 1876, på Magistratens förslag och tillstyrkan, beslutat om förhöjning af hyran för navigationskolans lokal från 1,800 till 2,400 mark. Då den omständigheten att staden, icke kronan, medgifvit förhöjning af hyresbeloppet, kunde tolkas derhän, att staden i och med nästberörda beslut åtagit sig förpligtelser utöfver det förra fixa bidraget till hyra, ved, inventarier m. m. för navigationsskolan, har utskottet ansett sig böra på detta sätt bringa förestående till kännedom.

Förteckning öfver de arrendetomter, som af Drätselkammaren föreslås att till inlösen upplåtas under år 1879.

Tomtens nummer.	Adressnummer.	Gatan, hvarvid tomten är belägen.	Qvarterets nummer och namn.	Arealvidd i kvadrator.	Åsatt värde i penni per kvadratfot.	Totalvärde		Anmärkningar.
						Fmk	pni	
1	3	Bangatan	94. Skatan	6,492	40	2,596	80	
3	5	»	»	7,551	40	3,020	40	
5	7	»	»	7,765	40	3,106	—	
7	9	»	»	7,770	40	3,108	—	
9	11	»	»	7,710	40	3,084	—	
11	13	»	»	7,650	40	3,060	—	
13	15	»	»	7,590	40	3,036	—	
15	17	»	93. Korpen	7,500	40	3,000	—	
17	19	»	»	7,425	40	2,970	—	
19	21	»	»	7,350	40	2,940	—	
21	23	»	»	7,290	40	2,916	—	
23	25	»	»	7,230	40	2,892	—	
25	27	»	»	7,170	40	2,868	—	
1	1	Rödbergsgatan	92. Kråkan	8,500	40	3,400	—	
3	3	»	»	8,500	35	2,975	—	
5	5	»	»	8,585	35	3,004	75	
7	1	»	113. Trappen	19,000	25	4,750	—	
9	1	»	»	15,000	25	3,750	—	
11	3	»	»	19,000	25	4,750	—	
13	5	»	83. Gåsen	17,000	25	4,250	—	
15	7	»	»	19,000	25	4,750	—	
17	9	»	»	19,000	25	4,750	—	
19	11	»	»	15,000	30	4,500	—	
21	13	»	»	12,000	30	3,600	—	
23	15	»	»	7,650	30	2,295	—	
25	17	»	»	8,200	30	2,460	—	
12	12	»	114. Snöripan	11,845	35	4,145	75	
14	14	»	»	20,340	25	5,085	—	
16	16	»	»	20,604	30	6,181	20	
18	18	»	»	18,544	35	6,490	40	
20	20	»	»	11,700	35	4,095	—	
22	22	»	»	12,987	35	4,545	45	
3	3	Jägaregatan	108. Simpan	9,600	35	3,360	—	
5	5	»	»	10,800	30	3,240	—	
7	7	»	»	10,800	35	3,780	—	
Transport				400,148	—	128,754	75	

			Transport	400,148	—	128,754	75	
9	9	Jägaregatan	108. Simpan	10,800	35	3,780	—	
11	11	»	»	11,280	35	3,948	—	
13	13	»	»	11,280	30	3,384	—	
Summa				433,508	—	139,866	75	

Helsingfors Drätselkammare, den 25 Oktober 1878.

På Drätselkammarens vägnar:

Theod. Bergelund.

Lars Hömön.

t. f.